

בעזה"ש"ת

קונטרס

וזבחת כאשר צויתך

חלק ב' מספר אבן מקיר תזעק

קונטרס מענה על מכתב - מאת

ר' יצחק אליעזר יאקאב - "המתיר איסורים"

בענין שחיטה ב'פאקס' (פֶּע"ן בלע"ז)

בו יבורר תשובות מרבנים גדולי ישראל נגד ההיתר הפורח באורי
שכתב ר' יצחק אליעזר יאקאב למחלקת הברשות של הרבנות
הראשית בארץ - ישראל בקונטרס "המתיר אסורים".

בו יווכח לעין כל איך שהנ"ל משקר במצח נחושה, ומזייף
ביודעין דעת רבני וגדולי דורנו ודעת רבני וגדולי הדור
שעבר אודות השחיטה בארה"ב.

הר"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבתי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל "מגן שאול" ד"האלמין"

ור"מ בישיבה וכולל "בית ישעיה"

"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: אכילת בשר הלכה למעשה (בענין כשרות הבשר בארה"ב)
גידולי יהודה (על הלכות ציצית). שירת זבחו זבחי צדק (הלכות שריב).
מדריך לכשרות (מ"ח חלקים) מדריך לצניעות (ה"ח). מנחת יהודה (חומר
איסור חלב עכ"ר וסימילאק"). מנחת שלום (הדרכה לכשרות). מנחת
שלום (הלכות מנחה ה"ח). גפשי ישעיה (על כשרות המאכלים, י"ג חלקים).
קדושת ישראל (הלכות יחוד). קובץ ספרים בעניני כשרות (מ"ב חלקים)
קובץ ספרים על שחיטה וניקור (ק"ח חלקים) קול השחיטה. שמירת המצות
כהלכתן (כ"ג חלקים). שחיטת ואכילת בשר כהלכתה (ב"ח) ושאר ספרים.

בלאמו"ר הרה"ג הצדיק מוה"ר ישעיה זאב גראס זצ"ל, נכד
השרף מסטרעליסק, הרה"ק מאפסא, ר' יעקב קאפיל חסיד, ט"ז,
בי"ח, תוס' יו"ט, רש"י, ולמעלה בקודש עד דוד המלך ע"ה

ברוקלין נ"י יצ"ו ✧ אדר שנת תשנ"ח

כתובת המחבר :

RABBI SHOLOM Y. GROSS

4711 - 12TH AVENUE, APT. A-5

BROOKLYN, N.Y. 11219

(718) 437-8086

מפתח לספר וזבחת כאשר צויתך

ט	פתיחה
יא.....	פרק א
לג	פרק ב
מא	פרק ג
מא (א) רמז לשחיטה מלמעלה למטה מן התורה, מעקדת יצחק ...	
מב (ב) עוד ראיות לשחיטה מלמעלה למטה	
מג (ח) עיקר דרך השחיטה שהסכין למעלה	
מז (א) כשהבהמה עומדת מותר לשחוט מלמטה למעלה הש"ך	
מז מתיר רק בדיעבד ולא לכתחילה	
מז (ב) אפילו המתירין לשחוט מלמטה למעלה, אך שחיטה	
מז מהודרת אינה, כי זה היפך דרך השחיטה המקובל	
מז (ד) המנחת הזבח מתיר לשחוט מלמטה למעלה אם קשרו	
מז היטב ראש הבהמה למעלה ורק בשעת הדחק ופעם	
מז אחת	
מז (ה) הבית דוד אוסר מלמטה למעלה אפילו שהראש קשור	
מז היטב למעלה	
מז (ו) השמלה חדשה סובר שאפילו בדיעבד לא לשחוט מלמטה	
מז למעלה - שזה אינו דרך שחיטה	

ז) לכולי עלמא אין לקבוע אופן שחיטה היפך מהדורות הקודמים.....מו

ח) בכלוב האמריקאי שאין השוחט אווז אפילו העור, לא רק שאין זה הידור אלא גם לא לכתחילה.....מו

ט) שאלת האחרונים בשחיטה מלמטה למעלה היא רק באופן שזה יותר קל או שאי אפשר אחרת. - אין להתחשב עם מיעוט השוחטים המובהקים שאצלם זה לא בעי'.....מז

י) שוחט הרוצה להפוך אופן שחיטתו מהמנהיג צריך קבלה חדשה.....מז

יא) למתוח ראש הבהמה למעלה משהו יתר על המדה יש לחוש לשבירת המרפקת - וכבר מצאו שכן הוא.....מח

יב) שעת הדחק כדיעבד דמי, זהו רק באופן עראי - אסור להתיר דבר כדיעבד שיהפך במשך הזמן ללכתחילה....מח

יג) אין הכלובים והמלקחיים שווים, לכל אחד ריעותא אחרת והמתירים לכתחילה ספק קרוב לודאי שמאכילים נבילות וטריפות.....מט

יד) נניח שלדעתינו זה כשר לכתחילה, אך אולי בעלי השו"ע והפוסקים היו פוסלים לגמרי אפילו המתוקנים שבהם.....מט

טו) באופן זה יש חשש נוסף שאינו תלוי בהלכה ואומנות השוחט רק מבחינה נוראלוגית הנדסית.....מט

טז) על ידי מתיחת הסימנים יותר מדאי הסימן נקרע מאליו לרחבו והשחיטה בצירוף הקרע.....נ

- יז) אפילו כשהבהמה עומדת והראש קשור, כשמתחילים לשחוט הגוף מכביד ומושך הצוואר לצד הגוף.....נ
- יח) באופן זה יש גם חשש דרסה ושה"י כי מיד שמתחילים לשחוט כוח הבהמה מתרפה ושרירה נופלין ודוחקין הסכין.....נ
- יט) גם חשש חלדה יש בזה כשעור הצוואר גדול, עב ורפה שנופל על הסכין.....נ
- כ) בשחיטה בעמידה, לפעמים הדם נבלע בבשרה, על ידי סתימת הסימנים, כשהראש נופל.....נא
- כא) הכלוב כבר נאסר בזמנו על ידי מורי הוראה המובהקים..נא
- כג) גם רבני ה"רבנות הראשית" מתנגדים לזה בכל תוקף.....נא
- כד) ישנם שחיטות בארה"ב שלא שינו ממנהג אבותיהם.....נג
- כה) מהראוי שגדולי ההוראה בעולם יתאספו לבדוק כל אופני הכלובים והמלקחיים ויחוו דעתם על כל אחד ואחד.....נג
- כו) אופן שחיטה זו הוא חדש, לכן ההכשר צריך להיות ברור בתכלית הפשטות.....נד
- כח) כל הפוסקים הסכימו להש"ך שדבריו ברורים לדינא.....נה
- כט) שחיטה מלמטה למעלה היא רק בדיעבד.....נה
- ל) הלשון "כשירה" הוא דיעבד ולא לכתחילה.....נו
- לג) מנלן לחלק בדבר שלא הוזכר בראשונים.....נז
- לד) עוף בטבעו אינו מכביד, בהמה אפילו דקה מכבדת.....נז

- (לה) דעת הרמב"ם: שחיטה מלמטה למעלה זהו רק בדיעבד
נח.....לא לכתחילה
- (לו) עוף בין מלמטה למעלה בין להיפך שחיטתו כשירה.....נח
- (לח) הלחם משנה סובר ש"ושחט" אמנם משמעו בדיעבד
נט.....בכל-זאת מותר
- (מ) הצואר למטה והסכין למעלה אז לא משנה לאיזה צד
נט.....ורוח מונח הצואר
- (מד) אפילו אמר השוחט ברי לי שלא דרסתי, אסרו חז"ל
ס.....שחיטתו דיעבד, שלא יעשה כן פעם אחרת
- (מז) לכתחילה אין לשחוט הן בהמה הן עוף רק כשהצוואר
סא.....למטה או לצדדים ומעביר הסכין על הצוואר
- (מח) אין לשחוט באופן זה לכתחילה משום חשש מקצת
סא.....דרסה; גם מחוסר נסיון ורגילות
- (נא) דיעבד שני משמעויות לו: דיעבד ממש - לאחר המעשה;
סב.....דיעבד בשעת הדחק שהוא לכתחילה
- (נה) אפילו להסוברים דשרי לכתחילה באופנים מסוימים
סג.....בהולכת צואר בסכין, אך בדורותינו אין לעשות כן
לכתחילה שבטלו האומנים המובהקים
- (ס) הגרמ"פ חזר מזה משום שהשמלה חדשה לא הזכיר דין
סד.....זה
- (סד) אפילו בראשה קשור לא התיר המנחת הזבח רק בשעת
סה.....הדחק
- (סה) אין לנו לחדש דברים אפילו רק כסניף, שלא נזכרו
סה.....בשום פוסק

- סז) שעת הדחק שאני - שאין בשר אחר לשבת סה
- סט) כל זה הי' בשעת השמד שאסרו לשחוט והוצרכו להסוות השחיטה, שיסברו שנוחרין כמוהם סו
- עד) בשעת השמד יש להחמיר מלאכול, ואולי על ידי כך ישמע הי' לקול תפלתינו ולמשמדים אל תהי תקוה סז
- עה) דבריו הקי' נורא ואיום הם - דעת תורה מאחד גדולי הפוסקים הקדמונים עב
- עו) עאין זה דבר שאין רוב הציבור החרד יכול לעמוד, שנסתפק בבדיעבד עב
- עז) "שעת הדחק כדיעבד דמי" זהו רק באופן עראי ולא בקביעות עב
- עט) "גלאט-כשר" אינו חיבור ל"דיעבד ושעת הדחק" עג
- פ) גם שלטון עריץ אם נוכח שישראל עומדים בתוקף לשם שמים נסוג מגזירותיו עג
- פד) אין מקום לטענת הפרי חדש נגד הש"ך ש"שוחטין" לכתחילה משמע עד
- פה) גם הגר"א סובר כהפרי חדש שלכתחילה מותר עד
- צ) לכתחילה צריך להוליך ולהביא אפילו בסכין ארוך כמה צווארין עה
- צד) אילו ראו דברי האשכול היו מפרשים גם כן שרק בדיעבד כשרה עו
- צח) כמה דחק עצמו המבי"ט ליישב הלשון "כשרה" דבסתם הכוונה לדיעבד, שגם לכתחילה שרי עז

קט) וכי כעורה לנו משנת רש"י והרמב"ם הסוברים שאפילו
העביר הסכין תחת הצואר כשר רק בדיעבד.....עט

קיב) כל חשש דרסה הוא כשהשוחט ממחר בשחיטתו וירא
שבהולכה לבד לא יספיק לשחוט הגם שסכיניו ארוך
ודוחק בסימנים.....פ

קיג) כל דבר שאינו רגיל וישר וצריך מאמץ חוששין שידחוק
קצת על הסכין.....פא

קיד) ואפילו דיעבד נראה לי דצריך עיון, כי אי אפשר ליזהר
בכל הנ"ל.....פא

קטו) קל שהחזירו בכל ענינים שהוא רוצה.....פא

קיח) מלמטה למעלה אי אפשר לו לדקדק כל כך ולראות
בדיוק מה שהוא עושה.....פב

קכג) תיכף כשיתחיל לשחוט יקרעו ויעקרו שאר הסימנים
על ידי כובדה לפני גמר השחיטה.....פג

קכד) מי יכול לצמצם בדיוק מדת המתיחה, בפרט שהמכוון
הוא נכרי.....פג

קלג) לא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה ואם לא ישמעו ראוי
להעבירם.....פה

קלד) כל אשר יראת ה' נוגע בלבבו ישמר מלאכול בשר זבח
זה כי פיגול הוא.....פה

קלה) השוחט בא בזריזות בהולה לשחוט שמתירא שיוזק
מרגלי הבהמה.....פו

- קלו) כאשר הבהמה מתחלת לפרכס משרתי הטבחים
דוחקין עוד יותר צווארה נגד הסכין, וזה דרסה
וודאית..... פו
- קלח) אל תאמינו להשוחטים האומרים שהיא שחיטה יפה -
רעה היא בעיני אלקים ואדם..... פז
- קלט) מאין נבעה המספחת הזאת? מאלו שרצו להרבות
כספם ולמעט טרחתם!..... פז
- קמג) אם בזמנם חששו כל כך אנן מה נענה אבתרי..... פח
- קמד) לו הי' רואה דברי הראשונים וביניהם האשכול הי'
חוזר מדעתנו..... פח
- קמה) לשנות נוהג כלל ישראל, זה לא עלה על דעת אף אחד
מהפוסקים..... פט
- קמו) שכן נהגו בני ישראל מאז שקבל משה תורה מסיני..... פט
- קמז) לו חיו אתנו הפרי חדש והגר"א בודאי שלא היו
מניחים לשנות אופן השחיטה המקובל באופן אחר..... פט
- קמח) ההכנה נוגעת לעיקר השחיטה..... פט
- קמט) מצות השחיטה שהיא מעיקרי היהדות מי יהין לשנות.... צ
- קנ) כל אותן הדברים שבגמרא הסכימו עליהם כל ישראל..... צ
- קנא) השחיטה מלמעלה למטה הוא הדרך המקובל מאז, לכן
זה לא גרע מסתם מנהג..... צ
- קנב) כבר הוכיח הנסיון, שהם מתחילים במיעוט ולבסוף גם
הרובא דרובא לא די להם..... צ
- קנג) אסור להסכים מרצון אלא מתוך כפי', אחרת אנו
עושים מתורתנו ומנהג אבותינו חוכא ואיטלולא..... צא

קנד) להקפיד לקשור רק בקרניים לא על הראש והצוואר,
 צא..... שלא יביא החבל על הסכין

קנה) עם דעת השוחטים אין להתחשב, שמלבד שאינם
 מומחים לזה הרי אינם פוסקים, כי המה טבחים ולא
 צא..... חכמים

קנו) מבלי ידיעתם הם יכולים להאכיל נבילות ממש..... צב
 קנת) דברי הש"ך הוא העיקר ואין לשנות..... צג

קנט) אין לך שעת הדחק גדול מזה, שלא מניחים לשחוט
 צג..... באופן אחר

קסא) מכיון שהשוחטים הוכרחו לאמן ידם לכתחילה
 צד..... לשחוט מלמטה למעלה אין לחשוש

קסב) ראה שהיי שם מומחה להשגית ולבדוק אם הצליחו
 צד..... ושוחטים בקלות באופן זה

קסג) אפילו נתאמנו לכתחילה לאופן זה מלמטה למעלה, יש
 צה..... חשש דרסה

קסד) מסמיכים אותו כפוסק שיכולים לסמוך עליו..... צה

קסה) הדרך היותר קל בלי בעיות, ספיקות וקשיים ואמינות
 צו..... השוחטים היא השחיטה המקובלת מקדם

קסו) נראה שהש"ך חשש לשוחטי זמננו, שאפילו בעוף שקל
 צו..... לשוחטו יהי חששות

קסת) פשוט שלא אמרה אלא באקראי, אבל לא בתמידות..... צז

קעא) קל-וחומר לשחוט גסה בלי סיוע, שזה ודאי אסור..... צז

קעב) אף שהמורגל בזה שוחט כראוי, בכל זאת אין לעשות
 צז..... כן

קעג) במקום לחפש רבנים מתירים, הרי כבר הובאו הרבה פוסקים האוסרים..... צח

קעז) אנו מושבעין ועומדין לאשר ולקיים כל התקנות שהם למגדר מלתא ולעשות סייג לתורה..... צח

קעת) הרי הוא מנהג טוב ומבוסס יותר משאר מנהגים..... צט

קעט) אין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבע..... צט

קפ) כשמגיעים לפרק כל הבשר אין פוצה פה ומצפצף והטבחים עושים מה שלבם חפץ..... צט

קפא) רובם דואגים רק לטובתם..... צט

קפב) אבל עדיין השטן מרקד בינינו..... ק

קפד) חלילה לנו להחליף לכתחילה לבדיעבד ודוחק..... ק

קפו) על כל פנים צריכים לכנס חכמי הדור ורופאי ומהנדסי ענף זה לדין בכובד ראש..... קא

פרק ג..... קב

א) תשובת הגאון האדיר בעל מנחת יצחק זצ"ל, מאסרו חג סוכות תש"ל, בהיותו עוד אב"ד מנשסטר יצ"ו..... קב

ב) גם אני הבעתי חוות דעתי לא לשנות מהנהוג..... קב

ג) אף שהטה השוחט הסכין בצואר העגל לכל צד שפירכס, מכל מקום הטריפו..... קב

ד) אם תנועת הנשחט הוא היפך תנועת השוחט, יתכן שהשור בנענועו שחט עצמו בהרחקת הראש..... קג

ו) כיון שאין דרך לשחוט כן, הרי הוא כאינו מוחזק ואסור
 לו לשחוט בינו לבין עצמו..... קד

ז) כפי המצב בעולם יש לחוש שברבות הימים לא יבואו לידי
 מכשול..... קד

ט) אפילו שהראש קשור באופן שאין ביכולתה לזוז אפילו
 כל שהוא, בכל זאת מטעם אינם מוחזקים בשחיטה
 זו, אסור לשחוט בינו לבין עצמו..... קה

י) השוחטים המשנים שחיתתם אין להם קבלה לשחוט, שזה
 עדות לא רק על ידיעת ההלכות רק גם על אימון ידם. קה

יא) צריכין ללמוד מחדש לאמן ידיהם ולקבל קבלה על
 אומנותם, ועד אז אסורים לשחוט בינם לבין עצמם.... קה

יב) בהרבה מקומות אין ראש השוחטים מומחה מובהק
 שישגיח על כל השינויים, ועוד שברוב המקומות ראש
 השוחטים מקבל הון תועפות מבעל הבית ומכניס
 אותו לשותף במסחרו כדי שיכשיר יותר טריפות..... קו

יג) אם ראשה קשור שלא תזוז אפילו כל שהוא גם לצדדין
 ואז גם המנחת הזבח יודה שאפשר לכתחילה מלמטה
 למעלה..... קי

יד) מזה נשמע שדעתו ודעת הדרך החיים שאפילו קשור
 היטב - הם אוסרים לכתחילה..... קי

טו) אין להביא ראיה כלל שהקפידא היא קשירת הראש ולא
 הצדדים..... קיא

טז) בודאי קשירה כזו בקרניי אי אפשר לה להזיז ראשה
 לצדדים..... קיא

יז) גם בראשם קשור אין לשחוט לכתחילה..... קיב

- כא) וקצתם אינם דרך שחיטה שהוא רגיל ואימן את ידו בה קיב
- כג) אם נהפך אופן השחיטה, אין לדמות ולפתור ספיקות, לכתחילה ודיעבד ושאר הבעיות..... קיג
- כה) גם אחר תפיסת הראש על ידי המלקחיים עדיין בכח הבהמה להזיז ראשה..... קיד
- כו) הכלוב לא בנוי שיוכלו להרחיבו או לצמצמו, רק מדה אחת לכולם..... קיז
- כח) מילתא דלא רמיא עלי' לאו אדעתי'..... קטו
- כט) אם יש איזה ריעותא לפנינו לא תולין להקל רק מחמירין..... קטז
- ל) כיון שאוחזים הנשחט בקרניו בחוזק וקשור בחבלים עד שאינו זו זיז כלשהו, הרי הוא כאוחז בסימנים..... קטז
- לא) אם הספק על קודם השחיטה, יש לומר דבהמה בחזקה בריאה קיימא..... קטז
- לב) לכתחילה אין לעשות דבר כדי לסמוך אחר כך על הרוב או חזקה..... קטז
- לג) אין צריך בדיקה אחר שמונה עשר טריפות..... קטז
- לד) אם השוחט בקי בבדיקות הריאה והטריפות השכיחות, הרי הוא כבר מומחה גדול..... קיז
- לה) הרי אף שהי' חכים טובא וסמכו להורות, בכל זאת הי' צריך להיות בקי במומין לידע המציאות..... קיז
- לו) רבים מהם מכירים רק השור ובעליו, ובקיאים יותר בצורתא דזוזתא מצורתא דשמעתא..... קיח
- לז) אנפי וסדר ההיתר ישתקעו ורק ההיתר ישאר במקומו... קיח

לח) חלילה להכנס בפרצה דחוקה שזה יגרום להאכיל כלל
ישראל נבילות וטריפות קיט

לט) אסור לנו לעשות תחבולה אשר לא שערו אבותינו מימי
קדם קיט

מ) אפילו שאינו בעל נפש רק שיש לו מוח בקדקדו קיט

מא) על ידי היתר מפי חכם מסכן, המסכן לב ונפש קכ

מב) גזירה דעביד דבטלה ותקנה לא עבידא דבטלה קכ

מב) שאין לה כח לסבול ותמות קודם גמר השחיטה קכא

מג) מתיחת הצואר למעלה יכול לגרום חולשה להבהמה
וצמצום נשימתה קכא

מד) אין לעשות שקר בנפשינו לסמוך על הרוב מכיון
שהריעותא לפנינו קכא

פרק ג קכב

א) סיכום קכב

ב) אי אפשר להכחיש שלא קל לשחוט באופן כזה קכב

ג) זה נגד הטבוע במוחו וידו תפעל כפי מה שהורגל עד כה ... קכב

ד) האמת הוא שאינו יכול להבחין בזה לבד קכג

ה) לא כל הכשרונות והכוחות שווים ויתבייש להודות שהוא
לא במדרגתם קכג

ו) שלא עדיף מאם נדחה יד השוחט או הסכין לכותל או
לקרקע שטריפה קכג

ז) אם נענוע הנשחט הי' בשוה לתנועת השוחט יש לחוש
משום דרסה קכד

ח) אם יארע שתנענע בראשה במהירות, אי אפשר שלא יראה וירגיש השוחט בזה כלל.....קכד

ט) גם השוחט לא ירגיש כיון שאינו אוחז בצווארה כלל וטרוד במעשה השחיטה.....קכד

י) וכולם ביחד אולי יוכלו לכוון השיעור הנכון אחרי הרבה הבחנות ונסיונות.....קכה

יא) מן הנמנע לכוונה פעם אחת לתמיד.....קכו

יב) מי יערוב לנו שרוב הבהמות שמותחין צווארן שלא נפגמוקכו

פרק ה.....קכז

א) חוות דעת הגאון רא"ד הורביץ שליט"א, אבי"ד שטרסבורג וכעת בירושלים, אודות שחיטה בעמידה.קכז

ו) על ידי פשרות וקולות כאלו יורדין מטה מטה בכל פעם יותר.....קכז

ז) אלו היו עומדין על המשמר לא לעשות פשרות, בלי ספק הי' חלק גדול מישראל חזקים בתורה ומצות.....קכז

ח) המשכיל על דבר יראה שכן הוא.....קכח

ט) אין לחוש להמרת הדת.....קכח

פרק ו.....קל

א) חוות דעת הגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א אודות שחיטה מלמטה למעלה.....קל

ב) כהאי גוונא לא מתירין כלל היום גם בדיעבד.....קל

ג) אין בכוח אף אחד לפשר ולהסכים אם אינו רוצה למחות...קל

ד) בודאי כל משטר דמוקרטי אינו רוצה בכך.....קלא

- ה) שנים יקח עד שיתאמנו השוחטים להיות מומחים, לכן
בל ידחקו לגזור גזירה זו קלא
- ו) גזירה עבודא דבטלא והתורה קיימת לעד קלא
- ז) השחיטה - יסוד הדת קלא
- פרק ז** קלב
- שיעור בדיקת הסכין קלב
- פרק ח** קלד
- מקור לשם חלי"ף קלד
- פרק ט** קלט
- שיעור בדיקת הסכין לשחיטה קלט
- פרק י** קמא
- גביית עדות קמא
- פרק יא** קנב
- תשובה מאת הגאון רבי אליקים שלזינגר קנב
- פרק יב** קסג
- תשובה מאת הגאון רבי מאיר בראנסדארפער שליט"א קסג
- פרק יג** קפ
- תשובה מאת הגאון רבי נתן געשטעטנער שליט"א קמא
- פרק יד** קצג
- שו"ת מספר שרידי אש להג' רבי יחיאל וויינברג זצ"ל קצג
- פרק טו** קצו

חוק השחיטה והחששות בלונדון.....קצו

פרק טז.....רא

קול קורא נגד השחיטה תלוי מאת הגר"א סילווער ז"ל.....קמא

פרק יז.....רו

אופן ההשגחה על שחיטה ובדיקה, העמדת משגיחים, בירור
גדול בענין העמדת ב' שוחטים.....רו

אב - ובנו.....רכט

השגחה סתמית.....רל

השגחה.....רלא

קונטרס

וזבחת כאשר צויתך

(חלק ב' מספר)

אבן מקיר תזעק**פתיחה**

מאז נצטוו משרע"ה על השחיטה עמדו ועומדים גדולי ישראל על המשמר לפי המקום, הזמן, והצורך לחקוק חקים, לתקן תקנות, לשמור על משמרת השחיטה.

ואעתיק כמה דברים שמצאתי בענין תקנות - בדברי הפוסקים:

(א) בפסקי תוס' ברכות י"א דכל סייג שהוסיפו חז"ל ותיקנו על כל מצוה אף אם קיים עיקר המצוה בלא התוס' כאילו לא קיים כלל. ע"ש. ועי' חסל"א סי' ב'.

(ב) היכא דמתקנין תקנה לתקן איזה חשש אם לא ניתקן הדבר לגמרי אין לתקן כלל, דאין תקנה לחצאין (שלטי גבורים ב"ק פ"ז גבי תקנת הרשאה לשי' הרמב"ם, עין הרועים דף רל"ג).

(ג) התקנות הם כתקנות רבותינו הראשונים ואין ביד שום בי"ד לבטל תקנתם (נחלת דוד סי' ג').

(ד) כשם שבי"ד הגדול וסנהדרין היו גזרתן ותקנתן על כל ישראל, כן כל בי"ד או חכם שבכל עיר ועיר לבני עירם כב"ד הגדול, (דע"ת, ומובא בקוני' כבוד חכמים כ"א שבס' באר משה).

(ה) דיינא דלא עביד סייג לתורה איל סייג בעוה"ז ובעוה"ב שמעבירין ממנו מעשים טובים שהם סייג לעוה"ב לאדם

(ריקאנטי פ' משפטים בשם מדרש הנעלם-רות, ועי' שיטה מקו' ב"ק צ"ו ע"ב).

(ו) גדולי הדור שבכל דוד ודור שאין דוגמתם בדור ההוא לכו"ע. יכולין לתקן כפי מה שיראה להם שהדור או השעה צריכה לכך כדי לחזק הדת ולתקן העולם, אם הי' רוב הצבור יכולין לעמוד בה, וכל העובר על דבריהם בין אותם שקבלו בין אותם שלא קבלו, בין אותם שהיו שם ובין אותם שלא היו שם נקרא עברין (שו"ת דברי נועם חו"מ ל"ח דכן דעת הרא"ם).

(ז) מופלג בתורה יכול לגזור אפילו מי שאינו מתלמידיו ואפילו לא למד ממנו (שו"ת רמ"א סי' נ"ג בשם הרשב"א תר"ט, ורד"ק סי' כ"ב, ושו"ת חת"ס חו"מ סי' ע"ט).

(ח) מה שהנהיגו גדולי ישראל שרואין שיש תקנה לעולם יכולין לעשות תקנות לכלל ישראל (שו"ת הרשב"א ח"ג תי"א).

(ט) גדולי הדור הרבה שעושין איזה תיקון או גזירה במדינה אחת גזירתן חל אף דלא פשטה בכל העולם, מ"מ יכולין לגזור על מדינה זה ביכולין לעמוד בה. וכ"כ בחת"ס סי' קכ"ב (שבילי דוד הקדמה לחאו"ח כלל מנהגי הקהילות או' כ"ג).

(י) אין לומר (על תקנה) דאולי לא היתה התקנה עולמית שכבר נודע שכל תקנה שתיקנו גאוני הדור על כל הדורות תיקנו... דאטו אכשור דרי ואדרבה בזמנינו ודאי ראוי לגדור (שו"ת שו"מ קמ"א ח"ב סי' מ"ח).

פרק א

הקדמה לשחיטה, ולמאכ"א

המעין בסגנון לשון הפוסקים והרגיל בהם יראה כמה הצטערו כל אחד בימיו על מצב שטח השחיטה ובדיקה ועד כמה התרעמו על פריצות הדור ומכשולותיה, עד שניכר מלשונם כי עם כל גודל זהירותם היו מתייראין ומתפחדין אימת מות שלא יהי חיו מכשול אצל עסק השחיטה והוספו בכל דור גדרים וסייגים, ועכ"ז הזהירו וחזרו להזהיר להעמיד משגיחים ומפקחים, שישגיחו בשבעים ושבע עינים ולהטות השכם לסבול עול אחריות הגדול של מכשול הרבים בחקירות ודרישות עד לאין חקר וכולא האי ואולי שלא יצא מכשול.

הרגיל בספרי החיים הן השו"ת וספרי גדולי הפוסקים שמפיהן אנו חיים יראה כי ענין השחיטה הוא היחידי אשר לא דילגה אף ספר אחד לבלי להכתב שם איזה פירצה ומכשול או שאר שערורי' שנפלה בענין השחיטה שהיתה מכשול לרבים בימים ההם.

הרואה בספרי הקדושים יראה שקרה הרבה מאד מדנים וקטטות בין השוחטים וחברי הקהלות וכן בין הרבנים והשוחטים, קרה ג"כ שהריבות הללו הביאו פירוד לבבות. ידידים נתרחקו ואוהבים נתפרדו. ולא פעם אחת או שתיים נולדו בגלל מריבות הללו, קהלות חדשות, כן לא פעם עזב הרב את קהלתו כשלא עזרו לו ידידיו כשיצא לריב עם השוחט, או כשהוכרח להכריז איסור על הבשר, ולא פעם קרה שבני קהלתו מיאנו לשלם לו משכרות, וכן גם לא לשוחט, והיו רעבים ללחם.

קרה גם כן שגדולי ישראל לא היו בעצה אחת כשפרצו מדנים בין קהל ושוחט, או בין רב ושוחט, אז גדלה המהומה עד מאד, ראה להלן, כן גם לא פעם אחת נתחלל

שם שמים כשאחדים מסרו משפטם לפני שרי העיר, והמה פסקו כשר או טרפה ושם שמים נתחלל, אוי לאותה בושה, ומכל שכן כשהשוחט היה גם כן חזן, אז רבו ידידיו שהגינו עליו, גם קרה שהשוחט-חזן לא שמע לדברי הרב כשהרגיש כי רבים עמו.

ומשם אנו רואין עד היכן כחה של הסט"א לרכוב דוקא על העוסקים במלאכה זו ולסמות העינים שמחוץ יתראה הכל בכי טוב ורק בחדרים אימה חשיכה גדולה נופלת על עין החודרת ורואה מה נעשית.

וכאשר נדייק היטב נראה כי המכשלה הזאת גם בימי חז"ל לא נבצר לדוגמא: בירושלמי תרומות (פ"ח ה"ג) מעשה בטבח אחד בציפורין שהי' מאכיל לישראל נבילות וטריפות פע"א שתה יין בער"ש ונפל מן הגג ומת והיו כלבים מלקקין דמו, שאלו לר' חנינא כדת מה לעשות, והשיב להון כתיב "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו", וזה הי' גוזל את הכלבים ומאכיל לישראל וע"כ לא תבריחו הכלבים דמשלהן אוכלין, ע"כ.

ועיי' בהג' אשרי פי' גה"נ (סי' ט"ז) שפסק (עפ"י הירושלמי) דהמוכר טריפות בחזקת כשר ומת קודם שעשה תשובה שאסור להתעסק בקבורתו ואפי' כלבים לוקקין דמו ואוכלין בשרו אסור להבריחם מעליו, ע"כ.

וע"ע בקידושין פרק בתרא במשנה "כשר שבטבחים שותפו של עמלק" ופירש"י ספיקי טריפות באות לידו וחש על ממנו ומאכילן, ע"כ. רואין אן מזה עד היכן העריכו חז"ל מכשולות הבאים ע"י הטבחים עד שלא נמנעו לכנותם בביטוי היותר חריפה שמצינו באיזה מקום **שותפו של עמלק**, הדברים מסמרין שערות ראש **פוק חזי עד היכן הדברים מגיעין!** הלא מספק טריפות לבד אנו חוששין ואעפ"כ לא חששו חז"ל לגנותן בלשון מדקרות חרב. ולא נח דעת רבותינו ז"ל עד שכתבו "כשר שבטבחים" להורות לדורות הבאים לבל יבטח שום אדם לומר שלום עלי נפשי

מאחר שהעמדתי טבח כשרו ישר בודאי לא יצא מכשול מתחת ידו, וחזקה לחבר שלא יוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ובפרט אם הטבח ת"ח שבו נאמר ניתא לי לחבר ליעביד איסורא זוטא ולא יעשה ע"ה איסורא רבה.

דע כי לא מחשבות אדם מחשבות חז"ל אשר כל דבריהם ברוח הקודש נאמרו ולא זו שכינה מבית מדרשם, וכל מה שנשנה במשנה או בגמרא קדוש בכל מיני קדושות, ולא רפרף אדם מעולם עליהם, רק המינים והאפיקורסים שיצאו מדת ישראל, פוק חזי כמה טרחו הגאונים וראשונים ליישב חיסור או יתר תיבה ובנו עליה תילי תילין של הלכות, וגם כשאמרו האי מימרא של "כשר שבטבחים" וכי' מלין מפי עילאה ימלל מתוך גרונו, ושלחי דרחמנא ניהו, ואם אנו אנשים אבל הראשונים כמלאכים ושרפים, וכל דבריהם גחלי אש ואל ישיאך יצרך לומר כי חז"ל כוונו לטבחים מוכרי וסוחרי הבשר, ואין בכללו השוחט, פוק חזי מ"ש ברא"ש חולין (דף ח"י), בהוכחה משי"ס שם, וכ"כ במ"מ ה' שחיטה פ"א (ה' כ"ו) שסתם טבח שבזמן השי"ס הי' גם השוי"ב, ע"ש.

ואחר הקדמה זו תדעו עם לבבכם כי לא כאשר יצייר האדם קושטא הוא, ואפילו יהי ברור לו בכל מיני הוכחות שבעולם אשר כל רוחות שבעולם לא יזיזו אותו כי **טבח זה** אפשר לסמוך עליו מבלי לחקור ולדרוש אחר מעשיהו, כולן בטלין ומבוטלין לעומת עדותן של חז"ל שאמרו בטוחות כי **הכשר שבטבחים שותפו של עמלק**, וזה ידע כל בר דעת כי בעוה"ר לא אכשור דרא והיותר כשר שבטבחים בזה"ז ודאי לא יגיע לקרסולי הבינוני בימים ההם כ"ש להיותר כשר.

וע"כ כל הרוצה ללכת בנתיב תורה"ק ובשבילי הוראותיה ודרכיה הנעימים צריך לבטל דעתו ומחשבתו נגד דחז"ל ולהתלבש באימה וחרדה ורתת וזיעה טרם יקרב להכניס לביתו בשר מן הבא בידו, ופוק חזי מ"ש השלי"ה (שער האותיות או' ק') שראה פרושים שלא אכלו

בשר רק ממה ששחטו הם, ומתמה שם האי צדיקיא מנין התחילה לפרוץ לאכול מכל שוחט מבלי לידע ידיעה ברורה כחו דהיתירא.

וגם בענין עונש מאכיל איסור מצינו לחז"ל שהחמירו באופן יוצא מן הכלל במאכלות אסורות שלא מצינו דוגמתו בע"א, בחולין (דף צ"ג ע"ב) טבח שמצאו חלב אחריו בכשעורה מעבירין אותו, ואם מצאו אחריו כזית מלקין אותו.

ודחז"ל הללו בלי הערות והארות כבר מדברין לעצמן, עמדו והתבוננו קצת בקדושת דבריהם, הלשון מוכיח וכ"נ בהפוסקים דמיירי בשוגג וכל קנסן של חכמים היתה על התרשלות המנקר לעשות מלאכתו באמונה, וזה ידוע ג"כ כי הרבה לימודי זכות היינו יכולין למצוא על האי מנקר, לדוגמא: "לא ניתנה תורה למלאכי השרת" "שגיאיות מי יבין" "אונס רחמנא פטריה" וכיוצא, ואע"ג שאמתלאות הללו מתקבלין הן בשאר מקום, אבל במאכלות אסורות תפסו חז"ל בחומר הדין כיון שכח היצר כ"כ גדול להכשיל אתב"י באכילת איסור, לעומת זה הוצרכו חז"ל להגביר כח הקדושה ולחזק ידי העוסקים לעשות מלאכתם בהתאמצות ודיקדוק יותר מהרגיל להחליש כחו של הס"ם וסיטרא דילי' העומדים ככיסלא לאוגיא בין הטבחים.

ומה"ט העלימו עין על כל צד זכות שיש ללמד על אותו טבח ולא חיסו ולא חמלו לא על הטבח ולא על נפשות ביתו שעניניהם תלויות לאב ביתם לכלכלם ודנו אותו בהעברה, ועל מה? על כל שהוא של חלב לא גדול משעורה שכמעט אינה נראית לעין, ולמה? כי במקום אכילת איסור של בית ישראל הכל נדחין ואין חסין ומרחמין על שום אדם.

פוק חזי מה שאמרו חז"ל במחלוקת קרת, טף למה נענשו להראות שקשה המחלוקת, ובני"ד גם הטף נענשים, הרי שלהאכיל ישראל דבר איסור נמנה בין היותר קשות.

וכאשר תדקדקו היטב תראו עוד יותר מזה כי הענישו חז"ל כ"כ קשות ואע"ג שעדיין לא נכשל שום אדם ועדיין לא אכל שום אדם אותה משהו של חלב שהשאיר הטבח, ורק על השארת הטבח באופן שה"י אפשר לבא לאכילת איסור אע"ג שאין זה ברור דעדיין יש כמה ספיקות דלמא יסרח הבשר ולא תבא לידי אכילה, דלמא ירגיש הלוקח בהחלב (וכמו שנראה בדחז"ל דמזה מיירי) וישליכנו, ודלמא יתבשל באופן שיתבטלו בששים וביותר.

וכל הני ספיקי אין עומדין לאותו הטבח לזכותו בדינו בפרק שאנו עוסקין בו מחשש מכשול לרבים, במקום שהציבור והכלל עומדים על המשקל להכשל ח"ו במאכלות אסורות אין רחמים בדין, אע"ג שבנזקי ממון והגוף ה"י פטור מצד גרמא בניזיקין אבל נפשות ישראל עומדין למעלה מהכל ובמדה אחרת נמדדין, משקלן עדינה ממשקל הגוף והממון.

ודע לך כי מה שהבאנו מדחז"ל עד היכן החמירו, בחשש כשלון להכלל כשנוגע למאכלות אסורות כאשר תעיין בדברי הראשונים תתפלא הפלא ופלא שלא נח דעתם בחומרת חז"ל והוסיפו עליה כהנה וכהנה לדוגמא:

ברא"ש חולין פ"ז (או' ט"ז) בסופו בהג"ה (על טבח שהניח אחריו כשעורה חלב) וז"ל: ונראה שיש להכריז עליו בבית הכנסת שני וחמישי ושני: "פלוגי הטבח העבירוהו מאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה ויהי חודש ימים שלא יעסוק באומנתו, ולאחר חדש ימים יבא אל ת"ח שבעירו או עיר הסמוך לעירו ויאמר כך וכך עשיתי וחטאתי ותוהא אני על הראשונות ויתנו לו הדיין עונש לפי ראות עיניהן, ואח"כ יכריזו בביהכ"נ פלוגי הטבח שהעבירוהו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה כבר תוהא ונתחרט על מעשה הרע הזה וקבל עליו מה שצוהו ת"ח" וכו' וקודם שישמעו הכרזה זו בביהכ"נ אין לסמוך עליו ואסור ליקח ממנו בשר, עכ"ל.

וכשמצאו אחריו כזית חלב, עוד הוסיפו להחמיר על הטבח ביתר שאת, וז"ל הרא"ש שם:

ואם נמצא אחריו כזית היו מלקין אותו ברבים בביהכ"נ ואחר המלקות אומר בעצמו בקו"ר "אני פלוני לקיתי מפני שנמצא אחרי כזית חלב" וכו' עכ"ל.

ולא די זה בלבד אלא החמירו עוד גם לענין מזיד, כמבואר בסנהדרין (כ"ה ע"ב) בהוא טבח שהוציא טריפה מתחת ידו ועשה פעולות המורים ששב, ולא רצה רבא להכשירו דלמא קא מערים, ואיפסיק שאי"ל תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ילבש שחורים ויתכסה שחורים ויחזיר אבידה בדבר חשוב, או יוציא טריפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו ע"כ.

והרמב"ם העתיק דין זה כמ"פ (ה' עדות פ"ב, ה' שחיטה פ"י, ה' מאכלות אסורות פ"ח ה"ט, ה' ת"ת פ"ו הי"ד).

וענין לבישה וכיסוי בשחורים שמבואר בחז"ל העתיקו ג' עמודי העולם, הר"ף והרא"ש, והרמב"ם, והוא דבר שלא מצינו שיחמירו במקו"א זולת מה שאמרו בהרואה שיצרו מתגבר עליו ילבש שחורים ויתעטף שחורים וילך וכו', וכבר עמד על מדוכה זו הסמ"ע בחו"מ סי' ל"ד (סעי' ל"ד) וכו' דהטעם שהחמירו כ"כ בטבח דבשביל שהכשיל הרבים צריך שיכנע לבו כי השחרות משפיל הגאווה והזדון שבלב, ע"כ. וע"ע בענין זה בכנה"ג הגה"ט כ"ח, וברכ"י סי' ל"ד שם.

וכן תמצא עוד ביור"ד סי' קי"ט (ס"א) דהחשוד לאכול דבר האסור אין לסמוך עליו, וחיידוש הדבר הוא דלפ"מ שנתבאר בבית שלמה (למהר"ש חסון יור"ד סי' י"ז, ובשו"ת חקרי לב ח"א יור"ד קס"ז בשם הרשב"א, הרשב"ש, ריב"ש, מהרשד"ם) "חשוד" המובא בש"ס ופוסקים גבי איסור אינו ר"ל שידוע בודאי אלא גם בחשש

וספק שעבר איסור הוא בכלל חשוד (וכ"כ בערוה"ש שם כ') דבר שלא ראינו במקו"א.

וכמו"כ המעיין בפנים החיבור ימצא חומרות לרוב אצל מאכלות אסורות וספיקן שלא מצינו בשאר מקום, ולקושטא דמילתא כאשר תפקחנה עיני הרואה, יראה בספרן של צדיקים גודל הזיקן של הנכשל בהם, עד כי יחדל לתמוה ע"מ ולמה החמירו כ"כ במאכלות אסורות כי לגודל הפגם והנזק ראוי לחזק הגדר, ובחוזק הגדר יתרחק הנזק.

והנה לא אאריך כאן בהעתקת דברי קדושים בגודל הפגם הנעשית ע"י מאכלות אסורות שהלא הם כתובים בפנים תחת הכותרת "גודל עונש המתרשל, ושכר הזהיר במאכלות אסורות וספיקן", ומשם תדרשנו, וכן מ"ש לעיל כי מבואר בספרי הפוסקים שבכל דור ודור המכשולות העצומות בלי הרף על שחיטה ובדיקה לא אאריך כאן כי כבר מבואר בפנים במדור "רוב מצויין אצל שחיטה", ומ"מ מעצור לא אוכל מלהעיר מ"ש בס' שמרו משפט (ח"ב, דף ע"ע"ב) שהעיד הקדוש רע"י שלעזינגער זצ"ל משמ"י דגברא רבה מעשרת השבטים שדר אצל חמיו הגה"ק מהר"ה מקאלאמייע זצ"ל בימי הפסח, וגילה כמה מטמוניות, ומהם שמה שסבל הגה"ק מהר"נ אדלער זצ"ל מרורות בעיר פראנקפורט עד שהוכרח לברוח היתה מטעם שרצה להכניע כחו של הס"ס שרבץ על השוחטים ולקרב הגאולה בביאת המשיח וגברו עליו כלבים עזי נפש שלוחים של הס"מ עד שהוצרך לברוח, ויחד עמו תלמידו החת"ס זצ"ל.

רואין אנו משם כי אפילו אצל קדושים כמו אלו לא בניקל עלתה להם לזכות קהל ועדה מישראל שיהי השוחטים וקצבים מכינים בשר כשר כראוי, וא"כ מה נעני אנו יתמי דיתמי אשר נתקיים בנו בעוה"ר במלוא המובן יתומים היינו ואין אב, וגברי בעלי זרוע ובעלי שקר, ואין דורש ומבקש, נשארנו גלמודים אפילו מזכותן של צדיקים

חיים שיגיננו עלינו להנצל מכל מכשול, עמ"ש בתפא"י
 סנהדרין פ"ה במשנה "מיתת צדיקים רע להם ורע לעולם"
 כי טובת הצדיקים אינה פעולתן לבד אולם גם זכותן וכח
 קדושה שלהן מגין על הדור.

וכע"ז בס' זאת זכרון להגה"ק מלובלין ז"ל, כי צדיק
 היושב באהלו ועובד את בוראו בכל לבו ונפשו כח קדושתו
 בוקעת ומתפשטת לחלל העולם ומשם שואבין העולם, וגם
 מזה כבר נתרוקנו כמעט בעוה"ר ואי"ל ע"מ להשען אלא
 על אבינו שבשמים שיקיים מה שהבטחתנו למעני למעני
 אעשה.

וכדי להראות איזה דוגמאות עד היכן כחן של הסט"א
 כשהדיון בענין שחיתת בשר, או שאר מידי דאכילה שאז
 מתגברין בכל כחן ולא בניקל להנצל מהן אפילו לבעלי
 מדריגה אמיתיים. פוק חזי מה שהעיד אחד המיוחד
 מקדושי עליון ושרפי מעלה שהי' מב"ד הגדול שלמעלה
 בדורו, ומוכר אצל כל גאוני וקדושי דורו כענק שבחבורה
 הי"נ השרף הנורא מרן רשכבה"ג בעל שו"ת דברי חיים
 זצ"ל, וז"ל, וכי בשו"ת ד"ח יור"ד ח"א סי' ו' וז"ל: "ועיני
 ראו כמה יראי השם לומדי תורה שהי' אצל צדיקים,
 ולאחר שנתחנכו באומנות הלזו נהפכו לאיש אחר אשר אם
 לא ראיתי בעיני לא האמנתי" עכ"ל.

וד"ת עניים במקו"א ועשירים במקו"א, וכבר גילה לן
 מרן רשכבה"ג בעל חת"ס זצ"ל פתרון הדברים שקיבל כן
 מגדול אחד וכי בשו"ת חת"ס או"ח סי' ר"ה כי המלך זקן
 וכסיל יושב על כסא של גי' רגלים חזנים שוחטים וסופרים,
 וכ"כ בתולדות יעקב יוסף פ' נשא ד"ה והעולה.

וכוונת המלך הכסיל ידוע שהלא מאכלות אסורות
מטמטס הלב והמוח ומכניס מחשבת מינות וכפירה
ואפיקורסות וכמ"ש הרמב"ם באגרת הידוע מובא
 בדגמ"א פ' עקב משמו, ובפר"ח שולי בברכ"י בס"י פ"א,

ובחת"ס פ' שמיני שרוב אפיקורסות בא ממאכלות אסורות.

אבל סוד כל הדברים ומטרה המרכזית הוא העברת הדת רח"ל וכמ"ש בשו"ת ד"ח ח"א יור"ד סי' ז' שע"י השוחטים קלים יצאו מדינות שלימות מדת ישראל ואבד זכרם.

ועמ"ש בס' טיול בפרדס ח"א מער' שחיטה כי כח הציונות נתהווה גם ע"י השוחטים הקלים ובשר טמא שנתפטמו שלומי אמוני ישראל.

ולסיום הענין אעתיק דיבור נפלא שראיתי בס' קרן ישראל סו"פ שמיני ובאשר שלענ"ד יש בו הרבה תועלת לענינינו אעתיקנו בשלימות.

כ' שם בד"ה אל תשקצו וז"ל: הנה הדיקדוקים בפרשה זו של שיקוף ותיעוב ע"י מאכלות אסורות רבו כמו רבו הלא הם מבוארים במפרשי התורה ולא אאריך בהם, אולם עוד לאלקי מילין בכמה ענינים הנוגעים לנושא זה, דחז"ל בב"מ (מובא גם ברש"י על אתר) דאלמלי לא העלה הקב"ה ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות דיים, וקשה הכי מאכלות אסורות כולל כה"ת כולה, שנית מצינו ביור"ד סי' פ"א, וכ"ה באוה"ח סו"פ שמיני דמאכלות אסורות גם בשוגג מטמס הנפש, וצ"ע למה, שלישית מצינו לחז"ל שדרשו בכמ"ק שאין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים, ופי' תוס' דדוקא במאכל איסור ולא שאר דבר וצ"ע למה, ידוע דרשת חז"ל מובא ברש"י עה"כ ואנשי קדש תהיון לי אם אתם נבדלים ממאכלות אסורות אתם שלי ואם לאו אתם של נבוכדנצר וחביריו, ועוד יש לדקדק וכו'.

וליישב כל הנ"ל נעמיק קצת בסדר הבריאה, ויה"ר שלא יאמר פינו דבר שלא כרצונו, וד' הטוב יכפר, מבואר במדרשי חז"ל עה"כ בראשית שכל העולם נברא בשביל ישראל שנקראו ראשית וישראל נבראו לשמירת התורה

וקיום המצות, וא"כ מצד הדין הי' נותן שיתאפשר לכל איש מזרע ישראל לקיים מצות בוראו בכל עת ורגע דאלי"כ מטיל גרעון במעשי בראשית דכיון שבריאית העולם למען ישראל, וישראל למען המצות, אם יתבטלו ממצות אפילו שעה אחת נמצא אותה שעה יצאה לבטלה, וזה א"א כלל והרבה קולמסים כבר נשברו ליישב תמיה הלזו.

ולענינינו נאמר הנה ידוע דבאכילה יש עבודה גדולה של העלאת ניצוצי הקדושה שהוא היתה מעיקרי מטרת הבריאה כמבואר בכל ספרי קודש, וכח העלאתן ע"י שהזרעים נזרעין בקרקע וצומחין נמצא שכבר נגמר חלק ראשון של העלאה מדומם לצומח (דד' מינים נבראו זו למעלה מזו דומם, צומח, חי, מדבר) דהקרקע שהוא הדומם מעלה הצמחים, ואח"כ כאשר שור אוכל עשב וחמור באבוס בעליו אז נתעלים הצמחים לחי, וכאשר שוחטים בהמות והחיות ואוכלין בשרם מתעלין מחי למדבר (ועוד יש בו נסתרות, ואכ"מ).

אבל חילוק גדול יש בין אופני ההעלאה דמדומם לצומח וכן מצומח לחי לעולם נעשה בסדר אחד, אבל באכילת אדם יש מין ממינים שונים, הצדיקים ובעלי מדריגה המופשטין מתאות עוה"ז ויודעין לייחד יחודים מעלין באכילתן העלאה היותר גבוה השייך, הבינונים מכוונין באכילתן שיהי' להם כח לעבוד את בוראם, ואע"ג שמרגישין גם עריבות מתיקות גשמי מ"מ הו"ל כהנאת הגוף בהדי מצוה, דלדעת הרשב"א והרבה ראשונים אינו מזיק.

והכת האחרונה שלבם אטומים לכוון גם זאת, מ"מ מקפידין עכ"פ שיהי' כל אכילתן בתכלית הכשרות ויבחרו יותר לרעב מלהכניס לפיהם בשר אסור ח"ו, וקורא הדורות מראש הבוחן כליות ולב אשר לפניו נגלו כל תעלומות בחר במצוה זו של אכילה שיתאפשר לכל יהודי בלי יוצא מן הכלל (אם רק ירצה) לקיימו בכל עת ועידן באופן שלא יבצר רגע מחייו שיתערטל ממצוה גבוה הלזו.

ביאור הדברים כאשר האדם אוכל אכילתו אז בלי ספק מקיים מצוה של זהירות ממאכלות אסורות ודיקדוק בכשרות, כאשר קם מאכילתו אז כל זמן שלא נתעכל המאכל, עדיין עוסק במצוה הלזו, ואין המצוה נקראת אלא על מי שגומרה, וכ"ז שאכילתו בתוך האיציטומכא הלא בידו להקיא כל מאכלו, וכאשר כבר נגמר העיכול אז נתהפך מאכלו ומשתנו לבשר מבשרו ודם מדמו ורק מכח זה חיו יחי' כמו שאנו מברכין כמ"פ בכל יום "ומפליא לעשות" שהקב"ה קושר נשמתו של האדם שהוא רוחני באכילתו שהוא גשמי והוא פלאי פלאות, וא"א לאדם בער ונבער להשיג אחד מני אלפי אלפים כוונת היוצר למה עשה כן, אבל עפ"י דברינו יתחדש לן טעם אחד המושג גם לקיצורי מוח כמוני, שעשה הקב"ה כן כדי שתהי' כל חיותנו נוצר ונברא ממקור מצוה דוקא ולא זולת.

וכאשר יתענה האדם יותר משיעור האפשרי יצא רוחו וישוב לאדמתו, נמצא שכל חיותו אך ורק במצותו שקיים באכילת כשר דוקא, נמצא לפי"ז באם ח"ו יתפטם האדם במאכל האסור א"א שיחשב בין זרע ישראל שבשבילם נברא העולם שהרי לא נברא רק בשביל ישראל המקיימים מצותיו ית' וא"א למצוא מצוה שיהי' קשור ומדובק בה בכל רגע של חיו רק האכילה כמו שביארנו ואם אוכל איסור א"כ חסר לו הרבה זמן שבטל ממצות הקב"ה וע"כ הבריאה של אז לאו בשבילו הוא, והלא א"א לבטל רצון הקב"ה שיהי' הבריאה בשביל ישראל, ועל כרחך שע"י אכילתו נתבטל ממנו שם ישראל.

ומובן במושכל פשוט לפי"ז למה ד' שומר נפשות חסידיו שלא יכשלו במאכלות אסורות אפילו בשוגג, שאם בריאת העולם לאו בשבילם יהי' אז ע"כ שיחרב, שהלא הצדיקים הם יסודי העולם, ומובנים ג"כ דחז"ל שדוקא אם נזהרין ישראל ממאכלות אסורות נחשבין לגיונו של ממה"מ ואם לאו הם של נבוכדנצר וחביריו, פי' שלא תקשה דאם אין העולם מתקיים בשבילן א"כ האיך עדיין

חיים אותן ישראלים שאין נזהרין באכילתן, ועי"ז אמר שאינם גרועין מנבוכדנצר וחביריו שג"כ נבראו, ודו"ק.

ומה שדרשו חז"ל שכדאי היתה יצי"מ בשביל מאכלות אסורות לבד ג"כ יתבאר היטב, דידוע מ"ש הרמב"ן ואחריו נמשך החינוך ועוד קדמונים בענין יצי"מ אשר כוונת ורצון הווי"ת היתה לאמת מעשי בראשית ולחזקה בידי המאמינים כי הבריא לא נתברר בראייה ממשית רק באמונה לבד, ועי"י הנסים ונפלאות שעשה הקב"ה לפרעה ולכל עמו ששידד המערכות ושינה סדרי בראשית עי"י הפיכת הטבע כמה מאות פעמים (כמבואר בהגדה של פסח שנלקו המצריים במצרים ועל הים למאות) עד שנתאמת בבירור גמור כי לדי המלוכה ומושל בעליונים ותחתונים כרצונו ועי"כ בידו להטות הטבע כפי רצונו.

וכי"ז הוצרך רק אם מקיימין ישראל מצותיו ית' שבשביל זה נברא העולם, אבל בלא"ה למה הוצרך יצי"מ לאמת הבריא, הלא אם לא יקיימו ח"ו המצות אז יתבטל כל הבריא ומה"ט ברגע ראשונה כאשר פקד הקב"ה למשה רבינו עי"ה על עצמו אמר לו בהוציאך העם ממצרים תעבדון את האלקים בהר הזה, דהא בהא תליא דכל נסי יצי"מ ופלאותי לא נצרך רק לזה כנ"ל.

ועי"כ קאמר המדרש שאם לא העלה הקב"ה ישראל ממצרים רק בשביל מאכלות אסורות דיו, פי' דמאכלות אסורות הוא מצוה תדיריות לא יזוז מנפש הישראלי רגע אחד ועי"כ יש לבריא את העולם שנברא בשביל ישראל המקיימים המצות על מה לתמוך, דכל רגע ורגע של הבריא מתקיים עי"י האכילה הכשרה, אבל אלמלא לא הי' מצוה זו רק אחרת שאפשר להסיח ממנו יום או שעה ואפילו רגע, כבר לא הי' להבריא האידך להתקיים, וגם נסי יצי"מ היו אז בכדי.

ובאופן פשוט י"ל במה זכתה מאכלות אסורות להתעלות כ"כ מעלות יתירות על שאר מצות עד שלא

מצינו מצוה שנשנו בו כ"כ גזירות קשות ועונשין חמורין להגוף והנפש של המבטלן לו ולזרעו, כמו שמצינו כאן (אמר המו"ל: ע"י בפנים חיבורינו ויתבאר לך הכל באר היטב) אצל האוכל מאכלות אסורות, ונראה דזה פשוט שכל תכלית האי עלמא לבא על ידיה לעלמא דעתיד, והאי עלמא כפרוזדור לפני הטרקלין כמשלת חז"ל ולפי המצות ומעש"ט שעושה בעוה"ז לעומתו יקבל שכרו לעוה"ב.

וע"כ כ"ז שגופו של האדם מתפסם במאכלים הכשרים בלי פקפוק אז כל המצות ומעשים טובים הנעשין ע"י הכח שקיבל מאותו האכילה נחשבין לו לטובה ולברכה, ומתברך בשבילן בהצלחה, לא כן כאשר מתפסם במאכלות אסורות ובכח ההוא עוסק במצות ומעש"ט לתהו נחשבו כולם הבל ורעות רוח ישאם הרוח, דקשר רשעים אינה מן המנין וקוב"ה שונא גזל בעולה, ומצוה הבאה בעבירה שנאוי אצל הקב"ה וללא נחשבין.

ומיושב היטב למה לא נחשב "ישראל" ע"י מאכלות אסורות דכמו שישראל המבטל כל המצות שבתורה פשיטא שלא נחשב מעם סגולתו של הקב"ה ה"ה האוכל מאכלות אסורות ומקיים מצות באותו הכח דהו"ל כלא עשה כלל וכלל עטיפת קדושת ישראל נפשט ממנו.

ומה"ט נבצר מצדיקים להכשל ח"ו במאכלות אסורות אפילו בשוגג דאע"ג דגוף האכילה נעשה בשוגג מ"מ הלא כל המצות שיעשה אח"כ בכח האכילה ההוא בטלין ומבוטלין וכלא נחשבו והוא כשלון עצום עד למאוד, ושומר ישראל ישמרם מכל כי האי, ומיושב ג"כ למה הפגם כ"כ גדול גם בשוגג, ומטעם זה גופא אמר הקב"ה שאם נשמרין ממאכלות אסורות אנו שלו דבלא"ה א"א לעשות פעולה קטנה שיתעלס ויתקלס עילאה דכולן כאין נחשבו, אבל באם נשמר וזהיר בכל כחו שלא יכשל אפי' בשוגג ואונס בסרך מאכל של איסור אז ילך לבטח דרכו.

ומה"ט מבואר בהפוסקים כמ"פ דהכנה למצוה עוד יותר גדולה מגוף המצוה, דברים שקשין להולמן, ואחד מן הראיות מאכילת עיוה"כ שנחשב כתענית ב' ימים ואינו יותר מהכנה שיוכלו להתענות ביוה"כ ואכמ"ל.

אבל לדרכינו הדברים מתקבלין על הלב מאד כי ענין הכנה שדיברו בו היינו הכנה לאפשר שעשיית המצוה יחשב לו למצוה, ולא ח"ו להיפוך, לברר ולנקות כל סוג ופסולת מנופה בייג נפה, שלא יהא מצוה בעבירה, ושיהא בכוונה ועוד, דברים המעכבין המצוה, ומה"ט נחשב יותר מגוף המצוה דהו"ל כעין מה דאחז"ל גדול המעשה יותר מן העושה, וה"ה בזה.

וכבר כתבתי במקו"א להוסיף תבלין להנאמר, דמה"ט הכנה חשובה יותר מגוף המצוה, דהלא בהכנה מתקיים שני דברים, הראשון ההכנה שהנהו מצוה מצד עצמה, לדוגמא חוב הכוונה לפני העשייה, הוא מצוה בפ"ע אלא דפליגי רבוותא אי מה"ט או מדרבנן (מבואר באורך בשערי תורה, ושו"ת מחנ"ח, ודפ"ק ועוד ואכמ"ל) וא"כ כאשר יכוון בכוונה הנצרכת לפני עשיית המצות כבר קיים שתי מצות, חדא המצוה לכוון, ושנית, שעייז יתקיים המצוה בעצמה, וזהו ממש מצוה גוררת מצוה.

ועכשיו בינו והתבוננו אם הכנה למצוה יחידית יעלה לו כפליים מגוף המצוה **הזהיר ממאכלות אסורות** שמאפשר לו לקיים כל התורה כולה עם כל פרטי ענפי ודקדוקי, עאכו"כ שנוטל שכר כנגד כל מה שעושה כל ימיו.

ועתה בואו חשבון הנכשל במאכלות אסורות מתעכב מלקיים כל התורה כולה ונענש בכפליים על ביטול כל התורה, וגם על אי זהירותו במאכלות אסורות, וכמה נואלו אלו אשר מדקדקין בקלה כבחמורה לקיים כל מצוה בהידורה ויפי' ושוכח העיקר שבאם אינו בטוח במה שנכנס לתוך פיו אז לשוא כל עמלו, וכל יגיעו לריק ח"ו.

ולו חכמו ישכילו יבינו אחרית דבר מראשיתו, ויחשוב עם לבבו אם כ"כ ימים ושעות אני מבלה בעד מצות שמורים, ואתרוג מהודר, וטלית נאה, וכיוצא, עאכו"כ הרבה מאד יותר מזה חייב אני לבלות לתקן ביתי שבל יכנס בו רק דברים הכשרים ומהודרים בכשרותם בכל מיני יופי והידור שהלא הוא היתד והפינה אשר בו הכל תלוי ולא לחנם התאמץ נחש הקדמוני להכשיל יציר כפיו של הקב"ה במידי דאכילה, דאם האכילה שהוא היסוד מרופרף אז כל הבנין יסתר.

וזה לעומת זה ישים לבו עד כמה ירוויח בהתאמצותו יותר ויותר מכפי יכלתו להשמר ולהזהר ולעשות גדר לפניו מגדר סייג לפניו מסייג ולברוח מצ"ט שערי היתר לבלי להלכד בשער א' של איסור ח"ו, שהרי בו תלוי כל תורתו מצותיו ומעשיו כל ימי חייו, ואשר מה"ט יקבל שכר עבור התרחקות ממאכלות אסורות נגד כל תורתו וכו' כנ"ל, ולמסקנא ימצא כי שברו בזה הוא כפליים מכל שאר שכרו יחד, חדא, עבור התרחקותו ממאכלות אסורות שהוא מצוה חשובה כשלעצמה, והשנית, כי היא הנהו הגורם שיתקיימו כל שאר המצות דאלמלא אכל האסור היו חוטפין ומשליכין כל טיבותא אחיזרא, והשלישית, כי ע"י האכילה ניתן בו גם כח גשמי וחיות לקיים המצוה, שג"כ ליתא באוכל האסור דאז לא שייך שנתן בו חיות כיון שאין המצוה נחשב למצוה.

ובזה תבין דבר נפלא במשנה סוף מכות ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות וכו' ופירש"י שאסר להם שרצים ונבילה שבלא"ה נפש האדם קץ בהן וכו' והנה בפשטות כוונת רש"י שנפש הישראלי קץ בשרצים ונבילה, והוא פליאה קצת דבשלמא שרצים מובן אבל נבילות נפש ישראל קץ בהן מטעם שאסרן תורה בלי שחיטה אבל אלמלי לא הי' מצות שחיטה למה יקוץ נפש ישראל בנבילה יותר משחוטה, ופוק חזי בדגים וחגבים דליכא חיוב שחיטה

אוכלין אותן מתים, ובשלמא אבר מן החי יש בהם שיקוף וכמבואר במס' שבת שלא לתת לתינוק חגב חי להשתעשע בה שמא יאכלנו, ויעבור משום בל תשקצו.

אבל לקושטא דמילתא אפשר לפרש כוונת רש"י גם בע"א ואקדים ליישב תמיה אחרת שמצינו רק במאכלות אסורות, בחו"מ סי' רל"ד (סעיף ד') קי"ל במי שקנה בשר ונמצאת אח"כ אסורה מה"ת אע"ג שכבר אכלו הקונה, יחזיר מוכר הדמים, וביאר הכוונה בסמ"ע שם דאע"ג שבעת האכילה כבר נהנה הישראל במלואו דהלא לא ידע שהוא טריפה מ"מ הנאה זו אינה חשובה הנאה לאחר שנודע לו שאסורה מה"ת, והביאו ג"כ הש"ך ב"ור"ד סי' קי"ט כ"ז, והדברים מרפסין איגרא מה איכפת לן מה שקוף עכשיו בהו סוכ"ס נהנה מהן.

אבל עפ"י הנ"ל הכל על מקומו יבא בשלום, דאע"ג שנהנה מעצם האכילה אבל הזיק לו יותר מדאי במה שכל מעשיו הטובים שנעשו מכחו ההוא לריק הן, ועוד יותר מזה דמבואר במפרשים (עי' בסמוך) דעבור הכנה למצוה משלמין שכר גם בהאי עלמא וא"כ אילו הי' אוכל כשר ודאי הי' מקבל שכר בעוה"ז על הכנה למצוה כנ"ל, וגם בזה ניזק.

ועפ"י י"ל דגם כוונת רש"י כן דלא הוצרכה תורה לעשות מצוה נפרדת מאכילת איסור, אלא מוטב הי"ל לכתוב דהמצות הנעשים בכח אכילת איסור מתועבין נינהו, וע"כ יצטרך כ"א מישראל למנוע ממנו, אלא מה"ט עשאו הקב"ה למצוה בפ"ע כדי שיקבלו שכר גם על קיום מצוה זו לבד ממה שמקבל עבור שנתאפשר לו לקיים עי"ז שאר מצות.

ובזה יובן ג"כ מ"ש ב"זה"ק ח"ג (מ"ב). דהאוכל איסור כאילו עובד ע"ז, דכיון שאוכל איסור הלא כל מצותיו אין מתקבלין לעילא, והולכת לסט"א, ועי"ז נראה עבודתו כאילו עובד לאחרים רח"ל.

ובזה יתפרש ג"כ מ"ש בדגמ"א פ' עקב בשם הרמב"ם דע"י מאכלות אסורות נכנס בלב האדם מינות וכפירה, דע"י אכילתו מצותיו ועבודתו אין מתקבלין ונכנסין לסט"א כידוע דליכא בינים רק או סטרא דקדושה, ובלא"ה הכל הולך לסט"א רח"ל, וכ"כ להדיא בזוה"ק שם דיוצא מרשות הקדושה ונכנס לרשות הסט"א, וכיון שהוא ברשותו ועובד להם כבר נלכד במצודתם וגוברין עליו כחות הטומאה המינות והכפירה.

ועי"ז תבינו מ"ש התב"ש דשוחט צריך להיות יר"ש מרבים דאל"כ יורד השוחט מטה מטה ונתקלקל, ומקלקל גם אחרים האוכלים משחיטתו (אמר המו"ל: דברי תב"ש הללו מובאין גם בטיול בפרדס מעי "שחיטה") ודבריו אומרים דורשינו דע"כ מיירי ששחיטת האי שוחט היתה כשרה דאל"כ למה איצטריך לתת טעם שיתקלקלו האוכלים מסיבת קטנות יר"ש של השוחט בלא"ה יתקלקלו ע"י אכילת נבילות וטריפות, אע"כ דמיירי שהשחיטה היתה הוגנת אלא כיון שהשוחט קל גורם קלקול להאוכלין ממעשי ידיו, ודא ודאי טעמא בעי.

אבל עפ"י הנ"ל הכל מובן דאם אין השוחט יר"ש מובהק ע"כ אינו נזהר כדבעי באכילתו ובאופן זה ודאי יתקלקל בקרוב כיון שאין מצותיו הולכין להקדושה כנ"ל דיוצא מסטרא דקדושה לסט"א, ובכה"ג גם מה ששחט כאילו לא שחט כיון שכחו לאו מקדושה ניזונת ומצותיו בטלין, וא"כ האוכלין משחיטתו אוכלי נבילות נינהו.

ונתקרב לן להבין מ"ש באדר"נ דבאים לעבירות חמורות רח"ל דאחז"ל רשעים הן ברשות לבן פי שאין שולטין בעצמן אלא כעבד נרצע לתאותו, וכ"ש האוכל מאכלות אסורות שלדעת הזוה"ק נכנס לרשות הסט"א ודאי שמחטיאין אותו בהיותו חמורות רח"ל (אמר המו"ל: בענין המשכה לעבירות חמורות עמ"ש בדברי יואל שמיני עמ' ר"נ ד"ה ועוד).

ומוכן ג"כ מ"ש בס' יסושי"ה (שער הבכורות פ"ד ד"ה הגידה לו) דאומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם, דהלא עבירה זו שקול נגד כל מצות ועבירות שבתורה שהלא ע"י אכילת האיסור כל מעשיו אין נחשבין לו.

ויתיישב ג"כ באופן נפלא דברי המדרש (בקהלת רבה פ"א סי' כ"ח) דלע"ל הקב"ה מוציא כרוז ומכריז ואומר "כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבא ויטול שכרו", ואח"כ הקב"ה מוציא כרוז פעם שני ומכריז ואומר "כל מי שלא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים יבא ויטול שכרו", ע"כ. והדברים תמוהין ומתמיהין ומה עם שאר כל המצות ושכרן וכי ליכא רק שני מצות הללו של מניעה מאכילת חזיר ונבילות וטריפות (וראיתי להחת"ס זצ"ל שטרך ליישב הדברים בתורת משה פ' קדושים, ע"כ מהמו"ל).

ועפ"י הנ"ל יתיישבו כל התמיהות כי כן הוא האמת שכל השכר מכל המצות תלוי בהתנהגות במאכלות אסורות וע"כ מכריז הקב"ה דכל הנזהר יבא ויטול שכרו, ואין הכוונה לשכר מניעת אכילה לבד, אלא הכוונה לשכר של קיום כל המצות.

וכמה יאירו לנגד עינינו דברי זוה"ק ח"ג (מ"ב). שכי' דכל מה שהאדם סובל בעוה"ז הכל מפני שלא נזהר במאכלות אסורות, וצ"ע הכי עבירה זו חמורה מכל העבירות להיענש עליה גם בעוה"ז, אבל דבה"ק מאירים עפ"י הקדמה הנ"ל ונקדים עוד מבואר בש"ס סוטה (כ"א). כי התורה והמצות הן המגינין ומצילין ואחז"ל שם דחילוק בין תורה ומצות דתורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא פ"י מגין מן היסורין ומציל מיצה"ר שלא יכשילנו לחטא, ובמצות דוקא בעידנא דעסיק בה אבל בדלא עסיק אגוני מגנא מן הפורעניות ולא מצלא מיצה"ר.

ועכשיו אם קיום המצות נעשה ע"י מאכלות אסורות שאכל דבכה"ג אין נחשבין לכולם נשאר בלי מחסה ומסתור מפני הפורעניות ומוצאין הפורעניות אצלו מקום לחול, והוא ג"כ כוונת בעל אוה"ח פ' שמיני שכ' דע"ז באים מכות נוראות רח"ל ע"ש.

וירוח לן ג"כ מ"ש באגד"פ (אוי קכ"ו) דע"ז הבנים יוצאין לתרבות רעה רח"ל, וכן מ"ש במאור ושמש שמיני ד"ה אל תשקצו דאפילו רק מקיל בחומרא נטמא נפשו ואינו יכול להשיג השגת התורה, דא"י בשבת פ' ב"מ דהרגיל בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים שנאמר "כי נר מצוה ותורה אור" ע"י נר של מצוה זוכה לאור התורה, ומכלל הן אתה שומע לאו דהאינו זהיר בשום מצוה לא בנר של מצוה ולא בשאר מצוה לא יזכה לבנים ת"ח וכו' וכ"ש אם בנו בעצמו אינו זהיר, וכיון שע"י מאכלות אסורות א"א לקיים מצות שיחשב לו כקיים כבר מובן הכל.

ומובן ג"כ מ"ש בזוה"ק דעיקר משפט האדם בר"ה על אכילת מצות שבפסח (מובא ג"כ בשו"ת אבני נזר סי' שצ"ב, המו"ל) דאכילת המצות הוא ראש וראשון לכל עניני אכילה שבה החמירה תורה בבל יראה ובל ימצא בגבול ישראל מה שלא מצינו במקו"א וה"ה שדנין גם על שאר אכילותיו ומטעם דבו הכל תלוי דאם האכילה לא היתה הוגנת גם מצותיו לא נחשבין.

ומה"ט עולה מעלת הזהירות ממאכלות אסורות יותר מאותן מצות החמורות השקולין נגד כה"ת, כמו ציצית, ועוד דבהם נאמר רק ששקול, אבל מאכלות אסורות הנהו יסוד ושורש הכל, ובו תלוי הכל, דאם אינו מקיימו כדבעי מה תועלת בשאר מצותיו.

ונמנה ג"כ בין המצות שמקבל שכר גם בהאי עלמא וכמ"ש בכתב סופר (פ' בחוקת) דעל טירחת הכנה למצוה גם בהאי עלמא איכא שכר, וגם מאכלות אסורות בכלל זה

כמבואר לעיל, ועוד דא"י במדרש שאין ישראל נזונין בעוה"ז אלא בזכות האמונה (עי' יש"מ ריש מטות, המו"ל) וכיון שכי' הרמב"ם דמאכלות אסורות מביא מינות וכפירה, מרובה מדה טובה האוכל כשר שנשפע באמונה, וע"כ עומד לן זכות הזהירות במאכלות אסורות להיטיב לן בעוה"ז ובעוה"ב, עכ"ל.

עוד מצאתי דבר פלא בסי' קרן ישראל פי' אמור (בד"ה בזאת יבא באמצע הדברים) וז"ל: ועפ"י יתבארו היטב דחז"ל שאמרו כי ביוה"כ לית רשות לשטן לאסטוני דלא מצינו יום אחר שתיאסר מה"ת לאכול רק ביוה"כ והוא הכח הגדול להשתיק כחו של שטן שכל גבורתו לקטרג על בני קל חי במה שנכנס לתוך מעיהם וכיון שכל העם מתענין שוב אי"ל מה לקטרג, ובזה תבינו טעם האומר בסוף יומא שעיצומו של יוה"כ מכפר בלי תשובה, והוא לכאורה פלא במקום שהכל יודעין כי אין כפרה בלי תשובה, אבל הדברים מובנים מטעם שאף האיננו שב כדבעי מ"מ עכ"פ מתענה וזה כשלעצמו זכות אדיר לזכות בשבילו בדינא, עכ"ל.

עו"ש עה"כ וזבחת כאשר צויתך, כי שוחט דלית ב"י יר"ש כשיעור הנרצה נעשה אח וריע של השטן דמעשיהם דמי לגמרי ומה"ט שט"ן בגימט' ל"ו שוח"ט, כי השוחט השווה עצמו לו, ובמה, דאחז"ל (בי"ב פ"א.) טכסיסו של השטן יורד ומסית, עולה ומקטרג, יורד ונוטל נשמה, וכ"ה בשוחט קל וריק, קודם מסית העם לחטוא באכילת בשר פיגולו, ואח"כ מקטרג, פי' אח"כ כשכבר נתפס בעונו אז מקטרג מקבץ קרוביו ידידיו ורעיו לעשות מחלוקת עם הקמים נגדו, ואח"כ נוטל נשמה, פי' כשכבר עלה בידו להשתיק כל מפריעיו ועושה מלאכתו הרמיה בלי מפריע נוטל נשמת הקהל ומורידם לשאול תחת"י רח"ל.

ומצאתי בסי' חלקת חיים או' שי' ערך "שחיטה" כי השם חלי"ף שקוראין לסכין השחיטה לדעתו נקרא כן על כי עלולה להחליף השוחט וגם האוכלים משחיטתו שימירו

דתם רח"ל כמבואר בתב"ש ובשו"ת ד"ח יור"ד ח"א סי' ז'
 - ועוד שמחליף אכסניותו של אליהו הנביא זל"ט עם
 להבדיל מלאך המות, כמבואר באמרי צדיקים, דברי
 גאונים עמוד ה' דכשהשוטט כשר אז השחיטה טוב ואליהו
 בעיר, אבל כשמאכיל ח"ו נו"ט גורם שיהי מה"מ בעיר,
 ועוד שמחליף נשמת האדם ממאמין בד' ותורתו
 לאפיקורסת כמבואר בדגמ"א פ' עקב בשם הרמב"ם, ועוד
 כי מחליף טי"ת תחת דלי"ת פי' שגורסין "כי השוח"ט
 יעור עיני חכמים" עכ"ל.

בהקדמה לס' פינת יקרת דף ז' כי דבאם השוחט
 מקלקל בשחיטתו אז מחליש ומחריב ג' עמודי העולם
 תורה, עבודה, וגמ"ח, **תורה**, דעושה תורת ד' פלסתר ע"י
 שמזלזל ומקיל בדיניה, וגם גורם קטיגוריא בין ת"ח.
עבודה, על פי מה שאמרו חז"ל (סוף חגיגה) בזמן שבית
 המקדש הי' קיים קרבנו של אדם מכפר, עכשיו שלחנו של
 אדם מכפר, וא"כ אם שלחנו מלא קיא צואה במרק
 פיגולים בטלה גם עבודה. **גמ"ח**, כי הכנס"א הוא עיקרן
 של מדת החסד וכדחז"ל בתענית אצל אבא חלקיהו
 דמקרבא הנייתא, ואם מכבד אורחו בנו"ט תקנתו
 קלקלתו. ועוד כי על הרוב נעשין מחלוקת ושנאת חנם
 ולשה"ר ועוד, שהוא היפוכו של חסד. בס' שו"ת מראה
 יחזקאל האחרון (להגאון הצדיק מהרי"ח אבדק"ק גלינא
 זצ"ל) סי' מ"ג כ' וז"ל: **כי בעינינו ראינו את כל הגזירות
 קשות ורעות המתרגשות לבא בעולם הוא בעו"ה רק למען
 העון הזאת**, עכ"ל.

ואם תרצה אחי לדעת עד היכן גדלה כח הכשלון בענין
 השחיטה אצטט לך מ"ש בעל אור החיים זצ"ל אשר
 גאונותו צדקתו ופרישותו מי ימלל וכפי עדותו של בעש"ט
 הק' הי' חלק רוח האצילות של דהמע"ה, דברים שאין לנו
 השגה בהם, וכ' בס' פרי תואר בס' ח"י (או' ל"א) וז"ל:
 ולדידי חזי לי דכל בן אדם המזלזל קצת במצוה אחת
 ממצות התורה קים לי בגוי' דלא רמי נפשי' למעבד בדיקה

הצריכה לסכין כאשר צונו ד', בין והתבונן חומר הענין
שהמזלזל במצוה אחת בלבד כבר א"א לו לבדוק הסכין
כדבעי.

ודבר חידוש נמצא במ"מ ה' שחיטה פ"א (ה' כ"ו) בשם
הראב"ד דמה"ט הצריכו חז"ל ראיית הסכין לחכם לפני
שחיטה מה שלא מצינו במצות אחרות כציצית ותפילין,
ותמצית דבריו דבדיקת הסכין צריכה פניית המחשבה
היטב בעת הבדיקה להרגיש בפגימה ואין כמוהו (של
החכם) מי שיוכל להזהר בדבר, ע"כ.

פרק ב

צרות ומכשולות - ותיקונים שונים שתקנו הגאונים

הצדיקים הקדושים בדורות הקודמים

לגדור פירצות השחיטה

(א) עי' בירושלמי תרומות (פ"ח ה"ג) מעשה בטבח בציפורין שהי' מאכיל נבילות וטריפות, פע"א שתה יין בער"ש עלה לגג ונפל ומת והיו כלבים מלקקין דמו, שאלו לר' חנינא אי שרי ליקח השוחט מלפני הכלבים, אמר להם כתיב "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו" וזה הי' גזול את הכלבים ומאכיל את ישראל, לפיכך עכשיו אוכלין הכלבים משלהם.

ועפ"י פסק בהג"ה אשר"י פרק גיד הנשה סי' ט"ז דהמוכר טריפות בחזקת כשרות ומת קודם שעשה תשובה שאסור להתעסק בקבורתו, ואפי' כלבים אוכלים בשרו ולוקקים דמו אסור להבריחם מעליו, ע"כ.

(ב) בש"ס דילן סנהדרין (כ"ה:) מסרו חז"ל עובדא נוראה וז"ל: ההוא טבחא דאשתכח דנפקא טריפתא מתותי ידי פסלי רב נחמן ועברי, ע"ש.

(ג) ובחולין ח"י ע"א, האי טבחא דלא סר סכינא וכו' שמת' ועברי ואכריז אבשרי דטריפה היא. ועיי' בשו"ת הרא"ש כלל עשרים או' כ"ט טבח שיצא טריפה מתחת ידו ב' ג' פעמים, ע"ש.

(ד) ועי' בשו"ת הרא"ש כלל ז' סימן א' שהשתמשו בחרמים וגזירות קשות שלא ישחוט שום אדם רק הממונה מקהל, "כדי שלא יקפוץ כל אדם וישחוט אף שאינו מומחה".

(ה) עי' שו"ת הרשב"א סי' תקצ"ד מאורע שהי' שם.

(ו) ועי' שו"ת הריב"ש סי' ת"ק מש"ש, וגם בסי' תצ"ז, ע"ש, וביי סי' קי"ט מביא משו"ת הריב"ש שרצה לסלק טבח, ע"ש.

- ז) בשו"ת מהר"ם ב"ב תשובה ד' שהקצבים לא הניחו לשו"ב לבדוק מחמת ששוהה יותר מדאי בבדיקתו ודרך טבחי גוים להקפיד, ע"ש.
- ח) כמו"כ תמצא ברבינו ירוחם נתיב ט"ו סוף ח"א, ע"ש, ובשו"ת הרשב"א סי' ד"ש, ש"ה.
- ט) ועיי' שו"ת שארית יוסף סי' כ"ב לגיסו של הרמ"א.
- י) ועיי' שו"ת הרא"ם ח"ב סי' נ"ד שרצה לפסול טבח ונמנע מחשש שלא יעלה בידו.
- יא) בשו"ת מהרי"ל סי' ק"כ שבימי מהרי"ל נתפס שוחט שהאכיל בני ישראל טריפות במזיד והחמיר בכל תוקף ועוז.
- יב) כמו"כ קרה מכשול שוגג לר' יצחק אבי הגאון מהר"ם מינץ שהי' שו"ב מומחה והחמיר המהרי"ל בכפרתן (שו"ת מהר"ם מינץ סי' כ"ה).
- יג) גם לבן מהרי"ל ר' יקותיאל שוחט יצאה פע"א טריפה מתחת ידו ורצו להעבירו (עיי' שו"ת מהר"י ווייל מ"ז, נ"א).
- יד) עיי' בשו"ת מהר"י וויל סי' צ"ז מה שהאריך בכמה עובדות שהי' שם.
- טו) בשו"ת מהרי"ק שורש ל"ג ענף א' מעשה בשוחט שהכשיל את אחיו פעמים רבות והגאון פסק להעבירו לגמרי, ועיי' שו"ת עבודת הגרשוני סי' ט"ו, מהר"י בן לב ח"ב פ"ו, צ"ד (הקדמון) סי' ע"ג.
- טז) ועיי' גם מ"ש המהרש"ל ביש"ש חולין פ"א סי' ל"ט שלא הרגיש השוחט בפגימת הסכין ורמז עליה בש"ך סי' ח"י, ועיי' שם בחולין פ"ז אוי"ז מכשול בענין בדיקת הריאה.
- יז) וכן בדמשק אליעזר (חולין מ"ב:) שהעבירו שוחט בשביל פגימה שמצאו בסכין.

(יח) בשו"ת מהר"ם לובלין סי' ע"ז ג"כ עובדא בענין שוחט וסכין פגום.

(ט) ועי' פתי"ש סי' ח"י או' ט' שמביא בשם שלי"ה שראה חסיד שלא אכל בשר משום שהרגיש פגימה בסכין שלא הרגיש השוחט, ע"ש ודברי השלי"ה הן בשער האותיות או' ק' ומדבריו שם נ' כי פירצת השוחטים כבר התחילה לפרוש כנפיה שכי' שם בזה"ל: ואני הגבר מיום היותי לאיש נצטערתי על דבר זה מה שאוכלים בשר מכל אשר יביאו מישובי העיר ואגפיה אף כי נתמנה שם שוחט שקבלוהו בני הישוב ההוא מ"מ לפעמים מקבלין לשוחט מכל אשר בחרו אף שאינו מופלג בחסידות ובאומנות יתירה ואף בעיר גדולה שהיא עיר ואם בישראל ראוי לכל ירא וחרד לדבר על לב האב"ד לחקור ולדרוש איך הוא הסכין של שוחט דמתא אף אם הוא יר"ש, כי נוסף על יר"ש צריך אומנות יתירה וכו' עכ"ל.

(כ) בקורת חדה על השוחטים שהיו בשנת ש"ע בערך ע"י סי' הזכרונות למהר"ש אבוה"ב זצ"ל זכרון שלישי ה' שחיטה פ"ב שמדבר משפטים עם נותני ולוקחי קבלה, ואצטט כאן איזה קטעים משם (וכולו ספחתי במדור "נתינת קבלה לשו"ב") וז"ל:

הנסיון הוכיח שלא כל ראויה לבדוק ואין הדבר תלוי בידיעת הדינים וה' שחיטה בע"פ כי העיקר הוא בדיקת הסכין, והבדיקה הראויה והכשרה תלוי' ביראת חטא, ואיה איפוא זו היראה והרעדה, בכמה נערים נעורים בעוה"ר אשר פשטו את ידם לקבל רשות הנהוגה, והשיגוה, ורוב עסקיהם בעסקי אכילה ושתי' ובתיקון השערות ובקשוט המלבושים ובהליכות גנות ופרדסים מקומות מוכנים לפורעניות וכו' ועיני ראו בחור אחד שלא ידע להבחין בין מותר לאסור ובין טמא לטהור וחזר אחר הקבלה והשיגה וכו' ע"כ.

וכי עוד כי אילו היתה צבור יכולה לעמוד בלי בשר כשר כבר היו רבותינו מבטלים אומנתם לגמרי, וכ"כ הצטער שם עד שכי'

"יוכל המושך ידו ממנה לבלתי נתון אותה אפי' לכשר שבכשרים כי אם בשעת הדחק ובתנאים שאמרנו הר"ז משובח ושכרו כפול מן השמים", ע"כ.

(כא) בסי' גבול בנימין (לערך שנת ת"ס) וז"ל: ומאחר שראיתי הרבה שוחטים ובודקים שיודעים בדוחק הפשוטה מדיני מהריו"ן, וכו' עכ"ל.

(כב) ידוע המהפכה הגדולה שאירע בימי הגאון בעל שבוי"ז זצ"ל בשו"ב שבעיר פראג שהתחיל להנהיג בקליפות הסירות ותהום כל הארץ בשבילו, ובעל פליתי (סי' ל"ט) ופמ"ג (שם) וחת"ס (שם) ועוד שבעל נפש יתרחק (ומבואר באורך במדור "קליפת הסירכא").

(כג) עיי' שו"ת פנים מאירות ח"ג כ"ז נשאל ג"כ משוחט שנמצא לו קלקול, ע"ש.

(כד) ובשו"ת ד"ח ח"ב יור"ד סו"ס ו' שראה בעיניו שובי"ם שנהפכו ע"י אומנותם לאיש אחר.

(כה) ובשו"ת יהודה יעלה (יור"ד סי' י') במאורע ששוחט שהי' מגלח זקנו בתער שחט כבש בהתער.

(כו) בשו"ת מהר"ם שיי"ק (יור"ד י"ב) ע"ד השו"ב שהי' בעל מלחמה ומנהיג אייזענבאהן ומסתמא אכל טריפות וחילל שבתות.

(כז) וכמו"כ מצינו הרבה עובדות בימי האריות הגאון רבינו יונתן אייבשיץ, ובעל נו"ב, ויעב"ץ, זצוק"ל שהיו הרבה שוחטים שהכשילו הכלל ישראל בנבילות וטריפות, עיי' שו"ת יעב"ץ סי' כ"ד עובדות נוראות בענין שוחטים, וכן בסי' קי"ג מעשה תעתועים, ובסי' קצ"ו שם.

(כז*) ובקבלה שיצאה מפי הגר"ר יונתן זצ"ל (מובא בהתאבקות דף ס"ג) סיים דבריו בזה"ל: והלואי שיהיו כל שוחטים ובודקים בישראל בחורים בעלי תורה ולא יומסר הדבר

לחסרי מדע בעוה"ר אשר עוסקים בו כמצות אנשים מלומדה, עכ"ל.

כח) ובשו"ת מהרי"א ענויל סי' ס"ח קובל על מצב הדור בזה"ל: בעוה"ר בדור הזה מחבלים כרס ד' ורבים חללים מפילים תלמידים שלא הגיעו להוראה וחוצפה יסגי, ונוטלים עטרה לעצמם ליתן הודאה לשו"ב וכו', עכ"ל.

כט) בשנת תר"ה היתה אסיפה גדולה של כל גדולי אונגארין בעיר פאקש להתבונן על מעמד הדת ולתקן כל בדק (מובא בס' השוחט והשחיתות דף 36, ובס' לפלגות ישראל באונגארין דף ל"ד) ותקנו גם לשוחטים, שתמיד יהיו עיני הרב עליו להשגיח על ידיעותיו והנהגותיו וחושיו אם לא אבד הרגשתו וידיעת סכין ותיקונו, ע"ש. מזה נראה כי המצב הי' ירוד בכל המדינה.

ל) בימי הכת"ס ומהר"מ שיי"ק זצ"ל ראו הני תרי צנתרא דדהבא כי השעה מתבקשת לעשות תיקונים לגדור פירצות השחיטה וז"ל מהר"מ שיי"ק זצ"ל ביור"ד סי' א': בשבוע העבר איקלע לאתרן תלמידיו הרב המופלג וכו' והעיר אותי על השערורי' בדבר השוחטים ובודקים ואמר לי בשם פר"מ (הכת"ס זצ"ל) שראוי להמתיק סוד בזה וכו' ע"כ.

לא) וע"ע בשו"ת עין הבדולח סי' י' וז"ל: "ובלא"ה מכווער הדבר שקהלה נאה כזו וגם רבים רוצים שם שיהי' שוחט נער ומשורר, ושרובים כאלה המה קלי הדעת, ועל הכפרים אנו מצטערים שיש להם שוחטים כאלה" וכו' ע"כ.

לב) וכן בשו"ת זכרון יהודה ח"ב סי' א' בסוף דבריו "וכ"ש שלב השומע יכאב בשמעו שבא אחד מכפר וועלזען מנערים המנוערים לברך את הזבח שם במקומם, תסמר שערות אנוש הכזאת יעשה בישראל שנפשות ישראל נתונים ביד קלי הדעת על לא דבר", ע"כ.

לג) וע"ע בפמ"ג מש"ז סי' א' סייק ט"ז שרבו המתפרצים בעו"ה, ע"ש.

לד) בס' ברית מטה משה התאונן מרירות על רוע המצב וחורבן השוחטים, והא לך קצת מהעתקת לשונו: הבשר עדיין בין שנינו שאכלנו נבילות וטריפות עד כה שהי' גודל המכשלה הזאת בישראל שהרבה שוחטים אין להם הרגשה וכו', דבר זה החריב את ביתינו אשר עדיין לא נבנה בימינו והשכינה בגלות עדיין בעונינו, וכאשר נמצאו כמה קלקולים אשר אין להעלות על הספר כי קצר היריעה מלהשתרע וכו', ואין לנו פה לדבר ומי יוכל להגיד ולספר מה שעבר עלינו עד כה שגרמו לנו השוחטים כמה רעות וכו' עכ"ל.

לה) בפנקס הגדול שבק"ק פרעשבורג נמצאו תקנות קבועות במסמרות חזקים שנתקנו ע"י אריות שבחבורה הגאון מוהר"ר עקיבא איגר זצ"ל בעמ"ח משנת דרע"ק, והגאון מוהר"ר משה חריף זצ"ל, ומבין השיטין ניכר כי מחמת ריבוי התקלות נגרם להם להתאסף ולתקן תקנות.

לו) עוד בפמ"ג ס"י ח"י ס"ק כ"ט העתיק עובדת מהרש"ל המובא בקיצור נמרץ בש"ך ס"י ח"י סעיף י"ז, וסיים עלה בזה"ל: **ומעתה אין אני מתמיה על החוצפה וגאווה שבזמנינו זה אם היו כן בדורו של מהרש"ל שהחציף השוחט נגד גאון ישראל והדרו שהי' תורה וגדולה במקום אחד כ"ש עתה, עכ"ל.**

לז) בס' הזכרונות למהר"ש אבוהב זצ"ל זכרון שלישי, מתאונן מרירות למו על מצב השחיטה בימיו, וכותב בין השאר בזה"ל: העיקר הוא בדיקת הסכין והבדיקה הראוי' והכשרה תלוי' ביראת חטא אשר כתבו כל חכמינו וזקנינו ז"ל, ואיה איפה זו היראה והרעדה בכמה נערים נעורים בעוה"ר אשר פשטו ידם לקבל רשות הנהוגה והשיגוה, ורוב עסקיהם בעסקי אכילה ושתי' ובתקון השערות וקישוט המלבושים והליכת גנות ופרדסים מקומות מוכנים לפורעניות ופתחים פתוחים לשטן... ועל סמך הרשות שבידם נוטלים עוד רשות לעצמן לשחוט בכ"מ בסכין אשר ימצאו שם, וכו' עכ"ל.

לח) ועי' בשו"ת חת"ס יור"ד סי' ח' י"ג, ואו"ח סי' ר"ח, ו'.

לט) ועי' בתולדות יעקב יוסף פי' נשא ד"ה והעולה.

מ) עי' שו"ת ד"ח ח"א יור"ד סי' ז', י"ג, ועוד הרבה תשובות קלקולי השוביים בימיו.

מא) ועי' שו"ת שו"מ ח"א ספר שני תשובה מ"ח.

מב) ועי' שו"ת בית אפרים יור"ד סי' ח', לענין בעל השור עם שורו.

מג) ועי' שו"ת בגדי כהונה או"ח סי' ד'.

מד) ועי' בשו"ת בית שלמה יור"ד י"ג ע"ט, וברית אברהם יור"ד סי' ה' או' ד'.

מה) ועי' שו"ת אוריין תליתאי סי' פ"ג, תועפות ראם יור"ד סי' א'.

מו) ועי' רו"ח הספרדי יור"ד א' ה', שו"מ קמא ח"א רס"ט, דבר משה צ"ח. ועי' שו"ת חת"ס יור"ד סי' ח', י"ג.

מז) עי' באר משה להגר"מ ירושלימסקי קוני' כבוד חכמים י"ב.

מח) עי' שו"ת מהר"י אסאד הרבה תשובות, ובגינת ורדים הספרדי יור"ד כלל א'.

מט) עי' שו"ת כתב סופר חיוור"ד סימן ה' ועוד הרבה תשובות בענין זה.

נ) עי' משכיל אל דל ח"ג כ"ב פ"ה.

נא) עי' ס' כתב יושר ודברי אמת באורך נפלא מכל גאוני דור הקדום.

נב) עי' שו"ת פרשת מרדכי (למהר"מ בנעט) חיוור"ד.

נג) עי' שו"ת אמרי א"ש חיוור"ד סי' ב' ז'.

נד) ועי' שו"ת מהר"י אסאד יור"ד סי' ו' י' מ"ז.

נה) ועיי שו"ת עטרת חכמים יור"ד א', בית יצחק יור"ד כ"ח, ושו"ת ריב"א סי' פ"ט, ומאמר מרדכי סי' ט"ו, ובית אפרים יור"ד סי' ה', ובית יצחק יור"ד סי' ח' וסי' ל"א, וצמח צדק (ליובאוויטש) סי' ג' וחת"ס חו"מ קע"ו, שערי דיעה קמא סי' מ"א, חסל"א יור"ד סי' ה', ובדע"ת סי' ב' מאוי' ל"ג עד סוף או' מ"ה, שו"ת משיב הלכה יור"ד א'.

ובסי' יסושי"ה (שער די' שער הבכורות) דגדלה המכשלה שהשוחטים משתכרים, ועמי הארץ עוסקים בשחיטה.

נו) בשות "ערוגה"ב יור"ד ס"ה ע"א, שו"ת מהר"ש ענגעל ח"א י"ז, מילי דאבות השמטה לח"ג סי' ו'.

פרק א

רמז לשחיטה מלמעלה למטה מן התורה, מעקדת יצחק:

(א) (בראשית כ"ב, ו) ויקח את האש ואת המאכלת גוי' (ושם ט') ויעקוד וגוי' וישם המאכלת לשחוט את בנו. ובשבת נ"ד עקידת יד ורגל כיצחק בן אברהם. וברש"י ז"ל בא"ד וז"ל ויעקד, כפף ידיו ורגליו לאחוריו וקשר יד ורגל יחד ונפשט צוארו לאחוריו. ובמד"ר (שם) הוא שולח יד ליטול הסכין ועיניו מורידות דמעות, ונופלות דמעותיו לעיניו של יצחק. (ושם כ"ז, א) ותכהינה עיניו ברש"י ז"ל שבשעת העקידה ירדו דמעותיהם שהיו בוכים ונפלו על עיניו. ושם במד"ר ובת"י ב"ע, דאסתכל בכורסי יקרא. ובפדר"א (פ' ל"א) ונתן רגלו עליו כדרך שאדם עושה בשעה ששוחט את הבהמה.

מכל הלין מבואר להדיא שבשעת העקידה הי' פני יצחק מסתכל למעלה ואברהם הי' עומד עליו על גבו לשוחטו בסכין מלמעלה למטה. ושם במד"ר פ' נ"ו, שמא יזדעזע גופי מפחדה של סכין.

מדות פ"ג מ"ה: "וטבעות היו לצפוננו של מזבח" - קבועות היו ברצפה בצפון המזבח, להכניס בהן צואר הקרבנות בשעת שחיטה. ובתמיד ריש פ"ד, ובסוטה מ"ח שיוחנן כה"ג התקין להם טבעות בקרקע (להכניס צואר בהמה לתוכו). ובירושלמי סוף מ"ע ר"ב בשם ר"י טבעות עשה להן, רחבות מלמטן וצרות מלמעלן. ובפנ"מ כמדת הצואר להכניס צוארי הבהמה לתוכן, ואז צוארי הבהמה שהוא רחב מלמעלה הוא למטה, ואת שהיא צר מלמטה הוא למעלה כמדת הטבעת יעו"ש. ובתפא"י למדות שם ובתמיד שם וברע"ב שהטבעות עשויות כמין קשת, יעו"ש

וביכין אות ו' ובסוכה נ"ו, וטבעתה קבועה יעו"ש וברש"י ז"ל.

ומבואר שבמקדש הי' צואר הבהמה למטה והסכין למעלה, וכנראה זה הי' במשך כל הדורות החל מאדם הראשון.

עוד ראיות לשחיטה מלמעלה למטה

(ב) בחולין ל"ב, כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט - הרבצה היא לארץ עיי"ש ברג"מה גירסתו, כדי שירביצנה ויגביהנה, כלומר ויגבי' צוארה לשחוט. יעו"ש. לכאורה הרי שיעור שהי"י נמסרה הללממ"ס, ואולי נמסר כך גם השיעור הזה. וא"כ לכאורה כך הי' המנהג המקובל להם מדור דור, או גם לעשות כן לכתחילה.

(ג) שם נ"א: בית המטבחים אין בו משום ריסוקי איברים. ההוא תורא דנפל וכו' (כשמפילין הבהמה כשרוצין לשחוט אותה). ובזבחים כ"ה שיגבי' סכין למעלה, יעו"ש. וביו"ד סי' נ"ח סעיף י', שור שהרביצוהו לשחיטה וכו', וברמ"א, ודוקא שלא קשרו כל רגליו כשהפילוהו, יעו"ש ובט"ז ס"ק י"א, ובש"ך, שכך הי' המנהג לקשור רגליו, וזה תלוי בהמנהג אם רק ג' רגלים או כל הדי' יעו"ש, אבל לכו"ע המנהג הי' לקשור רגליו ולהפילה לארץ.

(ד) ובטח כיון שכך נהגו, הרי מוכח שזהו הדרך היותר טובה ומהודרת הן מצד עצם השחיטה והן מצד צער בע"ח. וגם כיון דבקדשים דלדס הוא צריך וצריך לקבל כל הדם, כזבחים כ"ה, ובחולין כ"ט, א"כ צ"ל שבדרך כזו שהבהמה שוכבת על הקרקע והצואר למטה מהסכין זהו הדרך היותר טובה וקלה להוציא במהרה כל הדם, שהרי במקדש היו נחפזים למאד.

(ה) וברש"י ז"ל חולין ט"ו, בד"ה בין שהסכין למעלה, כעין כל השחיטות - הרי שכן הם כל השחיטות. ובערוך ערך

שחט בא"ד א"ק חץ שחוט כו', פ"י משוך כמו חוט, צריך להוליך ולהביא הסכין על הצואר כו', ובשו"ת עבודת הגרשוני סוף סי' קט"ו, וז"ל דבכל מקום שנקט השוחט סתמא היינו כדרך השחיטה הסכין מלמעלה, יעו"ש.

(ו) רא"י נוספת מחולין ל"ח, ואמר שמואל כותלי בית השחיטה שנינו, וברש"י ז"ל בא"ד דאי הוה בתחילת השחיטה, ימצא הזינוק, למעלה בכותל, דמחמת כח וחיות שה"י עדיין בבהמה זינקה למרחוק, ואם ימצא הזינוק למטה בכותל בידוע שבאמצע שחיטה זינקה כו' יעו"ש וכל הני כללי שייך דוקא אם מונחת גבה על הקרקע ופנים הצואר היא למעלה נוכח התקרה.

(ז) המנחת הזבח בהקדמתו, מעיד על השמלה חדשה, שכל דבריו אמרות טהורות מזוקקות ככסף, כמובא בנודע ביהודא, שאמר עליו, שכמעט יחיד בדורו ה"י, אך רוב דבריו מאד סתומים ונעלמים, כי כאיש גבורתו, וממש צריכין לדקדק בכל תיבה שלו כבאחד מהראשונים ז"ל, וכתב שם (בסימן ו', סעיף ז') וז"ל בין שהסכין בידו ומעבירו על הצואר, שתחת הסכין, וזו היא עיקר דרך שחיטה וכו'. ודבריו הם דברי הבעל הלכות גדולות שכל דבריו הם דברי קבלה.

עיקר דרך השחיטה שהסכין למעלה

(ח) מבואר היטב שדרך המלך, דרך השחיטה המהודרת, עיקר דרך השחיטה, היא שהסכין למעלה וחודו למטה, שמוליך ומביא על צואר הבהמה שהיא למטה (וגב הצואר לצד הקרקע, ופנים הצואר למעלה תחת חודה של סכין) וזה ה"י מנהגם במשך כל הדורות הן בקדשים והן בחולין וכמו שביארנו. ובירושלמי פ"ו דבסנהדרין סוף הל' ב' דמבטין תורא בתיילוח כו' (שמשליכין השור בכח כשרוצין לשוחטו) ובשבת ל"ב. נפל תורא חדד לסכינא.

כשהבהמה עומדת מותר לשחוט מלמטה למעלה הש"ך מתיר רק בדיעבד ולא לכתחילה

א) שחיתת בהמה כשהיא עומדת מלמטה למעלה, אפילו בסכין תלוש, דעת הש"ך סימן ו, ס"ק ח, להתיר רק בדיעבד ולא לכתחילה, (ושם בפר"ח וכו"פ שם). ועיין היטב בשמלה חדשה סימן ו סעיף ז, וז"ל בכל ענין ששחט כשרה בין שהסכין בידו ומעבירו על הצוואר שתחת הסכין "וזו היא עיקר דרך שחיטה וכו".

הרי מבואר שעיקר דרך שחיטה היא שהסכין למעלה והצוואר למטה, ודברי השמ"ח הם מס' הלכות גדולות בה"ל שחיתת חולין פ"ק וז"ל: "והיכא דאיתחלדה סכינא תותי סימנין, לא מיבעיא היכא דקפסק מלמטה למעלה דשחיטה פסולה היא, אלא אפילו **מלמעלה למטה דכדרך שחיטה קעביד** אמאי שחיתתו פסולה, דכי אגמירה רחמנא למשה הלכות שחיטה הכי אגמרי' ובעינן כאשר צויתך וליכא, ושם נעץ סכין כו' אלא שהסכין למעלה וצוואר בהמה למטה דכדרך שחיטה קעביד" יעו"ש.

הרי מבואר בהלכות גדולות דכדרך שחיטה היא מלמעלה למטה. לפי"ז יש להעיר, אפילו לאותן המתירים לשחוט גם לכתחילה בסכין תלוש מלמטה למעלה, מ"מ שחיטה מהודרת לא הוי כי אינו דרך עיקר שחיטה.

אפילו המתירין לשחוט מלמטה למעלה, אך שחיטה מהודרת אינה, כי זה היפך דרך השחיטה המקובל

ב) איפה שהבהמה עומדת, אך ראשה קשור למעלה, באופן שלא יכביד על הסכין, דעת השמלה חדשה בסוף ס"ז שמותר לשחוט אז מלמטה למעלה, אבל אם עומדת כדרכה או מונחת, אפילו בדיעבד יש לאסור מטעם דרסה.

ג) שמ"ח ס"ח: ואין לשחוט לכתחילה בין בהמה בין עוף כ"א, שהצוואר יהי למטה או בצדדים והסכין בידו ומעבירו על הצוואר, או שהבהמה וכ"ש עוף ראשם קשור

למעלה באופן שא"א להכביד על הסכין כלל והוא מעביר הסכין בידו מלמטה בצוואר.

המנחת הזבח מתיר לשחוט מלמטה למעלה אם קשרו היטב ראש הבהמה למעלה ורק בשעת הדחק ופעם אחת

(ד) **בשעת הדחק, שאי אפשר להפיל הבהמה לארץ מחמת איזה סיבה, דעת המנחת הזבח (שגדולי הדור סמכו ידיהם עליו: ערוגת הבושם; הרד"ל; מהרי"ל דיסקין) שצריך לקשור ראש הבהמה בחבל סביב קרני' ולמשוך החבל למעלה ולקשרו לאיזה מקום שהוא, ואז מותר לכתחילה לשחוט תחת צווארה, אבל בלא קשירה כנ"ל אסור לשחוט משום שצווארה מכביד על הסכין ואתי לידי דרסה ובדיעבד יעשה שאלת חכם ע"ז והמחמיר תע"ב. לכתחילה אין לשחוט בין בהמה בין עוף רק כשהצוואר למטה ומעביר הסכין על צווארה.**

**הבית דוד אוסר מלמטה למעלה
אפילו שהראש קשור היטב למעלה**

(ה) **לכתחילה אין לשחוט מלמטה למעלה אפילו כשהראש קשור למעלה, שלא יכביד - ראה בית דוד, הלי' שחיטה סימן כד, ביסוד הבית סו"ס ד', שמביא דברי הדרך חיים ומנחת הזבח הנ"ל. גם הדרכי תשובה (סימן ו, אות מז) מביא דברי הדרך חיים ומנחת הזבח.**

השמלה חדשה סובר שאפילו בדיעבד לא לשחוט מלמטה למעלה - שזה אינו דרך שחיטה

(ו) **בדורינו, שהלואי שישחטו כהוגן וכראוי כשהסכין למעלה מהצוואר, הרי בודאי שאפילו בדיעבד אין להתיר לשחוט מלמטה למעלה, משום שזה אינו דרך שחיטה שהשוחט אימנן ידו ורגליו בה, כדברי השמ"ת. ואם התבוננ**

כותב שבטלו אנשי אומן ידיים, מה נענה אנן בדורנו, וכי
אכשרא דרא?

לכולי עלמא אין לקבוע אופן שחיטה

היפך מהדורות הקודמים

ז) לפי המובא לעיל שעיקר דרך שחיטה הוא כשהסכין
למעלה וצוואר הבהמה למטה, צריך לומר שכל שאלת
האחרונים הוא במקרה שאירע כן, והשוחרט מרגיש שיותר
קל לו לשחוט כן, אבל להנהיג באופן קבוע לשנות מדרך
המלך מעיקר דרך השחיטה הנהוג לנו מדור דור, שהוא
ודאי דרך השחיטה המהודרת, בוודאי דלכולי עלמא אין
לשנות. בפרט בצירוף הדיעות שסי"ל שזהו רק בדיעבד
ממש (הדר"ח ומנה"ז) שאין להנהיג כן לכתחילה באופן
קבוע. ובפרט כששוחטים מששים עד מאה ועשרים בהמות
לשעה שאינו במציאות להבחין כלל אם הבהמה מכבדת
על הסכין.

בכלוב האמריקאי שאין השוחט אווז אפילו העור, לא

רק שאין זה הידור אלא גם לא לכתחילה

ח) בכלוב האמריקאי (הפען) שהצוואר נמתח ואי אפשר
לו לאחוז לא רק הסימנים אלא אפילו לא העור, כמובא
בשו"ע (סימן כ, סעיף ד) שטוב לזוהר למשמש בסימנים
ולתפסם קודם השחיטה וכו'. אי"כ ע"כ המתירין לשחוט
אפילו לכתחילה ממטה למעלה בראשם קשור הוא באופן
כנ"ל שאפשר להשוחרט לעשות כן, ואף שי"ל שכאן כתב רק
המחבר שטוב לזוהר כלומר שזה רק מצד הידור, מ"מ זה
ברור שאם אי"א לו להשוחרט לעשות כן שאין זה לכתחילה,
או עכ"פ אין השחיטה מהודרת כפי השו"ע הנ"ל. ואף
שראיתי מכמה שובי"ם שאינם אווזים הסימנים בידיהם
ממש בשור, רק מדי פעם בפעם מניחים היד על הצוואר
ואומרים שמרגישים הסימנים, אבל בכלוב (הפען)
האמריקאי, הצוואר נמתח ואין השוחט תופס בידו לא

הסימנים ואפילו העור אינו אוהו שא"א לו כלל, א"כ בודאי שאין זה לכתחילה ומכש"כ שאין זה הידור, ולקבוע שחיטה כזאת באופן קבוע ולבטל דין משו"ע לגמרי, בוודאי שאין להנהיג מנהג כזה.

שאלת האחרונים בשחיטה מלמטה למעלה היא רק

באופן שזה יותר קל או שאי אפשר אחרת. -

אין להתחשב עם מיעוט השוחטים המובהקים

שאצלם זה לא בעי'

ט) מובן מאליו ששאלת האחרונים בשחיטה מלמטה למעלה הוא באופן שהשוחט מרגיש שדרך זה יותר קל עבורו, או שאין לו ברירה אחרת רק כך, ורק באופן ארעי, אבל להכריח להשוחט אחרי רגילות של שנים רבות בדרך מלמעלה למטה להפך דרכו דוקא כך, ומחמת יראת איבוד פרנסתו הוא עושה כן, בודאי שיש באופן זה אצל רוב השוחטים חשש גדול, ספק קרוב לוודאי, של דרסה ושהי"י, ואין להתחשב עם מיעוט השוחטים שאומרים שהם מומחים גדולים ואצלם זה באמת דבר קל בלי בעיות, בפרט במקומות שאין על המקום רב שהוא לבד הי"י גם כן שוחט ושחט לכל הפחות שלוש חדשים שרק אז הוא יכול להבין, להשגיח ולפקח על המתרחש על ידי שמירה ערנית.

שוחט הרוצה להפוך אופן שחיטתו מהמנהיג

צריך קבלה חדשה

י) שוחט הרוצה להפך דרכו, להתחיל לשחוט מלמטה למעלה, דעת המנחת אלעזר (ראה שרידי אש ח"א לרי"י וויינברג) שצריך קבלה חדשה לשחיטה כזו אחרי התרגלות באופן זה. אמנם המומחים יתרגלו מהר, אבל רובם לא. כי לא כל שוחט הוא אומן גדול, והמורים יעלימו עינם וידונו אותם לכף זכות שכבר הורגלו בכך ויודעים היטב איך לשחוט באופן זה, אבל אין זה האמת.

האמת לאמיתו שנתגלה בשנים שעברו שהשוחטים המומחים הגדולים, נתפסו על ידי הרבנים המכשירים שהאכילו טריפות לישראל ארבעים שנה עד שנתפסו כמובא כבר בספר אכילת בשר הלכה למעשה.

למתוח ראש הבהמה למעלה משהו יתר על המדה יש לחוש לשבירת המרפקת - וכבר מצאו שכן הוא

יא) מלבד החששות הנ"ל בשחיטה מלמטה למעלה יש חשש נוסף בהכלוב (הפען) שתשבר מפרקת הבהמה כשימתחו הראש למעלה קצת יתר על המדה. בארץ-ישראל לא משתמשים באופן זה. גם באנגלי לא השתמשו באופן זה. בשעתו נסע הגר"ש בוימגרטרן ז"ל לארה"ב ובדק בהמה שנשחטה באופן זה ומצא שנשברה מפרקתה. כמו כן בדקו בעוד כמה מוקומות ומצאו שנשברה מפרקתה של הבהמה.

שעת הדחק כדיעבד דמי, זהו רק באופן עראי - אסור להתיר דבר כדיעבד שיהפך במשך הזמן ללכתחילה

יב) להנהיג דבר בתדירות מטעם שעת הדחק כדיעבד דמי, דעת המנחת אלעזר (שרידי אש ח"א) שזה אי אפשר, רק אם אירע כן במקרה. כן הוא דעת המהר"ק (שורש ל"ט), דבריו הובאו בד"מ יו"ד (סימן ע"ו אות ה') שאין לחלק בין דיעבד ללכתחלה, רק באקראי, אך לא כשנתיר דבר ואח"כ יעשו כן לכתחילה, בודאי שאסור. ראה שאילת יעב"ץ ח"ב סימן קצ"ו.

**אין הכלובים והמלקחיים שווים, לכל אחד ריעותא
אחרת והמתירים לכתחילה ספק קרוב לודאי
שמאכילים נבילות וטריפות**

(ג) לא כל הכלובים והמלקחיים שמחזיקים ראש הבהמה בשעת שחיטה שווים, ובכל אחד יש חששות אחרים. הלהורות נתן (ח"ג סימן מ') מביא שראה שחיטה מלמטה למעלה, והמלקחיים האוחזים ראש הבהמה בשעת שחיטה לא אחזוהו עד שלא יוכל לזוז כלל, ואחרי הכל עדיין הי' בכוח הבהמה להזיז ראשה, ממילא מובן שכל המתיר לכתחילה אופנים הללו ספק קרוב לודאי שהוא מאכיל נבילות וטריפות.

**נניח שלדעתינו זה כשר לכתחילה,
אך אולי בעלי השו"ע והפוסקים היו פוסלים לגמרי
אפילו המתוקנים שבהם**

(ד) אפילו לו נניח שאופנים הללו הם כשר לכתחילה לדעתנו, אבל מי יודע איך הוא דעת השו"ע והפוסקים באופנים הללו אחרי שהי' רואים ומנסים זאת, אם לא הי' פוסלים אותם לגמרי, אף המתוקנים שבהם.

**באופן זה יש חשש נוסף שאינו תלוי בהלכה ואומנות
השוחט רק מבחינה נוראלוגית הנדסית**

(ט) חשש נוסף יש באופנים הללו שאין הדבר תלוי בידיעת הרב או השוחט מבחינת ההלכה כלל, אלא מבחינה נוראלוגית הנדסית, השייכת למהנדס ורופא ויטרנארי. מי יחליט עד כמה למתוח צוואר הבהמה מבלי שיגרם בעיות, כי לא כל הצווארים שווים, גם לא כל המלקחיים המחזיקים ראש הבהמה בשעת שחיטה שווים. במתיחת הצוואר יותר מדאי או המלקחיים על הראש והפה מעכבים הנשימה עד כדי חניקת הבהמה או שבירת

המפרקת גם שיעור שיהוי הזמן, אפילו ברגעים, ומי יחליט
בזה - הנכרי?

על ידי מתיחת הסימנים יותר מדאי הסימן נקרע מאליו לרחבו והשחיטה בצירוף הקרע

טז) באופנים הללו חוץ ממה שיש חשש שבירת
המפרקת וחניקה, אפילו כשהבהמה לא ניזוקה כלל יש
חשש עיקור סימנים כמבואר במנחת הזבח (כלל יט, סוף
אות א) שעל ידי מתיחת הסימנים בעת השחיטה יותר
מדאי הסימן נקרע לרחבו מאליו, ושחיטתו היא בצירוף
הקריעה, וזה איסור תורה, שאמרה ושחט ולא וקרע.

אפילו כשהבהמה עומדת והראש קשור, כשמתחילים לשחוט הגוף מכביד ומושך הצוואר לצד הגוף

יז) גם כשהבהמה עומדת וראשה קשור, מיד
שמתחילים לחתוך, הגוף מכביד ומושך הצוואר לצד הגוף,
ויש בזה חשש עיקור ח"ו כדברי המנחת הזבח הנ"ל.

באופן זה יש גם חשש דרסה ושהי'

כי מיד שמתחילים לשחוט כוח הבהמה מתרפה ושרירה נופלין ודוחקין הסכין

יח) גם דרסה גמורה וחשש שהי' יש באופן זה, כי מיד
שמתחילים לשחוט מתרפה כוח הבהמה ושרירה נופלין
ומכבידין על הסכין.

גם חשש חלדה יש בזה כשעור הצוואר גדול, עב ורפה שנופל על הסכין

יט) אם הראש משוך לגובה והצוואר מתוח למעלה
מאונך, יכול להיות חשש חלדה, כשעור הצוואר הוא גדול,
עב ורפה יפול למטה על הסכין.

בשחיטה בעמידה, לפעמים הדם נבלע בבשרה, על ידי סתימת הסימנים, כשהראש נופל

(כ) כל הדינים בשו"ע הנוגעים לשחיטה תלוי המדובר הוא, שתיכף אחר השחיטה מפילים הבהמה לארץ ודמה קולח וזונק מהר מאוד, אבל לא כן הוא בעמידה שדמה נבלע בבשרה, לפעמים מתעכב קילוח הדם על ידי נפילת הראש שסותם הסימנים.

הכלוב כבר נאסר בזמנו על ידי מורי הוראה מובהקים

(כא) כשרצו להנהיג הפען (הכלוב) פה ארה"ב, הרבה רבנים מובהקים יצאו כנגד ואסרו זאת. ראה מדריך לכשרות, שיצא אז כאן שכתב, שהיתר המתירים עדיין לא מבורר, אך כבר נאסר על ידי בעלי הוראה מובהקים.

(כב) כל גדולי התורה, הפסק והיראה בארץ-ישראל מתנגדים בכל תוקף לשנות אופן השחיטה, להנהיג הפען-כלוב, כפי שסיפרו לי הרבנים שעומדים בראש הכשרות של הרבנות הראשית בארץ-ישראל. ובספרי אבן מקיר תזעק כתבתי כל השאלה ששאלו אותי הרבנים הנ"ל מארץ-ישראל.

גם רבני ה"רבנות הראשית" מתנגדים לזה בכל תוקף

(כג) אחד מגדולי הרבנים והפוסקים בבני-ברק אמר לי שח"ו לתת דריסת רגל לכלוב הזה לבוא בשערי ארץ הקודש ולמנוע זאת הוא ילחם כארי. גם הרבנים הממונים¹ על השחיטה מטעם הרבנות הראשית מתנגדים

1 (וז"ל ההקדמה בספרי אבן מקיר תזעק - מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ.

לפני כמה שבועות, בחודש מנחם-אב תשנ"ה נסעתי לאוסטרעליע לאסוף כסף להכנסת כלה בשליחותו של אחד

מצדיקי הדור, והבטיח לי שאצליח בדרכי. ומובא בליקוטי תורה להאריז"ל, שהנסיעות שנוסעים הם זה רק לדוגמא: לעושר שחושב שנוסע בשביל העסקים שלו, ועני שחושב שנוסע בשביל לקבץ מעות, והאמת היא, שנוסע בשביל תיקון נשמתו, כמבואר בספרי בעל שם טוב עה"ת על הפ' ויסע אברם הלוח ונסוע הנגבה.

כמו"כ נסעתי לשם להפגש עם הנדיב הידוע הרב החסיד מוה"ר יוסף יצחק הכהן גוטניק שליט"א, שם בבית מדרשו מצאתי את הרב ר' עמרם אדרעי עם עוד רב גדול, הרב משה נחשוני, העומד בראש מחלקת הכשרות של הרבנות הראשית בא"י, וסיפרו לי מה שעומד כעת על הפרק בענין שרוצים להביא לא"י הבשר ששוחטים שם באוסטרעליע, אבל הבע"י היא, שאחר השחיטה יורים בראש של הבהמה, ובאו לראות איך זה קורה וכו'. ודברתי אתם שעה וחצי, ובקשו ממני, שהם רוצים להפגש אתי בא"י (מפני שמהרו לנסוע לשדה התעופה לחזור לאה"ק), ולדבר אתם באריכות בעניני שחיטה העומדים על הפרק.

עוד ספרו לי אודות הלחץ הגדול שיש להם משני רבנים וקצבים ביחד מב' בתי שחיטה הגדולים וויינשטאק וחיימאביטש בחו"ל שרוצים להכניס הבשר טריפה שלהם שנשחט ע"י ה"פען באקס" ונאסר ע"י גדולי ישראל והרבנים הראשיים בא"י והרבנים בחו"ל, ואמרו לנו שאם לא נסכים להתיר להכניס הבשר הטרף שלהם, אז ננהג עם הרבנים [הציונים] בא"י, כמו שנוהגים היום שיורים באקדח בראש של הבהמה וכן הורגים אותם, כ"כ ננהג עם הרבנים שיורו עליהם "באקדח הערכאות" במדינת ישראל, ובהערכאות במדינת ישראל בוודאי יצליחו, כי בערכאות הצליחו ג"כ למכור החזיר בא"י וחזיר הוא רק לאו, ובוודאי שישכימו להכניס נוי"ט חלב ודם בהכשירים של רע-בני אמעריקא, ובפרט שיאמרו שנותנים להם הרבה כסף, וכו'.

והיות שהייתי כעת באה"ק, סדרו אסיפת רבנים בירושלים עיה"ק, ודברתי אתם, ודרשתי שם בעניני כשרות בכלל, ושחיטה ובדיקות וניקור בפרט.

כאשר דברתי עם הרבנים הנ"ל, תיארתי להם את המצב באמעריקע, איך שהרבנים משוחדים הם מסוחרי הבשר ובכלל מסוחרי מזון הנקרא "כשר", ומשלמים לרבנים אלו לכה"פ

לזה בכל תוקף ועוז. וסיפרו לי שהרבנים והשוחטים והקצבים רוצים בכוח להכניס הבשר הטרף הזה לארץ-ישראל (וראה באריכות בספרי אבן מקיר תזעק).

ישנם שחיטות בארה"ב שלא שינו ממנהג אבותיהם

כד) עדיין נמצאים פה (ארה"ב) כמה שחיטות שלא שינו ממנהג אבותיהם באירופא ואלו הן: מארגארעטן, ליובאוויטש וקהל עדת ישורון-ברויער, ששוחטים על ידי כלוב צרפתי "פאקומיא" פען, שהבהמה שוכבת על גבה, הצואר למטה והסכין למעלה. [וצריך לעמוד על המשמר ולברר כי מזמן לזמן משתנים הענינים]. כן היא השחיטה בקהילות החרדים בבלגיה, צרפת והולנד. גם כשהייתי במאנטרעאל, קאנאדא, לפני שלושים שנה ראיתי איך ששחטו שם העגלים שחיטה מונחת.

ולפני עשרים ושבע שנה בקרתי אצל שחיטת מארגארעטן וקהילת בראייער והשחיטה היתה שחיטה מונחת (מקום המשחטה קראו "אינזל") ושחיטה זו עוד התקיימה שנים רבות אחרי זה. וקהילת ברייער שחטו שם עשרות בשנים.

מהראוי שגדולי ההוראה בעולם

יתאספו לבדוק כל אופני הכלובים והמלקחיים

ויחוו דעתם על כל אחד ואחד

כה) אם יש ח"ו הכרח גדול באיזה מקום שהוא שמוכרחים לשחוט דוקא על ידי כלוב, הי' מהראוי שגדולי ההוראה שבעולם יתאספו לפונדק אחד לבדוק כל הכלובים, גם לבדוק כתריסר בהמות או יותר מצד

מיליאן דאלאר בשנה, וכ"ש כשהם שותפים בחנות או בבית ייצור המזון, אז רווחם עולה פי כמה למעלה מזה.

בריאותם בכלל ובפרט לפני שיכניסו אותם לכלוב. אחרי שהי' כמה דקות בכלוב ואחרי שמתחו צווארם להוציאם ולבדקם אם מפרקתם לא נשברה והאם יכולים ללכת על רגליהם, כי כבר קרה שאחרי שהי' בכלוב לא יכלו ללכת על רגליהם. ברור שזה נגרם מחמת מתיחת הראש והצוואר למעלה יתר על המידה וריבוי זמן השהי' בכלוב. יש מקומות שחוץ ממה שמותחים ראש וצוואר הבהמה למעלה מגביהים הרגליים האחוריים שלא יעמדו על הקרקע על ידי פלאטא כעין שולחן. הגם שזה מעלה, מכיון שאם רגלי הבהמה נמצאים על הקרקע היא נועצת אותם בארץ ומושכת עצמה ללמטה על ידי כבידותה, וכשמותחין הרבה הראש והצוואר למעלה יכולה להחנק, או לגרום בשעת שחיטה לעקירת וקריעת הסימנים ולא שחיטה כיבואר להלן. גם שהמציאות היא שאם רגלי' על הארץ קשה לשחוט, אך כבר קבעו מומחים גדולים המתנגדים לשחוט על ידי כלובים, שהרמת הרגליים האחוריים על ידי פלאטא כעין שולחן, זה גורם לחץ חזק על בטן וחזה הבהמה, וקיצור נשימה. גם שזה תלוי מאד כמה זמן נמצאת הבהמה בלחץ זה.

אופן שחיטה זו הוא חדש,

לכן ההכשר צריך להיות ברור בתכלית הפשטות

(כו) היות שאופן שחיטה כזה הוא חדש לגמרי, שלא שיערו אותו עד כה, לכן צריכים לברר כל פרט, ופרטי דפרטי הכלובים, ולהוציא פסק אחיד מכל המשתתפים איזה כלוב הוכשר בעיניהם, איך להשתמש בה, שהיית זמן הבהמה בכלוב וכו', בשפה ברורה, שלא ישתמע לתרי אנפין, רק בתכלית הפשטות והברירות. עוד יצטרכו לברר אם לכתחילה ראוי לשחוט מלמטה למעלה.

(כז) בנדון שחיטה מלמטה למעלה אפילו בסכין תלוש וראש הבהמה קשור, נביא הש"ך (סימן ו, אות ח) ד"ה או בדבר התלוש וכו' - להורות שאפילו שצוואר הבהמה הוא

למטה, **דוקא בדיעבד שחיטתו כשירה אבל לא לכתחילה**, אפילו נעצו בדבר התלוש. ומוכח בש"ס ופוסקים, דבסכין תלושה, שלא נעצו בשום דבר, אפילו צוואר הבהמה למעלה מותר בדיעבד, דכל שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס, ומשמע בש"ס שלכתחלה מיהא אסור.

כל הפוסקים הסכימו להש"ך שדבריו ברורים לדינא

כח) הגם שהפרי חדש (שם) משיג עליו מאוד, דהא ר"ז משני, שצדדים קתני וכו' הרי שאפילו לכתחילה מותר, כדקתני הכל שוחטים, בכל זאת כל הפוסקים הסכימו לדברי הש"ך שדבריו ברורים לדינא.

שחיטה מלמטה למעלה היא רק בדיעבד

כט) מצאתי הספר היקר דמשק אליעזר על מסכת חולין, למוה"ר אליעזר ז"ל, תלמיד ר' פייבוש מקראקא, חבר הבי"ח ורב ור"מ באפטא שבגליל קראקא, שנדפס בלובלין שנת ת"ן, קודם להש"ך, שהי' מהגדולים והאריות שבחבורה בדור דעה ההוא, ראה הסכמות גדולי הדור: ר' נפתלי כ"ץ, בעל סמיכת חכמים; הרבי ר' העשיל; התוספות יו"ט ועוד שהרבו בשבחו. ראה גם בשה"ג מהחיד"א, שמביא שהכנה"ג מזכירו תדיר ביו"ד. מדעת עצמו הוא כותבן שם ע"ד נעץ סכין בכותל שאפילו בעופא דקלילא לא מכשרינן. וכ"מ לשון הרי"ף והרא"ש, וכ"כ הטור, הרי"ו ובת"ה להרשב"א. וכן כשצוואר הבהמה למטה והסכין למעלה ג"כ לא מכשרינן אלא בדיעבד. כן כתבו התוס' שכן מבואר בגמרא, וכן הוא לשון הפוסקים, דהא רב ענן שאמר לא שנא כו' קאי אנעץ סכין בכותל כו' ושם תניא שחיטתו כשירה בדיעבד וכו' עכ"ל.

רואים אנו מזה שהדמשק אליעזר והש"ך, שני גדולי עולם, מתנבאים בסגנון אחד, שכל זה הוא רק בדיעבד ולא לכתחילה, וכן משמע מכל הפוסקים הראשונים ז"ל.

הלשון "כשירה" הוא דיעבד ולא לכתחילה

(ל) התבוננתי והפלתי, והמנתי והדמשק אליעזר, כולם דייקו מהתוספתא דתניא בכלהו שחיטתו כשירה, דמשמע דיעבד ולא לכתחילה, (וכ"ה גירסת התוספתא שלנו, וכן היא בהלכות גדולות. ועיי' ריש חולין ב', ושחיטתן כשירה בדיעבד. ושם דגם לפעמים, לשון הכל י"ל דמיירי בדיעבד. עיי' ריש תוה"ב הל' שחיטה מכלל דהכל שוחטין לכתחילה דאי דיעבד תרי דיעבד למה לי. ובפרמ"ג ובראש יוסף כאן סי' ו' חולין ט"ז).

(*) באור זרוע, הל' שחיטה, (שס"ז) מביא השאלות בהעלותך, שחרש שוטה וקטן אע"ג דגמרינן הל' שחיטה וכו' ואם אחרים רואים אותן שחיטתן כשירה עכ"ל, ותניא בתוספתא פ"ק יודע לשחוט שחיטתו כשירה משמע דוקא דיעבד וכו' דהכי משמע לשון תוספתא דתני שחיטתו כשירה דהיינו דיעבד. (ראה בהעמק שאלה שהאריך במשמעות הלשון כשירה). ראה בתבוננתי ס"ק ט"ו שמביא דברי הר"י ירוחם (בנתיב ט"ו) שכו' וז"ל וכולן דיעבד דאי לכתחילה, אסור לעשות שום אחד מאלו (פשוט בחולין). והתבוננתי מביא שכן מפורש בדרישה ובלבוש, יעו"ש שכו' שאפילו בדבר התלוש לגמרי ואוחזו ביד יש לאסור בכה"ג שמכביד אצוואר הבהמה ויש לחוש לדרסה, וה"מ בבהמה שהיא כבידה וכו' אבל בעוף שטבעו קל וכו' מכשירין בדיעבד.

(לא) לכן הא דמפרש רב זביד (להתוספתא) בכל שוחטין בין בתלוש בין במחובר, בין שהסכין למעלה וצוואר בהמה למטה, בין שהסכין למטה וצוואר בהמה למעלה, ושחיטתן כשירה (כגירסתינו וכ"ה בהלכות גדולות) הוא רק בדיעבד וכפי מה דמפרש לה רב זביד דלצדדין קתני, סכין למטה וצוואר בהמה למעלה בתלוש.

(לב) ומפרש רש"י והר"ן ז"ל וז"ל, דאדם אוחז בסכין למטה, ושוחט, והבהמה תלוי' באויר, וזה מוליך ומביא

הסכין. וע"כ צ"ל בכוונת רש"י ז"ל שכתב דהבהמה תלוי באויר, כלומר שקשורה בראשה למעלה באופן שאי אפשר לה להכביד ראשה, אבל בהמה שאינה קשורה לא, דכל שכן הוא דאם אווז הבהמה בידו בראשה וצוארה ומעבירה על הסכין אפילו הכי יש לחוש שתקפתו וירדה, כש"כ כשאינו אווז בראשה שתנהיגהו בכבדות על הסכין.

מנלן לחלק בדבר שלא הוזכר בראשונים

(ג) אך לומר שדוקא כשהבהמה עומדת על רגלי בארץ אז מכבדת, ולא כשהיא תלוי באויר, זהו דוחק גדול, דמנא לן לחלק בהכי דבר שלא הוזכר כלל בהראשונים ז"ל ולא עוד אלא בודאי כל דיני הגמרא בסתם אמורים אף כשהיתה הבהמה קשורה ברגלי ומונחת על הארץ, כמו שהיו רגילין לעשות. אפי"ה הראש והצוואר מכבידין על הסכין.

עוף בטבעו אינו מכביד, בהמה אפילו דקה מכבדת

(ד) ראה בתורת הבית והטור שמביאים קצת ראשונים שרצו לחלק בין בהמה גסה לגדיים וטלאים שהן קלים כעופות, וכן רצו לחלק בין עוף הדק לעוף הגס ולדינא מסקינן שאין חילוק אלא עיקר הדבר תלוי שהעוף בטבעו לא מכביד שדרכו לפרוח לעלות למעלה, ובהמה אף הדקות דרכם לירד לארץ ולהכביד. א"כ לכאורה אין הדבר תלוי ולא משנה כלל אם הבהמה רבוצה וקשורה ברגלי או תלוי באויר, שבעצם טבעה ראשה וצווארה נוטים לארץ ומכבידים, וא"כ באופנים הנ"ל הרי יש חשש דרוסה, ואולי עוד יותר מהיכא שמחזיק ראשה וצווארה בידו ומעבירו על הסכין דחיישינן שמא תכביד. א"כ כיון שלדברי רב זביד לפירש"י ז"ל סכין למטה וצוארה למעלה, היינו בראשה קשור ומעביר הסכין בהולכה והבאה תחת הצוואר למעלה ושחטה, שזהו כשר רק בדיעבד ולא לכתחילה.

דעת הרמב"ם: שחיטה מלמטה למעלה זהו רק בדיעבד ולא לכתחילה

לה) אמנם הדברים מבוארים כן בפירוש ברמב"ם, שחיטה, פ"ב ה"ז: כיצד שוחטין, מותח את הצואר ומוליך הסכין ומביאה עד ששוחט, בין שהיתה הבהמה רבוצה (כוונתו רבוצה על הקרקע על גבה ופנים הצוואר פונה למעלה) בין שהיתה עומדת, ואחז בערפה, והסכין בידו מלמטה ושחט הרי זו כשירה. הרי אף כשמיירי שאחז הבהמה בערפה (ואפילו בבהמה דקה) ושוחט בהולכת הסכין והבאתו ובכל זאת כתב שכשירה, כלומר בדיעבד, דאם לא כן כיון שהתחיל כיצד שוחטין למה ל"י להוסיף הרי"ז כשירה. הרי בהכרח שכוונת דבריו כיצד שוחטין, היינו לכתחילה, שקאי להיתה רבוצה על גבה והסכין מלמעלה על צווארה כדרך שחיטה, והיכא שהיתה עומדת וכו' ושחטה מלמטה למעלה הרי זו רק כשירה בדיעבד ולא לכתחילה. (ראה במ"מ שם שמביא גירסת התוספתא שמסיק שחיטתו כשירה).

עוף בין מלמטה למעלה בין להיפך שחיטתו כשירה

לו) עוד כתב שם הרמב"ם: נעץ סכין בכותל והעביר הצוואר עלי' עד שנשחט שחיטתו כשרה והוא שיהי' צוואר הבהמה למטה וסכין למעלה, שאם הי' צוואר הבהמה למעלה מן הסכין שמא תרד הבהמה בכובד גופה ותחתך בלא הולכה והבאה ואין זו שחיטה, כמו שיתבאר, לפיכך אם הי' עוף בין שהי' צווארו למעלה מן הסכין הנעוצה או למטה ממנו שחיטתו כשרה. עכ"ל.

לז) ראה במגיד משנה שם, שצוואר בהמה למטה וסכין מלמעלה, שאין השחיטה כשרה אלא בדיעבד, עיי"ש. ושם הביא שדוקא במחוברת אבל אם היתה תלושה בענין שאם תכביד הבהמה יפול הסכין ולא ישחוט, אבל צוואר למעלה כשרה ע"ש, שהמדובר הוא רק בדיעבד ולא לכתחילה.

ולפייז יש לדייק נמי בעוף שכתב שחיתתו כשירה שזהו רק בדיעבד.

הלחם משנה סובר ש"ושחט" אמנם משמעו בדיעבד

בכל-זאת מותר

לח) ראה לחם משנה שם הל' ח', בסוף דבריו וז"ל: ומש"כ רבינו בין שהי' הבהמה רבוצה וכו' ואחז בערפה והסכין בידו וכו', אע"פ שכתב לשון ושחט, (דמשמע בדיעבד) אפילו לכתחילה מותר, דבה לא אשכחין פלוגתא דרבי ור"ח כלל. עכ"ל.

לט) באמת לפי מה שכתבו הראשונים והאחרונים הנ"ל, דדוקא בדיעבד כשירה והטעם אינו כאן משום דיני תלוש ומחובר, רק מכח עצם דיני השחיטה, שלכתחילה בעינן שישחוט בסכין מלמעלה וחודו נגד צוואר הבהמה מלמטה, בדוקא נקט הר"מ ז"ל לשון ושחט, היינו בדיעבד ולא לכתחילה וכן מורה הלשון כשירה כנ"ל. (ועיקר הטעם דלכתחילה אסור מלמטה למעלה נבאר לקמן בע"ה).

הצואר למטה והסכין למעלה

אז לא משנה לאיזה צד ורוח מונח הצואר

מ) בפלתי (שם אות ב) יצא לחזק דעת הש"ך, שלכתחילה אסור, והוכחתו מזה שנאמר בגמרא "כשירה" דמשמע בדיעבד דוקא (כהתוספתא וההלכות גדולות) ומסיק לכן יש להחמיר כהש"ך. הוא מדגיש: ודע שכל זה כשמוליך הצוואר על הסכין לכן חוששין שמא ידרוס, אבל כשמוליך הסכין על הצוואר, הכל קרוי סכין למעלה. צוואר למטה, באיזה צד ורוח שלא יהי' אם הסכין על הצוואר קרוי סכין למעלה. עכ"ל.

מא) דבריו תמוהים לכאורה, שהרי רש"י והר"ן ז"ל מפרשים המציאות: סכין למטה וצוואר בהמה למעלה, כגון שמוליך הסכין על הצוואר, וכן הוא מפורש ברמב"ם

הנ"ל. הרי שאף שתפס הסכין התלוש בידו והעבירו מלמטה למעלה על הצוואר קרוי נמי זה מלמטה למעלה. וכן שבבא זאת תני נמי בתוספתא כשירה, והיינו בדיעבד דוקא, ולא כדברי הפלתי הנ"ל.

(מב) בהכרח צריך לומר שהפלתי מפרש להא דרב זביד סכין למטה וצוואר בהמה בתלוש, כהרבינו ירוחם שכתב, אבל אם הסכין תלושה בענין שאם ידרוס ויכביד עליו יפול הסכין שחיתתן כשירה, אפילו צוואר הבהמה למעלה שודאי בענין כזה לא יוכל לדרוס, שאם ידרוס לא ישחוט, שיפול הסכין. וכיון ששחט, בודאי כתקנה שחט ולא דרס. יעו"ש. כן מפרש גם המגיד משנה.

(מג) ברם איך נעלים עין מרש"י והר"ן, וגם שכן מבואר ברמב"ם הנ"ל. גם נתבאר שאפילו תפס הסכין בידו, אם הסכין מלמטה, מיקרי צוואר למעלה, וזה כשר רק בדיעבד ולא לכתחילה. ודברי הפלתי הנ"ל צע"ג.

(מג*) אמנם מדוע כל הנ"ל מותר רק בדיעבד ולא לכתחילה, מבאר השמלה חדשה, כדי שיובנו דבריו היטב, נביא כל לשונו. כבר כתב המנחת הזבת, שדברי השמ"ח הם סתומים ונעלמים מאוד, וצריכין לדקדק בכל תיבה שלו כבאחד מהראשונים.

אפילו אמר השוחט ברי לי שלא דרסתי, אסרו חז"ל

שחיתתו דיעבד, שלא יעשה כן פעם אחרת

(מד) שם סעיף ז. בכל ענין ששחט כשרה, בין שהסכין בידו ומעבירו על הצוואר שתחת הסכין, וזו היא עיקר דרך שחיטה, ובין שאוחז הסכין בידו, או נעצו בקורה תלושה, או מחובר שלא בטלו, והחוד של סכין למטה, והעביר הצוואר תחת הסכין בהחוד עד שנשחט כראוי, ובין שהצוואר למעלה והוא שוחט בהעברת סכין מתחתיו, בחודו למעלה, או אוחז סכין בידו והחוד למעלה, או נועצו בדרך הנזכר והעביר הצוואר על חוד הסכין עד שנשחט.

בד"א בעוף, אבל בבהמה אם נעץ הסכין בין בתלוש, בין במחובר שלא בטלו, והעביר הצוואר על חודו של סכין שהוא מתחת לצוואר פסולה, דחיישינן שמא מחמת כובד הבהמה, שהכבידה על הסכין בא לידי דרסה, ואפילו אמר ברי לי שלא דרסתי אסרו חז"ל שחיטתו דיעבד שלא יעשה כן פעם אחרת ויבא לידי מכשול.

מה) ונראה לי שאפילו הסכין בידו ושוחט על ידי העברת צוואר הבהמה עליי, דינו כנעץ.

מו) עוד נראה לי דאפילו מעביר הסכין מתחת לצוואר הבהמה, לא שרי, רק כשראש הבהמה קשורה למעלה, דאז אין לחוש שתכביד על הסכין, אבל עם עומדת כדרכה או מונחת, יש לאסור בדיעבד מטעם דרסה, כנזכר.

לכתחילה אין לשחוט הן בהמה הן עוף רק כשהצוואר למטה או לצדדים ומעביר הסכין על הצוואר

מז) כל הדרכים המבוארים להיתר בסעיף שלפני זה, היינו בדיעבד, אבל לכתחילה לא. דבקצתם עדיין יש קצת חשש דרסה, וקצתם אינם דרך שחיטה, שהוא רגיל ואימן את ידו בה, ואין לשחוט לכתחילה בין בהמה בין עוף כי אם, שהצוואר יהיי למטה או בצדדים, והסכין בידו ומעבירו על הצוואר. או שהבהמה וכ"ש עוף ראשם קשור למעלה באופן שא"א להכביד על הסכין כלל, והוא מעביר הסכין בידו מלמטה בצוואר. עכ"ל.

אין לשחוט באופן זה לכתחילה משום חשש מקצת דרסה; גם מחוסר נסיון ורגילות

מח) מדבריו מבואר מדוע לכתחילה אין לשחוט באופן זה, מכיון שעוד שייך חשש דרסה ואפילו במקצת, או שאופן זה אינו הדרך שהשוחט אימן ידו והתרגל בו, ואפשר שבהעברת הצוואר על הסכין, אפילו כשהוא

למטה, ידחוק אותו בכוח על הסכין. וכן בעוף למעלה וסכין למטה אפשר שידחוק הצוואר בכוח.

מט) וכן במעביר הסכין מלמטה למעלה והבהמה ראשה קשורה, עדיין יש חשש שמא ידחוק הסכין בכח, וכן החששים הנ"ל כיון שלא הרגיל ואימן ידו באופן זה ישנם כל מיני חששות של שהי"י וכו' וכו'.

נ) אך לכאורה נראה ממה שכתב שכל הדרכים המבוארים לעיל היינו רק בדיעבד, ובתוך ההתרים שזכר, בסעיף הקודם הוא נמי בראשה קשורה למעלה, ומעביר הסכין מתחת לצוואר הבהמה, שזה נמי רק בדיעבד, ובסעיף זה כתב ואין לשחוט לכתחילה וכו' או שהבהמה וכש"כ עוף ראשם קשור למעלה וכו' ומשמע שזה מותר לכתחילה. ולכאורה סותר את דבריו. גם הלא כבר ביארנו דלפי ביאורו דהלשון כשירה משמע רק בדיעבד, א"כ בזה נמי רק דיעבד ולא לכתחילה. (ראה בספרי הלכה למשה מסיני על הלכות שחיטה באריכות).

דיעבד שני משמעויות לו: דיעבד ממש - לאחר

המעשה; דיעבד בשעת הדחק שהוא לכתחילה

נא) ברם הרי הערנו כבר לעיל, דישנם ב' חלוקות במובן דיעבד: דיעבד ממש, היינו שכבר שחט כן; וישנו דיעבד שאף שעוד לא שחט מ"מ בשעת הדחק וכדומה הוי כדיעבד, ומתירין לו לשחוט באופן כזה לכתחילה. ולכתחילה ממש בלי שום דוחק המצוה מן המובחר לעשות כן. (ראה או"ח סימן נ, ובב"י סימן רעד' ויו"ד סימן יח וסימן עא ועוד).

נב) הרי לפנינו ארבע אופני שחיטה: א) דרך המהודר, כשחוד הסכין הוא למטה והבהמה מונחת על הקרקע וצווארה למעלה נגד חוד הסכין ונשחטת בהולכה והבאה על צווארה.

(ג) אופן ב' - בשעת הדחק וכדומה, כשקושרים ראש הבהמה ללמעלה, באופן שאי אפשר להכביד אל הסכין כלל, אז מותר לכתחילה להוליך הסכין מתחת הצוואר מלמטה למעלה.

(נד) אבל שאר הדרכים המבוארים המותרים רק בדיעבד כגון בהעברת הצוואר על הסכין. הרי למעשה אסור לעשות כן לכתחילה אפילו בשעת הדחק.

אפילו להסוברים דשרי לכתחילה באופנים מסוימים בהולכת צואר בסכין, אך בדורותינו אין לעשות כן לכתחילה שבטלו האומנים המובהקים

(נה) זה לשון התבואות שור שם, עוד נראה לי שאפילו לקצת מפרשים דלעיל בגמרא והפוסקים דמשמע דשרי לכתחילה בכמה גווני בהולכת צוואר בסכין, אכן בדורות אלו לא שפיר כלל למיעבד כן לכתחילה, דבטלו אנשי אומן ידים כמותם וכו', והלואי שישחטו כהוגן בהעברת סכין ע"ג צוואר, או מתחת לצוואר וראש הנשחט קשור היטב למעלה באופן שא"א לו להכביד כלל על הסכין, עכ"ל.

(נו) משמעות דבריו, דבשאר אופנים אפילו בשעת הדחק אינו מתיר לכתחילה. אך בראש קשור ללמעלה, באופן שאי אפשר להכביד על הסכין כלל, אז מתיר לכתחילה רק בשעת הדחק וכנ"ל.

(נז) בנתיבו צועד גם המנחת הזבח (כלל ג', ס"ו, בקומץ הנ"ל, אות ד'), שרק בשעת הדחק וראשה קשור ללמעלה אז מתיר לשחוט תחת צווארה. ראה שם בעשרון אות כ' שעורר על התבוי"ש שהתיר לכתחילה גם כן על ידי קשירה ללמעלה, מהדרך החיים שאוסר בזה. אך הרי כבר ביארנו שגם התבוי"ש לא מתיר לכתחילה ממש, רק בשעת הדחק וכנ"ל.

(נח) באגרות משה להג' ר' משה פיינשטיין ז"ל (יו"ד ח"ב סי' י"ג) דן בשחיטה ממטה למעלה, בהולכת והבאת

הסכין כשהבהמה תלוי באויר. ורצה לתלות עצמו באילן גדול ברש"י ז"ל (בחולין ט"ז:) בד"ה סכין למטה, וצואר בהמה אתלוש. דאדם אוחז בסכין ושוחט והבהמה תלוי באויר וזה מוליך ומביא הסכין וכו'.

(נט) ומכח דברי רש"י ז"ל הנ"ל רצה לחדש דאף בלא קשור ראש הבהמה נמי אין לחוש לדרסה, כשמוליך ומביא הסכין כשהבהמה תלוי באויר שהרי לא הזכיר שום תנאי בכשרות זה, ומדייק בזה, דאל"כ למה כתב רש"י שהבהמה תלוי באויר ולא פירש, כשהבהמה עומדת או מונחת והצואר למעלה והוא שוחט ממטה למעלה, ולמה צייר דוקא בתלוי באויר, אלא משום דבעומדת ומונחת כדרכה על הארץ יש לחוש לדרסה שיש לה כח להכביד במה שתרכין הראש, אבל בתלוי באויר סובר שאינה יכולה להרכין ראשה כ"כ וחתיכת הסכין תקדים להרכנתה.

הגרמ"פ חזר מזה

משום שהשמלה חדשה לא הזכיר דין זה

(ס) ראה שם שחזר מזה מכיון שהשמלה חדשה לא הזכיר דין בהמה תלוי באויר משום דסובר שאין חילוק ואף בתלוי באויר ס"ל שיש לחוש שתכביד על הסכין יעו"ש.

(סא) תמוה מה שלא מזכיר דברי התבואות שור (שם) שמפרש להדיא לדברי רש"י ז"ל הנ"ל בכוונתו תלוי באויר היינו שראשה קשורה למעלה, יעו"ש. וכבר הארכתי בזה למעלה.

(סב) גם מה שרצה לחדש, שבתלוי באויר מותר אף לכתחילה, הארכנו כבר לעיל דזה אינו.

(סג) מה שרצה במסקנא שם להסיק, שכשהראש קשור יש להתיר לכתחילה אף לדעת המנחת הזבח כשהבהמה תלוי. ורוצה לדייק מזה שכתב: אין להקל לשחוט כן

משום שבתחילת השחיטה נרתעת ונחלשת ונופלת לארץ ומכבדת על הסכין ובקל תגרם שהי"י - שאין זה אלא בעומדת ומונחת ולא כשתלוי וראשה קשור למעלה, ע"ש.

אפילו בראשה קשור לא התיר המנחת הזבח

רק בשעת הדחק

(סד) ובמחכת"ה לא ראה דברי המנחת הזבח בפנים (שהבאתי לעיל) שאפילו בראשה קשורה לא התיר אלא בשעת הדחק, ולא חילק כלל בין עומדת על רגלי או תלוי באויר.

אין לנו לחדש דברים אפילו רק כסניף,

שלא נזכרו בשום פוסק

(סה) גם חילוק זה שבין מונחת או עומדת על הארץ לבין תלוי באויר לא מוזכר בשום פוסק ואין לנו לחדש דברים כאלו אפילו לצרפם לסניף בעלמא, בפרט בדבר שהוא מציאות הטבע. ודברי המנחת הזבח שמביא שראה בדרכי תשובה קאים להיכא שאינה קשורה כלל ע"ש.

(סו) בעיקר דברי הש"ך הנ"ל לעיל דגם בעוף יש לחוש לכתחילה בצואר עוף למעלה, אפילו כשהסכין תלושה בידו, עיי"ש. וראיתי בס' בית אברהם על הלי שחיטה בשפתי זהב (סי' ו' אות י"ב) שהקשה מחולין ל': דרבא בדק ל' גירא לר"י ושחט עופא בהדי דפרת, דבוודאי הי' הראש למעלה כידוע והסכין מלמטה ומשמע משום שלכתחילה ג"כ מותר בעוף והניח בצע"ג.

שעת הדחק שאני - שאין בשר אחר לשבת

(סז) באמת אפשר שהי' שם שעת הדחק שלא מצא בשר אחר לשבת. אך יש לעורר דבשעת פריחת היונה אם מרגישה שמשהו בא כנגדה אז בטבעה מגבהת עצמה לעוף יותר למעלה, ואז אולי אין החשש שתכביד עצמה.

סת) גם לפי"מ שכתב השמ"ח הטעם בכל אלו שאסורין לכתחילה משום שלא אימן את ידו וכדומה, ואולי ידרוש או ישהה ממילא בגוונא זה אין החשש דדרסה מחמת מעשיו (ולא משום שמא יכביד בעופא דקליל) ולא החשש דשהיי'. ובאמת אולי לכן מביא שם התבו"ש העובדא הלזו דשחט עופא בהדי דפרח שהם היו בקיאים ואומנים יעו"ש).

כל זה הי' בשעת השמד שאסרו לשחוט והוצרכו להסוות השחיטה, שיסברו שנותרין כמוהם

סט) בעיקר דברינו לעיל שיש לישנא דלכתחילה שקאי על שעת הדחק, מצאתי לנחוץ לצטט דברי הדמשק אליעזר שם, שנוגע לעניניו וגם להמצב שלנו. דברי אש קודש. וז"ל (בדף ל"ח:) ובאתי לגלות עוד פי' מהן כדי ליתן כלל לכל התלמוד דמצינו דשקלי וטרי במלתא דלא שכיחא, וכי דרך עולם לנעוץ צור וסכין בכותל, ובמוכני או בצפורן ובשן כדי לשחוט בו, וכדי שלא יבאו המינים ללעוג על דברי חז"ל, הנני אומר דכל זה נשנית בשעת השמד, שגזרו מלשחוט, והוצרכו לעשות ענינים שלא יבאו הגויים להרגיש שהם שוחטים רק יסברו שנותרין ואוכלין כמותם. ע) והשתא מובן שפיר מדוע גם רבא סתם דברי האיבעיא שלו. וכן בכל מקום בכהאי גוונא אמרו בלשון סתום.

עא) וכמו כן בעית רבא: תלוש ולבסוף חיברו לענין שחיטה מאי אע"ג דלעיל קיי"ל כר' להכשיר בדיעבד, היינו אם שחט בדיעבד, ולא חיברו מתחילה לשם כך, אבל הכא שמתחילה מחבר התלוש לקרקע כדי לשחוט בו בשעת השמד הוי ליי לכתחילה ואסור, עיי' במ"מ תענית פ"ב הל' ג' שגורי' ביבמות ס"ג: שגזרו על הבשר הי' בימי רבא, או דילמא בשעת השמד הך לכתחילה כדיעבד דמיא, ואתי שפיר דקאמר לענין שחיטה, כלומר לשחוט לכתחלה.

עב) ופשוט מצור היוצא מן הכותל כו' דפסולה אפילו לא עשאו לשם כך כש"כ הכא דחיברו לשם כך דפסול, מיהא לכתחילה, משני, התם בכותל מערה.

עג) ופשוט דמתני' נעץ סכין בכותל דשחיטתו כשירה, אע"ג דכבר תני לעיל במחובר לקרקע כשירה, אלא ודאי הא מיירי שחיברו מתחילה שלא לשם שחיטה ואח"כ שחט בו, והא מיירי שחיברו מתחילה כדי לשחוט בו וכו', ונמצא דהאיבעיא לא איפשיטא.

בשעת השמד יש להחמיר מלאכול, ואולי על ידי כך

ישמע ה' לקול תפלתינו ולמשמדים אל תהי תקוה

עד) וגם בשעת השמד לא יחבר מתחילה התלוש בקרקע כדי לשחוט בו, ואפשר דבדיעבד נמי פסול, ולא יהא אלא כדורות הראשונים שלא אכלו בשר תאוה ור"י אמר אלמלא הייתי שם הייתי אוסר בשר ויין, ונהי דהוה לי גזירה² שאין רוב הצבור יכולין לעמוד, "מ"מ בשעת

2) ולחיבת הקודש אעתיק דברים הנלהבים חוצבים להבות אש שנאמרו מפי הקדוש והטהור בעל ס' ברית מטה משה (אצל פיוט חד גדיא) וז"ל אות באות:

הנה הואיל ואתא לידן ענין זה באתי להזכיר מעון הרע הזה שעדיין הבשר בין שנינו שאכלנו נבילות וטריפות עד כה שהי' גודל המכשלה הזאת בישראל שהרבה שוחטים אין להם הרגשה והרבה מהם מקילין בדבר וממהרים לבדוק, ופשיטא לאחר שחיטה אינם בודקין הסכין רק דרך העברה בעלמא בלי כוונת הלב מחמת שמוכן לפניו הרבה לשחוט ואינו בכדי שיעשה בזמן קצר והמלאכה מרובה, ופשיטא מתמת שמייעפים ומיגעים, ידיהם כבד עליהם לבדוק סכנים יפה, ושוחטים בסכין א' הרבה, עד כי חדל לספור, כי אין מספר מכל התלאות ומקרים רעים שקרו עד כה וגודל עוונותם ע"י שמחלו חכמים על כבודם והעמידו אותם על חוקתם דכל ישראל בחזקת כשרות עומדים מן הסתם (רמב"ם פ"ב מקידוש החודש ועוד) ועכשיו שאיתרע חזקתם, ראינו למפרע שדבר זה החריב את ביתינו אשר עדיין לא נבנה בימינו

והשכינה בגלות עדיין בעונינו וכאשר נמצאו כמה קלקולים אשר אין להעלות על הספר כי קצר הידיעה מלהשתרע.

ואם יאמר האומר אם אלו יצאו מחזקתן, כל ישראל מי עומדין בחזקת היתר מ"מ למיחש מיהא בעי מחמת שצריך להיות מתון גדול ולדקדק היטב והמלאכה כבידה עליו, כאשר מצאנו שכולם אינן מדקדקין בעבוד זה, ובפרט בשחיטת הכבשים מחמת צמרן קרוב הדבר לפשוע ולקלקל, ומחמת שיש להם לשחוט הרבה אינם מדקדקין כ"ב וממהירים לשחוט, וקרוב לוודאי שמאכילין נבילות וטריפות כאשר נתברר.

ומי שיתמה בדבר ויאמר מה גבר בגוברין ומה יום מיומים ויקל בדבר הזה, בוודאי מנהג ומעשה אבותיהם בידם ששוטחים את דבריהם לאמר, מי יתן לנו לאכול בשר. אל-תקרי וישטחו אלא וישטחו שיתחייבו שונאיהם של ישראל כליה (יומא עה:) על שבקשו לאכול בשר תאוה היינו בשר נחירה ואבותינו חטאו ואינם, ואנחנו אם נעשה כמעשיהם לא טובים להיות נלכדים בעונם ח"ו.

אוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה ואין לנו פה לדבר ומי יוכל להגיד ולספר מה שעבר עלינו עד כה, שגרמו לנו השוחטים כמה רעות ולא ידעו ששחטו לעצמם בסכין פגומה, כמו כן יהי' מיתתם בכלל נבילה וטריפה, לכלב הוא הקליפה רחמנא ליצלן תשליך אותם ומוכרח להיות מגולגל בכלב, ע"כ ישימו אל לבם עונש גדול הרע הזה ויחשבו שכרם כנגד העבירה ולראות שתמיד יהי' יראתו ית' על פניהם, ומה' ומישראל יהי' ג"כ נקיים (במדבר לב-כב), ולהראות סכינים לחכמים שבדורם לפני השחיטה (חולין יח). ובראשונים וטוש"ע סי' י"ח סי"ז ובהגה), ואח"כ בכל שבוע ושבוע ואז תבא עליהם ברכת טוב ויזכו לרב טוב הצפון ליראיו.

ועכשיו ת"ל שמענו שבכמה קהלות קדושות במדינת אשכנז העמידו כשרים ונאמנים בשעת שחיטה כדי לבדוק תיכף אחר השחיטה ולהראות סכיני לפני השחיטה לחכם, גם פה ק"ק ברלין ראה הרב המופלג הישיש והזקן אב"ד ור"מ נר"ו לגדור גדר לפני

צאן קדשים שלא יסתאבו את נפשם ח"ו והסר המכשילה הזאת מישראל עד כי חדל לספור כי אין מספר.

ע"כ הירא וחרד מדבר ה' ויש בידו לתקן יראה שלא יתלה אשמו בראשו ואף במי שאין בידו למחות עכ"פ הרי בידו שלא לאכול בשר כי אם עפ"י תקנה הנ"ל, ואף שלא ימצא בשר לאכול אפי' בשבתות ובי"ט אל יקל בעבור זה ח"ו, דקרוב לודאי הוא שיאכל דבר איסור לפעמים. ע"כ ישים אל לבו שסופו יהי' תולע ורימה ובתכלית יהי' מרה, ע"כ אל יתבייש מפני אדם כו' ויקדש את עצמו במותר לו (יבמות ב.) ואז קדוש יאמרו לו מה קדוש לעולם קיים ויזכה בביאת ירושלים במהרה בימינו אמן סלה: עכ"ל ק.

וידוע שע"י בשר פיגול יצאו מן הדת לערך ג' וחצי מיליאן יהודים רח"ל, כמבואר בשו"ת דברי חיים" (יו"ד ח"א סימן ז') שאין עבירה כמאכלות אסורות שמטמטס הלב הישראלי, ובעוה"ר ראינו עי"ז יצאו מן הדת כמה קהילות בארץ לוע"ז שאכלו ונתפטמו בנו"ט על ידי השובי"ם הקלים, וגברו עליהם דעות זרות עד שנאבדו מן הקהל (עיי"ש דבריו החוצבים להבות אש), וכן מובא בדגל מחנה אפרים" (פרשת עקב מכתב מהרמב"ם זצ"ל) ששבעים אלף איש כפרו בתחיית המתים בגלל שאכלו ונתפטמו במאכלות אסורות עד שיצאו מהדת ובא עליהם מלך והרג את כולם רח"ל.

וידוע שמערכת הס"ם שלא לפתות כל יחיד ויחיד, רק מעמיד שוחטים ורבנים בכ"מ מסיטרא דילי' ועי"ז הכל ברשתו.

וראה מש"כ בעל "תולדות יעקב יוסף" (פי' נשא בד"ה העולה) וזל"ק: עתה התחכם היצה"ר שלא יצטרך לילך ולפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד, רק יחיד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר מסיטרא דילי' המאכיל טריפות לרבים וכולם נלכדו ברשתו, עיי"ש.

וזה שאנו רואים רבנים גדולים בקהילות ישראל שמכשילים הרבים ומאכילים נבילות וטריפות בישראל, זה אינו דבר חדש, וכבר מבואר בספר "שע"ת לרבינו יונה" זצ"ל וזל"ק:

אם הרב אינו משגיח על השו"ב כראוי וסומך עצמו על חזקתו הוי הרב בכלל מאכיל טריפות לישראל חס ושלום ונתפס בעוננו.

וכן מובא ב"תבואות שור" (על מסכת חולין) שהס"מ יושב על כסא של ג' רגלים, רבנים, חזנים, שוחטים, ואינו צריך לעמוד הרבה וכך יש לו הכל ברשותו.

ובשו"ת "חת"ס" (או"ח סימן ר"ה) מבואר שמלך זקן וכסיל יושב על כסא של ג' רגלים, חזנים, שוחטים, סופרים, וזל"ק:

המלך זקן וכסיל (הוא היצה"ר) יושב על כסא של ג' רגלים.

רגל א' - החזנים המוליכין מחוץ למחנה תפלות כלל ישראל.

רגל ב' - שוחטים המאכילים נבילות וטריפות לבני ישראל.

רגל ג' - סופרים הכותבים תפילין ומזוזות פסולים,

ותו לא צריך לכלום, עכ"ל"ק.

וידוע שאם השוחט כשר אז אליהו בעיר, ואם ח"ו השוחט רע אז מלאך המות בעיר רח"ל, כמבואר בספר "אמרי צדיקים, דברי גאונים" (עמוד ה' עיי"ש באריכות), ומבואר בספר "שמחה בבשר" כי הפלא הוא שהרב או הרבי שמחזיק ידי השו"ב הפסול הוא אשם על כל האסונות שנמצאים בכלל ישראל, והאי עלמא כידוע עלמא דשיקרא, שאנו רואים בעוה"ר שנקטפים מהכלל ישראל בחורים וילידים ואברכים צעירים רח"ל, והרב המכשיר שמחזיק ידי השוחטים פסולים עומד וצועק כי האשם הוא הביטול תורה או הצניעות, וצועק ובוכה ובאמת היו כולם צריכים אז לצעוק בקול גדול על הרב הזה כי הוא הוא הרוצח שרצח הנפש היקר ההוא. כמבואר ש"הצדיק אבד" למה בגלל ש"ואין איש שם על לב" לידע ולצעוק על האמת מי הרג באמת את הצדיק הקדוש הזה.

ובאמת כי האדם האוהב את הקב"ה באמת אי אפשר שלא יזעק ולא יצעק מרה כשרואה בני אדם מורדים בהקב"ה ומפטמים את גופם ודמם ונפשם ונשמתם עם אכילות של נבילות וטריפות ר"ל, אשר הן יסודי גופי התורה בזה תלוי כל קדושת ישראל, ואם אינם מוחים בכל כוחם הרי נחשבים כאילו בעצמם אוכלים נבילות (כמבואר בשע"ת הנ"ל) ועוד כי כל אחד ערב בעד חברו.

ומה מאוד יכאב לבנו בראותינו שרבים מבני עמנו אפי' אלו שמתפללים ג"פ בכל יום ושומרי מצוות, נכשלים במ"א ומפטמים גם את נפש ילדיהם בכל מיני פטומי דטמאות ונבילות, אוי לעינינו שכך רואות. ומה יכאב לבנו שבעלי ההשפעה אינם מעוררים את לבב אחינו שלא יביאו ח"ו אסון עליהם

השמד יש להחמיר מלאכול, ואולי על ידי כך ישמע ה' לקול תפלתינו ולמשמדים אל תהי תקוה וגו'". עכ"ל. מבואר שלפעמים שעת הדחק כשעת דיעבד דמי ומותר אף לכתחילה.

ועל כלל ישראל על ידי אכילות נבילות וספיקי מ"א כמבואר ברמב"ם ושו"ת דברי חיים הנ"ל.

ואסיים בדברי הקדוש "מהרש"ק" זי"ע בספרו (שו"ת טוטו"ד ח"א) זל"ק:

ללמד דעת לדורות אולי יזדמן עוד מעשה כזה ידעו איך להתנהג ולקיים החכמה תחי' את בעליה בשני עולמות, "והלואי כד שכיבנא יפוק לקדמנא זכות זה מה שביערת הרעה הזה מן העולם" וכן יאבדו כל אויבך ד'. ועלינו יערה רוח ממרום. (דברים הללו ככתבם וכלשונם נעתקו משו"ת טוטו"ד ח"א בפתחי שערים שכתב הגאון שר התורה מהרש"ק זצ"ל אודות השוחט רע מעללים מק"ק בארדיטשוב שזכה להרחיקו ולהעבירו).

על כן סוף דבר הכל נשמע, אשרי חלקם ועמלם של אלו שיצאו במלחמת קודש, ולעמוד בראש מערכת קדש זו להגן על השחיטה כהלכתה במדינתם (אעפ"י שישנם רבנים גדולים שמכשירים ונכנעים להס"מ וחילולתיו, כמו שהי' בכל הדורות, ואקוה בעזהי"ת לכתוב עוד פרק שלם בענין זה) ודורש ומבקש להחזיר עטרת קדושת ישראל ליושנה, ושישמרו את נפשם ואת ילדיהם ממכשולים בעיני מאכלות אסורות (עם הכשירים מהרבנים הקלים האלו, שנתפסו לרשת הס"מ, וידוע מאמר הבעל שם טוב הק' זי"ע על פסוק בזע"ם תצעד ארץ, ראשי תיבות זע"ם הוא ז'ביחה ע'ירובין מ'קואות, והכוונה בזה, דע"י שמעוררים את העם בהלכות טהרה ובהלכות כשרות ושבת, מסירים את חרון אף ה' מישראל ומעוררים רחמי שמים כי כשיש דין למטה אין דין למעלה כמשאחז"ל), וה' הטוב יהיה בעזרם לזכות את הרבים, ובזכות זה תתקרב גאולתינו ופדות נפשינו ונזכה מהרה לרגלי מבשר משמיע "שלום" על הרי "יהודה" בבהגוא"צ בב"א.

דבריו הק' נורא ואיום הם - דעת תורה מאחד גדולי הפוסקים הקדמונים

עה) והעתקתי דבריו לקחת מוסר השכל והנהגה טובה שאף בשעת השמד כמה החמירו על עצמן אפילו בדברים שבדיעבד מותר. גם כדאי לידע ולהודיע דבריו החוצבים להבות אש, שבשעת השמד יש להחמיר עוד יותר מלאכול ועיי כך ישמע ה' לקולינו לבטל הגזירה. ודבריו הק' נורא ואיום הם. דעת תורה מאחד הגדולים הפוסקים הקדמונים.

אין זה דבר שאין רוב הציבור החרדי יכול לעמוד, שנסתפק בבדיעבד

עו) בנדונינו, שלעגלים, כבשים ועופות אין צורך כלל לכלוב (הפען), רק לשחיטת שוורים, אין זה דבר שאין רוב הציבור החרדים יכולים לעמוד בו, שנצטרך להסתפק בבדיעבד ולא לכתחילה.

"שעת הדחק כדיעבד דמי"

זהו רק באופן עראי ולא בקביעות

עז) על אחת כמה וכמה, לקבוע לדורות קביעות נגד הפוסקים הקדמונים. ביארנו כבר לעיל, שזה שאנו אומרים "שעת הדחק כדיעבד דמי", זהו רק באופן חד פעמי, אך לא בתדירות. בפרט שביארנו לעיל שיש עוד הרבה חששות. גם ידוע שהרב בוימגרטרן מלאנדאן ז"ל בדק בהמה שנשחטה בכלוב האמריקאי ומצא שהגרגרת נפסקה.

עה) ראה דרכי תשובה (סי' כ', סעי' ד', אות ל"ט) בשם הפ"ת לבל ידחק בתפיסה זו, דחיישינן לעיקור סימנים, ובעוף קטן יש ליזהר טפי כי בדחיקה כל דהו בסי' הוא נחנק לגמרי, ושם בשם הד"ק דאם נמשך הרבה התפיסה יש להצריך פירכוס. יעוש"ה. ואף ששם בעוף ובאוהז

בסימנים, מ"מ במכונה חשמלית אף בבהמה צריכין לידע בדיוק עד כמה למתוח הצואר, וצריכין אומן גדול וגדול בתורה ומתמחה בתורת הבהמות לברר את כל זה בדיוק, בפרט שכבר שמענו שמצאו שנפסק הגרגרת וגם שנחנקו כמה בהמות קודם השחיטה.

"גלאט-כשר" אינו חיבור ל"בדיעבד ושעת הדחק"

עט) שחיטה חרדית המכרזת שהיא מהודרת למהדרין מן המהדרין - חלק בלי הוראת חכם, צריכה באמת לדקדק שיהי' כן, ולא להשתמש בקולות של בדיעבד ושעת הדחק.

גם שלטון עריץ אם נוכח שישראל עומדים בתוקף לשם שמים נסוג מגזירותיו

פ) המציאות הוכיחה, שאם עמדו ישראל בתוקף על עיקריהם הצליחו אפילו תחת משטרים דיקטאטוריים וכל-שכן דעמוקראטיים, רק בתנאים שהאומות רואים שאנו מתכוונים לשם שמים, שזה לא כדרך הסוחרים, שמורידים ומעלים מחיריהם לפי הצורך.

פא) ראיתי בספר האשכול (שחיטת חולין, סי' ט) וזה לשונו: בא"ד בעל הלכות לא הביא דרב זביד (דלצדדין קתני) דליכא נפקא מינה להלכה, דלא אמר מידי דלא משתמע משמואל, דבצוואר למעלה חיישינן לדרסה במחובר, הלכך אפילו תלוש ולב"ח, דכשר בדיעבד, דוקא כשצוואר בהמה למטה, ולא ידענא למה הביאו הגרי"צ (הרי"ף) וחזי לן לאורויי דבתלוש, אפילו צוואר בהמה שרי לכתחילה, דברייטא לכתחילה קתני (וזהו כשיטת הפרי חדש הנ"ל). אבל בעל הלכות איתי ברייתא אחריתא דמשתמע מינה דיעבד ולא לכתחילה, והכי נמי פרושא דרב זביד, עכ"ל.

(פב) הרי שבתחילה רצה לומר דבסכין תלושה מותר לכתחילה אפילו כשצוואר הבהמה למעלה, אבל אחר כך חזר בו משום דכך משמע בהלכות גדולות דרק בדיעבד מותר וזה מפורש כדעת הש"ך. ולפי"ז גם לר"פ דמוקי לה בעופא דקליל להך ברייתא דקתני כשירה דהיא רק בדיעבד, נשמע מזה דגם בעוף צוואר למעלה הוי רק בדיעבד ולא לכתחילה.

(פג) הרי אף שרצה לפסוק שבתלוש מותר אף לכתחילה, ביטל דעתו לגבי הבעל הלכות גדולות, ופסק כוותי', וגם גילה לן האשכול שעצם השאלה הנ"ל תלוי בהגירסא בברייתא, שאם הגירסא הנכונה היא "כשירה" הכוונה היא שרק בדיעבד מותר. וגם בזה נקט כגירסת הבה"ג בברייתא אחריתי שהביא והיא בתוספתא שלנו שגירסתו כשירה.

אין מקום לטענת הפרי חדש נגד הש"ך ש"שוחטין" לכתחילה משמע

(פד) התבאר"ש והפלתי שהביאו שהגירסא בתוספתא "היא כשירה", והביאו גם דברי הבעל הלכות גדולות, לדעת האשכול נתכוונו. לאור זה אין מקום לטענת הפרי חדש נגד הש"ך דקתני שוחטין דלכתחלה משמע ע"ש.

גם הגר"א סובר כהפרי חדש שלכתחילה מותר

(פה) כ"ה כוונת הגר"א שם, ראה משיב דבר מהנצי"ב ז"ל ה"י שחיטה שם, שהביא להתוספתא בכל שוחטין לדייק, שלכתחילה מותר כהפר"ח.

(פו) המנחת אהרן (נכד הש"ך) בהגהותיו על ספר הארוך מהש"ך (שם סימן ו), מיישב כל קושיות הפרי חדש על זקינו הש"ך.

(פז) נאמנים דברי הש"ך הכותב שכן מוכח מש"ס ופוסקים, שכן בדיעבד זה מותר ולא לכתחילה. וכן

הדמשק אליעזר שהובא לעיל מביא שכן משמעות הפוסקים, והביא ששם תניא שחיטתו כשירה, דיעבד.

פת) הפרי חדש עצמו מדייק מאוד בלשון "כשירה", שמשמע רק בדיעבד, ומכוח זה הסכים עם התורת חיים על הש"ך (סימן כ"ד ס"ק ב') שדייק מלשון השולחן ערוך "שחט" ו"כשירה" שמשמע רק בדיעבד ומסיק דהוא הדין לכתחילה, וכן מוכרח לומר ברמב"ם (שחיטה, פ"ב ה"ט) ובכלבו, עיי"ש שמכוח קושיא חזקה הי' יכולים לפרש דלאו דוקא נקט.

פט) הפרי"ח לאחר שמביא דברי התו"ח שכתב דהא דנקטי' בדיעבד משום דאירי ששחט בהולכה או בהבאה לחוד, דלכתחילה בעינן שיעשה הולכה והבאה בסכין ארוך ולבסוף מסיק אבל מצאתי בתוספתא כדבריו דתנינן תמן מצות שחיטה מוליד ומביא, הוליד ולא הביא, הביא ולא הוליד כשרה.

לכתחילה צריך להוליד ולהביא אפילו בסכין ארוך כמה צווארין

צ) עיי"ש בפרמ"ג, ברש"ל וב"ח שם, הובאו בבאה"ט שרק בדיעבד, ע"ש, ובחסדי דוד על התוספתא בפ"א במצות שחיטה מוליד ומביא וכו' דנראה מכאן דלכתחילה צריך לעשות הולכה והובאה אפילו בסכין ארוך כמה צווארין.

צא) והביא ראי' מדברי הר"מ ז"ל בפ"ב דין ז' שכתב כיצד שוחטין מותח את הצואר ומוליד הסכין ומביאה עד ששוחט, ובדין ט' כתב השוחט והוליד את הסכין ולא הביאה, או הביאה ולא הולכה שחיטתו כשירה. ותמה למה לא מיייתי הפרי"ח ראי' מדברי הר"מ ז"ל הנ"ל. וכבר העיר שם המג"י, שדברי התו"ח שמביא שפר"ח מיוסדים גם מדיוק לשון הר"מ ז"ל.

(צב) התורת חיים (חולין ל' ד"ה השוחט שני ראשים) בא"ד ואע"ג דבפ"ב מה"ש כתב (הר"מ) שחט שני ראשים כאחד שחיטתו כשירה, דמשמע דיעבד. התם איירי ששחט בהולכה או בהבאה לחוד, דארישא קאי שכתב הולך ולא הביא כו' דלכתחילה בעי שיעשה הולכה והבאה אפילו הסכין ארוך הרבה. וכן משמע בשו"ע שכתב שחט שני ראשין כאחד, בהולכה או בהבאה בלבד וכו' כשרה עכ"ל. הרי שתפסו בפשיטות שלשון הר"מ כשרה היא בדיעבד (בפרט במקום שכתב ושחט, דמשמע בדיעבד) וכ"ה משמעות הלשון בשו"ע.

(צג) אמנם במקום שה"י להם קושיא מפורשת כסתירה לזה, אז בהכרח פירשו דלאו דוקא. וזהו גם טעם הלח"מ (שם פ"ב ה"ח המובא לעיל) שדחק עצמו לומר שלאו דוקא.

אילו ראו דברי האשכול

היו מפרשים גם כן שרק בדיעבד כשרה

(צד) אך עתה שזכינו לדברי בעל הלכות גדולות ולפסקו של רבינו בעל האשכול מפורש יוצא שרק בדיעבד וכן מדויק הלשון בתוספתא, זה ברור שאילו ראו את דברי האשכול הנ"ל היו גם מפרשים לדברי הר"מ ז"ל שרק בדיעבד כשרה.

(צה) ראה בישועות יעקב שם כ"ד או"ק ב' שכתב ממש כדברי התורת חיים הנ"ל ולפלא שלא הביאו משמו.

(צו) ראה במגיד משנה סוף ה' ט' שהניח בצ"ע למה כתבה רבינו כשירה בלישנא דדיעבד. (הרי שתפס ג"כ בסתם לישנא דהר"מ דהיכא דכתב כשירה משמעות היא רק בדיעבד כשירה).

(צז) שונה הוא המבי"ט (ח"א סי' ל"ו, אות ז') וז"ל: כתב עוד בפ"ב שחט ב' ראשים כא' שחיטתו כשרה, משמע בדיעבד וכו'. ואני אומר כו' דאגב דנקט הרב ז"ל כולהו

בבי דקדמי להאי בבא ודבתרא בלשון דיעבד, נקט נמי הא. אי נמי דכולהו הני בבי אע"ג דמצינו בלשון דיעבד, בבבא דהולך ולא הביא, והביא ולא הולך, ושנים שאחזו בסכין ושחטו, נראה מילתא דפשיטא דלכתחילה נמי יכול לשחוט בהולכה לחוד או בהובאה לחודא וכו' ואפי"ה קתני להו בלשון דיעבד דהויא מילתא דלא שכיחא ואי מיתרמי כשרה, וה"נ בשוחט ב' ראשים ה"נ לכתחילה יכול לשחוט, אבל משום דלא שכיח קאמר אי מיתרמי דשחט כשרה כנ"ל.

כמה דחק עצמו המבי"ט ליישב הלשון "כשרה" דבסתם הכוונה לדיעבד, שגם לכתחילה שרי

צח) אנו רואים כמה דחק עצמו המבי"ט ליישב לישנא דכשרה, דבסתמא הכוונה לדיעבד, ואף לדעת המבי"ט דכאן הוא יוצא מן הכלל במשמעות המלה כשרה, דאף לכתחילה שרי. מ"מ דבריו ברור מיללו שבסתם דיעבד משמע לישנא דכשירה, ולא עוד אלא שכתב בפירוש דכולהו בבי דקדמי להאי. התם כשרה משמע דיעבד ולא לכתחילה.

צט) נראה אנו מה הן הבבי דקדמי להאי שלהן נתכוון המבי"ט: בהלכה ח' כתב הרמב"ם: לפיכך אם הי' עוף בין שהי' צוארו למעלה וכו' שחיתתו כשרה (דמשמע רק בדיעבד), וגם שם בהל' ז' בין שהיתה הבהמה רבוצה, בין שהיתה עומדת, ואחז בערפה והסכין בידו מלמטה ושחט הרי זו כשרה. דמשמע רק בדיעבד ולא לכתחילה.

ק) הארכנו בכל זה שלא יפקפקו בהבנת דברי הרמב"ם ז"ל משום שראיתי בספר "מאזנים למשפט" שמפקפק בהבנת דברי הרמב"ם ז"ל הנ"ל. וכן מה שהעיר דהאחרונים טרחו למצוא מקור לחומרת הש"ך לאסור לכתחילה ולמה לא הביאו ראיי מדברי הר"מ ז"ל הנ"ל יעו"ש (בח"ב סי' א').

קא) הנה י"ל שבאמת זה כוונת הש"ך שכן משמע מסתימת הפוסקים וכ"כ הדמש"א, ומי הם הפוסקים הר"מ ז"ל. ובפרט שהתבוי"ש והפלתי כבר גילו מסתורין של הש"ך דבנוי על הלשון בתוספתא דתני כשרה, דהיינו בדיעבד, וזהו שורש ומקור לדברי הש"ך, וכמו שמצינו בהדיא בהאשכול הנ"ל.

קב) והפלתי והתבוי"ש מביאים ומצטטים דברי בה"ג (שכתבו התוס' עליו שכל דבריו דברי קבלה) לא ירדו לפרט כל אחד וא' בעצמו, אם לא שמצאו שם דברים מפורשים, וכן לא רצו להסמיק עצמם על הר"מ ז"ל לראי' ברורה מפני שהש"ך גופא כתב בסי' כ"ד שהלשון דיעבד יכול להיות לאו דוקא וכנ"ל.

קג) אבל כפי הנראה באמת שאף לדברי המבי"ט הנ"ל (הובא במשל"מ שם) סתם כשרה הכוונה לדיעבד, ובפרט אם הוסיף תיבת ושחט דמשמע רק בדיעבד. (והמעין בר"מ ז"ל יראה שבכל ההלכות מקודם שכתב כשרה הכוונה שרק בדיעבד מותר).

קד) ראה תבואת שור (סי' ח', ס"ק ה') שנוקט לדינא כהתו"ח שלכתחילה מצוה לשחוט בהולכה ובהובאה, וכתב שלא תאמר דין הולכה בלא הובאה או איפכא, בגמ' ופוסקים כי אם בלשון דיעבד יעו"ש. הרי שנקט בדברי הר"מ כשירה משמעותא רק בדיעבד ולא לכתחילה.

קה) ביארנו כבר לעיל דברי הר"מ ז"ל דבהלכה ז' מתחיל כיצד שוחטין היינו לכתחילה, היא בהולכה והובאה, וגם שהיתה רבוצה היינו צואר למטה והסכין למעלה בהולכת הסכין על גבי הצואר, שזהו דרך השחיטה המקובלת ולכתחילה. וזהו כדברי התוספתא הנ"ל וציינה המ"מ למקור הר"מ, ואח"כ מביא עוד חלוקה אחרת בתלוש דמוקמא רב זביד להאי ברייתא דתוספתא הנ"ל בצואר למעלה בתלוש וסכין למטה, ולא ניתא לי' להר"מ ז"ל לפרש כרש"י ז"ל הנ"ל דמייירי שהבהמה תלוי, שזה

דבר דלא שכיח ויקשור ראשה כנ"ל, וגם לא כהר"י הנ"ל (שמפרש בסכין תלושה מיירי שמעביר צואר הבהמה על הסכין. ע"י לעיל), וכדברי המ"מ שם, רק מיירי שאוחז הסכין בידו ומוליך ומביא מלמטה למעלה, אך אוחז הבהמה בערפה וממילא אין דורסה בזה האופן, אם בריא לו שמשגיח ואינו דורס, אבל כל זה רק בדיעבד כלשונו, ושחט הרי זו כשרה.

קו) גם מה שמביא הך בבא שהיתה רבוצה, משום דזה שמפרש רב זביד להברייתא, דסכין למעלה וצואר בהמה למטה במחובר הפירוש כמו שכי' רש"י ז"ל אף במחובר וכש"כ אתלוש, ומפני שלפ"ז נזכר נמי בדברי ר"ז סכין למעלה בתלוש לכן מייתי לה הר"מ אבל חלוקה זו היא באמת עיקר דרך שחיטה, ולכתחילה ולהידור.

קז) בה"י ח' מבאר הרמב"ם דיני מחובר שזה דוקא בצואר למטה והסכין למעלה במחובר ומוליך הצואר תחת הסכין שזה רק בדיעבד, וצואר למעלה וסכין למטה אף בדיעבד אסור, ובעוף שכיח אף צואר למעלה וסכין למטה, כדברי ר"פ אבל רק בדיעבד, כלישנא דכשרה, וז"פ וברור להמעין בצדק.

קח) מצאתי שכבר העיר הג' רש"א בגליון מהרש"א (חולין טז, ב) על עיקר דברי הפלתי שהובא לעיל. גם הנחל אשכול שעל האשכול הנ"ל שם, וגם במאזנים למשפט עמד עליהם. וראיתי שם שמביא לדברי החידושי מהרא"ל צינץ מפלאצק זצ"ל שרי"ו לא ס"ל לשיטת רש"י ז"ל הנ"ל ומתיר אם מעביר הסכין תחת צואר הבהמה כו'.

וכי כעורה לנו משנת רש"י והרמב"ם הסוברים שאפילו העביר הסכין תחת הצואר כשר רק בדיעבד

קט) היות וספר זה אינו עתה תח"י קשה לדון בדבריו לפני שנעיין בו. אבל לכאורה לא ראינו אין ראי', והרי אף בעוף מחמיר הרי"ו, ואולי לשיטתו זה עוד יותר גרוע, וגם

ס"ל לדוחק להעמיד באופן כזה בבהמה תלוי (ועי' בזבחים כ"ו. תלה ושחט ברש"י ז"ל) אבל וכי כעורה לן משנתו של רש"י והר"מ ז"ל דס"ל דאפילו היכא דמעביר הסכין תחת הצואר כשרה רק בדיעבד.

קי) בדבריו מודה לנו למה שהבאנו לעיל שאפילו בראשה קשורה מותר רק בדיעבד ולא לכתחילה ממש לדעת התב"ש, לפי מה שהבאתי לעיל באות מ"א דברי התב"ש שנקט בדברי הר"מ ובגמ' דמשמעות כשרה היא רק בדיעבד, וא"כ באחז הבהמה בערפה ושחט היא רק בדיעבד וכן אותו הדבר לדעת רש"י ז"ל בהיתה קשורה. ואף שיש לחלק קצת מ"מ עיקר דיוקא היא מלישנא דכשרה וכנ"ל.

קיא) בדבר שהעירותי לעיל מהא דרבא בדיק לי גירא וכו' יעו"ש, מצאתי בפר"ח בסי' כ"ד ס"ק ג' שהקשה שהרי לכתחילה בעינן הולכה והובאה, וכן שאני התם דלא אפשר בלאו הכי, יעו"ש ונדחק בכוונתו בחסדי דוד דמאי לא אפשר שייך וכי לא סגי לי אלא למשחט עופא בהדי דפרח יעו"ש, אבל לכאורה נראה פשוט דבלאו הכי דהי' שעת הדחק לא הוי מעיילי נפשייהו בהכי, או שהי' בשעת השמד וכדאיתא בדמשק אליעזר הנ"ל.

כל חשש דרסה הוא כשהשוחט ממהר בשחיטתו וירא שבהולכה לבד לא יספיק לשחוט הגם שסכיניו ארוך ודוחק בסימנים

קיב) כתב התבואת שור (סי' ח' ס"ק ה') דכל החשש של דרסה הוא כשמכוין לשחוט מהר, אע"ג דהסכין ארוך ירא הוא שלא יספיק לו לשחוט בהולכה לבד ודוחק בסימנים, וזה אין לחוש כי אם כשסכיניו בידו ולאשר ירצה יטנו, מה שא"כ בחץ שיצתה מתחת ידו ואין בידו שוב לדרסו יעושי"ה. ות"ל שזכיניו לכוין קצת לדבריו. (ראה עוד בתבואת שור לגבי סכין קטן).

כל דבר שאינו רגיל וישר וצריך מאמץ

חוששין שידחוק קצת על הסכין

קיג) ובדבריו אלו יובנו גם כן דבריו שהובאו לעיל דבקצתם עדיין יש קצת חשש דרסה, והיינו דבכל דבר שלא רגיל ואינו הולך ישר רק צריך קצת אימוץ חיישינן שידחוק קצת על הסכין וזהו שייד מלמטה למעלה, בדחיקת הסכין אע"ג שאין הבהמה מכבדת. וזה שייד נמי בעוף.

ואפילו דיעבד נראה לי דצריך עיון,

כי אי אפשר ליזהר בכל הנ"ל

קיד) יש להעיר דבדין שחט ב' ראשין כאחד שכשר או לכתחילה או בדיעבד בהולכה אחת (סי' כ"ד סעיף ג') יעו"ש, מ"מ כתב הבית אברהם שם וז"ל מותר לכתחילה לשחוט ב' ראשים (באופניי שמביא שם) וכתב ואפילו דיעבד נ"ל דצ"ע כי א"א ליזהר בכל הנ"ל יעו"ש הרי עד כמה החמיר בזה"ז וד"ל.

קל הוא להחזירו בכל ענינים שהוא רוצה

קטו) תירוץ רב פפא בעופא דקליל (חולין טז, ב), בפשיטות הכוונה, שהעוף הוא קל ואינו מכביד, אבל בפירוש רבינו גרשון מאור הגולה פירש שקל הוא להחזירו בכל ענינים שהוא רוצה.

קטז) אבל ראה במגיד משנה (שחיטה ב, ח) וז"ל: שיכול לנענעו כרצונו, שלא חיישינן לדרסה, ואפילו הכי לכתחילה לא יעשה כן, שמביא זאת בשם רבינו יונה ז"ל, ע"ש. משמעות דבריו: שצוואר בהמה קשה מאוד לכוונו, להוליכו אנה ואנה על פני הסכין. וגם שבעוף כששוחט מלמטה למעלה, יותר קל לכוון הצוואר ולהחזיקו כנגד הסכין מצוואר בהמה.

קיו) המנחת ביכורים על התוספתא (פ"א, בד"ה צואר על גבי סכין, שהמדובר בתלוש) כתב: "ולא חיישינן לחלדה", ע"ש. אפשר שצ"ל: "ולא חיישינן לדרסה". גם מה שכתב שם "אבל בבהמה בתלוש ולבסוף חיברו כשרה בדיעבד, כשצוואר הבהמה למעלה", אפשר שצ"ל: "כשצוואר הבהמה למטה".

מלמטה למעלה אי אפשר לו לדקדק כל כך ולראות בדיוק מה שהוא עושה

קית) אבל העיקר מה שהביא חשש חלדה, י"ל שבאמת כשתופס צוואר הבהמה ומעבירה על הסכין או בסכין תלושה מלמטה למעלה אי אפשר לו לדקדק כל כך ולראות בדיוק מה שהוא עושה ויש קצת חשש חלדה. ועי' לעיל גבי השוחט בלילה שהראשונים פירשו החשש שמא יחליד, וכן בחולין (ל, ב) כששחט עוף הפורח מלמטה למעלה בגירא בדוק, שואלת הגמרא: "דלמא עביד חלדה". (עיי"ש בתוספתא תחב סכין בארץ באטלס שחיתתו פסולה, ובחסדי דוד שנדחקו הרבה לפרשה.)

קיט) אבל ראה בחזון יחזקאל (שם) שמביא פ"י חדש, דפסולה מטעם שנפגם הסכין, שמירי שתחב הסכין גופה בקרקע, וזה דחוק מאד, שהרי בכל אופן בעי למיבדק הסכין וגם למה באיטלס דוקא.

קכ) אולי הפ"י שתחבו זקוף, שקשה מאד להביא ולהמשיך צוואר הבהמה ביושר למעלה ולהורידו מבלי לעשות שהי", דרסה או חלדה שאינו יכול להשגיח על הכל. ולכן דוקא שתחבו באטלס שהוא מקום שחיתת בהמות, אבל בעופא דקליל דבקל אפשר לנטותו ולנענעו לכל רוח שירצה אין חשש זה ושחיתתו כשרה, אבל בבהמה יש חשש וגרע מסכין למעלה וצוואר בהמה למטה דאז יותר בקל להמשיכו נגד הצואר).

קכא) ראיתי בספר הר צבי להגאון רצ"פ פראנק ז"ל (יו"ד, שחיטה, סימן יז) שנשאל מארגנטינא בחשון תר"פ, שאופן שחיטת השוורים הגדולים הוא: שכובשים ומותחים צוואר הבהמה ע"ג קורה עגולה ורחבה כמלא צוואר וכל גופה נשאר תלוי באויר, וכך כשהיא תלוי בצווארה שוחטין אותה, אם השחיטה כשרה באופן זה.

קכב) בהכרח צריך לפרש כוונת השאלה, שהבהמה לא היתה תלוי רק בצווארה, שאם כן היתה נחנקת מיד, אלא שהיתה סמוכה מלמטה, שעמדה על דף או כעין שולחן כזה, או שתמכוה בחבלים על בטנה.

תיכף כשיתחיל לשחוט יקרעו ויעקרו שאר הסימנים על ידי כובדה לפני גמר השחיטה

קכג) הגאון ר' צבי פסח ז"ל השיב: שאסור לשחוט באופן כזה ושחיטה פסולה היא, דיש לחוש לעיקור סימנים, כי תיכף כשיתחיל לשחוט יקרעו ויעקרו שאר הסימנים מאליהם ע"י כובד הבהמה לפני גמר השחיטה. ע"ש שמביא דברי המנחת הזבח בקומץ סוף כלל י"ט, ודברי השמ"ח סי' כ"ד סעיף כ"ה שלא ימשך המסייע בחזקה שלא יבוא לידי עיקור. וכן שתיכף שיתחיל לשחוט הגרגרת נקרע השור מאליו ועכ"פ בודאי הוא דקריעה מצטרפת להשחיטה, ע"ש. ת"ל שזכינו לכוון לדבריו לעיל, אף שיש לדחוק ולחלק.

מי יכול לצמצם בדיוק מדת המתיחה, בפרט שהמכוון הוא נכרי

קכד) בנדונינו, שהמלקחיים החשמליים מותחים הצוואר ללמעלה, אפשר שזה עוד גרוע מהנ"ל, כי מי יכול לצמצם בדיוק המדה המדויקת על ידי לחיצת הכפתור החשמלי, ועוד מכיון שהמכוון צריך להיות הנכרי הלוחץ על הכפתור, בודאי שאי אפשר לצמצם, וד"ל.

הרבה פעמים ראיתי שעוד באמצע השחיטה לחץ הנכרי את הכפתור החשמלי כדי שהבהמה תשתחרר מהבאקס, כי חשב שהשוחט כבר גמר שחיטתו.

קכה) ראה שם שמביא בשם חכם אחד שרצה להוכיח להיתר, מהגמרא זבחים (כו, א) תלה ושחט מהו, ופירש"י תלה הבהמה באויר העזרה וכו'. ודוחה ראיתו דאין זה כלום, דהא משכחת לה כשהיא תלוי' בה ברגלי', או כשהיא מונחת כולה על דבר התלוי באויר העזרה, ע"ש.

קכו) לא נהיר כלל מה שרוצה להביא רא"י, הלא שם מיירי בדיעבד, ולדעת קצת פוסקים בבהמה דקה וקלה הוא כמו עופא דקליל (ע"י בטור), וא"כ משכחת לן בהא, וגם כהנים זריזין הם. ואף ששחיטה כשירה בזרים, מ"מ הכהנים היו שוחטים כמבואר בתוס' קידושין עו, ב בד"ה אין בודקין.

קכז) ראה שם בהר צבי סימן י"א, שנכתבה בכסליו תרפ"ז (חסר סיום התשובה ומסקנתו להלכה). השאלה היא: שחברת צער בעלי חיים השפיעה על מנהלי בית המטבחים שבעירו, לשנות אופן הכנת הבהמה לשחיטה, שהי' נהוג עד עכשיו, שהבהמה היתה תלוי' ברגלי' למעלה והצואר למטה, והשחיטה היתה מן הצדדין, ולפי דעתם זה גורם צער גדול לבהמה, וע"כ רוצים להנהיג שהבהמה כמו שהיא עומדת על הארץ תהי' תלוי' באויר ע"י חבלים תחת בטנה, באופן שהצוואר יהי' למעלה והשוחט ישחוט למטה תחת צווארה.

קכח) השואל שם רצה להוכיח מד' הר"מ בהל' שחיטה פ"ב הל' ז' כיצד שוחטין כו', שמשמע לכתחילה ע"ש. כבר ביארנו לעיל דברי הר"מ הנ"ל: "שהיתה עומדת ואחז בערפה" שהוא רק בדיעבד.

קכט) השואל כותב ג"כ שמצא בשו"ת משיב דבר להנצי"ב דבסכין תלושה מותר לכתחילה כדעת הגר"א,

ואינו יודע לכוון כוונתו בזה ואיפה הוא דעת הגר"א. ראה שם שהגרצ"פ ז"ל מבאר לו דברי הגר"א.

קל) כדי שלא לטעות מלשון השואל שהנצי"ב פוסק כהגר"א ולא כהש"ך, יש להדגיש שדברי הנצי"ב הם רק לבאר דברי הגר"א בהל' שחיטה שהם מכוונים לדברי הפר"ת, ולא הלכה למעשה, ואפילו לא כסניף.

קלא) ראה שם שמביא לדברי התב"ש הנ"ל בבאור דברי רש"י ז"ל שמירי שראשה קשור, ושגם בזה יש מי שמחמיר עכ"ד, וחסר הסיום.

קלב) מלשון השאלה נראה, שראש הבהמה לא הי' קשור, וכן לא מבואר אם רגלי' כן הוא קשורות. בעיות מסובכות נוצרו בארגנטינה ובארה"ב כשרצו לשנות אופן השחיטה מלמטה למעלה.

לא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה

ואם לא ישמעו ראוי להעבירם

קלג) כבר נשאל הערוגות הבשם (מובא בשו"ת יו"ד סי' ג') בשנת תרס"ד, דהשוחטים פרצו גדר ושוחטים מתחת לצוואר כשהבהמה עומדת על רגלי', וגער בהם הג' הנ"ל שלא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה ואם לא ישמעו ראוי להעבירם מאומנתם. (עיי"ש שהביא דברי המנחת הזבח הנ"ל באות ט"ז).

כל אשר יראת ה' נוגע בלבבו ישמר מלאכול בשר זבח

זה כי פיגול הוא

קלד) כבר בשנת תרל"ה מתאונן השו"ב ר' אהרן צבי פרידמאן בספרו חן טוב, שהדפיסו אז, אודות חידוש בשחיטה בעיר ניו-יארק, אשר עדיין לא נראה ולא נשמע בכל קהילות ישראל, ולדעתו אסור לשחוט כן והשוחט על זה הדרך מאכיל טריפות לישראל בלתי ספק, וכל אשר יראת ה' נוגע בלבבו ישמר ויזהר שלא לאכול מבשר זבח

זה כי פיגול הוא, לא ירצה ולא יטמא נפשו בתועבה הלזו. ומעיד על עצמו אף שזה יותר מלי"ג שנים שעומד ומשמש בעבודת הקדש בשחיטה, דעתו שאי אפשר בשום אופן לשום אומן לשחוט בדרך זה ושאי"א לרא' ה' לעשות הרעה הגדולה הזאת לחטוא ולהחטיא הרבים. עיי"ש שמביא ששתים רעות עושים שמה.

השוחט בא בזריזות בהולה לשחוט

שמתיירא שיוזק מרגלי הבהמה

קלה) א. נוהגין בנוא יארק בשחיטת בהמות הגסות, שקושרים בחבל שני רגלים האחוריים והחבל נקשר להחבל הקבוע בגלגל מלמעלה בבית המטבחים, וסובבים את הגלגל והחבל מסתובב על הגלגל, ומושך את הבהמה בשני רגלי' עד שאינה יכולה לעמוד על ידי', ונופלת לארץ ומונחת על צדי', וידי' אינם אסורות כלל, ויכולה לנענע ולפרכס בהם כרצונה, ומשרתי הטבחים תופסים בראשה בחזקה ומעמידים את הראש על שתי קרניו בארץ עד שאינה יכולה לנענע ולפרכס בראשה והצוואר מתוח, והשוחט בא במהירות וזריזות - יותר נכון בבהלה ופחד לשחוט, מפני שמתיירא שלא יוזק מרגלי הבהמה הקדמיים שאינם קשורים. בשאר מדינות או עיירות קושרים הדי' רגלים כדי שלא תוכל לפרכס ולנענע גם בהם. כן נהגו אבותינו ואבות אבותינו ששחטו באופן שהיו מפילים הבהמה על הארץ וקשרו די' רגלי' והחזיקו בראשה היטב הדק.

כאשר הבהמה מתחלת לפרכס משרתי הטבחים דוחקין

עוד יותר צווארה נגד הסכין, וזה דרסה וודאית

קלו) ב. מתאונן על חידוש שחידשו כמה טבחים, להעלות הבהמה על ידי גלגל עד שתלוי' באויר וראשה ורגלי' הקדמיים סמוכים לארץ, והנכרים אוחזים ראש הבהמה בשתי קרני', השוחט בא נגד הצוואר וחותר

מלמטה למעלה, וכנגדו דוחקים הנכרים ראש הבהמה על הסכין, והשוחט אין לו מקום לעמוד אלא בצד הבהמה, כי ירא ונבהל מידי הבהמה אשר אינם אסורות, שמא תפרכס הבהמה בהם. וזה ידוע אשר כל דבר התלוי בוודאי מתנענע. כי אין סומך על שום דבר, ובפרט שמשרתי הטבחים העוזרים עוד לדחוק הצוואר על הסכין בוודאי מתנענע, ואף אם ינענע רק קצת, תהי' שהי' ודרסה. וזה שראיתי בעיני שכולם הם אשמים באשם תלוי, ואף שתהי' רק כהרף עין ראוי לחוש כמו שביארנו, וכי מי יכול לומר שאינו נבהל כשהשור מתחיל לפרכס ברגליו, ואף אם רק קצת יבהל השוחט כדרך כל הירא לנפשו. ומשרתי הטבחים כאשר מתחיל לפרכס דוחקין עוד יותר והיא דרסה וודאית בלי שום ספק.

קלז) לבד כל זאת הרי אנו אוסרין לשחוט מלמטה למעלה אף באין דוחקין הצוואר על הסכין, ובנד"ד דוחקין בחוזק הצוואר על הסכין ואסורה משום דרסה וודאית (ויש לעורר עוד דהוי כשוחטין ישראל ועכו"ם מסייע לו).

אל תאמינו להשוחטים האומרים שהיא שחיטה יפה - רעה היא בעיני אלקים ואדם

קלח) ראוי לגזור על אותן השוחטים שלא יזידון ולא יעשו עוד התועבה הזאת, וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה עתיד ליתן את הדין, ואל תאמינו להשוחטים האומרים שהיא שחיטה יפה, רעה היא בעיני אלקים ואדם וחוטאים בנפשותם האומרים כן וכו' וכו' יעו"ש רח"ל.

מאין נבעה המספחת הזאת?

מאלו שרצו להרבות כספם ולמעט טרחתם!

קלט) הארכנו להעתיק דברי השו"ב ר' אהרן צבי בספרו חן טוב לדעת מאין נבעה המספחת הזאת, מאלו שרצו להרבות כספם ולמעט טרחתם. ומארה"ב זה נתפשט

גם לשאר מקומות. ראה באריכות בספרי אבן מקיר תזעק על הקונטרס המתיר אסורים מה שהארכתי בזה.

קמ) לסיכום: נתבאר שהרבה ראשונים (הבה"ג, האשכול, הרי"ו והר"מ) ואולי רוב הפוסקים שאחריהם סוברים, שאופן זה הוא רק בדיעבד מותר.

קמא) כשראש הבהמה קשור ללמעלה חזק, הדרך החיים והמנחת הזבח סוברים שגם זה הוא רק בדיעבד, בשעת הדחק גדול אז מתירים. ביררנו לעיל שלכאורה גם דעת התבואות שור הוא כן.

קמב) הבאנו לעיל שמה שכותב הר"מ "שאוחז בערפה" הוא כמו לרש"י "תלוי" וראשה קשור", והר"מ מדייק "שחיטתו כשרה", היינו רק בדיעבד. קשירת ראש בבהמה הרי לא עדיף משחיטת עוף דקליל, לכן אסור לכתחילה לשחוט באופן זה.

אם בזמנם חששו כל כך אנן מה נענה אבתרי'

קמג) ראה ריטב"א שם בחולין בא"ד, שכתב דר"ח לא קמכשר אלא בדיעבד, ואפשר שהטעם וכו', או שגזרו בו לכתחילה משום צוואר בהמה למעלה שמא ידרוס. גם הבאנו וביארנו טעמי השמלה חדשה משום שהשוחט לא אימן ידו לשחוט באופן זה. ואם בזמנם חשש כל כך אנן מה נענה אבתרי' שנתמעטו הלבבות ואומנות יד.

לו הי' רואה דברי הראשונים וביניהם האשכול

הי' חוזר מדעתו

קמד) זה שהפרי חדש רוצה להקל אפילו לכתחילה. הנראה - שלו הי' רואה דברי הראשונים וביניהם האשכול, הי' חוזר מדעתו ומודה להש"ך והדמשק אליעזר.

לשנות נוהג כלל-ישראל,

זה לא עלה על דעת אף אחד מהפוסקים

קמה) עוד נראה שזה שהפרי"ח רוצה להתיר שחיטה מלמטה למעלה לכתחילה, זהו רק בהכרח שצריכים לשחוט כן, או מחמת שנוח לשחוט כן באופן זה, אך לשנות נוהג כלל ישראל מאז ומעולם, ישתקע הדבר, כי זה, חלילה לא עלה על דעת אף אחד מהפוסקים.

שכן נהגו בני ישראל מאז שקבל משה תורה מסיני

קמו) כבר ביארנו לעיל באופן הנהיר ביותר, שאופן השחיטה המהודר למאוד הוא, שהבהמה שוכבת על הארץ ורגלי קשורות ופניי וצווארה מתוח ללמעלה, והשוחט חותך בסכיניו (מלמעלה וחודו למטה) צווארה. בודאי שכן נהגו בני ישראל מאז שקבל משה תורה מסיני. גם קודם מתן תורה נראה שנהגו כן, כמבואר לעיל. וכך נהגו בארצות הברית עד שנת תשי"ט, שאז עשו השוחטים שותפות עם הקצבים והכשירו והסכימו על כל דבר בגלל שרצו להרבות כספם ולמעט טרחתם והוצאותם.

ראה עוד בספר אבן מקרי תזעק, וספר מי יאכילנו בשר; ושחיטת ואכילת בשר כהלכתה.

לו חיו אתנו הפרי חדש והגר"א בודאי שלא היו מניחים

לשנות אופן השחיטה המקובל באופן אחר

קמו) ברור בלי צל כל ספק, שלוא חיו אתנו הפרי חדש והגר"א שלא היו מתירים לשנות בקביעות אופן השחיטה המסור לנו מדור דור על ידי חידוש אופן אחר.

ההכנה נוגעת לעיקר השחיטה

קמה) ואם תאמר: חלילה לנו לשנות אופן השחיטה, רק מי אומר שאסור לחדש אופן בהכנה לשחיטה. זהו טעות גמור ועצת הסי"א, כי ההכנה נוגעת לעיקר השחיטה.

שהרי אנו קושרים רגלי הבהמה היטב שלא תפרכס ותבעט ברגלי' ותבהיל השוחט בעת שחיטתו וזה יגרום לא רק חששות חמורות רק ממש חששי נבילות וטריפות ר"ל.

מצות השחיטה שהיא מעיקרי היהדות מי יהין לשנות

קמט) אם על מנהג קל וחומרת אבותינו אנו מקפידים עד למאד, מטעם "אל תטוש תורת אמת", ו"אל תסיג גבול עולם שגדרו ראשונים", על אחת כמה וכמה מצות השחיטה שהיא מעיקרי היהדות מי יהין לשנות.

כל אותן הדברים שבגמרא הסכימו עליהם כל ישראל

קנ) בההקדמה לספר "היד החזקה" מביא הרמב"ם ז"ל (ע' ג, טור א) אד"ה השני ודברים הללו: "וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמי הגמרא ולגזור גזירותם וללכת בתקנתם, הואיל וכל אותם הדברים שבגמרא הסכימו עליהם כל ישראל". ראה שם.

השחיטה מלמעלה למטה הוא הדרך המקובל מאז,

לכן זה לא גרע מסתם מנהג

קנא) לא מבעיא לדעת הפוסקים הסוברים שלכתחילה יש לשחוט כן, הרי בודאי שזה יותר מסתם מנהג הנזכר בגמרא, אלא אפילו לדעת הפר"ח הסובר שלכתחלה יכולים לשחוט מלמטה למעלה, הרי בהכרח יודה שאופן השחיטה מלמעלה למטה הוא הי' הדרך המקובל והמעולה שנהגו מאז ומעולם, לכן זה לא גרע מסתם מנהג. ראה יו"ד סימן רי"ד, ומהרשד"ם סימן מ'.

כבר הוכיח הנסיון, שהם מתחילים במיעוט

ולבסוף גם הרובא דרובא לא די להם

קנב) עם ישראל מלומדי נסיון הגליות יודעים, שאפילו אם השלטון דורש מאתנו לשנות אופן השחיטה המקובל

לנו מימות משה לאופן אחר (וכמו שהתחילו השלטונות לפני כמה שנים בלונדון שציוו לשחוט מלמטה למעלה והפען), הרי אפילו אם יבטיחו לכתחלה, שהם דורשים רק הדבר הזה ותו לא, כבר הוכיח הנסיון, שהם מתחילים במיעוט ולבסוף גם הרובא דרובא לא די להם, עד שרוצים, או שאוסרים כל אופן שחיתת ישראל.

אסור להסכים מרצון אלא מתוך כפי', אחרת אנו עושים מתורתנו ומנהג אבותינו חוכא ואיטלולא

קנג) גם לטענת ה"צער בעלי חיים" שבאמת זה אינו אלא אנטישמיות, אסור לנו להסכים מרצונינו, אלא מתוך כפי' גמורה לחפש איזה אופן שיהי' כשר לכתחילה או ח"ו בדיעבד, כי אחרת אנו עושים מתורתנו ומנהג אבותינו חוכא ואיטלולא בעיניהם, שזה בידינו להרחיב או לצמצם כאדם העושה בתוך שלו, וח"ו שזה לא מהשי"ת.

להקפיד לקשור רק בקרניים לא על הראש והצוואר, שלא יביא החבל על הסכין

קנד) כל המדובר עד כאן הי' רק בסתם שחיטה מלמטה למעלה על ידי שקושרין ראש הבהמה בקרני'. המנחת הזבח (כלל יז, ב) מביא גם בשם התבואות שור להקפיד לקשור רק בקרניים ולא על הראש או הצוואר, שלא יביא החבל על הסכין ויפרע בית השחיטה בקרניו.

עם דעת השוחטים אין להתחשב,

שמלבד שאינם מומחים לזה הרי אינם פוסקים,

כי המה טבחים ולא חכמים

קנה) אודות שחיטה במלקחיים שהראש נאחז שלא יזוז ומותחים הצוואר ללמעלה כבר ביררנו לעיל שיש חששות דאורייתא, ויכול לגרום חשש נבילה ממש. עד כה עוד לא ראיתי אפילו מגדול מובהק אחד שידון בזה. אמנם

ישנם סוגים רבים בכלים הללו; הכשר כללי אי אפשר לפרסם, כי בשינוי קל יכול הדבר להתהפך לנבילה ממש. בלחיצת הכפתור משהו יותר מדי גורמים שהבהמה תחנק, או שמפרקתה תשבר, או שהגרגרת תפסק. גם שבמתיחת משהו יותר מדי יכולים הסימנים להקרע לפני השחיטה, ומי יכול להעמיד על עצמו לפסוק בחמור שבחמור מבלי ידיעה הנדסית ורפואית ווטרענארית, מחוץ שהרב צריך להיות מומחה מובהק בהלכה זו, שידע לבדוק ולשער עד כחוט השערה, אם הבהמה לא ניזקה, אם אינה בגדר מסוכנת. עם דעת השוחטים אין להתחשב, שחוץ מזה שאינם מומחים לזה, גם אינם פוסקים, כי המה שוחטים ולא חכמים.

גם על הרוב הרבה שוחטים הם שותפים עם הקצבים והם הנותנים הטשעקס לשאר השוחטים, והמה מפחדים לומר דבר או חצי דבר, כמו שידוע ששני שוחטים משחיתת וויינשטוק שספרו להרבנים המכשירים, ששוחט אחד שחט עם סכין פגום, הגם ששני שוחטים אמרו לו שהסכין פגום, ובכל זאת שחט הלאה [כי השוחט הזה הוא גם כן שותף עם בעל השחיטה]. ואחר כך פסקו שני רבנים המכשירים שכל שחיטת יום זה הוא נבילה וטריפה, ואף על פי כן, לא די שלא אסרו את השוחט ששחט בסכין פגום אלא שפיטרו את השוחטים הכשרים, ואת המאכיל נבילות וטריפות השאירו בשאט נפש. ראה באריכות בספרנו הנ"ל.

מבלי ידיעתם הם יכולים להאכיל נבילות ממש

קנו) סדר המלקחיים ומתיחת הצוואר הוא כך: קודם שנותנים המלקחיים על ראש הבהמה ומותחים הצוואר. למתוח הצוואר יש שני כפתורים אחד לנכרי ואחד לשוחט. אחרי שהנכרי מותח הראש עוד בא השוחט ומותח עוד יותר. השוחט מעוניין שצוואר הבהמה יהי מתוח עד כמה שאפשר, כי אז לא נחוץ שהסכין יהי חד וחלק כל כך.

כידוע שמנהלי בית המטבחים מזרזים השוחטים לגמור עבודתם. כשהשוחטים ממהרים עצמם אינם שמים לב לכל החששות הנ"ל, כך שיהי להם קל עבודתם, בנקל מבלי ידיעתם הם יכולים להאכיל נבילות ממש.

קנז) הגאון ר' זלמן סורוצקין ז"ל נשאל בשנת תש"כ, ממאנטרעאל, קנדה, כמובא בספרו מאזנים למשפט (ח"ב סימן א): בהשפעת חברת צער בעלי חיים, גזרה ממשלת קנדה לשנות הכנת הבהמה לשחיטה. נותנים חבלים תחת בטן הבהמה ועל ידי מרים אוטומטי מוגבהת היא למעלה ותולה באויר, והשחיטה היא מלמטה למעלה, הצוואר למעלה והסכין למטה.

דברי הש"ך הוא העיקר ואין לשנות

קנח) הגר"ז מאריך בעיקרו בדבר הר"מ הנ"ל, אם סובר שמותר לכתחילה כהפרי חדש. ראה שם. כבר ביארנו לעיל שדבריו דחויים. לו יצוייר שהי' רואה דברי האשכול והבעל הלכות גדולות, לא הי' צל של ספק שדברי הש"ך הוא העיקר ואין לשנות.

אין לך שעת הדחק גדול מזה, שלא מניחים לשחוט באופן אחר

קנט) למעשה חש לדברי התבואות שור והמנחת הזבח וכתב: שיעשו כל מיני טצדקי לבטל כל שינוי בסדר השחיטה, ומוסיף ששונאי ישראל מתחילים בפכים קטנים, ואח"כ גזירתם נוגעת בעיקר יסודי השחיטה. אם לא יעלה בידם ח"ו לפעול לא לשנות כלום, אז על-כל-פנים לסדר שגם הראש יהי' קשור. שאפילו להמנחת הזבח בשעת הדחק מותר באופן זה, ואין שעת הדחק גדול ממה שלא מניחים לשחוט באופן אחר.

קס) ראה שם שכתב, אם ח"ו לא יאפשרו לקשור ראש הבהמה למעלה בעת השחיטה, אפשר לסדר שנכרי אחד

יחזיק ראש הבהמה, כדי שלא תכביד על הסכין. אם גם זאת לא ירשה השלטון שיעשו כדעת הרמב"ם, שהשוחט ביד אחת יחזיק עורף הבהמה ובידו השניי' ישחוט. ומסיק: מכיון שלא ברור לי כשמלה כוונת הר"מ באחיזת העורף, ואפשר שכוונתו למתוח הסימנים, לכן אני מצטרף לבי' רבנים מפורסמים שיסכימו עמדי להיתר זה.

מכיון שהשוחטים הוכרחו לאמן ידם לכתחילה לשחוט מלמטה למעלה אין לחשוש

קסא) ראה שם, שהשואל מעוררו שאופן השחיטה כזו, מלמטה למעלה לא התירו אלא באופן עראי אך לא בקביעות. הגר"ז משיב: מכיון שהשוחטים שמה הוכרחו לאמן ידם לכתחילה לשחוט מלמטה למעלה אין לחשוש בזה, ואופנם עדיף משחיטה בהזדמנות. הוא מסתמך על השמלה חדשה, שאחד מחששותיו בשחיטה מלמטה למעלה הוא, מפני שהשוחטים לא אומנו לכתחילה באופן זה. נמצא, איפה, שהשוחטים כן אומנו לכתחילה באופן זה, גם הוא יודה שאין לחשוש.

ראה שהי' שם מומחה להשגיח ולבדוק אם הצליחו ושוחטים בקלות באופן זה

קסב) מסתימת דבריו נראה שלא הסכים רק משום שהשוחטים אומנו מלכתחילה באופן זה. בפשטות נראה שהי' שם כמה שו"בים הידועים ומפורסמים למומחים והם ספרו ואמרו לו שהשוחטים אומנו לשחוט באופן זה. עוד הוסיפו שבאופן זה יותר קל מהשחיטה מיוראפ. ויכולים לשחוט בקל באופן זה. אבל שכח דברי השו"מ שמביא דברי הרשב"א על השוחטים כי שקר בימינם.

אפילו נתאמנו לכתחילה לאופן זה מלמטה למעלה, יש חשש דרסה

קסג) אך פלא שלא מביא החשש השני של השמלה חדשה: דבקצתם עדיין יש קצת חשש דרסה. כוונתו כנראה, שלשחוט מלמטה למעלה דרוש התאמצות לדחוק הסכין למעלה (נגד הטבע, כי מלמעלה למטה הרבה יותר קל לשחוט, וגם שהשחוט שולט יותר על הבהמה ורואה מה שעושה ואינו מבוהל במעשיו) והחשש הוא שמא דחק הסכין אפילו במקצת למעלה, ויהי חשש דרסה, דהיינו: במציאות ואופן שחיטה כזו, אפילו כשנתאמנו מלכתחילה לאופן זה מלמטה למעלה, גם יש קצת חשש דרסה, כי לא כל העתים שוות אצל השוחט. ויפה אמר השואל, שזה ניתא רק בדיעבד ולא לכתחילה. וכבר ביארנו שסמך המשיב על השמלה חדשה אינו, כי לא מביא כל דבריו שלפיהם לא הועיל כלום.

מסמיכים אותו כפוסק שיכולים לסמוך עליו

קסד) באדרת אליהו להג"ר אליהו, הרב מטוכעץ (נדפס שנת תרנ"ה בהסכמת גדולי ליטא עוד משנת תרכ"ד, שמסמיכים אותו כפוסק שיכולים לסמוך עליו (בסימן ו), במקור חיים אות יד) מאריך להחזיק דעת הפר"ח והגר"א ז"ל הנ"ל שאף לכתחילה מותר בלי שום חשש, מכל-מקום למעשה כתב שם ביד אליהו: אך הפר"ח השיג על הש"ך ומתיר בשניהם, אף לכתחילה, וכן דעת הגר"א ז"ל. לענ"ד נראה דבריהם עיקר לדינא עפ"י סוגית הש"ס כדביארתי במ"ח ס"ק י"ד. אך בדורות אלו כבר כתב התב"ש סוף ס"ק ט"ו דבטלו אצלינו אנשי אימון ידיים כמותן והלואי שישחוט כהוגן בהעברת הסכין על גבי צואר, ועל כן יש להחמיר לדידן לכתחילה כהש"ך, עכ"ל הבהיר. וכן מזכיר זה בפ"י מקור חיים בסוף ס"ק י"ד לאחר שהאריך לברר ולהצדיק דעת הגר"א והפר"ח מסיק אך לדינא בזה"ז

כתבתי ביד אליהו ס"ק י"ב בסופו, עכ"ל. וראה באריכות בענין זה בספרי הלכה למשה מסיני על ה' הלכות שחיטה.

הדרך היותר קל בלי בעיות, ספיקות וקשיים ואמינות השוחטים היא השחיטה המקובלת מקדם

קסה) הרי שגדולי הפוסקים סברו שאפילו הי' זה מותר לכתחילה מכל מקום לא אמרינן אכשר דרא, ובעו"ה אחסור דרא באומנות השחיטה, ומלבד הדרך המקובל שאנו שוחטים ראוי למנוע מזה לכתחילה אפילו מעצמינו בלי גזירת חז"ל והראשונים ז"ל. ונתבאר ג"כ מדבריו שיותר בקל לשחוט בדרך הרגיל, והאומנים הגדולים (ולדעת הש"ך ושאר פוסקים חז"ל) הם הכירו היטב והתבוננו היטב במהות אומנות השחיטה שדרך היותר קלה, ושאפשר לסמוך על השוחטים בלי בעיות, ספיקות וקשיים היא השחיטה המקובלת לנו מקדם.

נראה שהש"ך חשש לשוחטי זמננו, שאפילו בעוף שקל לשוחטו יהי' חששות

קסו) הדרכי תשובה (סימן ו' אות מ"ז) מביא דברי הלב אריי (חולין ט"ו, ד"ע אר"ז) שסובר שמה שכתב הש"ך שאף בעוף יש לחוש לכתחילה, שזה ודאי לאו מדינא דגמרא, אלא מחמת חומרא בעלמא. ראה שם. (כבר ביארנו שיסוד דברי הש"ך הם ראשוני הפוסקים). כנראה שהש"ך חשש לשוחטי זמננו שאפילו בעוף שקל לשוחטו יהיו חששות.

קסז) ראה ערוגת הבשם (יו"ד סימן ג') בתשובתו לארגנטינא שאופן שחיטתם היתה בעמידה מלמטה למעלה מבלי לקשור הראש כלל, שצעק ככרוכיא שיש לאסור מחשש דרסה אף בדיעבד.

פשוט שלא אמרה אלא באקראי, אבל לא בתמידות

קסט) הערוגת הבשם שם בא"ד כותב: הגם שבחידושי מהרא"ל צינץ ס"ק האריך בזה וכתב שאין להחמיר בדיעבד, מכל מקום מסיים הוא: פשוט וברור דאף הוא לא אמרה אלא אם אירע כן פעם אחת באקראי, אבל לא בתמידות, שזה ודאי שלא יעשה כן בישראל, ע"ש.

קסט) רואים אנו שלא עלה על דעתו לומר כלל, מכיון שהשוחטים כבר הורגלו באופן שחיטה כזה, לכן עדיף טפי, ולדעת מהרא"ל על כל פנים אפשר לשחוט כן בתמידות.

קע) ראה שמביא דברי המנחת הזבח וכותב עליו: פוק חזי מאן גברא קמסהיד, שהרי המנחת הזבח הי' בעצמו שוי"ב בכמה קהלות גדולות. עיי"ש.

קל-וחומר לשחוט גסה בלי סיוע, שזה ודאי אסור

קעא) מה שהציע הגר"ז סורוצקין הנ"ל, שאם השלטון לא מרשה לקשור הראש, יאחזו השוחט הבהמה בערפה וישחוט. כבר כתב המנחת הזבח שאסור לאחוז הכבש לבדו או שום דקה על ברכיו מבלי סיוע אדם אחר, וכל שכן שאסור לרכוב עליו ולשחוט הסימנים מלמטה למעלה, שזה דרסה גמורה, שהצוואר מכביד על הסכין וכו', וקל-וחומר לשחוט גסה בלי סיוע, שודאי אסור (ראה שם כלל ט"ז, עשרון אות ז).

אף שהמורגל בזה שוחט כראוי, בכל זאת אין לעשות כן

קעב) ראה בקומץ ס"ק י"ד, שאף אווזא לא ישחוט אם לא בסיוע אחר. ושם מביא מעשה ששחט עגל בעצמו והרגיש בעצמו שהי' דרסה והטריף אותה. וסיים שאף שהמורגל בכך שוחט בטוב אך לדעתו אין לעשות כן, ומביא ג"כ כן בשם מכתב אליהו יעו"ש.

במקום לחפש רבנים מתירים,

הרי כבר הובאו הרבה פוסקים האוסרים

קעג) בעניינים כאלו אין לסמוך עצמו ולהביא ראיי ממה שכתב הר"מ ז"ל. ובמקום לחפש רבנים מתירים, הרי כבר הובאו הרבה פוסקים מפורסמים האוסרים.

קעד) הצעת הגר"ז הנ"ל, שאיש אחר יחזיק ראש הבהמה בשעת השחיטה, יש להבין תועלתה. כי דבר התלוי באויר מתנונע, ואף בנענוע כל שהוא יש חששות של שהייה ודרסה כמבואר לעיל ע"ש.

קעה) אפילו שגוף הבהמה כבוש בכלוב שאינה יכולה לנענע עצמה, מכל מקום הראש והצוואר הם חפשים באויר, אם לא שיסמכו הראש על דבר קבוע. מה שאין כן אם הבהמה מונחת על הארץ על גבה, אז בקל יכולים להחזיק ולדחוק ראש הבהמה להרצפה באופן שלא תוכל לזוז ולנענע ראשה.

קעו) לקבוע מנהג חדש באופן השחיטה בתמידות ולזנוח מנהגינו מקדם, שזה נוגע גם בעצם השחיטה. והאופן המקובל לנו הוא בלי שום חשש ופקפוק, ויסודו בהררי קודש מזמן שהתחילו לשחוט כמבואר לעיל.

אנו מושבעין ועומדין לאשר ולקיים כל התקנות שהם

למגדר מלתא ולעשות סייג לתורה

קעז) כבר האריך המהר"ם שיק ז"ל באו"ח סי' ש"ז ומביא בשם הרמב"ן ז"ל שמביא הירושלמי בסוטה דהאזהרה דארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת, הוא על ביי"ד של מטה ועל כל מי שבידו להקים התורה, וכיון שהביי"ד מצווין להקים ולגזור מחוייבין הקהל לשמוע, וארור בו שבועה, והיינו דאנו מושבעין ועומדין לאשר ולקיים כל התקנות שהם למגדר מלתא ולעשות סייג לתורה ואין הכוונה דוקא ביי"ד הגדול אלא כל ביי"ד שיש בידו כמבואר בלשון הר"מ בפי' כ"ד מסנהדרין

וכמש"כ המרדכי בפ"ק דב"ב דטובי העיר במקומם כגדול
הדור בכל מקום ובה מבאר שם דברי המרדכי רפ"ג
דשבועות ועי' ביו"ד סי' רכ"ח עיי"ש. ראה גם חת"ס (יו"ד
סימן י"ג).

הרי הוא מנהג טוב ומבוסס יותר משאר מנהגים

קעת) הדבר פשוט שהגם שלא נזכרה תקנה זו בגמרא,
אך מכיון שהש"ך ושאר הפוסקים סוברים שלכתחלה אין
לשנות ולשחוט מלמטה למעלה הרי הוא מנהג טוב
ומבוסס יותר משאר מנהגים.

אין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבע

קעט) ידועים דברי הרמ"א או"ח (סימן תר"ץ סעיף
י"ז) שאין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם
הוקבע. ראה שם ובנושאי כליו.

כשמגיעים לפרק כל הבשר אין פוצה פה ומצפצף

והטבחים עושים מה שלבם חפץ

קפ) בדורינו החרדים מקפידים שלא להנהיג שום דבר
חדש, כי חדש אסור בכל מקום וזמן. אך כשמגיעין לפרק
כל הבשר אין פוצה פה ומצפצף והטבחים עושים מה
שלבם חפץ. ומדוע הוא כן, משום שההמון לגבי קניית
אתרוג או שמורה משעת קצירה מחמירים מאד בהידורים,
אך בעניני שחיטה סומכין על הרבנים או שאינם מבינים
בעצמם הענין.

רובם דואגים רק לטובתם

קפא) הרבנים ומנהיגי הקהילות במקום שהם היו
צריכים להיות דוגמא לההמון, בעו"ה זה עוד להפך. רובם
דואגים רק לטובתם ויעשו כל טעדיקי לספק רצונם של
בעלי בית-המטבחים מחמת רצונם להרבות מהונם
וכספם כידוע. על פי רוב הרבנים המה שותפים גמורים

להמשחטה כמו שמבואר באריכות בהקדמה לשו"ת הרידב"ז על הירושלמי ובספר שמירה טובה ועוד. ראה באריכות בספרי השחיטה בארצות הברית, ומדריך הכשרות חלק מ-מח באריכות.

התנהגותם גורמת שם שרבנים מקהלות מודרניות מסתכלים על נוהגם ומתייראים שאם לא יתנו בשר לאנשיהם, ח"ו יאכלו נבילות, ממילא סוברים שמוטב שחיטה כזו מנבילה.

אבל עדיין השטן מרקד בינינו

קפב) לולא היו הרבנים ומנהיגי הקהילות והצבור כולו מתאחדים בהחלטה גמורה שאין לנו "אלא דברי בן-עמרם", היינו יכולים לסדר הכל על צד הטוב ביותר, מעולה ומהודר. אבל מה נעשה שעדיין השטן מרקד בינינו, והיצר הרע מתאמץ ביתר עוז להחליף מסורת מימי משה לעשות מדיעבד לכתחילה ומנבילה לכשר.

קפג) אין זה שעת הדחק ח"ו שנצטרך לחפש היתרים דחוקים, מה גם בדבר עיקרי ביהדות. ב"ה שיש בריווח גדול בשר עופות, אווזים ותרנגולי הודו, שיכולים לוותר על בשר שור בהמה, עגלים, כבשים ועזים. גם שחוות-דעת הרופאים עתה היא שלגמרי לא בריא לאכול בשר בהמה מכמה וכמה בחינות.

חלילה לנו להחליף לכתחילה לבדיעבד ודוחק

קפד) חלילה לנו לסגת ממסורתנו, להחליף לכתחילה שבלכתחילה, לבדיעבד ודוחק שבדוחק ונבילות וטריפות, ומי יודע מה יביא המחר. אם נעמוד בתוקף על מסורתנו ה' יהי בעזרינו ונצליח בכל הענינים.

קפה) בפרט שכאן בארה"ב הממשלה לא מתערבת בסדרי השחיטה, רק הבעלי בתים רוצים לחסוך כספם ולהרבותו לכן הנהיגו לפני יותר מחמישים שנה השחיטה

תלוי, [אף שגם אז היו די שחיטות שיכולים לשחוט שחיטה מונחת כמו ביוראפ]. ובשוחד של מצוה, שהוא יותר גרוע משוחד ממון, התחילו הרבנים לתקן השחיטה על ידי פען וכלוב וכדומה.

על כל פנים צריכים לכנס חכמי הדור ורופאי ומהנדסי ענף זה לדין בכובד ראש

קפו) אם באמת אי אפשר בשום-אופן לחזור למקור, שהבהמה רבוצה על הארץ ורגלי קשורים ומחזיקים ראשה, שהוא הדרך הכי-טוב, ומוכרחים להשתמש בשחיטה תלוי, הרי על-כל-פנים צריכים לכנס הפוסקים המובהקים שבדור ביחד עם רופאי בהמות ומהנדסים לדון בכובד ראש ולעשות נסיונות, פעם, פעמיים ואפילו מאה פעמים, ולקבוע אחרי כל ההבחנות שרק כך וכך ראוי לעשות ולא לשנות בשום-אופן אפילו כקוצו של יוד, ואולי זה יועיל.

פרק ג

**תשובת הגאון האדיר בעל מנחת יצחק זצ"ל, מאסרו
חג סוכות תש"ל, בהיותו עוד אב"ד מנשסתר יצ"ו -
נעתיק התשובה ונבארה:**

א) כפי הנהוג מעולם, היו שוחטים בהמות גסות
בהרבה ע"ג קרקע, ומחמת קטרוג של חברת צעב"ח,
נעשה החוק במדינה זו להרביץ הבהמה ע"י תיבה המיוחדת
לזה, הנקרא "וויינבערג פערן", אבל החברת צער בע"ח לא
פסקו מלקטרג, וכ"פ הביאו הענין לפני כנסת המחוקקים
של המדינה, וב"ה נתהפר עצתם ונתקלקל מחשבתם.

גם אני הבעתי חוות דעתי לא לשנות מהנהוג

ב) אמנם בעת אשר ישבנו לתשועה ברוב יועץ, רבני
המדינה, נתעורר ההצעה, שאולי נכון להנהיג שחיטה
מעומד הנהוג במדינת קאנאדא, ששם להפיס חברת
צעב"ח, הנהיגו סדר שחיטת גסות, שמגביהים אותם ע"י
מכונה, והבהמה נשארת עומדת על רגלי, והשחיטה כמו
"צואר למעלה וסכין למטה" והשוחט צריך לשחוט
מלמטה למעלה, ואיזה רבנים פקפקו על זה, באומרים שגם
שם יש הרבה מפקפקים על שחיטה הנ"ל, אף שיש גם
הרבה יראים שאוכלים מזה. והנה גם אני הבעתי את חוות
דעתי, שלא לשנות מהנהוג פה, רק לתקן את עבודת
הוויינבערג פערן וכו' וישחטו אותה בצואר למטה וסכין
למעלה כראוי וכנכון לכתחילה וכו'.

**אף שהטה השוחט הסכין בצואר העגל לכל צד
שפירכס, מכל מקום הטריפו**

ג) המנחת יצחק ממשיך לפלפל באריכות בדברי הש"ך,
התבו"ש ושאר הפוסקים והר"מ ז"ל, ואח"כ הביא את
דברי בעל המנחת הזבח דאף בשקשר הראש למעלה אין

לשחוט כך כ"א בשעת הדחק, ומביא דברי תשובות הערוגות הבשם שה"י גברא רבא, וה"י בעצמו שו"ב בכמה קהלות גדולות, אבל אין לי הספר הנ"ל לעיין טעמו ונימוקו (שראהו רק בדרכי תשובה) "ואולי אפשר" דדוקא בקשור למעלה לבד החמיר, דעדיין אפשר להגבי ראש למעלה, ולנענע לצדדין, דבודאי מיטרפא בזה. וכדאיתא במעשה שה"י המובא בתשו' הרד"מ (חיו"ד סי' ב') בא' ששחט עגל, וקודם שחיטת רוב הסימנים, תקף העגל על האוחז בו, והגבי ראשו וצוארו בתחילה בשוה, ואח"כ פירכס עצמו לכל צד, דאף שאמר השוחט, שבכל צד שפירכס העגל, הטה הסכין בצוארו, ושחטו בהולכה והובאה, מ"מ העלה להטריף, דלא עדיף מאם נדחה יד השוחט, או הסכין לכותל או לקרקע, דטריפה, כמבואר בשמ"ח (סי' כ"ג ס"ו) ובפמ"ג שם (שפ"ד סק"ח) משום דא"א בלא שה"י, וק"ו כה"ג, וגם כשהגבי ראשו למעלה, ודאי ה"י דרסה וכו', ראה שם.

אם תנועת הנשחט הוא היפך תנועת השוחט,

יתכן שהשור בנענועו שחט עצמו בהרחקת הראש

ד) כהאי גוונא איתא בתשובות אבני נזר (יו"ד סי' ו') באחד ששחט שור שאינו מסורס, ובשעת שחיטה נענע ראשו הלאה, אך לא הגבי למעלה, וכתב לבאר, דאם תנועת הנשחט הוא היפך תנועת השוחט, אז יש לחוש, משום שהשור בנענועו שחט עצמו בהרחקת הראש, ודומה לכשר ופסול ששחטו ביחד, ואם נענוע הנשחט ה"י בשוה לתנועת השוחט, יש לחוש משום דרסה עיי"ש, וכן יש ללמוד מדברי הדע"ק (רס"י כ"ד) עיי"ש.

ה) אף שבאמת אם יארע איזה נענוע למעלה או לצדדין, בודאי יטריף השוחט, מ"מ יש לחוש דכ"פ מחמת המהירות לא ירגיש, ע"כ ס"ל להבעל מנה"ז, דאין לשחוט כן אלא בשעת הדחק, אבל אם נאחז בסבך באופן שא"א

לה לזוז לא למעלה ולא לצדדין, אפשר דגם הוא מודה, דמותר אף לכתחילה וכו'.

כיון שאין דרך לשחוט כן, הרי הוא כאינו מוחזק ואסור לו לשחוט בינו לבין עצמו

(ו) אבל עדיין יש דברים בגו, עפ"י"מ שכתב בסי' יריעות שלמה על חיו"ד שם דהעיקר כדעת הפר"ח שחולק על הש"ך הנ"ל, דבתלוש וסכין למטה מותר אפילו לכתחילה, אבל בכל זאת נראה, דאם שוחט בסכין למטה, לא עדיף מן אינם מוחזקים בשחיטה, כיון דאין דרך לשחוט כן והוי כאינו מוחזק דאסור לשחוט בינו לבין עצמו עיי"ש, ואף דאם יסדרו כל השחיטות כן ל"ש טענה הנ"ל ואף דרוב השחיטות כן ל"ש טענה הנ"ל ואף דרוב השחיטות חוץ מגסות שוחטין כנהוג בסכין למעלה, מ"מ הוחזקו כן בגסות.

כפי המצב בעולם יש לחוש

שברבות הימים לא יבואו לידי מכשול

(ז) אבל אי אפשר להכחיש דלא ניקל לשחוט בכה"ג, ואף בשחיטה הנהוג אנו יודעין דכשמזדמן לפעמים שצואר הבהמה אינו מונח על מקומו היטב, לא כל שוחט מסוגל לשחטו, ואף דלמעשה אין חשש בשובי"ם מומחים ויראי ד' מרבים, אבל כפי הנודע המצב במדינתנו, מסתפינא מאד, אם ברבות הימים לא יבאו לידי מכשול ח"ו.

(ח) בסיכום תשובתו למעשה מחווה דעת תורה שלא לשנות מהנהוג במנשסתר (הוא מביא שעל השחיטה בקנדה יש הרבה מפקפקים אך לא מביא טעם הפקפוק) וחש לדעת המנחת הזבח.

אפילו שהראש קשור באופן שאין ביכולתה לזוז אפילו כל שהוא, בכל זאת מטעם אינם מוחזקים בשחיטה זו, אסור לשחוט בינו לבין עצמו

ט) ברצונו ללמד זכות על המשתמשים בכלוב, רוצה לחלק בדרך אפשר שאם ראשה קשור היטב אז גם המנחת הזבח מודה שאפשר לשחוט לכתחילה. ומביא שם מכתב מרב דמונטריאל שראשה קשור היטב באופן שאין ביכולת הבהמה לזוז את הצואר אף זיז כל שהוא. ואפילו הכי מסיק שאינם מוחזקים בשחיטה, ואסור לשחוט בינו לבין עצמו. ואפילו אם יאמנו את ידיהם חשש שלא יבאו לידי מכשול ח"ו, ולפיכך פסק למעשה אין לשנות.

השוחטים המשנים שחיטתם אין להם קבלה לשחוט, שזה עדות לא רק על ידיעת ההלכות רק גם על אימון ידם

י) נודה להשי"ת שכיווננו לדעתו הגדולה ודעת היריעות שלמה שמביאו כהמבואר לעיל שכל השוחטים המשנים אופן שחיטתם מלמטה למעלה, אין להם קבלה לשחוט, כיון שהקבלה היא לא רק על הלכות שו"ב רק גם על אימון ידיהם למעשה השחיטה, ועכשיו שהם משנים מעשיהם ממה שהורגלו מכבר וכבר נעשה אצלם כטבע שני.

צריכין ללמוד מחדש לאמן ידיהם ולקבל קבלה על אומנותם, ועד אז אסורים לשחוט בינם לבין עצמם

יא) כבר פסק היריעות שלמה שאף שלכתחילה אפשר לשחוט מלמטה למעלה כדעת הפרי חדש ואפילו הכי לא מוחזקים הם. אם כן לפי זה צריכין מקודם ללמוד לאמן את ידיהם ולקבל עוד הפעם קבלה מחדש על אומנות ידיהם, ומקודם לכן אסורין לשחוט בינם לבין עצמם.

בהרבה מקומות אין ראש השוחטים מומחה מובהק שישגיח על כל השינויים; גם שהרבה ראשי השוחטים המה שותפים למסחר, כדי שיכשירו יותר טריפות

(יב) שוחט שיאמן ידו להפך ממה ששחט עד כה, כמה וכמה שנים, ושיקבל קבלה חדשה זה דבר מסובך ומסבך: א) נותן הקבלה הוא בלחץ מבעלי המטבחיים, שחסרים שוחטים לספק צורך הבשר, שהרי שוחטים מומחים והגונים לא מסתובבים לבטלה, שישחטו לעת עתה מלמטה למעלה, עד שהראשונים ילמדו ויאמנו ידם לזה. זה לוקח זמן ארוך. גם אינו מוכרח ששוחט שהי' אומן מלמעלה למטה יהי' גם אומן מלמטה למעלה. (ב) אפילו מאומנים לשחוט מלמטה למעלה ויש להם קבלה על זה, אבל מה נעשה עם השוחטים מלמעלה למטה. זה לא אשמתם שפנים חדשות בא לעולם ונהפך הגלגל, שתחתונים למעלה ועליונים למטה, ולא יכולים לסלקם, שהרי הם אנוסים ממש. ממילא נותני הקבלה לחוצים עד כדי יציאת נפשם לתת קבלות חדשות, ואין להתחשב עם קבלות כאלו. בפרט שהרבנים עצמם אינם מומחים³

(3) אעתיק כאן מה שעניי ראו ולא זר:

א. במשך עשר שנים (תשכ"ז - תשל"ז) שחטתי או שהייתי נוכח זמן רב בכל השחיטות המהודרות, ולצערי ראיתי מה שתראו בספרי "אבן מקיר תזעק" וב"קול השחיטה" וספרי "אכילת בשר הלכה למעשה", ו"במדריך הכשרות" מחלק יד - מת, ובש"ס על שחיטות ובדיקות.

ב. הדברים חרותים בזכרוני כאילו אני רואה אותם היום לפני. ג. על אף שמשנת תשל"ז עזבתי כליל את השחיטה, המשכתי בפיקוח על מערכת השחיטה, ולכן אחזתי קשר מתמיד עם השוחטים, בודקים, משגיחים, ובעלי האיטליזים מארה"ב וקנדה, אירופה, ארץ ישראל, היתה לי הזדמנות להיווכח שה"בעל דבר" שתמיד נשתתף לשחיטה לא שכח גם מדורינו ועוד ידו נטויה ד' ירחם.

נוכחתי לדעת שלמרות מספר התיקונים שנעשו, המצב הוא איום ונורא, כפי שתווכחו במה שכתבתי בספרי על השחיטות ובדיקות חלב ודם.

ד. כל הנ"ל כתבתי במיוחד לרבנים היראים ושלמים המפקחים על היהדות החרדית, וליהודים יראים ושלמים הרוצים לדעת את האמת למען כבוד שמים ומוכנים לוותר על חתיכת הבשר כשיווכחו האמת המר, ולא לאלו האומרים "מה איכפת לי מה נעשה שם, האם הבשר טריפה, אנו אוכלים על חשבונם של הרבנים המכשירים", הללו הינם בכלל "כל באיה לא ישובו"...

ה. סיכום:

א. הבעל עקידה כותב: "אין חכם כבעל הנסיון" אין חכם כמו זה המתנשא במציאות. אימרה זו היא אמת ויציב ומקיפה את כל מכלול החיים. כל אדם המתנשא במציאות מסויים, ואין נפ"מ במה שהוא עוסק, אם הוא סופר, או מלמד, תפרן, טבח, או אופה, אם מישהו יתן לו עצה ויאמר לו שכך טוב יותר לעשות, הוא ישיב לו אתה אולי צודק בתאוריה, אך המציאות שונה, אני נתנשאתי במציאות ומכירה.

ב. הנמשל הוא, שחיטה, בדיקה, ניקור, ומליחה, מי שהיה לו ההזדמנות והתנסה בהם, ובקי בהנעשה שם, כשהוא קורא את התאוריות של כל אלו הכותבים ומנסים להסביר איך צריך לפעול ולעשות שם יבין, כי אלו דברים בעלמא, אלו רצונות של ה"בעל דבר" הרוצה להכשיל את האנשים, כי רק מי שהיה שם והתנסה בעובדות, רק הוא יכול לדעת ולציין כי "גופא דעובדא הכי הוי", ואכן קורה שם כפי שצינתי בספרים הנ"ל.

ג. מזמן לזמן ברוב רחמי שמים, נודעים ומתפרסמים עובדות על שוחטים, שאינם יראים את ה' ונתפסים במקומות מקולקלים ועוברים על איסורים שהם בבחינת "יהרג ואל יעבור", וגם נודע על מכשולות רבים המזעזעים את הצבור כמו שוחט ששוחט בסכין פגום, ואיסור חלב וכיוצא, בכדי להוכיח לאלו הרוצים לראות שמצב הבשר ירוד כ"כ, וכי היצר הרע כל כך חזק שם, שכל מה שמספרים חייבים להאמין.

ד. למרות שכל בן תורה הפותח ספר יודע על מה שקרה בתחום זה בעבר, ואלו מכשולות היו בעת השחיטה ולאחריה, נביא כאן

כמה ציטטות של גאונים וצדיקים שחיו בארה"ב והעידו על המצב, והורו איך לנהוג בתקופתנו.

ה. בכדי להבין איך קורה ששוחטים עומדים מאחורי לחץ וטעראר ממש של הקצבים, ראה בסוף הס' בקונטרס "שמירה טובה" שהדפסתי ובס' הרידב"ז והכשרות ובס' קול השחיטה באריכות גדולה.

ו. המסקנה מכל מה שהבאתי הוא שה"בעל דבר" מתערב בכל פונקצי" של השחיטה ממש:

1. השוחט בגלל המשכורת הגבוהה שהוא מקבל, נמצא תמיד בלחץ ופחד מתמיד מהבעל הבית שלו הקצב, ולכן הוא שוחט במהירות רבה, הוא נאלץ לעבוד בעייפות נוראה מיד כשמגיעים לאחר נסיעה ארוכה בת שעות רבות, ומפחדים פחד מות שלא להטריף עופות.

2. המשגיח אינו עושה דבר, ה"בעל דבר" מצליח להסוות את עיניו, ובכדי להסוות את עין הצבור לוקח הבעל הבית עובד פשוט ונותנים לו את התואר "משגיח" (בשחיטת הבהמות המשגיח הוא זה ששם את התוויות (בלאמבעס) על הבהמות, ובעופות זה מישוהו שיש לו תפקיד פעיל), ובזמן האחרון השגחה ידועה מינתה משגיח שכל תפקידו הוא רק לבדוק הסכינים.

3. הקצב בשל רצונו לעשות מליונים רבים הוא משתדל ככל האפשר לצמצם בהוצאות, ולכן נאלצים השוחטים והבודקים לעבוד מעל לכוחותם, והם נאלצים לעשות עבודה כפולה.

הבעל הבית ממנה מנהל שכל תפקידו לשמור ולפקח על מי שעובד לאט מדי, ומי שעושה יותר מדי טריפות, ובמיוחד על אלו שמנסים לעורר את השוחטים לשחוט במתינות וישוב הדעת ולבדוק יותר את הסכינים.

יהודים יקרים יראים ושלמים, המבקשים להקים בית כשר בישראל תדעו שנסיונות השחיטה הן גדולות מאוד, ואלו יעמדו עד ביאת משיח צדקנו (כפי שאותו צדיק גילה להגאון הצדיק ר' הלל קאלאמייער זצוק"ל), המפתח להשתמש בבשר כשר מונח בידכם.

דעו כי רק בזכותכם וכוחכם שאתם תמיד נשמעים למעוררים נגד בשר הבהמה ונזהרים מלאכול אותן, וכן נזהרים משחיטת העופות, שאת זאת חשים בעלי האיטליזים והקצבים בכיסם, כך

לשחיטה, ובהרבה מקומות אין ראש השוחטים⁴ שהוא מומחה מובהק באומנות שישגיח. ג) מתכונות הנפש, שוחט שהתרגל באופן אחד, וזה נעשה אצלו כטבע שני, שילמוד אופן מהופך ויתאמן בזה כהוגן, קשה מאד להסיר הרגילות משנים, וצריך להתפלל שישכח הראשונות, בפרט שהוא שוחט עוד דקות כרגיל, מלמעלה למטה.

[בטוח אני אם הבעל מנחת יצחק זצ"ל הי' רואה כל הנ"ל בוודאי הי' צועק ככרוכיא ויוצא בחרב ובחנית נגדם, אבל לדאבונינו כל הנ"ל ידוע רק לרבנים יחידי סגולה שהיו בעלי מכשירים מומחים מובהקים לשחיטה, כמו הרידב"ז, הרב הכולל, ר' יעקב יוסף, רבי אליעזר סילבער זצ"ל, רבי שרגא פיבל מנדלוביץ, שצעקו ככרוכיא נגד השחיטה תלוי].

הם נזכרים שהעולם אינו הפקר ואי אפשר לעשות ככל העולה על רוחם, ויחייב אותם להכניס תיקונים לפחות במקומות ששוחטים שם למען השחיטה המהודרת.

מעולם התיקון עדיין אנחנו רחוקים. חבל מאוד, שהצבור אינו תובע יותר כי רק כך יש סיכוי שנצליח פעם לעשות סדר בתחום זה. ברם הבעל דבר מצליח לגייס את היושבים שעות במקוה, והמשוחחים בעת התפילה, והוא מכשיל כל סיכוי מפעולה של ממש.

4) ברוב המקומות מצאנו [ויש עוד הרבה עדים ע"ז, רבנים ושוחטים ומשגיחים] שמה שקוראים אותם היום ראש השוחטים הם בעצמם השותפים עם בעל בית המטבחים, והם השוחטים המאכילי טרפות ומקלקלים כל בתי השחיטה בארצות הברית ובכל העולם כמו שכתבתי כבר חיבור שלם נגד השו"ב הגדול שלקח על שכמו להכשיל את כל העולם כולו, עיין באריכות בספרי אבן מקיר תזעק ח"א. ועיי"ע במדריך הכשרות חלק י"ד עד חלק מ' ותראה מה שעשו ראשי השוחטים בדורות האחרונים בימי הרידב"ז ובימי הצדיק רבי יעקב יוסף הראש הכולל לפני מאה שנה, ועוד. ועיי"ע בספרי קול השחיטה באריכות מה שכתבתי ממה שראיתי במו עיני בכל בתי השחיטה בארצות הברית. ובספר מכתבי התעוררות.

אם ראשה קשור שלא תזוז אפילו כל שהוא גם לצדדין ואז גם המנחת הזבח יודה שאפשר לכתחילה מלמטה למעלה

(ג) מה שרצה המנחת יצחק לחלק ולומר בדברי המנחת הזבח שבאופן שראשה קשור היטב שלא תזוז אפילו כל שהוא גם לצדדין אז גם המנה"ז מודה שאפשר לכתחילה מלמטה למעלה. הגם שכתב זה בדרך אפשר ו"אולי". וגם לא ראה כלל את דברי הספר בפנים (רק מה שמביאו בקצור הדרכי תשובה) וגם את הספר דרך חיים שהמנה"ז מביאו ומסתמך עליו לא הביאו כלל ולא ראהו בפנים.

מזה נשמע שדעתו ודעת הדרך החיים שאפילו קשור היטב - הם אוסרים לכתחילה

(ד) נעיין בדברי המנחת הזבח שכל גדולי הפוסקים שבחוהו שהי' לו סייעתא דשמיא (מהספר רואים שמחברו הי' ירא חטא וירא שמים), והי' שו"ב מומחה בקהלות גדולות, והי' לו שימוש רב באומנות השחיטה, ולא בא לסתום אלא לפרש הדק היטב ירד לפרטים ולכל דקדוקי לבארם ולפרשם, ונחית לעומק הדברים הן להלכה הן למעשה כשלחן ערוך ומסודר לפני השוחטים. ובודאי לא הי' נמנע מלפרש כוונתו ולהציע שאם קשור היטב ואין חשש כלל שיזיק ראשו אפילו כל שהוא מן הצדדים, אז מותר לשחוט אפילו לכתחילה. גם מה שהעיר שם בעשרון אות כי וכתב וז"ל "הגם שהתבונ"ש התיר ע"י קשירה לכתחילה ג"כ אף לדעת הדרך חיים שאוסר לכתחילה כו' יעו"ש ואמאי לא מתרץ את דברי התבונ"ש ודברי הדרך החיים וגם דעתו שיהיו עולים בקנה אחד ולא פליגי כלומר שדעת התבונ"ש להתיר לכתחילה בראשה קשור באופן הנ"ל שא"א לה להזיז ראשה כלל אפילו לצדדין, ודעת המנה"ז והדרך חיים מיירי שרק קשור היטב למעלה באופן שלא תרד ראשה על הסכין אבל לא מן הצדדין,

ומזה נשמע שדעתו ודעת הדרך חיים שאפילו קשורה היטב ג"כ דעתם שאסור לשחוט לכתחילה.

אין להביא רא"י כלל שהקפידא היא קשירת הראש ולא הצדדים

טו) מה שכתב התבונ"ש וראש הנשחט קשור היטב למעלה באופן שא"א לו להכביד כלל על הסכין וכו'. אין להביא רא"י כלל שרק קשורה באופן שא"א להכביד על הסכין אבל לא הזכיר מן הצדדים, שזה דבר פשוט שכל שחיטה שצריכין להשגיח היטב על זה ולא הביא אלא הדברים הנוגעים לענין לשחוט מלמטה למעלה שמוזכר בגמרא החששא דשמא תכביד ראשה ויביא לידי דרסה משו"ה מדגיש במיוחד זאת.

בודאי קשירה כזו בקרני'

אי אפשר לה להזיז ראשה לצדדים

טז) המנה"ז (כלל ג, בקומץ ס"ו) וז"ל: אין לשחוט לכתחילה כו' רק בשעת הדחק כו' אז צריך לקשור ראש הבע"ח בחבל סביב קרניו, ולמשוך החבל למעלה ולקשרו לאיזה מקום שהוא, ואז מותר לכתחילה לשחוט תחת צוארה וכו'. ונחית לפרט כיצד לקשור ראשה, ובודאי קשירה כזו בקרני' וכו' א"א לה לזוז ראשה לצדדים [שאם באמת ה"י חשש זה להלכה איך אפשר להתיר לשחוט לכתחילה, אלא וודאי שקשורה היטב, או באופן כזה שהשחוט יראה זה בעיניו ויטריפה אם מנענעת הראש לצדדים] ועל זה כתב המנ"ז והדרך החיים שרק בדיעבד מותר, ולא עוד בעוף וראשה קשור חשש קלוש מאד שהעוף יזיז ראשו מן הצדדים באופן כזה להטריפה, ע"י בכף החיים סי' כ"ד או"ק ב' בשם יע"ש [שמא יכביד זהו חששא, וסגי בראשה קשור].

גם בראשם קשור אין לשחוט לכתחילה

(יז) גם הבית דוד (בה"ש סי' כ"ד ביסוד הבית סוס"ק ד' לאחר שהביא ד' התבונ"ש והשמ"ח מביא דברי הדרך חיים והמנחת הזבח דגם בראשם קשור אין לשחוט לכתחילה. יעו"ש. והמחבר ה"י בעצמו שו"ב מומחה ובעל נסיון גדול ולא נחית כלל לחילוק הנ"ל באופן הקשירה. והסכים עמו הרה"ג מהר"מ ברנסדורפער שליט"א מירושלים. וכבר הבאנו לעיל שגם המנחת יצחק התנגד לכלוב הזה.

(יח) גם הכף החיים (שם ו, יז) מביא דברי המנהג והפוסקים שלא חילקו בין קשורה היטב או לא.

(יט) אמנם זהו דעת היריעות שלמה שאף שהחליט להלכה ולמעשה כדעת הפר"ח מ"מ כתב שאינו מוחזק השוחט בשחיטה כזו לשחוט ואסור לו לשחוט בינו לבין עצמו, וממילא לפי"ז הרי נחשב שאין לו קבלה לשחוט ולכתחילה אסור לו לשחוט בעצמו בינו לבינו.

כ) לסיכום הדבר: המנחת יצחק כותב שלא ישנו אופן השחיטה כי דרך זה מכביד על השוחט. הוא צועד בנתיב הדרך החיים והמנחת הזבח שאסרו לכתחילה מפני שזה ההפך מרגילות השוחט.

וקצתם אינם דרך שחיטה שהוא רגיל ואימן את ידו בה

כא) לאמיתו של דבר, דברינו מבוארים היטב בשמלה חדשה שכותב בענין חששות שחיטה מלמטה למעלה, וז"ל: דבקצתם עדיין יש קצת חשש דרסה. "וקצתם אינם דרך שחיטה שהוא רגיל ואימן את ידו בה", עיי"ש. חששותיו מכוונים לזמן הגמרא. אמנם לכך סובר הש"ך שרק בדיעבד כשירה, כדמשמע מהפוסקים. וכבר ביארנו לעיל שהלשון "כשירה", זהו רק בדיעבד, כדמוכח מהאשכול ובעל הלכות גדולות, גדולי הראשונים. גם כבר הבאנו ראיות מכריחות שכן דעת הרמב"ם ז"ל. כמו כן

ברור שאין לחלק בין קשורה ללא קשורה היטב, מכיון שהכרח הבדיעבד הוא לשון התוספתא.

(כב) לסיכום: אנו בעקבתא דמשיחא, שירידת הדורות היא כבר נמוכה מהעקב, הן ברוח והן באומנות היד בשחיטה, אין לנו לשנות ח"ו אלא לשחוט מלמעלה למטה כדעת גדולי הראשונים והפוסקים.

אם נהפך אופן השחיטה, אין לדמות ולפתור ספיקות, לכתחילה ודיעבד ושאר הבעיות

(כג) עוד יש לעורר, מכיון שהעבודת הגרשוני (שו"ת) כותב: מה שנזכר שחיטה במשנה, היינו כדרך הרגיל מלמעלה למטה שנהגו כן מאז ומעולם. לפי זה כל מה שנאמר בשחיטה ובשחוט הוא רק כרגיל. והגמרא, השו"ע והפוסקים כל דבריהם מכוונים לאופן הנ"ל, וחלילה שמתכוונים לאופן המהופך. בזמנים הקדומים, אפילו לאילו הסוברים שגם לכתחלה מותר לשחוט מלמטה למעלה, הרי לא הי' להם המציאות לכך. ממילא אם נהפך דרך השחיטה לא נוכל לדמות ולפתור ספיקות, לכתחילה ודיעבד, וכן שאר הבעיות, כי הכל מדובר רק לכתחילה בדרך מלמעלה למטה, ואין להשוות האופנים.

(כד) אמנם הרבה יש לדון בכשרות אופן הכלוב האמריקאי, שראש הבהמה נשען בסנטרו עליו, וכל הצואר מהחזה עד הראש הוא מגולה, ותומ"י נמשך מלמעלה בדחיקת כפתור חשמלי כמין חצי טבעת עגולה ומותח הצואר למעלה. ישנו בית אחיזה כזה שמותח הצואר למעלה הרבה, זקוף כמין קורה (ובזה יש חשש בירת המפרקת ועוד) וישנם כאלו שאינו זקוף למעלה הרבה ממש, רק באופן שהשחיטה היא עדיין מלמטה למעלה ממש.

גם אחר תפיסת הראש על ידי המלקחיים עדיין בכח הבהמה להזיז ראשה

כה) אף שהשוחטים אומרים שהבהמה אינה יכולה להזיז ראשה כלל אפילו זיז כל שהוא, מ"מ זה נגד המציאות כידוע להשוחטים וגם כן נאמנה עלינו עדותו של הלהורות נתן (הובא כבר לעיל) שהי' בקנאדא בבית המטבחים לראות אופן השחיטה, והוא עד נאמן ואינו נוגע בדבר כלל וכותב וז"ל בא"ד: כי בעיני ראיתי שגם אחר תפיסת הראש ע"י המלקחיים עדיין בכחה של הבהמה להזיז ראשה, ובשעת השחיטה אינם אווזים את הראש באופן מוחלט, עד שלא תוכל להזיז ראשה כלל, ועדיין בכחה להזיז צוארה וראשה יעו"ש. וכן ידוע לכל השוחטים.

הכלוב לא בנוי שיוכלו להרחיבו או לצמצמו, רק מדה אחת לכולם

כו) הסיבה שאחרי ככלות הכל עדיין ראש הבהמה זז בריווח, מפני שהכלוב (הפען) אינו לבוש על הראש משני צדי הלחיים, רק על הפה ולא אווז הראש היטב שלא יוכל לזוז אפילו כל שהוא. גם הכלוב אינו מסודר שיוכלו להרחיבו או לצמצמו רק מדה אחת היא. לכן כשמגיע שור כחוש וראשו יותר קטן ממדת הכלוב אז הוא מזיז ראשו איך שהוא רוצה בלי כל מעצור. ממילא, אפילו שהוא מזיז ראשו זיז כלשהו, אז יש חשש נורא של דרסה ועוד כהאבני נזר שהובא לעיל וכפסק המנחת יצחק שזה חשש נבילה וטריפה ח"ו. כמה פעמים ראיתי שראש הבהמה היה קטן מאוד והוציאו הבהמה ושחטו אותה באוויר.

כז) אבל כשהבהמה שוכבת וגבה על הארץ ופניי למעלה והשוחט מחזיק בידו השמאלית צוארה או הסימנים, אז רואה ומרגיש מה קורה. גם ישנם נכרים המחזיקים הראש בחוזק שלא יזיז ראשו כלל.

מילתא דלא רמיא עלי' לאו אדעתי'

כח) אך כשמהפכים סדר השחיטה והכל נעשה על ידי מכונה והשוטט כלל לא אוחז צוואר הבהמה וטרוד לשחוט אז לא יראה ולא ירגיש כלל אם הזיזה ראשה או לא. גם שמכניס הבהמה להתניבה ומשים בית האחיזה על ראשה הלא זה נכרי, ומה איכפת לו אם הראש קצת קטן אי לא. הגם שיאמרו או אומרים שיש מי שהוא משגית, זה אינו שאין משגית בכלל, ואם יש, אינו ממונה על זה כלל.

אם יש איזה ריעותא לפנינו

לא תולין להקל רק מחמירין

כט) לפי מה שכתב הש"ך (סימן כה, ס"ק ב) שלכתחילה יש לבדוק גם אחר שמוטת הסימנים כדעת הבה"ג (הובא בטור סימן כד, עיקור, ע"ש ובב"י ובספרו "הארוך"), אבל בדיעבד כשר, כיון דבהמה בחי' לאו בחזקת שנעקרו סימני' קיימת. לפי זה בשחיטה מלמטה למעלה יש חשש גדול שישמטו הסימנים בשעת שחיטה. ראה בדג"מ שאם יש איזה ריעותא לפנינו לא תולין להקל רק מחמירין.

כיון שאוחזים הנשחט בקרניו בחוזק וקשור בחבלים עד

שאינו זז זיז כלשהו, הרי הוא כאוחז בסימנים

ל) הכתב סופר (יו"ד סימן יד) מלמד זכות על השובי"ם שאינם בודקים אחר השחיטה אם נשמטו הסימנים לפי מה שכתב הדגול מרבבה בפשיטות, שאם תפס הסימנים או דחק העור, דודאי לא נעשית שמוטה בשעת שחיטה, אם נמצא שמוטה, ודאי קודם שחיטה היא, ולפי"ז כיון דאוחזים השור הנשחט בין הקרנים בחוזק יד וקשור בחבלים, עד שא"א לו כלל שינענע בראשו ובגופו ולזוז אפילו זיז כל שהוא, הוא כמו אוחז בסימנים ויותר כש"כ בצירוף שניהם יחד, כמו שעושים השוחטים, ל"ש שיעשה שמוטה בשעת שחיטה עכ"ד.

אם הספק על קודם השחיטה, יש לומר דבהמה בחזקת בריאה קיימא

לא) המנחת יצחק מבאר שבאמת יש חשש שמוטה קודם השחיטה בשעה שמכין עצמו לשחיטה, לאחוז בכח בסימנים, וכוונת הדג"מ שם היא על שעת שחיטה דוקא, דלא הוי ספק בשחיטה, אבל אם הספק על קודם השחיטה שפיר י"ל דבהמה בחזקת בריאה קיימא ולא בחזקת שנעקרו הסימנים קיימא עכ"ד.

לכתחילה אין לעשות דבר כדי לסמוך אחר כך על הרוב או חזקה

לב) ברם כל המדובר הוא בסתם בהמה והכנתה לשחיטה, שלא הי' ולא אירע שום ריעותא בה, אבל בשחיטה מלמטה למעלה עם הכלוב שמותחים הצוואר במכונה חשמלית ואם הצוואר קצר אז המתחה פועלת יותר, ולכאורה הוי כנולד בה ריעותא, ובכגון דא ל"ש לומר דסתם בהמה בחזקת אינה עקורה קיימא, דהלא אנו דנים לא בסתם בהמה רק במתיחת הצוואר הרבה ע"י מכונה, ומי בדק בסתם בהמות הפעולה והקלקול שעושה, ואולי עוקר הסימנים מהלחי קצת או הרבה, וגם לכתחילה לא עושים דבר כדי לסמוך אח"כ על הרוב או חזקה. ע"י בפוסקים.

אין צריך בדיקה אחר שמונה עשר טריפות

לג) אפילו הראשונים החולקים על הבעל הלכות גדולות מודים דשמוטת סימנים הוי טריפה כהגמרא חולין (מד, א) ראה שם סימנים שנתדלדלו וכו'. ומה שהרא"ש (שו"ת) לא מצריך בדיקה אחר העיקור אפילו לכתחלה, משום דקיימא לן שאין צריך בדיקה אחר י"ח טריפות, זולת הריאה ששכיח בה טריפות, ע"ש.

אם השוחט בקי בבדיקות הריאה והטריפות השכיחות, הרי הוא כבר מומחה גדול

לד) לפי זה במתיחת הראש והצוואר למעלה יתר על המידה, לכאורה צריך עיון גדול אם אין צורך לבדוק אפילו לכל הראשונים, שהרי נולד כאן ריעותא, ומי בודק מה פעלה המתיחה, שבדרך כלל השוחטים אינם בודקים, ועוד יותר גרוע שאינם בקיאים להבין ולהבחין בזה. וגם שאצים לגמור העבודה מה שיותר מהר מפני אימת הבעלים, כי חשים לפרנסתם. גם הרבנים המכשירים תלוי אם הם יר"א באמת ומבינים היטב אופן הכנה זו, כי רבו הקלים והמקילים. ואם השוחטים בקיאים בבדיקת הריאה והטריפות השכיחות, זהו כבר מומחה גדול אם הי' לו שימוש כראוי בבית המטבחים אצל שו"ב מומחה מובהק ויר"ש.

הרי אף שהי' חכים טובא וסמכו להורות,

בכל זאת הי' צריך להיות בקי במומין לידע המציאות

לה) בלי שימוש למעשה כראוי, אף שיודעים כל הלכות טריפות אינם מבינים על בורי' עניני שחיטה ובדיקה כפי שכתב הריב"ש. באמת זהו גמרא מפורשת בסנהדרין (ה), שרבינו הק' הגם שהסמיך לרב שיורה יורה ידין ידין בכל זאת לא סמכו להתיר בכורות. והגמרא שואלת מדוע לא הסמיכו להתיר בכורות אילימא משום דלא חכים, הא קא אמרינן דחכים טובא, אלא משום דלא בקי במומי, והאמר רב י"ח חדשים גדלתי אצל רועה בהמה לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר וכו'. הרי אף שהי' חכים טובא וסמכו ליורה יורה וידין ידין מ"מ הי' צריך להיות בקי במומין לידע ממש המציאות ולילך אצל רואה שנה וחצי שהי' שם, ורק אחר זה הי' ראוי להיות נסמך להורות לדבר זה, ע"ש.

רבים מהם מכירים רק השור ובעליו,

ובקיאים יותר בצורתא דזוזתא מצורתא דשמעתא

לו) במיוחד שירידת הדורות היא נוראה, שנמצאים מקומות שמבלי התמחות בההלכות ושימוש כראוי גם נקראים דיין ופוסק בזה. ורבים מהם מכירים רק השור ובעליו, ויותר בקיאים בצורתא דזוזא מצורתא דשמעתא.

אנפי וסדר ההיתר ישתקעו ורק ההיתר ישאר במקומו

לז) נעתיק כאן לענינינו דברי השדי חמד (מערכת חמץ ומצה סימן ו, אות ג, בא"ד): ונראה דלקבוע הלכה לדורות, לעשות באופן שיש חשש איסור, אלא שנבא לעשות תיקונים להסיר החשש, אין לעשות כן, כי אחר שיתפשט ההיתר ע"י תיקונים. ההיתר יתפשט לגמרי ומעט מעט, לא יזכרו ולא יפקדו אף גם אחד מהתיקונים הצריכים וכו', כי אחר שהותר מקצתו הותר כולו בעיניהם לא יבשו ולא יכלמו לעשות זר מעשיהם, כי נשתקעו אנפי וסדר ההיתר ורק ההיתר נשאר במקומו, ונמשכים הרבה איסורין קלין וחמורין, ולולא נפתח פתח כחודה של מחט בהיתר כו' לא היו פותחים פתח כפתחו של אולם לפרוץ גדר התורה והמצוה, כיוצא בזה נמצאים מכשולות הרבה אשר נתהוו על ידי קצת היתר בדבר, ואולי דורות הראשונים (קודם השדי חמד) המה ראו את אשר נתהווה ונמשך מההיתר היו מכריזים ואומרים, דברים שאמרנו לפניכם טעות הם בידינו וכו', ובדור האחרון אשר ראינו פרצות ותקלות הנמשכות מכיוצא לזה באלו אמרו הלכה ואין מורין כן, כי אף אם באמת יהי מותר ע"פ הדין על אופני תיקון, חלילה חלילה להתיר לעשות כן לכתחילה, אחר שענינו ראות וכלות הנמשך מכיוצא לזה, עיי"ש.

חלילה להכנס בפרצה דחוקה שזה יגרום להאכיל כלל ישראל נבילות וטריפות

לח) דברי השד"ח כדאים לעורר הלב בנדונינו שיש חששות רבות כמבואר לעיל: חשש שבירת המפרקת, עיקור, דרסה, מסוכנת ועוד. והיות שיש הרבה מיני כלובים ודרוש בקיאות ומומחיות האיד לכוונם עד כחוט השערה, ומשהו יותר יכול לגרום לחניקת הבהמה וכו', שחלילה להכנס בפרצה דחוקה שהיוצא לפועל יכול לגרום להאכיל כלל ישראל נבילות וטריפות.

אסור לנו לעשות תחבולה אשר לא שערו אבותינו מימי קדם

לט) בעדות נאמנה, עמוד לו, מובא מכתב מהגאון ר' שלמה זלמן ברויער, אב"ד פרנקפורט, משנ"ת תרנ"ד, וז"ל באע"ד: האמת אגיד ולא אחכד תחת לשוני, כי תאבל רוחי בקרב ולבי עלי דוי, על הלחץ זה הדחק אש חולץ מע"כ לשאול שאלה כזו אשר תברא בצדה, כי לענ"ד א"צ לפנינו כי אסור לעשות לנו תחבולה כזאת, אשר לא שערו אבותינו מימי קדם, ולהכניס ראשינו אף גם בחשש ספק איסור נבילות וטריפות. לא אאריך במלין כי לדעתי דבר שפתים בה אך למותר, כי מובן מאליו כל ההיתר המדומה יהי רק עם פירכוס אחר השחיטה. הנה כבר דיבר מזה בעל תבואות שור אשר מפיו אנו חיינ בפרט בעניני שחיטות וטריפות, וז"ל שם (בסי' י"ז): ולכן נ"ל דהאידנא דנפיש המקילין להקל, ומקלו יגיד לו, ראוי לכל בעל נפש ליזהר אף ממסוכנת ישראל, אעפ"י שאינו נוהג בשאר פרישות וחסידות, ואין כאן משום יוהרא כלל, עכ"ל.

אפילו שאינו בעל נפש רק שיש לו מוח בקדקדו

מ) אם התבואות שור בזמנו כתב כן בענין מסוכנת, שזה לא קורה בכל יום, מי יהין לסמוך בקביעות על היתר

הפרכוס בכל בהמה, אפילו שאינו בעל-נפש רק שיש לו מוח בקדקדו.

על ידי היתר מפי חכם מסכן, המסכן לב ונפש

מא) בזמנינו, שבעוה"ר מיום שהלכה עדת ישראל בגולה לא היו כל כך הרבה מקילין להקל, ומקלו יגיד לו וכו', אשר לדעתי הקלושה אין לזוז מהם, אומר אני, אף אם ח"ו רק בדוחק גדול ימצאו במדינתם בשר שחוטה המובאה ממדינות אחרות וכו' אין להמציא היתר ע"י הדחק, לשעת הדחק וכו', כי מי שיודע תהלוכות הזמן יבין כי אך חיש מהר יפשה ויגיע הצרעת לכל מדינות איראפא, די בכל אתר ואתר, אשר עד כה בחמלת ד' עליהם אוכלים בשר כשר, בנחת ולא בצער, בהיתר ולא באיסור וכו', והא עי"ז מוכרחין לאכול מבהמות ע"י היתר מפי חכם מסכן, המסכן לב ונפש, וד' יצילנו וכו'. עכ"ל עי"ש.

גזירה עבידא דבטלה ותקנה לא עבידא דבטלה

מא) בעדות נאמנה (עמוד לו), מובא מכתב השבט סופר, הגרש"ב סופר מפרעשבורג ז"ל, וזה לשונו: ויפה כתב שקשה לסמוך עכשיו על אנשים שידקדקו כל כך לראות הכל בהשגחה ובעין יפה וכו'. ואם התבואות שור כתב זאת במה שנוגע באקראי בעלמא ובדורו, אכן מה נענן בתרי' לעשות תקנה קבועה לזה, וגם בדורנו דנפשי עוד יותר חבלים ירדנו עשר מעלות ויותר אחורנית בעו"ה. בפרט בדבר כזה שצריך נאמנות ביותר וכו' וצריך השגחה ודיוק ביותר לראות כל זאת בפרט בשוחט שעסוק בשחיטתו בודאי צריך נאמנות יתירה בזה ויבאו לידי תקלות הרבה וקלקולה יתר על תקנה, וכבר אמרז"ל גזירה עבידי דבטלה, ותקנה לא עבידא דבטלה וכו'.

שאין לה כח לסבול ותמות קודם גמר השחיטה

(מב) בנוגע לעניינינו יש להעיר, שבמסוכנת לא חיישינן למיתה דממילא, רק החשש הוא כיון שגברה עלי' החולשא כ"כ יש לחוש שתמות ע"י מעשה השחיטה. ראה בכו"פ (סי' י"ז סק"ב וכו'), מ"מ יש לחוש שגברה החולשה על הבהמה כ"כ וכו' שאין לה כח לסבול ותמות קודם גמר השחיטה וכו', ע"ש.

מתיחת הצואר למעלה יכול לגרום חולשה להבהמה וצמצום נשימתה

(מג) הבאתי הנ"ל, להעיר שמתחת הצואר למעלה על ידי מרים חשמלי יכול לגרום חולשה להבהמה וצמצום נשימתה ועוד דברים שיש לבדוק אחריהן היטב מה ואיך זה משפיע עלי', ואולי יקרב מיתתה קודם גמר השחיטה, וצ"ע.

אין לעשות שקר בנפשינו לסמוך על הרוב מכיון שהריעותא לפנינו

(מד) בישועות יעקב (יו"ד סימן טו), הובא גם בהרי בשמים (מה"ת סימן ד), שאין לעשות תקנה כולל מחדש אף להמיעוט יעו"ש ובבית אפרים יו"ד סי' ו'. דכיון דיש לחוש אף באחד מאלף שניקב קרום של מוח, אין לסמוך על הרוב, כיון דאנו עושים מעשה ההכאה, ואנו יודעין דיש כאן מיעוט אין לעשות שקר בנפשינו לסמוך על הרוב, כיון דהריעותא היא לפנינו. ועי' במלמד להועיל אבה"ע סי' כ"ב.

(מה) הבאתי כל הנ"ל להעיר בנוגע לשחיטה בעמידה בכלוב האמריקאי עם הבית האחיזה והמכונה החשמלית המגבהת הראש למעלה ומותחתו.

פרק ד

סיכום

(א) בסיכום דברינו אנו מוצאים לנכון לעורר עוד כמה נקודות המוזכרים בדברי הפוסקים, הגם שכבר הוזכרו בדברינו לעיל, בכל זאת טוב לברר יותר עד כמה שאפשר שיש לחוש לדבריהם:

אי אפשר להכחיש שלא קל לשחוט באופן כזה

(ב) ביריעות שלמה (להג' מהר"ש אולמן ז"ל, יו"ד שם). אף שנקט שהעיקר כדעת הפר"ח החולק על הש"ך דבתלוש וסכין למטה מותר אפילו לכתחילה. מ"מ פסק דאם שוחט בסכין למטה, לא עדיף מן אינם מוחזקים בשחיטה, כיון דאין דרך לשחוט כן, והוי כאינו מוחזק דאסור לשחוט בינו לבין עצמו יעו"ש. ואף שאם יסדרו כל השחיטות כן אולי ל"ש חשש הנ"ל, ואף דברוב השחיטות חוץ מגסות שוחטין כנהוג בסכין למעלה, מ"מ אולי י"ל דהוחזקו כן בגסות, אבל כבר כתב פוסק הדור הגרי"י ווייס ז"ל, דא"א להכחיש שלא ניקל לשחוט בכהאי גוונא, ואף בשחיטה הנהוגה כשמזדמן לפעמים שצוואר הבהמה אינו מונח על מקומו היטב, לא כל שוחט מסוגל לשחטו. ולמעשה פסק לא לשנות דרך השחיטה וחושש אם ברבות הימים לא יבוא לידי מכשול. ושני הטעמים פרט: אחד שלכתחילה יש לחוש לדעת הש"ך, ואין לשנות מהנהוג, שנית הוסיף דברי היריעות שלמה הנ"ל והוסיף, שאפילו אם יתחיל לשחוט רק בדרך זה וירגיל עצמו היטב, בכל זאת יש חשש שלא יבאו לידי מכשול.

זה נגד הטבוע במוחו וידו תפעל כפי מה שהורגל עד כה

(ג) טבע האדם הוא, שיותר קל לשחוט מלמעלה למטה. מי שהתרגל באופן זה ונעשה אצלו כטבע שני, כשירצה

לשנות אופן שחיטתו למלמטה למעלה, יהי לו יותר קשה ממי שמתחיל עכשיו אומנות זו. גם שבדרך הקדום השוחט מחזיק ורואה צוואר הבהמה כל הזמן בידו השמאלית. באופן החדש צריך השוחט להתאמץ ולדחוק הסכין כלפי מעלה, וזה נגד הטבוע במוחו וידו תפעל כפי מה שהורגל עד כה.

האמת הוא שאינו יכול להבחין בזה לבד

ד) אין לסמוך על דעת השוחט בזה, כי חוץ מזה שירא לפרנסתו, האמת הוא שאינו יכול להבחין בזה לבד, אלא צריכים לעמוד עליו לראות ולהבחין פעליו, וזה דבר מן הנמנע. וראה בספר מכתבי התעוררות על שחיטה ובדיקה שמבאר כל זה באריכות.

לא כל הכשרונות והכוחות שווים ויתבייש להודות שהוא לא במדרגתם

ה) אפילו שוחט ירא שמים, שלכתחילה יגש בזהירות, אבל במשך הזמן ידמה לו שהכל בסדר, גם שיסמוך על הרב המכשיר. גם יש לחוש שהרי ימצאו שוחטים שילמדו האופן במהופך, יתרגלו ויהי מומחים באמת, והכל ילך אצלם בלי כל בעי' ויגביהו לבס בזה. אך הרי ידוע שלא כל הכשרונות, הכח הפיסי וכוחות הנפש לעבור ממצב למצב במהירות, שווים, ממילא יתבייש להודות שהוא לא במדרגתם, לא רחוק הוא מלהאכיל נבילות, חלילה לא במזיד.

שלא עדיף מאם נדחה יד השוחט או הסכין לכותל או לקרקע שטריפה

ו) באופן החדש יש חשש דרסה, שהיי', לא נשחט. גם יש לדקדק אם לא הגבי' הבהמה ראשה למעלה או הזיזה לצדדין אפי' זיז כל שהוא שודאי נטרפת בזה, כמובא בשו"ת הרד"מ (יו"ד סי' ב), שלא עדיף מאם נדחה יד

השוחט או הסכין לכותל או לקרקע שטריפה, כהשמ"ח (סימן כג, ס"ו), פמ"ג (שם, שפי"ד סק"ה), משום שאי אפשר בלי שה"י, וקל-וחומר כהאי גוונא, וכשמגבי' ראשו למעלה ודאי ה"י דרסה, ע"ש.

אם נענוע הנשחט ה"י בשוה לתנועת השוחט

יש לחוש משום דרסה

ז) ראה שו"ת אבני נזר (יו"ד סימן ו) אם נענע ראשו לצדדין בשעת שחיטה, העלה שם הגאון דאם תנועת הנשחט הוא היפך תנועת השוחט, אז יש לחוש ששחט עצמו בהרחקת ראשו ודומה לכשר ופסול ששחטו ביחד, ואם נענוע הנשחט ה"י בשוה לתנועת השוחט יש לחוש משום דרסה. עיי"ש, וראה בדע"ק (רס"י כ"ד).

אם יארע שתנענע בראשה במהירות,

אי אפשר שלא יראה וירגיש השוחט בזה כלל

ח) לפי"ז בשחיטה הנהוגה, והשוחט עומד על הבהמה ואוחז בידו השמאלית בצוואר הבהמה ושני אנשים אוחזים היטב בראשה על הקרקע בחוזק יד, עד שאי אפשר לה כלל לנענע בראשו ובגופו ולזוז אפילו זיז כל שהוא (שכן צריך להיות האחיזה בראש הבהמה. וראה בשו"ת כת"ס יו"ד סי' י"ד), אז בודאי אין לחוש, ואפילו אם יארע שתנענע בראשה במהירות גדולה, אי אפשר שלא יראה השוחט ולא ירגיש זה כלל, ואם יראה אז יטריף, וכל זמן שלא ראה או ידע הכל בחזקת כשרות.

גם השוחט לא ירגיש כיון שאינו אוחז בצווארה כלל

וטרוד במעשה השחיטה

ט) אבל באופן החדש הכלוב והבית אחיזה על הפה, שמופעל על ידי זרם חשמלי ומותח הראש והצוואר ואוחזו כך כל הזמן, כבר נתברר לעיל שזה אינו אוחז הראש משני צידי הלחי באופן מוחלט עד שלא יזוז הראש כלל. גם

שיצרו את המכשיר הזה מדה אחת לכל, מבלי שנוכל לצמצם או להרחיב, לרזה או שמינה. ממילא מובן שכחושה יכולה להזיז ראשה בריות. גם תלוי עד היכן מתחו הראש למעלה, ואם הצוואר זקוף ומתוח כקורה, אז ישנה כמה חששות: שבירת המפרקת וגם חניקה, או מסוכנת, ושמוטת הסימנים נעקרים מהלחי שלכו"ע טריפה או לדעת הבה"ג פסול בשחיטה (עי' בטור יו"ד סי' כ"ד, ובש"ך סי' כ"ה ס"ק ב' ובספרו הארוך, ובדג"מ שם, אם יש ריעותא). ואם אין הצוואר מתוח למעלה הרבה, אז יש לחוש שיגב"י ראשו או יזיזו לצדדים במהירות גדול שגם השוחט לא ירגיש, כיון שאינו אוחז בצווארה כלל, וטרוד במעשה השחיטה והולך מלמטה למעלה. והנכרי שמכניס הבהמה לתוך התיבה הפען, הוא לא מעונין כלל ולא איכפת לו לבדוק אם הבית אחיזה אוחז הראש שפיר אי לא. בפרט שכל העבודה שלו ללחוץ הכפתור החשמלי למתוח ראשה.

וכלם ביחד אולי יוכלו לכוון השיעור הנכון

אחרי הרבה הבחנות ונסיונות

(ז) מיד שהתחילו להשתמש באופן החדש עוררו על זה, שלפעמים, אפילו באמצע השחיטה הנכרי עוד לוחץ על הכפתור החשמלי למתוח יותר או לרופף ולהניח לירד. כל כשרות השחיטה נשען על מכונה זו ומי בחן ונסה אותה הרבה פעמים בלי שום מכשול שיוכל לומר שזה כשר לכתחילה. ולא די בזה שהרב המכשיר הוא מומחה מובהק באופני שחיטה ובעיותי, אלא שצריכים גם רופא ווטרנרי ומהנדס חשמל ומכונות וכולם ביחד אולי יוכלו לכוון השיעור הנכון אחרי הרבה הבחנות ונסיונות. ואחר כל זה הלא חדש אסור מן התורה.

מן הנמנע לכוונה פעם אחת לתמיד

יא) גם הלא המכונה אין לה הרגשה, ואינה פועלת תמיד באותה מידה, מתרפת או משתחקת, וכמעט אין מן הנמנע לכוונה פעם אחת לתמיד, ולא שייך בזה לומר רוב או חזקה. בפרט שישנם מינים שונים מהכלובים ומי בוחן ויבחין.

מי יערוב לנו

שרוב הבהמות שמותחין צווארן שלא נפגמו

יב) אם מותחים הצוואר יתר על המדה, זה יכול לגרום לשבירת המפרקת ועיקור, שבשעת שחיטה המתיחה היתרה קורעת הסימנים עם החיתוך, או שעוקר ושומט הסימנים מהלחי, ומי בוחן ומבחין זאת. וזה לכאורה כריעותא. גם אין לקבוע הלכה לכתחלה, שלא תתקיים אלא אם נסמוך אחר כך על רוב או חזקה. גם מי יערוב לן שרוב הבהמות שמותחין צווארן שלא נפגם כלל, בפרט שזה תלוי באורך הצוואר וחוזק המתיחה, גם שתלוי אם העור רך או קשה. כמעט שאי אפשר לשער בדיוק עד היכן למתוח שלא יזיק כלום.

יג) ויותר מה שכתוב כאן יש בלבי, אך די בזה למי שרוצה לראות האמת בפשטות. ואם אמנע אפילו רק נפש אחת מישראל והי זה שכרי.

פרק ה

חוות דעת הגאון רא"ד הורביץ שליט"א, אב"ד שטרסבורג וכעת בירושלים, אודות שחיטה בעמידה:

(א) הש"ך (יו"ד סי' ו' סק"ח) כתב: ומוכח בש"ס ופוסקים דבסכין תלושה אפי' צוואר בהמה למעלה מותר בדיעבד דכל שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס ומשמע בש"ס דלכתחילה מיהת אסור עכ"ל. הפלתי (אות ב') אמנם מחזיק כהש"ך דלכתחילה אסור, אבל סיים אף כשמוליך הסכין על הצוואר קרוי סכין למעלה וצוואר למטה, כלומר דהש"ך יודה דמותר לכתחילה.

(ב) הנחל אשכול שחיתת חולין (סי' ט' אות ה') אחר שמביא לשון בה"ג המובא בד' האשכול בקיצור, מסיים: ומש"כ כו"פ אף להש"ך מותר צואר למעלה אם מוליך ומביא בסכין. נ"ל דרש"י וה"ג פירשו דר"ז מתיר סכין למטה בתלוש משום דמוליך ומביא, ולש"ך לא שרי אלא בדיעבד עכ"ל. והיינו דכל ההיתר דרב זביד הוא משום דמוליך ומביא בהסכין תלוש ובזה גופא ס"ל להש"ך דר"ז לא התיר רק בדיעבד ולכתחילה מיהת אסור, הרי שדחה ד' הפלתי.

(ג) פלא שבדעת תורה (שחיטה סי' ו' אות י') כותב דבאשכול ונח"א משמע כהפרי"ח, וז"א. דלא האשכול ולא הנח"א ס"ל כן. דבאשכול סיים אבל בעל הלכות אייתי ברייתא אחריתא דמשמע מינה דיעבד ולא לכתחילה כמו שהעתיק מע"כ וביותר בנחל אשכול באו הדברים בפירוש גם לדחות ד' הפלתי דאין הפשט בד' הש"ך כדבריו, ועכ"ז סיים הדע"ת שם דהל"א בחולין (ט"ז ע"ב) כתב בישוב ד' הש"ך מקושית הפרי"ח.

(ד) יש להוסיף שגם הפרמ"ג במקומו מיישב קושית הפרי חדש וציין לדבריו בראש יוסף ואחר כך כתב ולעניות דעתי נראה ליישב בדרך אחר וכו'. הנה בכל שוחטין יש

לפרש דיעבד דאיכא הכל דיעבד ע' ריש חולין וכו' והמעין
בראש יוסף (ט"ז ע"ב ד"ה והנה הש"ך ז"ל כו') יראה דכן
כתב שם כל דברים אלו.

(ה) ראיתי עוד ביוסף דעת (להשו"מ ז"ל, יו"ד סי' ו')
שתי קו' הפרי"ח באופן נאות ובסו"ד כ' עוד תי', ומע"ז
גם בישוע"ק יו"ד סי' ו') בפ"י האריך ע"ש. וכן האריך
להוכיח דמעולם דרך שחיטה דוקא מלמעלה למטה, כי כן
הוא גם בשו"ת עבודת הגרשוני סי' קט"ו (המצוין בכמ"ק)
שכ' על קו' מהרש"א נלע"ד דלק"מ דבכל מקום דנקט
השוחרט סתמא, היינו כדרך השחיטה הסכין למעלה וכו'
עכ"ל.

על ידי פשרות וקולות כאלו יורדין מטה מטה

בכל פעם יותר

(ו) עוד שמעתי שיש מתייראים שאם לא ניתן להם בשר
שור יאכלו ח"ו נבלות ולזה מוטב שנתיר להם שחיטה
כזאת. אציין לו ד' השו"ת דברי יואל (יו"ד סי' ס"ה) לענין
השגחה בטבילת נשים, שכ': ומה שאומרים איזה אנשים
שאם ידקדקו כ"כ ימנעו איזהו נשים מלבא, הנה דרך כל
מהרסי הדת שמתחילין כן לעשות פשרות לש"ש כדי
להמשיך גם קלי הדעת לקיום התורה. אבל האמת הוא
שע"י פשרות וקולות כאלו יורדין מטה מטה בכל פעם
יותר עד שלבסוף תפוג תורה ח"ו, וכך דרכו של יצה"ר
היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שיאמר
לו לך עבוד ע"ז ואין זה דרכיכם ודרך יראי ה'.

אלו היו עומדין על המשמר לא לעשות פשרות,

בלי ספק הי' חלק גדול מישראל חזקים בתורה ומצות

(ז) (שם סימן לה, אות ד) כותב: ואנחנו ראינו בעוה"ר
במדינה זו שברובא דרובא מהמקומות ממש באו לידי
שכחת התורה הק' לגמרי ר"ל ע"י שהתחילו להקל בכמה
דברים בטענה להציל את השאר שלא יפרצו יותר וכו' אבל

לגמרי נהפוך הוא שע"י שהתחילו בפשרות וויתורים עבירה גוררת עבירה עד שנפרץ במלואו ר"ל ואלו היו עומדין על המשמר שלא לעשות פשרות בלי ספק ה"י חלק גדול מישראל חזקים בתמ"צ וזה ברור לכל הרוצה לידע האמת לאמיתו.

המשכיל על דבר יראה שכן הוא

(ח) (שם סימן ע' אות ג') כותב: והמבחין במצב העולם יראה כי רוב הפרצות והפרת הדת ירדה לעולם על ידי רוב הקולות שנעשו לתקן את הפורצים והסוף שהפורצים לא הותקנו אלא אדרבה נתרבו הפירצות מחמת רוב הקולות והיתרים שעבירה גוררת עבירה ונתקלקל הכל עד שבא לידי שכחת התורה, והמשכיל על דבר יראה שכן הוא. עכתו"ד מרן זי"ע.

אין לחוש להמרת הדת

(ט) עוד הביא משו"ת חתם סופר (ח"ו סימן פו) שהאריך באיסור לעשות שינוי בבית הכנסת, שאם יאמרו, אם לא יעשו איכא למיחש להמרת הדת, אין לחוש לזה. והביא רא"י מגמרא ברכות (סג, ב) עיי"ש.

פרק ו

חוות דעת הגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א אודות שחיטה מלמטה למעלה:

א) בענין אופן השחיטה החדש מלמטה למעלה, שרוצים לשנות לא להרביץ הבהמה על הארץ ופניי למעלה, אלא לשחוט כשהיא עומדת מלמטה למעלה. ידועים דברי הש"ך (יו"ד ס"ק ח') שאוסר אפילו בעוף בתלוש לכתחילה. גם האחרונים המובאים ב"דרכי תשובה" ידועים. ודבר זה הרי נוגע לכל העולם, לכן נטפל אני לעושי מצוה.

כהאי גוונא לא מתירין כלל היום גם בדיעבד

ב) האמת אגיד שאני חושש מאד בזה היום גם בדיעבד אף שהפוסקים כולם הסכימו שבדיעבד ודאי אין לחשוש היינו כשבקיאין בדרסה והסכינים היו חדים וחלקים מאד, שהחשש דרסה בזה רחוק מאד אף למטה למעלה, שפיר אין לחוש עכ"פ בדיעבד לכל הפוסקים, אבל בסכינים היום שהם עבים קצת ולא חדים מאד, אף ששיבחום האחרונים שלא נפגם מהר, היינו כששחטו כדין שחיטה למעלה למטה, אבל בסכינים כאלו ממטה ולמעלה ואנו היום לא בקיאין כ"כ בדרסה, יש מקום לחשוש אפילו בדיעבד בשנוי למטה למעלה שדרסה מצוי יותר בהם וכה"ג לא מתירין כלל היום גם בדיעבד וצ"ב.

אין בכוח אף אחד לפשר ולהסכים אם אינו רוצה למחות

ג) אין לדמות כל מקום שעד כה לא שינו ורוצים עתה לשנות אופן השחיטה, למקום שכבר שינו בעו"ה לפני הרבה שנים. ודאי שאין להסכים לכתחילה לשנות כלל. ואם זו גזירת המלכות ד"י לצרה בשעתה. ואין בכוח אף אחד לפשר ולהסכים אם אינו רוצה למחות.

בודאי כל משטר דמוקרטי אינו רוצה בכך

ד) במקום שהשלטון רוצה לגזור כזאת יש להשתדל שזה ענין דת, ושזה עלול להתפרש כפגיעה בדת ישראל, שבודאי כל משטר דמוקרטי אינו רוצה בכך.

שנים יקח עד שיתאמנו השוחטים להיות מומחים,**לכן בל ידחקו לגזור גזירה זו**

ה) כן יש לדחות העלילה לגזירה בזה, שזה יקח שנים רבות עד שיתאמנו להיות מומחים מובהקים לדרך המהופך, לכן בל ידחקו לגזור גזירה כזו.

גזירה עבידא דבטלא והתורה קיימת לעד

ו) גם יש לסמא עיניהם בזה שאנו משתדלים למצוא איזה פתרון להקל בצער בע"ח, והזמן יעשה את שלו, ולן דינא בת דינא, ורבים הממהרים להתפשר עלולים ח"ו לגרום בכ"י לדורות וחכמים הזהרו בדבריכם, שגזירה עבידא דבטלה ותורה"ק עם פרטי דיני קיים לעד.

השחיטה - יסוד הדת

ז) ומאחר שכמה רבנים לוחמים ע"ז מלחמת ה' לא להתפשר, יהיו דברי אלו חיזוק ועידוד להם, ולא ירפו כי השחיטה יסוד הדת וכמו שמבאר החזו"א זצ"ל בגזרותיו ובשינוי עלול ח"ו לקעקע ולמוטט הרבה.

המצפה בכליון עינים לרחמי שמים וישועת ה' כהרף עין.

פרק ז

שיעור בדיקת סכין בשחיטה

(א) נכון לידע דלדעת מקצת פוסקים צריכין לבדוק הסכין גם בשחיטת העופות בין כל ה' עופות (והוא דעת מנחת יוסף סי' ח"י ביאורים סי"ק פ"ג, ודר"ת סי"ק ע"ז). ולפי פירצת הדור נ' שגם הפוסקים שהקילו בימים ההם היו מחמירין בזה"ז, דכיון שמדרגת יר"ש ירדה הרבה מעלות והחוש מעיד כי כאשר השוחט בודק סכינו לאחר הרבה עופות י"ל נגיעה גדולה למאד שהסכין יצא כשר, כי יארע הרבה שאם ימצא סכינו נפגם יצטרך לזרוק כמה מאות עופות לאשפה, ואצל השחיטות הגדולות כן הוא בקביעות, ומאליו מובן כי הנסיון אצלו איום ונורא כי השוחטים שעומדים בצדו במלאכתם מוכרחין להודיע מכל הנעשה (כידוע להבקיאים בסדרי השחיטה) ומבזין אותו ומזלזלין אותו כבטלן וטויגעניכ"ץ על מעשה כזו, וגם הבעה"ב יודע מכל הנעשה, ואם יתרגל הדבר אז בע"כ יצטרך לעקור משם בפחי נפש ובכיס של בזיונות בצירוף מחוסר פרנסה, אדרבה פוקו ובדיקו בכל מקומות הגדולות של שחיטה ותראו כי כן הסדר כמה שוחטים שוחטים ביחד וגם בעה"ב או שליחו סובב אנה ואנה.

והגע עצמך והתבונן בדעתך אם בעה"ב יסכים ששוחט ינבל ג' מאות עופות שלו ביום אחד, ברור כשמש שיחס לבבו ולא יעבור עליו בשתיקה, ועכשיו התבונן שוב כי ע"י ג' בדיקות שנמצאו שלא כהוגן ביום אחד יצטרכו לזרוק לאשפה ג' מאות עופות ובודאי יקבל מבעה"ב שלו מנה אחת אפיים עבור זה. וא"כ שוחט שכבר מצא סכין שלו מקולקל ב' פעמים מה יעשה הבן שלא יחטא או לבדוק הסכין במהירות נפלאה לרמות עצמו, או שיחזיק בשתיקה אפילו ימצא הסכין מקולקל.

וכמו"כ ימצא אם לדוגמא אירע לשוחט ביום אחד שני מעשים, כבר מפחד ומירתת ביום השלישי אפילו על בדיקה הראשונה, וכן לחכם ויחכם מאד, ולבד מזה ברוב מקומות אין

הבעלים מטפלין בנבילות ואיכא משום בל תשחית וגם ההפסד מוגדש יותר מטעם זה כמבואר בכו"פ סי' ח"י סעי' י"א. ובפמ"ג ותב"ש שם, סוף דבר אינני רואה שום מבוא שיהי' השחיטה מתוקנת ולא יעמוד השוחט באימה ופחד אצל כל בדיקה במקום שהדין הוא כי הבדיקה צריכה מתינות וישוב הדעת יותר מכל שאר מלאכת השחיטה כמבואר בשו"ע ובשמ"ח ובכל הפוסקים סי' ח"י (אמר המו"ל: עי' מ"ש במדור בדיקת הסכין ביאור השיטות). זולת אם יבדקו לפחות אחר כל עשרה עופות, וגם זה יעשה ע"י אחר ולא ע"י השוחט.

פרק ח

מקור לשם חלי"ף

(א) בעזרא א-ט "מחלפים" וברש"י מחלפים הם סכינים והוא לשון "בית החלפות" לפי שהיו נותנין בה הסכינים היתה נקראת "לשכת בית החלפות".

(ב) באבן עזרא שם - מחלפים, סכינים, והוא מענין כליל יחלף בני חלוף שטעמם כריתה.

(ג) במצודות דוד שם - מחלפים, סכינים והוא מלשון כליל יחלף ע"ש שבהם שוחטים ומחלפים את הבהמה מחיים למיתה, והיינו מחזקת איסור לחזקת היתר.

(ד) הברטנורה (מדות פ"ד מ"ז) כי שכן בלשון רומי קורין לסכינים הגדולים חלפים.

(ה) בתפא"י (שם) "סכין נקרא בלשון יון חלוף, ובלשון יון שבזמנינו לא נקרא סכין כך.

(ו) בהגהות שחיטות למהר"י ווייל, ע"ש שמחליף הבהמה מחיים למיתה והיינו מחזקת איסור לחזקת היתר (מובא בס' דברי זכרון להר"י שטאטהאגון דף יב ע"ג).

(ז) בס' גבול בנימין (דיני סכין אות י') ע"ש שאנו צריכים לעשות הולכה והובאה נקרא חליף כמ"ש "הגשם חלף הלך לו".

(ח) עו"ש חלף ר"ת "חיד לא פ'גום".

(ט) בדברי יושר (דף כ') דבסכין תלוי מהות האדם, ובכחה להפוך המשתמש בו שלא כהוגן לאיש אחר כמבואר בתב"ש (אמר המו"ל: דברי תב"ש מובאים בטיול בפרדס מעי שחיטה) ובשו"ת ד"ח יור"ד סי' ז' וע"כ נקרא חליף, שיהי' זאת לזכרון נגד עינו תמיד.

(י) עו"ש לרמז - כי עבודת השוחט להחליף הבהמה מחזקת איסור (אבמה"ח) לחזקת היתר, אבל במנבל או מטריף הרי היא

בחזקתה הראשון ולרמז בזה מ"ש הפוסקים בסי' ב' דאסור לנבל בע"ח בכדי, מטעם בל תשחית, צעב"ח, ועוד, ע"ש.

(יא) בשו"ת מגינת ראש (יור"ד כ"ט) עפ"מ"ש כל הפוסקים דחלוקת הסכין הוא היותר קשה מכולן והרגש הפגימה הוא דקה מן הדקה וצריך סייעתא דלעילא הרבה כמבואר באורך בצוואת מהר"ש אבוהב, ובס' זכרונות שלו. (אמר המו"ל: נושא זה תמצא בהרחבה במדור בדיקת סכין בתחלתו) **ור"ת חל"ף הוא: ח'לוקתה ל'א פ'שוט.**

(יב) בסי' ה' התיבות נתיב ט' אחר שהביא דנו"ט גורמים חלאים רעים וצ"ח לשבת לג:, אוה"ח הק' שמיני י"א, דרכ"ת ס' ה, ועוד, כ' דזהו המכוון בשם **חל"ף ר"ת: ח'לאים ל'להנכשלין פ'רושה.**

(יג) בסי' עוד מועד כלל ט' כ' **דחל"ף ר"ת ח'כה ל'רבים פ'רוסה.** עפ"מ"ש בשו"ת חת"ס או"ח ר"ה שמלך זקן וכסיל מוליד שובב את כל הכלל כולו ע"י השוחטים וכו' וזה בא לרמז כי חל"ף זה עלול להכשיל הכלל כולו.

(יד) בסי' אמרות קודש (מאמר גמ"ח) כ' שמקובל אצל צדיקים קדושי עליון כי חד מטעמי ירידת נשמה האצילה והקדושה של בעש"ט הק' לעלמא שפילא הדין לתקן מדת החסד שנתקלקל ברבות הזמן ע"י השוחטים הקלים שהכשילו הרבים בנו"ט ועי"כ גם כשנהגו בני חסד להאכיל רעבים לא נחשב להם כיון שהבשר בשר פגול הוא לא ירצה בזה לקונו (אמר המו"ל: עי' בסי' דב"ת ח"ג פ"ו בע"ז) **וזה ר"ת חל"ף ח'סד ל'פוס י'ראתו פ'וסקין.**

(טו) בסי' חלקת חן דף ע"א כ' דלפ"מ שמבואר בשו"ת חת"ס יור"ד סי' י"ג דהחכם צריך לשים עינא פקיתא על מעללי השו"ב וכן מבואר במהר"מ שי"ק ושמ"ח וש"א ועפ"י י"ל **מה"ט נקרא סכין של שו"ב חל"ף לרמז כ"ז כי חל"ף ר"ת ח'כס ל'צדו פ'ונה.** עכ"ל.

(טז) ראיתי בקו' לשם השחיטה בפרק כ"ה עפ"מ"ש הגרש"ק בתקנות לברדיטשוב שהשוחט לא יסבב בשוקים ורחובות רק

ישב ללמוד בעתותיו הפנויות. לפ"ז יש לרמזו בשם **חל"ף ר"ת ח'כמת התורה ל'בו פ'ונה**. ע"ש.

(ז) בסי' דע"ת (סי' א' או' י"ב) בשם שע"ת לר"י שאם רב המכשיר אינו משגיח על השוי"ב כדבעי נחשב למאכיל טריפות לישראל ח"ו. **וזהו הר"ת בחל"ף ח'כס לימכשול פ'רוש**. (פנינים נחמדים ערך שחיטה).

(ח) בסי' הגלגולים (דפוס פראנקפורט דף לט. ד"ה והמדבר) שהמכשיל ישראל באכילת נוי"ט מתגלגל בעלי אילנות וכשהרוח מנשבת בו ומכה עליה הוא צער גדול, ולבסוף נובל והוא צער גדול כמיתה, ואח"כ חוזר חלילה ומתגלגל בתוך עלה אחרת אפילו מאה פעמים בשיעור הכשלון. וני' דזהו מרומזו בשם **חל"ף דר"ל שחולף ועובר מעלה לעלה בתדירות (שם)**.

(ט) בסי' ברית מטה משה (הגדה של פסח פיוט חד גדיא) דע"י שוחטים הקלים זהו עיכוב העיקרי בגלותנו, וני' לרמזו בשם **חל"ף שהוא ר"ת ח'ורבן ל'חשבונו פ'וסקים (שם)**.

(כ) בשו"ת ד"ח יור"ד סי' ז' דכמה קהלות יצאו מן הדת ע"י שוחטים פסולים וכע"י בדמ"א בשם תשוי' הרמב"ם דע"י אכילת מאכ"א נעשו אפיקורסים וכופרים. וע"כ כינוהו לסכין **בשם חל"ף לרמז כי בקל יחליף אמונתו ע"י סכין זה**. (חסד עולם פ"ז).

(כא) בשלי"ה הק' או' ק' ובר"ח שעה"ק כי מאכ"א חמור מכל כי הוא מעוות לא יוכל לתקון דהאיסור שאכל נתהפך להיות לבשר מבשרו עצם מעצמו ודם מדמו. ואולי מטעם זה כינו חכז"ל לסכין שחיטה בשם **חל"ף לרמז ע"ז כי הוא ר"ת בהיפוך התיבות פ'גם ח'קוקה ל'נשמתו**, להראות כי הפגם כמו דבר החקוק שא"א להעבירו (שם).

(כב) עוד י"ל דמבואר בשבת סוף מסכת דהנולד במזל מאדים נעשה רוצח או טבח. **זה מרומז בחל"ף להראות כי השחיטה הוא חילופיו של רציחת דמים (שם)**.

(כג) בתורת חסד פ' ראה עה"כ וזבחת כאשר צויתך האריך בענין גמ"ח שהוא חוב כפול על העומדים במשמרת השחיטה כיון שעושין מעשה אכזרי, חוב להם להתעסק במדת רחמנות (אמר המו"ל: כבר הארכתי בפרט זה בחיבור זה כמ"פ) שלא תקבע מדת אכזריות להיות מדתן, ואפ"ל דמה"ט קבעו לסכין שם חל"ף לרמז כי השוחט צריך לעסוק גם בחליפיו. ע"כ.

(כד) שם עוד כי השוחט כהוגן שורה עליו ועל סכיניו רוח קדושה. ואם לא שורה עליה הסט"א. וחל"ף מרמז דע את מי אתה מחליף במי.

(כה) מבואר במדרש (קהלת רבה פ"א סי' כ"ח, וילקוט שמיני רמז תקל"ו) דלע"ל הקב"ה מכריז דמי שלא נפגם באכילת נוי"ט יבא לקבל שכר, ומרמז בחל"ף שהוא ר"ת ח'לקו ל'קבל פ'ה להראות כי כאן תלוי חלקו דלעתיד (שם).

(כו) מבואר בחת"ס עה"ת (שמיני ד"ה ולא תטמאו) שהאוכל נוי"ט נשמתו מסתלקת ונשאר מת בחייו ונקרא רשע, ואפשר דמשו"ז נקרא חל"ף שמחליף מחיים ל... (שם).

(כז) בזוה"ק פ' שמיני מב. ר' יצחק אמר כל מאן דאסתאב בהו (במאכ"א) כאילו פלח לע"ז דאיהו תועבת ד'. ע"ש. ואפשר דמה"ט כינה הכתוב בעזרא סכין שחיטה בשם חל"ף לרמז על זוה"ק הלזה הנגרם חלילה ע"י החלף, ואותיות דדין כאותיות דדין, פל"ח לע"ז חל"ף (סוד ליראיו ח"ב).

(כח) ועוי"ל עפמ"ש בזוה"ק וישב (קצא). דכאשר נכשלין במאכ"א נחלף צלם האדם, וז"ל: כד בר נש לא אזיל בארחו דאורייתא האי דיוקנא קדישא אתחלף ל', וכדין חיות ברא ועופי דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ל' האי דיוקנא קדישא וכו' תא חזי יחזקאל נטר פומי ממאכלי דאיסורי דכתיב ולא בא בפי בשר פיגול זכה ואקרי בן אדם וכו' ע"כ. ולזה מרמז החל"ף עפ"י זוה"ק דאתחלף דיוקנא דילי' (שם).

כט) ועוד י"ל עפ"י זוה"ק משפטים (קכ"ה ע"גב) דהאוכל מאכ"א נעשה פניו כפני חיי וצולמא דבר נש איסתלק מיניה. וזהו מרומז בחל"ף כי חל"ף ר"ת פ'ני ח'יה ל'ו (שם).

ל) בסי משפטי אמת פרק ל' כי שבענין חל"ף נ"ל דבא לרמז עמ"ש בסה"ק ליקוטי אמרים (לבעל התניא זצוק"ל) פ"ח דמי שאכל מאכ"א אפילו איסור דרבנן ובשוגג, דברי תורה ותפלה שעשה אין עולים למעלה כי החיות שע"י האכילה נתלבש בהקליפה, ע"ש. וחל"ף ר"ת ח'יותו ל'קליפות פ'נתה.

פרק ט

שיעור בדיקת סכין בשחיטה

(א) נכון לידע דלדעת מקצת פוסקים צריכין לבדוק הסכין גם בשחיטת העופות בין כל ה' עופות (והוא דעת מנחת יוסף סי' ח"י ביאורים ס"ק פ"ג, ודר"ת ס"ק ע"ז). ולפי פירצת הדור נ' שגם הפוסקים שהקילו בימים ההם היו מחמירין בזה"ז, דכיון שמדרגת יר"ש ירדה הרבה מעלות והחוש מעיד כי כאשר השוחט בודק סכינו לאחר הרבה עופות י"ל נגיעה גדולה למאד שהסכין יצא כשר, כי יארע הרבה שאם ימצא סכינו נפגם יצטרך לזרוק כמה מאות עופות לאשפה, ואצל השחיטות הגדולות כן הוא בקביעות, ומאליו מובן כי הנסיון אצלו איום ונורא כי השוחטים שעומדים בצדו במלאכתם מוכרחין להוודע מכל הנעשה (כידוע להבקיאים בסדרי השחיטה) ומבזין אותו ומזלזלין אותו כבטלן וטויגעניכ"ץ על מעשה כזו, וגם הבעה"ב יודע מכל הנעשה, ואם יתרגל הדבר אז בע"כ יצטרך לעקור משם בפחי נפש ובכיס של בזיונות בצירוף מחוסר פרנסה, אדרבה פוקו ובדיקו בכל מקומות הגדולות של שחיטה ותראו כי כן הסדר כמה שוחטים שוחטים ביחד וגם בעה"ב או שליחו סובב אנה ואנה.

והגע עצמך והתבונן בדעתך אם בעה"ב יסכים ששוחט ינבל ג' מאות עופות שלו ביום אחד, ברור כשמש שיחם לבבו ולא יעבור עליו בשתיקה, ועכשיו התבונן שוב כי ע"י ג' בדיקות שנמצאו שלא כהוגן ביום אחד יצטרכו לזרוק לאשפה ג' מאות עופות ובודאי יקבל מבעה"ב שלו מנה אחת אפיים עבור זה. וא"כ שוחט שכבר מצא סכין שלו מקולקל ב' פעמים מה יעשה הבן שלא יחטא או לבדוק הסכין במהירות נפלאה לרמות עצמו, או שיחזיק בשתיקה אפילו ימצא הסכין מקולקל.

וכמו"כ ימצא אם לדוגמא אירע לשוחט ביום אחד שני מעשים, כבר מפתח ומירתת ביום השלישי אפילו על בדיקה

הראשונה, תן לחכם ויחכם מאד, ולבד מזה ברוב מקומות אין הבעלים מטפלין בנבילות ואיכא משום בל תשחית וגם ההפסד מוגדש יותר מטעם זה כמבואר בכו"פ סי' ח"י סעי' י"א. ובפמ"ג ותב"ש שם, סוף דבר אינני רואה שום מבוא שיהי' השחיטה מתוקנת ולא יעמוד השוחט באימה ופחד אצל כל בדיקה במקום שהדין הוא כי הבדיקה צריכה מתינות וישוב הדעת יותר מכל שאר מלאכת השחיטה כמבואר בשו"ע ובשמ"ח ובכל הפוסקים סי' ח"י (אמר המו"ל: עיי' מ"ש במדור בדיקת הסכין ביאור השיטות). זולת אם יבדקו לפחות אחר כל עשרה עופות, וגם זה יעשה ע"י אחר ולא ע"י השוחט.

פרק י

גביית עדות

בס"ד, ליל ג' פרשת ויחי לחודש טבת תנש"א לפ"ק.

אנחנו הח"מ היינו אצל הר"ר משה ארי' ברי' שליט"א, ראש השוחטים דפה לונדון.

שאלה א. באנו אליכם ר' משה מאיר ברי' שליט"א, לשוחח אודות עניני שחיטה, בנוגע לחוקי השחיטה שהממשלה הוציאה לא מכבר. המוכנים אתם לכך?

תשובה: כן, בבקשה.

שאלה ב. אודות דין הולכה והבאה, שיכולים לעשות רק הולכה והבאה אחת.

תשובה: חוק זה כבר נתבטל. הוסיף: שזה בעיה גדולה מאוד; אם החוק היה דורש זאת, הרי היה אסור לשחוט!

שאלה ג. לגבי חוק שחיטת הוורידין, האם מותר לעשות כן?

תשובה: בעיה זו היא כבר בת ארבעים שנה⁵, שמוכרחים לחתוך הוורידין. בבית המטבחים נמצא תמיד מפקח ממשלתי הבודק:

1) בריאות הבהמות; 2) הנקיון; 3) אם חותכין הוורידין; 4) לפעמים נצב המפקח ומביט על השוחט. כשהוא מביט מקפידים יותר לחתוך הוורידין, כי אחרת הוא מוחה על זה. אך הוא לא עומד כל הזמן סמוך לשוחטים, כי פיקוחו הוא גם על עוד דברים, ממילא הבעיה היא רק כשהמפקח בוחן זאת.

5) צריכים לברר: א) האם השוחט פשוט משקר; ב) אם האמת כדבריו, מדוע לא גילה זאת עד עתה.

שאלה ד: ממי אתה מפחד יותר - מהרב או מהמפקח?

תשובה: אני מפחד משניהם להבדיל; כמו במבחן נהיגה. דהיינו: אני מדייק בשחיטתי הן כשהרב פה או כשהמפקח עומד על ידי.

שאלה ה: בכמה אחוז עופות אתם חותכים הורידים?

תשובה: בערך ששים אחוז חותכים הורידים.

שאלה ו: בכמה אחוז נוגע הסכין במפרקת?

תשובה: בערך עשרים אחוז!

שאלה ז: בכמה אחוז לא חותכין הורידין?

תשובה: בערך עשרים אחוז!

שאלה ח: נניח שהמפקח עומד על יד השוחט כל הזמן, כמה אחוז יותר יגע הסכין במפרקת, מאם הוא לא היה עומד?

תשובה: ההבדל הוא עשרים אחוז.

שאלה ט: מה יקרה אם המפקח יעמוד על יד השוחט כל הזמן?

תשובה: יקפידו שיחתכו הורידין היטב!

שאלה י: האם נמצאים שוחטים שבגלל שצריכים לחתוך הורידין שוחטים פחות?

תשובה: בוודאי. לא כל השוחטים שווים!

שאלה יא: מה יארע אם שוחט לא יוכל לשחוט כל פעם הורידין מבלי לפגוע במפרקת. הרי לא כולם שווים במומחיותם והרגשתם?

תשובה: יוכרחו להעביר אותו מהשחיטה. כי הפיקוח הממשלתי עומד על זה שיחתכו כל פעם הורידים.

שאלה יב: האם נתחדש משהו בחוק השחיטה הממשלתי?

תשובה: חוק חיתוך הוורידין הוא כבר חוק ישן. נמצא אתי העתק משנת שבעים-ושש, האומר: אם לא יחתכו הוורידין ישללו רשיון השחיטה. אבל עד עתה לא עשו כלום, וכמו כן להלאה גם לא יעשו כלום.

שאלה יג: כפי ששמענו: כל שוחט שלא יחתוך הוורידין, יעבירו אותו מאומנתו, ישלם קנס ומאסר שלוש חדשים.

תשובה: זה שקר מוחלט! לא מצוי דבר כזה. כמו בארבעים שנה שעברו. לא יאסר אף אחד; לא ישלמו קנס ואף אחד לא יועבר.

שאלה יד: הרצוי לכם לשחוט תמיד עם המפקח לצדכם?

תשובה: זה לא רצוי כלל! בודאי היינו רוצים שיבטלו זאת!

שאלה טו: אם אין השוחטים שווים ביכולתם לחתוך תמיד הוורידין ולא לנגוע במפרקת, הרי זה מכשול גדול?

תשובה: הם יצטרכו ללמוד זאת, אחרת יעבירו אותם.

שאלה טז: אני שוחט. לי לא יכולים לספר דברים לא מציאותיים. לדעתי אם יקפידו לחתוך כל פעם הוורידין יגעו במפרקת עד שמונים אחוז.

תשובה: לא נכון. למרבית, שני אחוז יותר מרגיל.

שאלה יז: כמה חלפים נמצא ברשות השוחטים בעת השחיטה?

תשובה: ששה. כל שוחט מביא שנים - ביחד - ששה סכינים.

שאלה יח: הנמצא בעת השחיטה משגיח הבודק הסכינים?

תשובה: לא. אחד שוחט, אחד בודק פנים ואחד בודק חוץ!

שאלה יט: כשיקפידו תמיד על חתיכת הוורידין, ממילא יתרבו נגיעת המפרקות, ותצטרכו הרבה יותר חלפים.

תשובה: הרי יש לנו עוד סכינים במקום, נכשיר אותם שנוכל להחליף!

שאלה כ: זאת אומרת, שתצטרכו לעבוד עוד שעתיים בכל יום, להכין הסכינים, אבל מה תעשו כשיחסר לכם באמצע השחיטה?

תשובה: אין צורך להכשיר חלפים בעת השחיטה, אנו מביאים עמנו חלפים מוכנים מכבר.

שאלה כא: הרי אתם מודים שלא כולם מוכשרים כמוכם, האידך אתם יכולים לקחת האחריות על זה? כי בוודאי חוץ מכם יהיו שיגעו במפרקות ואפילו לא ירגישו בזה מחמת בהילותם.

תשובה: ילמדו אותם; גם עתה לומדים, שוחטים גם עתה עד הסוף ולא נוגעים במפרקות.

שאלה כב: הרי אתם מודים שחותכים עד הסוף. משמעותו שנוגעים במפרקות?

תשובה: לא. כוונתי עד למפרקות, חותכים בבשר ולא במפרקות.

שאלה כג: האידך יתכן לכוון שיחתכו רק בבשר ולא לנגוע במפרקות?

תשובה: יתכן! מתלמדים. כבר מזמן שוחטים כך.

שאלה כד: אבל הרי הודיתם שהשוחטים חוץ מכם לא יכולים לכוון כמוכם?

תשובה: גם השוחטים מבלעדי למדו לחתוך הוורידין ולא לנגוע במפרקות.

שאלה כה: מדוע שתסכימו לדברים חמורים להכשיל הרבים, שהרי לא כל שוחט יכול לעמוד בזה, ומחמת

פרנסתו ישחוט אפילו כשנוגע במפרקת, והחלפים נפגמים בזה, ומאכילים נבילות וטריפות.

תשובה: אם יגעו במפרקת יטריפו. בין כה וכה מטריפים בכל יום. גם קורה שלא חתכו הסימנים. אם הגויים אינם מחזיקים היטב הסימנים מתעוררים שאלות חמורות ומטריפים בהמות. תלוי הרבה איזה גויים מחזיקים הבהמה, אם המה בקיאים בזה, וגם שאינם שתויים, או מסוממים.

שאלה כו: האידך אתם יכולים לקחת עליכם אחריות עבור כל לונדון ואירופא, כשאתם בעצמכם יודעים שלא כל השוחטים יכולים ליזהר בזה כמוכם?

תשובה: איני מקבל אחריות עלי. האחראים המה הרבנים, איני מתערב בזה. הכל הוא בידי הרבנים, אנו רק מבצעים פסקיהם.

שאלה כז: אבל הרי הרבנים סומכים עליכם?

תשובה: המה יודעים מה שעושים (הם די פקחים).

שאלה כח: (תוכחה): האידך אתם מקבלים אחריות כזו, הרי אתם יודעים שרוב השוחטים מאכילים טריפות, כמבואר בשו"ת דברי חיים זצ"ל (יו"ד ח"א סי' י"ז) כי בכמה קהלות בארץ לועיז אכלו ופטמו בנו"ט ע"י השובי"ם הקלים, גברו עליהם דעות זרות עד שנאבדו מן הקהל עי"ש דברים חוצבים להבות אש, וע"ע בס' חלקת חיים (אות ש' ערך שחיטה) בטעם שקורין לסכין של שחיטה בשם "חלף" כי עלול להחליף את השוחט ואת האוכלים משחיטתו שימירו דתם רח"ל.

ומבואר בספר "שמרו משפט" מגה"צ ר' עקיבא יוסף בעמ"ח לב העיברי וזל"ק:

הגהצה"ק ר' נתן אדלר זלה"ה רצה לפסול השו"ב דפפ"ד, ולהכניע החותם של הסט"א השורה על השו"ב"ם הפסולים בסוד על חרבך תחי' וכו' ואלמלא השיג כל רצונו הי' בא משיח צדקינו, אך הס"מ העמיד עליו רודפים קצבים, והוצרך לברוח מפפ"ד, ותלמידו הח"ס רץ אחריו כמה פרסאות וכו' עכ"ל (הובא בספר "משכיל אל דל") עיי"ש באריכות⁶. [ראה דברי התוכחה למטה בהערות].

6) כדי להקל על הקורא העתקנו קטעים שלמים כהערות:

כתב בספר "ברית מטה משה" על הגדה של פסח בדף האחרון זל"ק:

ועכשיו שאיתרע חזקתם ראינו למפרע שדבר זה החרים את ביתנו אשר עדיין לא נבנה בימינו, והשכינה בגלות עדיין בעונינו. וכאשר נמצא כמה קלקולים אשר אין להעלות על הספר כי קצר הירעה מלהשתרע, ובפרט בשחיטת הכבשים מחמת צמרו קרוב הדבר לפשוע ולקלקל ומחמת שיש להם לשחוט הרבה אינו מדקדקים כ"כ וממהרים לשחוט וקרוב לוודאי שמאכילין נבילות וטריפות כאשר נתברר...ומי שיהי' מותמ' בדבר ולומר מה גבר בגוברין ומה יום מיומים ויקל בדבר הזה בוודאי מנהג אבותיהם בידם ששוטחים את דבריהם לאמר מי יתן לנו לאכול בשר ואיית וישטחו אלא וישטחו שהיה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה על שבקשו לאכול בשר תאווה היינו בשר נחירה ואבותינו חטאו ואינם ואנחנו אם נעשה כמעשיהם לא טובים להיות נלכדים בעונם ח"ו ואוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה: ואין לנו פה לדבר ומי יוכל להגיד ולספר מה שעבר עלינו עד כה שגרמו לנו השוחטים כמה רעות ולא ידעו ששטחו לעצמם בסכין פגומה כמו כן יהיה מיתתם בכלל נבילה וטרפה לכל הוא הקליפה רח"ל תשליך אותם, ומוכרח להיות מגולגל בכלב וכו' עיי"ש באריכות גדול.

וידוע שעיי' בשר פיגול יצאו מן הדת לערך ג' וחצי מיליאן יהודים רח"ל, כמבואר בשו"ת דברי חיים" (יו"ד ח"א סימן ז') שאין עבירה כמאכלות אסורות שמטמסם הלב הישראלי, ובעוה"ר ראינו עיי' יצאו מן הדת כמה קהילות בארץ לוע"ז שאכלו ונתפטמו בנו"ט על ידי השו"ב"ם הקלים, וגברו עליהם דעות זרות עד שנאבדו מן הקהל (עיי"ש דבריו החוצבים להבות אש), וכן מובא בדגל מחנה אפרים" (פרשת עקב

מכתב מהרמב"ם זצ"ל ששבעים אלף איש כפרו בתחיית המתים בגלל שאכלו ונתפטמו במאכלות אסורות עד שיצאו מהדת ובא עליהם מלך והרג את כולם רח"ל.

ובא וראה מה שכתב הרמב"ם ז"ל, הובא בספה"ק צפנח פענח ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת עקב), ששמע מהבעל שם טוב זי"ע, שפעם אחת שאלו אנשי מדינה אחת במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה. ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים, אמרו שיש לדורשם באופן אחר. ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם.

וזה תוכן דבריו בקיצור על פי חכמת הטבע, כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם. ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהיא אלקות של כל העולמות המחי את כולם. ומי ששומר עצמו יותר, ומקדש את אכילתו עפ"י דרכי ד' ותורתו, נעשה מזה בנין אב, והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים.

וכן להיפוך ח"ו, נעשה בנין אב שכל עקור ומעופש בדעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה וכו', ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתית החיות שהיא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדיעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם.

לכן התנאים ואמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג הזקן וביין משתין, ולכן האירו שכלם והי' שורה עליהם רוח הקודש, לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלקי, אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם ג"כ הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים. אבל אנשים הללו בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאות, ולכך החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמרנו הבנויים עפ"י שכל אלקי עולם ומלך עליון. והואיל והעיוז פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם.

וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם, ע"כ תוכן דבריו.

וידוע שמערכת הס"ם שלא לפתות כל יחיד ויחיד, רק מעמיד שוחטים ורבנים בכ"מ מסיטרא דילי ועי"ז הכל ברשתו.

וראה מש"כ בעל "יתולדות יעקב יוסף" (פי' נשא בד"ה העולה) וזל"ק:

עתה התחכם היצה"ר שלא יצטרך לילך ולפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד, רק יחיד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר מסיטרא דילי המאכיל טריפות לרבים וכולם נלכדו ברשתו, עיי"ש.

וזה שאנו רואים רבנים גדולים בקהילות ישראל שמכשילים הרבים ומאכילים נבילות וטריפות בישראל, זה אינו דבר חדש, וכבר מבואר בספר "שעיית לרבינו יונה" זצ"ל וזל"ק:

אם הרב אינו משגיח על השו"ב כראוי וסומך עצמו על חזקתו הוי הרב בכלל מאכיל טריפות לישראל חס ושלים ונתפס בעונו.

וכן מובא ב"תבואות שור" (על מסכת חולין) שהס"מ יושב על כסא של ג' רגלים, רבנים, חזנים, שוחטים, ואינו צריך לעמוד הרבה וכך יש לו הכל ברשותו.

ובשו"ת "חת"ס" (או"ח סימן ר"ה) מבואר שמלך זקן וכסיל יושב על כסא של ג' רגלים, חזנים, שוחטים, סופרים, וזל"ק:

המלך זקן וכסיל (הוא היצה"ר) יושב על כסא של ג' רגלים.

רגל א' - החזנים המוליכין מחוץ למחנה תפלות כלל ישראל.

רגל ב' - שוחטים המאכילים נבילות וטריפות לבני ישראל.

רגל ג' - סופרים הכותבים תפילין ומזוזות פסולים,

ותו לא צריך לכלום, עכ"ל"ק.

וידוע שאם השוחט כשר אז אליהו בעיר, ואם ח"ו השוחט רע אז מלאך המות בעיר רח"ל, כמבואר בספר "אמרי צדיקים, דברי גאונים" (עמוד ה' עיי"ש באריכות), ומבואר בספר "שמחה בבשר" כי הפלא הוא שהרב או הרבי שמחזיק ידי השו"ב הפסול הוא אשם על כל האסונות שנמצאים בכלל ישראל, והאי עלמא כידוע עלמא דשיקרא, שאנו רואים בעוה"ר שנקטפים מהכלל ישראל בחורים וילידים ואברכים צעירים רח"ל, והרב המכשיר שמחזיק ידי השוחטים פסולים עומד וצועק כי האשם הוא הביטול תורה או הצניעות, וצועק ובוכה ובאמת

תשובה: איני מסכים שרוב ישראל אוכלים נבילות וטריפות.

שאלה כט: מה זאת אומרת: הרי הד"ח כותב שבגרמני נאבדו (נטמעו) מישראל 5.3 מיליאן; היטלער ימ"ש השמיד 6.5 מיליאן (עי' בספרי אכילת התרנגולים באריכות דברי הרה"ק מהר"א מבעלזא). הרי שקרוב לשבע מיליאן יהודים נאבדו על ידי נבילות וטריפות, כנ"ל.

תשובה: ששת המילונים שנשמדו על ידי הנאצים, אמר הצדיק ר' יאנקעלע מפשווארסק, שזה בא מחמת שנאת חנם!

שאלה ל: הדברי חיים והצדיק מבעלז אינם מוסמכים בעיניך על מה שאמרו?

תשובה: אבל הרי אי אפשר לומר שרוב השוחטים ורוב כלל ישראל אוכלים נבילות וטריפות.

שאלה לא: כשאתה נוגע במפרקת, לבך מתחיל לפעום יותר חזק?

תשובה: כן!

שאלה: מדוע?

תשובה: כי אני צריך לבדוק החלף.

שאלה לב: הרי אתה מודה כשחלפך נפגם אתה לוקח סכין אחר. אבל לפי המציאות שחותכים הוורידין הרי זה יכול לקרות כמה וכמה פעמים בשעה, הרי צריכים הרבה מאוד חלפים להחליף.

היו כולם צריכים אז לצעוק בקול גדול על הרב הזה כי הוא הוא הרוצח שרצח הנפש היקר ההוא. כמבואר ש"הצדיק אבד" למה בגלל ש"ואין איש שם על לב" לידע ולצעוק על האמת מי הרג באמת את הצדיק הקדוש הזה.

תשובה: נכון. לוקחים סכינים אחרים. נגיעות מפרקות זה לא דבר נדיר, מחליפים הסכינים ולוקחים אחרים מן המוכן.

שאלה לג: אמנם זוהי הבעיה, שכל הזמן יצטרכו חלפים חדשים. כמה סכינים כבר יכולים להכין מקודם? ממילא הרי בהכרח שישחטו עם סכינים פגומים כמו בני-יורק.

השוחטים אינם נאמנים בכלל, כדברי הרשב"א, שהשקר בימינם. חשוב היטב מה שעשית, הרי הרב פדווא סומך רק עליך? אחריות עבור אכילת בשר של כלל ישראל באירופא הרי עליך. לפי המציאות הרי עוקרים ה' דיני שחיטה מהתורה הקדושה.

תשובה: איני מקבל אחריות. האחריות היא על כתף הרבנים.

שאלה לד: כמה בהמות שוחטים בשעה?

תשובה: 15 בהמות בשעה.

שאלה לה: מדוע שלא יהיה בבית המטבחיים בודק סכינים תמידי?

תשובה: אמנם זה דבר חשוב. אם היו יכולים לבצע זאת הרי זה היה תיקון גדול. אבל מה יכולים לעשות כשאין כסף! אדרבה, אולי אתם יכולים לתקן זאת הרי זה יהיה תיקון גדול מאוד.

וע"ז באעה"ח ליל ד' פ' ויחי ט' לחודש טבת תשנ"א לפ"ק,

נאום: הק' שלום יודא גראס

נאום: ישראל פנחס פעלדמאן

אנו החתומים מטה היינו בליל ג' פ' ויחי שנת תשנ"א בבית הרב ר' משה מאיר בריף שליט"א ברחוב מענער ראוד 14 בלונדון עיר הבירה, נ.16, ביחד עם הרה"ח ר'

קנא

וזבחת כאשר צויתך

ישראל האכהיזער שליט"א, הרה"ח ר' ישראל פנחס הלוי
פעלדמאן שליט"א, ואני הק' שלום יהודה גראס שליט"א,
ודברנו עמו ושמענו כל הנ"ל. ועל כן באנו לאשר ולקיים כל
הנ"ל בהל"ה סעיפים.

נאום: הק' שלום יהודה גראס

נאום: ישראל פנחס פעלדמאן

פרק י"א

אליקים שלזינגר

ר"מ ישיבת הרמה

ק"ק לאנדאן יע"א

א. סכין למעלה

במסכת חולין טו, ב במשנה: השוחט וכו' בצור ובקנה שחיטתו כשרה, ומקשינן בגמרא דייעבד אין לכתחילה לא. ורמינהו, בכל שוחטין בין בצור וכו', דמשמע לכתחילה, ומוקמינן באוקימתא הראשונה: הא בתלוש והא במחובר, וכדמצינו בזה מחלוקת רבי ור' חייא. דרבי ס"ל השוחט במחובר פסול ור"ח ס"ל דכשר, ומוכיחין שם בגמרא דלר"ח אפילו לכתחילה כשר, מדתניא בכל שוחטין, בין בתלוי בין במחובר בין שהסכין למעלה וצוואר הבהמה למטה בין שהסכין למטה וצוואר הבהמה למעלה, ומוקמינן מתניתין כרבי. דמה שרבי פוסל במחובר הוא במחובר מעיקרא, אבל מתניתין מיירי בתלוש ולבסוף חברו, דגם לרבי כשר בדיעבד, כדתניא נעץ סכין בכותל כשר - היינו בדיעבד - כיון שהוא תלוש ולבסוף חברו.

ועוד שם בגמרא טז, ב: אמר מר נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה, אמר רב ענן אמר שמואל: לא שנו אלא שהסכין למעלה וצוואר הבהמה למטה, אבל סכין למטה וצוואר הבהמה למעלה, חיישינן שמא ידרוס. ופירש רש"י: לא שנו שנעץ סכין בכותל שחיטתו כשרה, אלא שהסכין למעלה ופיו כלפי קרקע וצוואר הבהמה למטה ומוליך ומביא צוואר הבהמה, אבל סכין למטה וצוואר הבהמה למעלה חיישינן שמא ידרוס מתוך שהצוואר מכביד על

הסכין. ומקשינן והא קתני בין שהסכין למטה וכו' בין שהסכין למעלה. אמר רב זביד לצדדין קתני. סכין למטה וצוואר הבהמה למעלה בתלוש (פירש"י: דאדם אוחו בסכין למטה והבהמה תלויה באויר וזה מוליך ומביא הסכין). וסכין למעלה דקתני במחובר (פירש"י הא דקתני שהסכין למעלה וצוואר הבהמה למטה אמחובר. כלומר, אף במחובר).

ושם בתוספות מבואר, שלפי זה בסכין למעלה במחובר הוא בדיעבד דוקא כשר, אבל בסכין למטה במחובר שפסול לרב ענן אפילו הוא בדיעבד פסול. והמשמעות בפשטות, שכיון שמה שנאמר בהברייתא לצדדין, בסיפא דסכין למעלה במחובר כשר, רק בדיעבד, כמו כן מה שנאמר ברישא בסכין תלוש למטה כשר, גם כן רק בדיעבד. עוד שם בגמרא תירוץ שני רב פפא אמר בעופא דקליל. פירוש, רישא וסיפא בין בתלוש בין במחובר, ואפילו הכי לא תקשה ארב ענן, דהא דקתני סכין למטה כשר גם במחובר, מיירי בעוף שהוא קל ואינו דורס ולא חיישינן לדריסה.

הרי כאמור מתירוץ הגמרא לצדדין משמע דסכין למטה בתלוש הוא כשר בדיעבד, כיון שהבהמה למעלה חיישינן לדריסה. אבל קשה על זה, דבההיא ברייתא נאמר לשון בכל שוחטין וכו' בין סכין למעלה וכו' בין למטה, דמשמע מלשון בכל שוחטין שהוא לכתחילה, וכדדייקינן כן לעיל טו, ב.

עוד איתא בתוס' דכיון שנאמר לשון שמא ידרוס ולא שמא דרס, אף על פי שמיירי שבדיעבד עשה כן, מוכח מזה שאם עשה כן ועבר ושחט במחובר מלמטה, אף על פי שאומר ברי לי שלא דרסתי אסרו חכמים בשר זה משום גזרא שמא ידרוס פעם אחרת, דכך הוא תקנת חכמים, שכל ששחט

בסכין מחובר למטה אסור בדיעבד, ומשמע מזה שהוא הדין בתלוש שאסור לכתחילה, לא מהני מה שיאמר שבודאי לא ידרוס.

ההלכה:

בשו"ע יו"ד סימן ו, סעיף ד, הובא הדין נעץ סכין בכותל והעביר הצוואר עד שנשחט שחיטתו כשרה, והוא שיהיה צוואר הבהמה למטה והסכין למעלה, שאם היה צוואר הבהמה למעלה מהסכין שמא תרד הבהמה בכובד גופה ותחתוך בלי הולכה והבאה ואין זו שחיטה. ואפילו אמר ברי לי שלא דרסתי שחיטתו פסולה. לפיכך אם היה עוף בין צווארו למעלה מן הסכין הנעוצה או למטה הימנו שחיטתו כשרה. עכ"ל. לכאורה היה אפשר לדייק מזה דרך בסכין נעוץ נאמר שחיטתו כשרה רק בדיעבד בסכין למטה, אבל בסכין תלוש אפשר כשר גם לכתחילה.

אולם לא כן הבין הש"ך שכתב בס"ק ח' דמוכח בש"ס ופוסקים דגם בתלושה שלא נעץ בשום דבר אפילו צוואר הבהמה למעלה מותר בדיעבד בכהאי גוונא כיון שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס (אע"פ שהוא למטה) ומשמע מש"ס דלכתחילה מיהו אסור, וגם בעוף יש לחוש לכתחילה בצוואר העוף למעלה אפילו הסכין תלושה בידו. עכ"ל.

והנה הפר"ח חולק על הש"ך, לומר שמש"כ הש"ך שבסכין תלושה למטה ובהמה למעלה כשר רק בדיעבד, אינו משמעות הגמרא. דלשון הברייתא הוא בכל שוחטין וכו' בין סכין למטה וכו' בין סכין למעלה, משמע לכתחילה. והוא במחובר בצוואר למטה ובתלוש בצוואר למעלה. זוהי תמצית קושיית הפר"ח, וכדהובאה בפמ"ג, ומהאי טעמא

הפר"ח רוצה להכשיר לכתחילה בצוואר למעלה בסכין תלוש.

אמנם כבר כתבו האחרונים שדברי הש"ך הוא על פי הפוסקים הראשונים: הרשב"א ורבנו ירוחם שכתבו כן, והאריכו בשוב קושיית הפר"ח מה שדייק מלשון בכל שוחטין שהוא לכתחילה.

הפלתי מודה לדינא להפר"ח ונדחק ליישב הש"ך שהוא מיירי רק במעביר הצוואר הבהמה על הסכין התלוש, אבל במעביר סכין שפיר דמי. והתבואת שור ושמ"ח אינו מודה בכך, אלא שמחדש חידוש אחר שהש"ך וודאי מתפרש כפשוטו, שכל שהבהמה עומדת והסכין למטה הוא בדיעבד, אלא שהברייתא מיירי שהבהמה קשורה למעלה ואינה יכולה להכביד על הסכין, וסמך על מש"כ רש"י שהבהמה תלויה באוויר, ונדחק בכמה אופנים ליישב הסוגיא לפי זה.

אבל הפמ"ג מקיים דברי הש"ך כפשוטם, ושכן פשטות הסוגיא על פי מש"כ לעיל, לפי מש"כ התוס' בהכרח שכמו שהסיפא דמחובר בסכין למעלה בדיעבד, כן הרישא בסכין למטה ותלוש בדיעבד. ומוליד ומביא הסכין שזה פירוש בתלוש, כמו שכ' רש"י. ומה שהק' הפר"ח מלשון בכל שוחטין, דמשמע לכתחילה, כתב הפמ"ג שאינו מוכח, כי הרבה פעמים מצינו לשון בכל שמכוון לבדיעבד עיי"ש. וע"כ כן צריך לפרש לפי מסקנת הגמרא דמוקמינן הברייתא לצדדין אליבא דרב ענן אמר שמואל. וכן משמע מפירוש הגרעק"א שם לקיים דברי הש"ך. ועוד האריכו בזה בלב אריה ובראש יוסף לקיים הסוגיא אליביה.

והשמלה חדשה, אף על פי שכאמור חידש כנ"ל להתיר בבהמה קשורה, בכל זאת כתב בפסק הלכה שדרך שחיטה בהמה למעלה, שכן הוא בבה"ג.

ולי נראה שגם לשון הרמב"ם מוכיח כהש"ך, שכ"כ בהלכות שחיטה פרק ב' הלכה ז': כיצד שוחטין (פי' לכתחילה) מותח הצוואר ומוליך הסכין ומביאה. ואח"כ כתב - בין שהיתה הבהמה רבוצה בין שהיתה עומדת ואחז בערפה (כיון שהבהמה למעלה כתב אחז בערפה, משא"כ לעיל מיירי שהבהמה למטה, ע"כ כתב ומתח הצוואר) והסכין בידו מלמטה ושחט הרי זו כשרה עכ"ל, הרי כיצד שוחטין הוא לשון לכתחילה, ולשון ושחט שחיטתו כשרה הוא בדיעבד, וכן שאר ההלכות הנאמרות שם ברמב"ם אחר זה שהם בדיעבד ואמר שחיטתו כשרה, וכן דייק במגיד משנה, עיי"ש הלכה י').

ומאחר שכן הוא דעת הש"ך ע"פ פוסקים ראשונים ואחרונים שעומדים בשיטתו, נהגו כן בכל תפוצות ישראל בכל הדורות שחיטה כשרה לכתחילה להקפיד שתהי' הבהמה למטה, ומי יקל ראש נגד זה.

הסיכום

דהשינוי שרוצים לעשות כעת ע"י הפען בעמידה היא הפיכת שחיטה כשרה לכתחילה לשחיטה כשרה רק בדיעבד, אשר יראי ד' המדקדקים בכשרות לא יוכלו לאכול בשר זה.

(וכהוספה וסניף לזה נראה שע"פ המבואר ביו"ד סימן רי"ד בהנהגות איסור שיש בזה משום נדר מלשנות, ובחתם סופר סימן ק"ז מבואר שיש בזה איסור דאורייתא, וגם אי אפשר להתיר מאחר שיש בזה קבלת ציבור, נמצא מאחר

שבדייקא נהגו לשחוט בסכין למעלה משום חשש איסור, יש בשינוי זה משום איסור דאורייתא, ואכמ"ל).

הערה: נראה דכל מה שנאמר בפוסקים הנ"ל כשרות בדיעבד הוא אם במקרה נעשה כן, אבל להתנהג כן לעשות תמיד הוא בגדר איסור לכתחילה, ופשוט.

ב. הימום לאחר השחיטה

הסוגיא:

חולין דף קי"ג, אמר שמואל משום ר"ח השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה הרי זה מכביד את הבשר וגוזל הבריות ומבליע דם באיברים, פירש רש"י לפי שבשעת שחיטה היא טרודה להוציא דם וכששובר מפרקתה מתוך צרתה אין בה כח להתאנח ולהוציא דם והיא נחה ושקטת והדם נבלע באברים ומכביד הבשר, ונמצא גוזל הבריות כשהוא מוכרה במשקל והדם שוקל. ושם בגמרא איבעיא להו היכי קאמר מכביד הבשר וגוזל הבריות משום דמבליע דם באברים הא לדידיה שפיר דמי (פירש"י, דליכא משום גזילה שרי לפי שהוא - הדם - חוזר ויוצא במליחה) או דילמא לדידיה נמי אסור (פירש"י, דמבליע הדם ושוב אינו יוצא ואוכל דם) תיקו.

הרי לפירש"י הספק הוא אם מליחה מהני לבהמה שנשבר מפרקתה. ויש מן הראשונים שחולקים על פירש"י, והוא בהג"א, ובטור בשם הרא"ש, דס"ל דודאי ע"י מליחה יוצא הדם הנבלע, והאיבעיא בגמרא היא רק אם מותר לאכול באומצא, דבשר בהמה מותר לאכול חי בלי מליחה, דרק לבישול צריך מליחה, ובזה מבעי לן דכיון דנשבר

מפרקתה ונבלע דם יתר באברים אפשר דאסור לאכול חי, וקיימא לן בכל הראשונים דתיקו דאיסורא לחמורא, וע"כ בנשבר מפרקתה אסור באכילה, לרש"י אפילו אחר מליחה, ולהחולקים רק בשר חי אסור.

ההלכה:

בטור יורה דעה סימן ס"ז הביא שיטת העיטור כשיטת רש"י דמליחה לא מהני, וכתב שהרא"ש חולק עליו וס"ל דרק לאכול באומצא אסור. ובשו"ע שם סעיף ג' פסק כן שהשובר מפרקתה אסור לאכול בשר חי, אבל ברמ"א שם - דאנן קיימא לן כוותיה - כתב שנהגו להחמיר לחתכו ולמולחו, וביאר הש"ך כוונתו לשיטת רש"י דכיון שנשברה המפרקת אין הדם יוצא אלא נבלע באברים, אלא שס"ל דגם לשיטת רש"י האיסור הוא רק אם מולחו חתיכות שלימות אבל אם מולח חתיכות חתיכות גם לרש"י מותר לבשל (ולמד דין זה ממה שכתב בסעיף ד' בנצרר הדם מחמת מכה שצריך לחתוך אותו מקום ולמלוח לבדו יפה, ודימה נצרר הדם לנבלע הדם למלוח מקום הנבלע לבדו).

ומהו גדר החתיכות בזה מבואר בפלתי שבכי האי גוונא צריך לחתוך כל אבר ואבר לבדו ולמולחו, והוא מפני שאין אנו יודעים באיזה אבר נבלע דם השחיטה שהיה צריך לצאת, ונלמד מהא דנצרר הדם שבכי האי גוונא אין הדם יוצא במליחה ממקום למקום, ואם כן בהכרח שכל אבר ימלחנו לבדו.

והנה שם ברמ"א כתב עוד - כמובא בבית יוסף בשם שבלי הלקט - שלא דוקא שבירת מפרקת אסור מהאי טעמא שאין הדם יוצא אחר השחיטה אלא שיש להזהר מלתחוב סכין בלב הבהמה אחר השחיטה או כל דבר אחר

לקרב מיתתה משום שכל זה מונע יציאת הדם ונבלע באברים.

מבואר בזה האיסור לעשות פעולה המונעת גמר הפירכוס ויציאת הדם (יעויין בדרישה שהפירכוס ויציאת הדם תלויים זה בזה), ואם עבר ועשה כן אסור הבשר באכילה עד שימלח אבר אבר לבדו. (וזה דבר שאינו במציאות לעשות כן, גם אין אנו בקיאים בחילוקי האברים כראוי).

(ושם בט"ז וש"ך הקשו ממש"כ בשו"ע סימן כ"ג שמותר להכות על הראש של הבהמה אחר שחיטה שתמות מהר, שזה סותר הדין הנ"ל. הש"ך תירץ דשאני הכאה שמסתמא ידעו חכמים שאין זה מונע יציאת הדם ואין לדון מזה לפעולה אחרת, והט"ז תירץ דהתם מיירי אחר שיצא כל הדם, והדרישה דחה פירוש זה כי אם יצא הדם כבר אין צורך בהכאה, אלא שחילק שהתם מיירי מדין שהי"י גרידא יעיי"ש, אבל ודאי מדינא אסור משום עצירת הדם כמבואר כאן, וכבר איתא בספרים שארבע מאות ועשר רבנים בדורות האחרונים אסרו ההכאה על הראש).

סוף דבר למדו מזה האחרונים לאסור ההימום בכל צורה שהיא כל זמן שהבהמה מפרכסת ומוציאה דם, וכן הוא באחיעזר ח"ד סי' י"ט וכ' (שהיתה מעין גזירת מלכות שאסרו השחיטה לגמרי בלתי הימום אחר שחיטה) שאין להתיר אלא בדיעבד בדוחק גדול (וקרא לזה גזירה וסיים שהשי"ת יצליח להפר עצת שונאינו ורודפינו עליהם אמר הכתוב זבחי אדם עגלים ישקון, עכ"ל).

**הסיכום: כי הימום הבהמה אחר שחיטה אינו מותר
אלא בדיעבד בדוחק גדול, ובשר כזה אינו ראוי לאכילה
להחרדים לדבר ד'.**

ג. חשש נבילות וטריפות

בשו"ע יו"ד סימן י"ח בפגימת סכין אפילו בכל שהוא פוסלת ומנבלת הבהמה, וצריך לבדוק י"ב בדיקות (בג' הצדדים, בהולכה והבאה בכל צד, בבישרא ובציפורן, עיי"ש סעי' ט'), ולבדוק בין קודם שחיטה ובאמצע ולאחר שחיטה, ושם בסעיף ט': ויבדוק לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרים עכ"ל. ושם בסעיף י"ז: ובחינת החוש המישוש כפי כוונת הלב עכ"ל. ושם בדע"ק הובא שכשיש היסח הדעת כל שהוא או טירדא כל דהו צריך לחזור ולבדוק אפילו כמה פעמים וצריך לזה משקל יראת חטא בלי נטיה כל דהוא, עכ"ל. ובדרכי תשובה שם ס"ק ד' בשם האבקת רוכל שמחמת בהלה ופחד נאבד ההרגשה לבדוק כראוי וכל שיש אפילו פגימה כלשהו נעשה הבהמה נבלה מן התורה עכ"ל.

וכמו כן גוף מעשה השחיטה צריך בישוב הדעת הרבה כי שהיי' או דרסה כל שהוא פוסלים השחיטה כדאיתא בסימן כ"ג, ושם בדרכי תשובה ס"ק א' אודות השוחטים המראים חריפות ושוחטין במהירות וחפזון ובאים עיי"ז לחשש דרסה שמחמת הבהילות אינו יכול לשים לב שלא יעשה דרסה משהו, ושם ס"ק ד', וצריך להזהר שלא יוסיף תת כחה באמצע השחיטה דהו"ל תנועה זו דרסה כל שהוא ופסולה, ושם בדע"ק ונותן לב שלא יהא הכבדת ידו וכו'.

מבואר בזה עוצם הכוונה וישוב הדעת ומנוחת נפש הנצרכים לשחיטה ובדיקה, וכבר נזכר לשון הדע"ק כי צריך

בזה משקל גדול ביראת חטא, ואיך יתכן זה אם מפקח חילוני (גוי או יהודי) יעמוד על השוחט וכל מגמתו לפקח שלא יטה השוחט מהוראת החוקים שלהם הרי בהכרח שהוא גורם בזה לביטול כוונת השוחט למעשהו ע"פ דין תורה לבד וגם מהיסח הדעת, ושלא כמוש"כ השו"ע הנ"ל, שלא יפנה לבו לדברים אחרים.

ונוסף לזה שגורם לו להיות מבוהל ומתפחד, וכמו שכתב בדבר משה סימן פ"ה וז"ל: בשוחט שהיו מרתתים ידיו ואמר שזה מפני שמביטים אחריו וחיוו תלויים בזה. (והעידו בפנינו באסיפת הרבנים שבעיר אחת במדינתנו שיש מפקח על השחיטה מהממשלה דרש הלה לפטר שוחטים שלא מצאו חן בעיניו ונלקחה פרנסתם). ועי"ז שנעשה השוחט מבוהל במקצת מעט, כבר נאבדה ממנו ההרגשה וחוש המישוש לבדוק ולהרגיש כל פגם ודרסה משהו, ועל כן אע"פ שמעיד שעשה כהוגן אין לו נאמנות כי בעצמו אינו יודע דלהכי לא הרגיש, ויש חשש נבילות בשחיטתו.

(ועוד שכפי המוצא המפקח הזה צריך לבדוק חריפות הסכין, ויש בזה חשש שע"ז גופא יגרום לפיגומו, ולא עוד אלא שכל דעתו והקפדתו על החידוד, ואע"פ דמדינא גם כן צריך הסכין להיות חד וחריף, אבל יש בזה גבולים וגדרים ועיקר הקפידא שיהיה חלק בלי פגימות וכבר דיברו הפוסקים מזה שחידוד יתר מפריע הבדיקה ועוד חסרונות בהשחזה יתרה, נמצא שהפקוח הזה עלול לגרום לפיסולו של הסכין והעברת דעתו של השוחט מן העיקר אל הטפל, יעוין בדרכי תשובה שם סעיף ו' ועוד אחרונים).

**מסקנת הדברים: שהתקנות החדשות שרוצים לעשות
גורמים להשחיטה דין בדיעבד בתוספת חששות נבלות
וטרפות ממש.**

פרק יב

מאיר בראנדסדארפער

מו"צ בהעדה החרדית

רב שכונת בתי אונגרין והסביבה בעיה"ק ירושלם תובב"א

רח"י שבטי ישראל 37 א', טל. 829692

(העתקנו התשובה מכתב ידו)

בס"ד, פעה"ק ירושלם ת"ו. יום א' לסי ונתתי שלוי
בארץ וגוי ל"ו למי בני"י, כ"א אייר תשמ"ח לפ"ק.

שפעת שלומים, כטל וכרביבים, ושפע ממרומים, בימי
מ"ט מונים, ויתברך בכפלים, בחיי נחת טובים ונעימים,
ולאריכות ימים ושנים ברוכים, עוד ינובון בשיבה דשנים
ורעננים, לראות בנחמת ציון וירושלים, ה"ה מע"כ גאון
עוזינו נזר ראשינו פוסק דורינו מרן הגאון כש"ת רבי יצחק
יעקב ווייס שליט"א, רב ואב"ד פעה"ק ירושלם
תובב"א.

אחד"ש מע"כ הד"ג שליט"א, הנה עתה באתי על דברי
תורה, והוא על דבר שחיטה במעומד הנהוג בשחיתת
בהמות גסות בכו"כ מקומות בחו"ל, דהיינו שמגביהים
אותם על ידי מכונה והבהמה נשארה עומדת על רגליה,
והשחיטה הוא באופן שצואר הבהמה הוא למעלה והסכין
למטה, והנה זה רבות בשנים אשר מע"כ הד"ג שליט"א
כבר ערך תשובה ארוכה בנידון זה, אשר טרם ראתה אור
הדפוס, ומרוב ענותנותו דמרן שליט"א ביקש ממני לעבור
על פרשתא דא ולתנייה ולהעלות על מכתבי את אשר
נלע"ד להעיר בזה, ופקודתו שמרה נפשי, ומהשי"ת אשאל
מענה לשון, שלא אכשל בדבר הלכה ובזה החלי בעזה"י.

הנה פתח דברי מע"כ הד"ג שליט"א לברר יצא שאין
לפקפק ח"ו על השחיטה במעומד הנ"ל אם נעשה בכל
הפרטים המבוארים שם, והוא דמקור הלכה זו הוא ממאי
דאיתא בחולין (ט"ו ע"ב) דכל שוחטין בין בתלוש בין
במחובר, בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה, בין

שהסכין למטה וצואר בהמה למעלה, ועוד (שם) נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה, ועוד (שם ט"ז ע"ב) אמר נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה, אמר רב ענן אמר שמואל לא שנו אלא שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה, אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה חיישינן שמא ידרוס, והא קתני בין שהסכין למטה וצואר בהמה למעלה בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה, אמר רב זביד לצדדין קתני, סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלוש (דאדם או חז) בסכין למטה, ושוחט, והבהמה התלויה באויר, (רש"י), סכין למעלה וצואר בהמה למטה במחובר (כלומר אף אמוחבר רש"י), רב פפא אמר בעופא דקליל, (תרווייהו אתלוש ואמוחבר קיימו, ובעופא דקליל, ובהמה דקתני לאו דוקא, מדברי רש"י) עכ"ל הש"ס מה שנוגע לעניננו.

והרי"ף והרא"ש בפ"ק דחולין (שם) פסקו כשני האוקימתות, ומבואר טעמייהו בב"י (יו"ד סי' ג') משום דמשמע דהני תרי אוקימתא לא פליגי אלא ביישוב הברייתא אבל לא לענין דינא, וכן משמע מדברי רש"י, ולפיכך פסקו הרי"ף והרא"ש שני האוקימתות, וכן פסק הרמב"ם (בפ"ב מה"ש ה"ח) וכן דעת הרשב"א, וכן כתב עוד הבי"י בכסף משנה (שם).

והנה לפי המבואר בש"ס (שם ט"ו ע"ב) הא דקתני בכל שוחטין היינו אפילו לכתחילה כמו שיראה המעיין שם, וא"כ לאוקימתא דרב זביד דלצדדין קתני, סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלוש מותר לשחוט אפילו לכתחילה, וכן לרב פפא בעופא דקליל בצואר למעלה והסכין למטה בכל גווני מותר לשחוט אפילו לכתחילה.

אלא שהש"ך (שם סק"ח) לא כתב כן, כמו שיראה המעיין שם שכתב דמוכח בש"ס ופוסקים דבסכין תלושה וצואר הבהמה למעלה מותר בדיעבד, דכל שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס, אבל לכתחילה מיהת אסור, וגם בעוף יש לחוש לכתחילה בצואר עוף למעלה אפילו

כשהסכין תלושה בידו עכ"ד, וזה דלא כדמוכח לכאורה בפשיטות מדברי הש"ס (שם), וכבר תמה עליו הפרי"ח (שם ס"ק י"א) והאריך להוכיח מדברי הש"ס דבסכין תלוש למטה וצואר בהמה למעלה אפילו לכתחילה שרי, ובעופא דקליל אפילו בצואר למעלה בכל גווני שרי אפילו לכתחילה יעו"ש.

אמנם התבוי"ש (שם ס"ק ט"ו) האריך בשוב דברי הש"ך, ותוכן דבריו דמש"כ הש"ך דמוכח בש"ס ופוסקים דבסכין תלושה וצואר בהמה למעלה אינו כשר רק בדיעבד, היינו שמעביר הצואר על הסכין, ומש"כ דכל שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס כלום, בכל ענין שתופס קאמר, אפילו אינו מעבירה רק מעביר הצואר עליה, והוכיח כן ממה דאמר רב ענן מילתיה אהא דנעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה דלישנא דדיעבד הוא, ומיירי במעביר הצואר על הסכין, משא"כ היכא דהבהמה תלויה למעלה וקשורה ראשה למעלה, באופן שאי אפשר שתכביד ואינו מוליך הצואר רק מוליך הסכין, דאיכא תרתי לטיבותא בהא אמר רב זביד דשרי אפילו לכתחילה, וכש"כ בעופא דקליל בכה"ג שרי אפילו לכתחילה, וכן מבואר להדיא בדבריו בשמ"ח (שם סע"ח), וז"ל ואין לשחוט לכתחילה בין בהמה בין עוף כי אם שהצוואר יהיה למטה או בצדדים והסכין בידו ומעבירו על הצוואר, או שהבהמה וכש"כ עוף ראשם קשור למעלה **באופן שאי אפשר להכביד על הסכין כלל**, והוא מעביר הסכין בידו מלמטה בצוואר עכ"ל.

הרי מבואר דעת התבוי"ש דהיכא דהבהמה קשורה ראשה היטב ותלויה למעלה, ומוליך הסכין מתחת הצואר ליכא בזה שום חשש ואפילו לכתחילה שרי לשחוט בכה"ג, וכן מבואר עוד להדיא ממה שמסיק בתבוי"ש (שם) בסיום דבריו וז"ל עוד נ"ל דאפילו לקצת פירושים (שהביא לעיל שם) בגמרא והפוסקים דמשמע דשרי לכתחילה בכמה גווני בהולכת צואר בסכין. אכן בדורות אלו לא שפיר כלל

למעבד כן לכתחילה, דבטלו אנשי אומן ידים כמותם, הרי מצינו מהם שהיה שוחט בכשרות עופא בהדי דפרת, מה שלא יוכל לעשות שום שוחט בדורות אלו, והלואי שישחטו כהוגן בהעברת סכין על גבי צואר, או מתחת לצואר וראש הנשחט קשור היטב למעלה, **באופן שאי אפשר לו להכביד כלל על הסכין** עכ"ל. הרי מבואר דעתו דבכה"ג ליכא לדעתו שום חשש ואפילו לכתחילה מותר לשחוט בכה"ג.

והנה עפ"י הצעה זו שפיר מצינו בזה היתר ברור ופשוט להני מקומות דנהגי בשחיטה במעומד, אם הוא באופן שהראש תלוי וקשור היטב למעלה, ואי אפשר לו להכביד כלל על הסכין, וממילא אי אפשר עוד לבוא לידי חשש דרסה כלל. אלא דלבתר הכי שדי ביה מע"כ הד"ג שליט"א נרגא, מכח דבריו הדרכי תשובה (שם ס"ק מ"ז) שהביא מספר מנחת הזבח (כלל ג' קומץ סע"ו ועשרון סק"כ), שהעלה בזה דאף כשקשר הראש היטב למעלה אין לשחוט כך כי אם בשעת הדחק, כגון שאי אפשר להפיל את הבע"ח לאיזה סיבה, ואפילו בעוף יש להחמיר שלא לשחוט כך, כי אם בשעת הדחק דוקא יעו"ש, והביא בזה מע"כ הד"ג שליט"א משו"ת ערוגת הבשם (חיו"ד סי' ג') שהיה גברא רבה והיה בעצמו [אמ"ה: שוחט] בכמה קהלות גדולות, אלא שכתב בזה מע"כ הד"ג שליט"א שאין הספר תחת ידו לעיין בו טעמו ונימוקו למה אוסר לשחוט כן לכתחילה בלאו שעת הדחק.

ומ"מ צידד בזה מע"כ הד"ג שליט"א בכחא דהיתרא להשוות דברי הפוסקים בזה, ואולי אפשר לומר דדוקא בקשור למעלה לבד הוא דהחמיר, משום דאכתי אפשר דתגביה ראשה למעלה ולנענע בצדדין דבודאי מיטרפא בזה, וכמפורש כן להדיא בשו"ת הרד"ם (חיו"ד סי' ב'), ובשו"ת אבני נזר (חיו"ד סי' ג') וכן מוכח מדברי הדע"ק (ריש סי' כ"ד) דבנענוע הבהמה ראשה למעלה או לצדדין

באמצע השחיטה מיטרפא בהכי, ואף דבאמת⁷ [א"ה: המנחת יעקב בודאי כתב כך כפי שאמרו לו השוחטים,

(7) האמת היום, הוא להיפוך, כמו שראיתי בעיני כשהייתי בבית השחיטה הרבה פעמים, ואספר רק כמה דוגמאות, כדי שיידעו האמת לאמיתו, ואין חכם כבעל נסיון.

ראה בספרי קול השחיטה, בנוגע למה שראיתי שם בהשחיטה הקטנה שקהילת בראייער שחטו שם ס"ה 12 עד 13 בהמות לשעה, ויש לי עוד הרבה לכתוב מה שראיתי שם, אבל אכמ"ל, ואעתיק כאן מש"כ בס' קול השחיטה:

בשחיטת ... למדן חסיד מאכיל טריפות - שוחט עושה הרבה הגרמות ומשאיר הכל בתור כשר

במשחטת ... שחטו למען קהילת ... שם שחטתי ביחד עם שוחט חשוב ר' ... נ"י בשביל השחיטה של הרב ... שליט"א, אותו שוחט היה שוחט חרדי, אני הייתי מכין לו סכיני שחיטה, הוא היה שוחט עם הסכינים שלי כי הוא היה עצל להכין את הסכינים שלו, כך שהיה לי בכל יום כמה שעות עבודה להכין סכינים, אני עשיתי זאת מרצוני הפרטי ללא כל תשלום, השחיטה היתה במהירות של 13 בהמות לשעה, היה שוחט נוסף שהיה בודק בדיקת פנים ובדיקת חוץ, ואני עזרתי לו לעשות בדיקת חוץ, כי הוא לא היה יכול לבדו לבדוק גם בדיקת פנים וגם בדיקת חוץ אצל 13 בהמות בשעה אחת. העבודה שלי היתה לבדוק ולשים את התווית (בלאמבע) כשר, הרבה פעמים הורדתי את הרירים הקטנים ששםם סירכות קטנות, ולפעמים הוא עשה זאת. (ועיין מה שכתבתי בזה באריכות בספרי שו"ת זבחו זבחי צדק בענין זה ותבין). שם היה חסיד .. הוא היה שוחט עבור הרבנים מניו ג'רסי, הוא הי' מאכיל טריפות, הוא לא היה יכול להטריף יותר מ-2% או לכל היותר 3%, הוא היה זקן ... ולמדן מופלג, וגם בעל תוקע בקהילת ... (נדמה לי שהוא כבר יותר לא הבעל תוקע, כי אני סיפרתי לר' ... (עסקן ובעל דיעה באותה קהילה) מה טיבו של אותו ברנש, אותו אדם היה גם מגיד שיעור דף היומי שם) אז הוא ניגש אלי ומספר לי שהשוחט ר' ... עשה 4-5 הגרמות והניח אותם בתור כשר רה"ל, באותו רגע תפסה אותי חרדה, לאחר כל כך הרבה מאמץ שעולה לי יש לנו כל כך הרבה נבלות, אמרתי לו לך תאמר זאת לשוחט הראשי (שהיה ירא שמים) וכך הוה.

אותו שוחט תפס את עצמו בראשו. בקיצור, סיפרו את מה שקורה למנהל הממונה ר' ... ולשנינו הי' כבר תפקיד חדש לבדוק כל לשון אם אין שם הגרמה, אמרתי לאותו שוחט ר' ... שהוא מחוייב לספר זאת לרב, כי יש כאן שאלה, האם אותו שוחט מותר לו להמשיך לשחוט, כי הוא העביר הגרמות בתור כשר. אמרתי להשוחט שאם קשה לו לראות, אז אני מציע לו שילבש משקפיים, ואז הוא השיב כי הוא רואה טוב, הכח של הבעל הדבר אין לשער. ונחוץ לדעת שהשו"ב הנ"ל היה מהשובי"ם הכי המומחים [ומראש השוחטים הנקראים שובי"ם יראים ושלמים] דהיום, (ויש ע"ז כמה עדים נאמנים).

וראה בספרי קול השחיטה דף מ"א, וז"ל:

**בעל השור על שורו - בעל הבית קצב פושע ישראל הכה שוחט
על שקבע טריפה - בגלל הפחד מכשירים הרבה מן השוחטים
אפילו נבילות**

דודי השוחט ובעל תפילה ר' יחזקאל ווערצבערגער ע"ה הלך הרבה פעמים להחליף שוחט אחר, והרבה פעמים שחטו שם בשביל קהילת ברויער או בשביל וויינשטאק וצעהלים.

פעם אחת עשה כמה נבילות בעת השחיטה או בעת הבדיקה, ניגש אליו בעל הבית שהיה פושע ישראל והחטיף לו סטירה בפרצוף, הוא נפל על הריצפה ולא יכל לזוז, ואז אמרתי לו (כאשר מצאתיו מונח על הרצפה בפשוט ידים ורגלים) שיזמין אותו לבית המשפט שישלם לו מיליון דולר, [כי הבעל הבית הוא מיליונער גדול] וע"ז השיב לי כי הוא מפחד ממנו, כי יש לו אקדח בכיסו, והוא יכול להרגו רח"ל בלי שום רחמנות.

מכאן ניתן להוכיח שהשוחטים פשוט מפחדים מהבעלי בתים הקצבים ומכשירים גם נבילה.

ראה ההיסטוריה מהרבנים המכשירים של עשרות בשנים — הרב מצעהלים, הרב יחזקאל ראָט והרב מבאָטער — שהורידו את ההכשרים שלהם בגלל שתפסו את השוחט שלהם ונתברר להם שהאכיל נבילות וטריפות ארבעים שנה בארצה"ב, מה קרה אחר שהרבנים הנ"ל אסרו את השחיטה, זרקו את הרבנים מהשגחתם בגלל שלא רצו ליתן הכשר על שו"ב מאכיל טריפות ששוחט עם סכין פגום 40 שנה.

ובגודל צדקתו ותמימותו חשב שהשוחטים אומרים לו את האמת] אם יארע כן שתנענע הבהמה ראשה למעלה או לצדדין יטריף אותה השוחט, מ"מ יש לחוש דאולי מחמת מהירות השחיטה לא ירגיש השוחט בזה, על כן ס"ל לבעל מנחת הזבח דאין לשחוט כן אלא בשעת הדחק, אבל אם ראשה נאחז שפיר באופן שאי אפשר לה לזוז לא למעלה ולא לצדדין, אפשר דגם הוא מודה דמותר לשחוט כן אפילו לכתחילה. ע"כ תוכן דברי מע"כ הד"ג שליט"א בישוב דברי המנחת הזבח.

ועפ"י הצעה זו שוב מסיק בזה מע"כ הד"ג שליט"א, וכתב ומה דאתאן לפי הנזכר לעיל, דעכ"פ בקשור היטב דאי אפשר לזוז לשום צד מותר לכתחלה לכל הדיעות, והיינו דהוסיף בזה מע"כ הד"ג דלא סגי בקשירת ותליית הראש למעלה לבד, אלא דבעינן גם כן שיהיה הראש קשור היטב כל כך שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז לשום צד.

אמנם שוב שדי ביה מע"כ הד"ג שליט"א נרגא אף בקשירה היטב שלא יהיה לו אפשר לזוז לשום צד, עפ"י דברי היריעות שלמה על שו"ע יו"ד (שם), דמבואר שם דאף דמעיקרא דדינא דעתו כהפ"ח דאפילו לכתחילה מותר לשחוט בסכין למטה וצואר בהמה למעלה, מ"מ מסיק שם בזה דבכל זאת נראה דאם שוחט בסכין למטה וצואר בהמה למעלה לא עדיף מן אינו מוחזקים בשחיטה, דמבואר בשו"ע (שם ריש סי' א' ברמ"א) דאף לדין דהכל

אחר זמן רב הבטיחו לרבנים הנ"ל סכומי כסף גדולים מאוד, ממש הון תועפות, ולא יכלו לעמוד בנסיון ונתנו הכשר עוה"פ, והשוחט עם סכין פגומה הנ"ל שוחט ובודק עד היום הזה. וכל זה נדפס ונתפרסם בעיתונים מידי שבוע בשבוע.

אותו השוחט הנ"ל ששחט 40 שנה עם סכין פגום, תפס אותו עכשיו הרב מבאטור שעשה "גלאט כשר" יותר מ-90 אחוז, ובכלל אינו בודק את הסירכות כראוי ורק מנתק וכו', ואינו בודק בפורין וכו'.

שוחטין אף אינו מוחזקים דלעלופי לא חיישינן, אבל בכל זאת אסור להשוחט לשחוט בעצמו שלש פעמים הראשונים רק בפני חכם ומומחה, וא"כ הכי נמי מכיון דאין דרך שחיטה בסכין למטה וצואר למעלה, נהי דלא חיישינן שמא ידרוס, דאם ידרוס בודאי יאמר ויגיד, מ"מ הרי עכ"פ אין דרך שחיטה בכך והוי כאינו מוחזק דאסור לשחוט בינו לבין עצמו, ושפיר כתב הש"ך דאסור לכתחילה לשחוט לעצמו כמו באינו מוחזק יעו"ש.

ומסיק בזה מע"כ הד"ג שליט"א דאף אם יסדרו כל השחיטות באופן זה לא שייך טענת היריעות שלמה, מ"מ אי אפשר להכחיש דלא ניקל לשחוט בכה"ג, ואף בשחיטה הנהוגה אנו יודעין דכשמזדמן לפעמים שצואר הבהמה אינו מונח על מקומו היטב לא כל שוחט מסוגל לשחטו, ואף דלמעשה אין חשש בשובי"ם מומחים ויראי ה' מרבים, מ"מ איכא למיחש שלא יבואו לידי מכשול, ע"כ תוכן דברי מע"כ הד"ג שליט"א במה שנוגע להלכה למעשה בנידון זה חוץ ממאי דכתב לפלפל ושקל וטרי בישוב דברי הש"ס והפוסקים בזה.

ומה שנלע"ד להעיר בדברי מע"כ הד"ג שליט"א, דחוץ ממה שאין רוח חכמתו נוחה משחיטה כזו, משום דאין השחיטה בכה"ג קלה כל כך וחושש בזה שלא יבואו לידי מכשול ח"ו, הרי גם לעיקרא דדינא אין הדבר פשוט כל כך להיתרא, והוא שהרי כבר הביא גם מע"כ הד"ג שליט"א דברי הדרכי תשובה בשם ספר מנחת הזבח, דאף בשקשר הרא"ש למעלה אין לשחוט כך כי אם בשעת הדחק, והביא בזה מע"כ הד"ג שליט"א גם עידותיו של בעל ערוגת הבשם זצללה"ה שהיה גברא רבא, והיה בעצמו שוי"ב בכמה קהלות גדולות, אלא מחמת שלא היה לו למע"כ הד"ג שליט"א את ספר מנחת הזבח לעיין בו, ולא ראה בזה רק מש"כ הדרכי תשובה בשמו, טרח עצמו מע"כ הד"ג שליט"א ליישב את דבריו, דאולי באופן שקשרו את הראש היטב מכל צד שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז לשום צד

גם הוא מודה בזה להיתרא, ולא החמיר בזה רק בקשירת ותליית הראש לצד מעלה לבד, דאז אכתי יש לחוש שיזוז את הראש לשאר הצדדים ויכולים לבוא לידי מכשול ח"ו.

אמנם המעיין בגוף הספר מנחת הזבח בפנים, יראה להדיא דמש"כ להחמיר שלא לשחוט לכתחילה שום בע"ח כי אם כשהצואר למטה ומעביר הסכין על הצואר, ורק בשעת הדחק הוא דהתיר לשחוט בסכין למטה וצואר הבע"ח למעלה על ידי קשירת הראש היטב, אפילו בקשירת הראש היטב שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז הראש לשום צד ס"ל הכי דלא לשחוט כן לכתחילה כי אם בשעת הדחק, ומבואר שם טעמו בזה משום דחשש לסברת הדרכ"ת שכתב ליישב את דברי הש"ך עפ"י סוגית הש"ס, דבסכין למטה וצואר הבע"ח למטה בכל ענין אינו מותר רק בדיעבד, ולא משום דנחית לחלק בזה בין קשירת ותליית הראש למעלה לבד, ובין קשירה היטב שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז הראש לשום צד.

ושיעור דבריו כך הוא, כי עשה בזה שלשה הכרעות: והיינו דלכתחילה לא ישחוט כלל בכה"ג שהוא הסכין למטה והצואר למעלה, ורק בשעת הדחק כגון שאי אפשר להפיל את הבע"ח לאיזה סיבה שהוא, מותר אפילו לכתחילה לשחוט כן בקשירת הראש היטב, אבל בלא קשירת הראש היטב, אסור לשחוט משום שצוארה מכביד על הסכין ואתי לידי דרסה, ובדיעבד אם שחט בלא קשירה יעשה שאלת חכם על זה, והמחמיר תבוא עליו ברכה, ומבואר שם טעמו בזה, דלכתחילה לא ישחוט כן מחמת סברת הדרכ"ת, ובשעת הדחק מותר לשחוט כן אפילו לכתחילה, והיינו בקשירת הראש היטב משום שאפשר לסמוך בכה"ג על דברי התבונ"ש שהתיר בזה אפילו לכתחילה, אבל בלא קשירת הראש היטב בכל ענין לא ישחוט, ובדיעבד יעשה שאלת חכם, משום דהדבר תלוי בפלוגתת הפוסקים, אם אפילו בלא קשירת הראש מתירים בכה"ג בדיעבד או לא. ומה שמסיק בזה והמחמיר

תבוא עליו ברכה, הוא עפ"י מה שכתב בעשרון (שם) בסיום דבריו וז"ל: **והיודע מהות הענין דכשהבהמה עומדת וצוארה למטה, אזי מיד כשמתחילין לשחוט נרתע, וחלישות אוזנתה ליפול לארץ, ומכבדת על הסכין, יש בה דרסה גמורה, וגם בקל לעשות שהיה ושאר קלקולים, לכן המחמיר שלא לאכול מהנשחט כן בלא קשירה תבוא עליו ברכה עכ"ל.** והרי על כל פנים אין שום רמז בדבריו לחלק בזה בין קשירת ותליית הראש לצד מעלה לבד, ובין קשורה היטב שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז הראש לשום צד.

וגם בלא"ה נלע"ד דאין שום סברא לחלק בין קשירה לקשירה, דהיינו שבזה יהיה הדבר תלוי אם מותר לשחוט כך לכתחילה או שאינו מותר רק בדיעבד, שהרי בלא"ה הדבר פשוט וברור דלכתחילה צריך להיזהר בכל סוגי שחיטה, ואפילו בשחיטה רגילה, דהיינו בסכין למעלה וצואר הבע"ח למטה, להחזיק ראש הבע"ח באופן כזה שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז הראש לשום צד, ואם אי אפשר רק בקשירה היטב אין לשחטו לכתחילה רק על ידי קשירה היטב.

ובשו"ת הרד"ם (חיו"ד סי' ב') שציין עליה מע"כ הד"ג שליט"א בשחיטה רגילה דהיינו בסכין למעלה וצואר הבהמה למטה היה המעשה, והוא באחד ששחט עגל, וקודם שחיטת רוב הסימנים תקף העגל על האוחז בו, והגביה ראשו וצוארו בתחילה בשוה, ואח"כ פירכס עצמו לכל צד, דאף שאמר השוחט שבכל צד שפירכס העגל הטה הוא כמו כן עם הסכין בצוארו ושחטו בהולכה והבאה בהכשר, מ"מ העלה להטריף דלא עדיף מאם נדחה יד השוחט או הסכין לכותל או לקרקע דהטריפה, כמבואר בשמ"ח (סי' כ"ג סע"ו) ובפמ"ג (שם שפ"ד סק"ח) משום דאי אפשר בלא שהייה וקל וחומר בנידון דידן דהוא כמעט מהנמנע להטות בסכין לכל צד שהטה העגל ראשו בפרכוסו ולשחוט בלא שהייה, וגם כשהגביה העגל ראשו למעלה

והשוחט לא ידע מזה לאמוד נפשו ודאי היה דרסה כמו בהמה למעלה וסכין למטה תקוע בכותל או בקורה והעביר הבהמה על הסכין דפסול משום דאי אפשר דלא דרסה, ואע"ג דהתם כשר כשהשוחט אוחו הסכין בידו, היינו משום דידע השוחט לצמצם לשחוט כפי כובד הבהמה שעל הסכין ושלא לדרוס, אבל כאן דלא ידע לצמצם נפשו לשחוט דרך הגבהת הבהמה ראשה ודאי דדרס ועוד האריך יעו"ש.

וכן בשו"ת אבני נזר (חיו"ד סי' ו') שציין עליה מע"כ הד"ג שליט"א ג"כ בשחיטה רגילה היה המעשה, והוא באחד ששחט שור שאינו מסורס, ובשעת שחיטה נענע ראשו הלאה, אך לא הגביה למעלה, והשוחט רדף אחריו בסכיניו ונשחטו כל הסימנים וגם מעט בשר המפרקת, ונסתפק השוחט אם כבר נשחטו רוב הסימנים קודם נענוע אם לא, והעלה שם לדינא דאם תנועת הנשחט הוא היפך תנועת השוחט, כגון שהוליד הסכין ממזרח למערב, והנשחט נענע עצמו למזרח, דאז הנשחט שוחט את עצמו גם כן, אז הדבר דומה לכשר ופסול ששחטו ביחד, והוא תלוי במחלוקת הפוסקים והלכה להחמיר, ואם נענוע הנשחט היה בשוה עם תנועת השוחט יש לחוש משום דרסה, אך אם יודע השוחט שמתחילת נענוע ועד סוף היה הולכתו במהירות יותר מתנועת הנשחט כשר, ובלבד שהנענוע היתה לאותו צד שהוליד השוחט את הסכין יעו"ש, וכן בכל מאי דשקיל וטרי בזה בספר דעת קדושים (רס"י כ"ד) אף בשחיטה רגילה קא מיירי.

וא"כ פשוט לפי"ז דאין כאן שום מקום לחלק ולתלות היתר השחיטה לכתחילה או לא, בהא דאם קשור היטב שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז לשום צד מותר לשחוט לכתחילה, ובאם לא אינו מותר לשחוט לכתחילה כי אם בשעת הדחק, דבאופן שיש לחוש שיזוז הבע"ח את ראשו לשום צד, הדבר פשוט דבכל סוגי השחיטה אינו מותר לשחוט לכתחילה ואפילו בשעת הדחק, אלא נראה

דאדרבה שזה שצריך שיהיה הבע"ח נאחז או קשור היטב באופן שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז לשום צד, לא הוצרכו הפוסקים להשמיענו, אלא עיקר חידושו של התב"ש ביישוב דברי הש"ך הוא, דאף בקשירת הראש היטב באופן שלא יהיה אפשר לו לזוז הראש לשום צד, לא סגי להתיר לשחוט לכתחילה בסכין למטה וצואר הבע"ח למעלה, משום דאכתי יש לחוש שיכביד הצואר על הסכין ויהיה בזה חשש דרסה, ומש"ה בעינן נוסף לזה גם קשירת ותליית הראש לצד מעלה, כדי שלא יהיה אפשרות ליפול ולהכביד על הסכין, ואז מותר לשחוט לכתחילה לדעת התב"ש וגם לדעת הש"ך. ולדעת המנחת הזבח אפילו בכה"ג אינו מותר לשחוט לכתחילה אלא בשעת הדחק, משום דחש בזה לדעת הדרי"ח, דס"ל ביישוב דברי הש"ך עפ"י סוגית הש"ס, דבכל ענין אפילו בקשור ותלוי למעלה וקשור היטב שלא יהיה לו שום אפשרות לזוז הראש לשום צד אסור לשחוט לכתחילה בסכין למטה וצואר הבע"ח למעלה, ובשעת הדחק סמך עצמו להתיר לשחוט לכתחילה אפילו בכה"ג על סברת התב"ש דמתיר בכה"ג לשחוט לכתחילה.

אלא שבדברי הדרכי תשובה (שם) יש מקום לטעות בהבנת דברי המנחת הזבח מחמת העתקת קיצורן של הדברים, והביא שם בסיום דבריו דברי המנחת הזבח שכתב שהיודע מהות הענין לא יקל עצמו לשחוט כן, דכשהבהמה עומדת וצוארה למעלה והסכין למטה מיד כשמתחילין לשחוט נרתעת, וחלישות אוחזתה ליפול על הארץ ומכבדת על הסכין ויש בה דרסה גמורה, וגם בקל לעשות שהייה ושאר קלקולים לכך החמיר שלא לאכול בשר מהנשחט כן תע"ב עכ"ל.

ולפום ריהטא נראה משמעות דבריו דזה קאי על כל עיקר השחיטה בסכין למטה וצואר הבע"ח למעלה אפילו כשהוא תלוי וקשור היטב למעלה, וממילא יש מקום לטעות בדבריו דאם הוא קשור היטב באופן שלא יהיה לו

שום אפשרות לזוז לשום צד, גם הוא מודה דמותר לשחוט כן לכתחילה, מכיון שכל עיקר הטעם שהחמיר בזה אינו אלא משום חשש הכבדת הצואר על הסכין, וזה אינו כאשר יראה המעיין בפנים. וכבר העתקתי דבריו למעלה, ודבריו ברור מלל, שזה לא קאי רק כששחט בלא קשירת הראש היטב שכתב שם בפנים שיעשה שאלת חכם אם הוא כשר על כל פנים בדיעבד, אבל לכתחילה פשוט שבכל ענין אין לשחוט כן, ובזה מסיק דהמחמיר שלא לאכול בשר מהנשחט כן תבוא עליו ברכה, אבל כשנקשר הראש היטב כבר פסק למעלה דאפילו לכתחילה מותר לשחוט בשעת הדחק כשאי אפשר לו לשחוט באופן אחר.

וכן בשו"ת ערוגת הבשם (שם) שהרעיש⁸ עולם על השחיטה בסכין למטה וצואר הבהמה למעלה, היה ג"כ המעשה ששחטו כן בלי קשירת הראש היטב, ובשעת השחיטה היו מנענעים ראשם לכל צד, והביא ג"כ מדברי המנחת הזבח הנ"ל שהחמיר מאד בזה, ובכל זה אין שום ענין להיכא שהראש קשור היטב, דבזה התיר שם לשחוט אפילו לכתחילה בשעת הדחק כשאי אפשר בענין אחר. ולעומת זה כשאפשר בענין אחר, ס"ל דאין לשחוט כן לכתחילה אפילו באופן שהראש קשור ותלוי היטב שאין שום אפשרות שיזוז ראשו לשום צד.

היוצא מדברינו דמלבד ממה דשדי ביה מע"כ הד"ג שליט"א נרגא דאפילו בקשירת הראש היטב אין מן הראוי ונכון לשחוט כן, דאיכא למיחש שלא יבואו לידי מכשול ח"ו, הרי נתבאר באר היטב דיש מן הפוסקים דס"ל דכל עיקר השחיטה בכה"ג דהיינו בסכין למטה וצואר הבהמה למעלה אפילו בקשירת הראש היטב אינו מותר לכתחילה,

(8) ראה לקמן האידך הרעישו הגה"צ בעל הרידב"ז והגאון האדיר בעל הגר"א זילבער זצ"ל, ועוד שוחטים בעלי מחברים מדורות הקודמים שהיו מומחים גדולים בשחיטה.

אם לא בשעת הדחק כשאי אפשר לשחוט בענין אחר, וכן ראיתי שפסק בספר מנחת יוסף (שם סעי'ט) דאין לשחוט כן לכתחילה אפילו בקשירת הראש היטב אם לא בשעת הדחק.

שוב ראיתי בשו"ת להורות נתן⁹ (ח"ג סי' מ') דגם הוא שדי ביה נרגא על הני מקומות הנוהגים בשחיטה כזו בסכין למטה וצואר הבע"ח למעלה. איברא כי מה שהביא שם בזה מדברי המנחת הזבח דהמחמיר שלא לאכול מבשר הנשחט כן תבוא עליו ברכה, בזה לא כוון נכונה כמש"כ למעלה, כי המנחת הזבח שם קאי בשלא נקשר הראש היטב ובזה כתב להחמיר אפילו בדיעבד, אבל כשנקשר הראש היטב, ותלוי למעלה גם הוא מתיר לשחוט אפילו לכתחילה בשעת הדחק, כשאי אפשר בענין אחר¹⁰, מ"מ בעיקרא דמילתא נראים דבריו נכונים וברורים דלפי מציאות של שחיטה כזו בקל אפשר לבוא לידי כמה וכמה

9) עיי' לקמן שהעתקנו תשובתו בשלימות, ומתוכה ניכר שהוא מומחה גדול בעניני שחיטה.

בעל להורות נתן כותב במומחיות גדולה שהוא ראה את המכונה ואת השוחטים איך ששוחטים במציאות, וכבוד הגה"צ ר' מאיר בראנסדארפער שליט"א כותב רק להלכה ולא למעשה, וכפי הנראה לא ראה את הבאקס הזה כלל, ומפלפל עם הבעל מנחת יעקב להלכה, ע"כ חושב שבעמח"ס להורות נתן לא כיוון כ"כ להלכה. ועיי' בפנים הספר, התשובה באריכות.

10) הערה: בעל מנחת הזבח לא התיר אפילו בשעת הדחק רק בפעם אחת דוקא, ובבהמה אחת שאירע כן שהבהמה נעקרה ממקומה ולא הניחה להשחט, כמבואר בפוסקים. ובודאי לא עלה על דעתו להתיר כששוחטים ששה עד מאה ועשרים בהמות לשעה, שהשו"ב אינו יודע בין ימינו לשמאלו מה שעושה, וכמו כן כל החששות החדשות הנוגעים לשחיטה הזאת, כמבואר בספרי קול השחיטה ובספרי אבן מקיר תזעק ג' חלקים.

מכשולות" ח"ו כאשר יראה המעיין בדבריו (שם). וכל זה הוא מלבד ממה שהבאתי מדברי המנחת הזבח והמנחת

11) בשנת תשל"ג הייתי עם עוד רב אחד אצל מחותני להבחל"ח הגה"ק מקלויזנבורג זצ"ל, וסיפרנו לו מה שקורה בשחיטות ובדיקות בזמן הזה, והאיך שמאכילים טריפות לעם ישראל תחת שמות ידועים וכו', ודברנו אתו שעה ומחצה (ונקלט על קאסע"ט טעי"פ), ואמר אז כי אם בשנת תשל"ג בעקבתא דמשיחא ישנם עוד שני רבנים שמגלים את המכשולים של מאכילי טריפות, שאני צועק על זה כבר הרבה שנים שכאן בארצה"ב מאכילים נבילות וטריפות רח"ל, הגיע הזמן שיבוא המשיח, ובלשונו, "מעג שוין משיח קומען".

בתוך הדברים עברנו על עשרות ספרי שו"ת שמביאים איך שבכל דור ודור הצליח מעשה בעל דבר נגד הכשרות והשחיטה שלא תהי' כהוגן, כמבואר בשו"ת דברי חיים יורה דעה סימן ז' ועוד. וסיפר לנו אז המעשה מר' ימיש שו"ב, השוחט של זקינו הרה"ק ר' ברוך גארליצער זי"ע, המעשה הזאת נדפס אח"כ בס' ישראל סבא, וז"ל שם:

בחסידי גורליץ היה אחד בשם מוהר"ר בנימין שו"ב דק"ק טורנא שהי' מכונה בשם ר' ימיש שוחט שהי' השוחט היחידי שהרה"ק מגורליץ נתן לו קבלה שיוכל להיות שוחט בישראל.

אגב אביא עובדא נפלאה שקרתה לו להר"ר בנימין הנז' עם רבו הקדוש מגורליץ זי"ע. מוהר"ב, שהי' שו"ב בטורנא הוצרך לעזובה מסיבות מסויימות ועבר לברלין והתגורר שם בגרנידיר שטראססע. בברלין הי' מנהג השוחטים לבדוק את הבהמות השחוטות רק בבדיקת פנים, ובדיקת חוץ בנפיחה לא נעשתה אא"כ נתעוררה שאלה, וזאת, עפ"י חוקי פקודת העירי' מטעמי היגיינה, דבר זה הי' מפורסם בין החסידים אשר מסיבה זו נמנעו מלאכול בשר בברלין (כאשר נקלעו לשם לרגל מסחרם), כאשר נודע להרב של הקהלה החרדית בברלין ששוחט מעדת החסידים בא להתגורר בברלין, בא אליו והציע לפניו להיות שו"ב בקהלתו, הר"ר בנימין סירב באומרו שאינו יכול לשחוט שם כל זמן שאין בודקים את ריאות הבהמות בנפיחה, בשמוע זאת הרב, השב ארוכות בדבר ואמר לו שהוא מסכים שיעשה בדיקת נפיחה ויסדר סידורים שונים על כך אצל השלטונות, והר"ר בנימין

הסכים לשמש כשו"ב על סמך הבטחה זו, באותה לילה בא אליו רבו הקדוש מגורליץ בחלום והוכיחו על פניו ואמר לו **"וכי לכך נתתי לך קבלה לשחוט כדי שתהי' שוחט בברלין?"**, התחיל הר"ב לבכות מאד בחלומו ואמר **"הלא הרבי יודע שקיבלתי את משרת השו"ב רק בתנאי שלא אשנה ח"ו שום דבר ממנהגנו בשום ענין שבעולם"**, ע"ז השיב לו הרה"ק **"זאת אני יודע ובטוח אני בזה שאתה לא תעשה ח"ו שום דבר כל שהוא נגד ההלכה והמנהגים המקובלים בידינו אבל חושש אני שעד עתה ידוע הי' שאין לאכול בשר בברלין, ועתה, כאשר יודע שנתמנית לשו"ב בברלין יסמכו להתיר כל הבשר הנשחט בעיר זו והכל יהיו מותרים ושרויים, וכל זה הנעשה יהי' על אחריותי, היאך מלאך לבך לעשות כדבר הזה?!"**, כשמוע השו"ב תוכחת מגולה זו של רבו הקי' לא השיב דבר, והרה"ק מגורליץ אמר לו בחלום **"תן הנה את ידך"** והר"ב עשה כן והה"ק הר"ר בנימין לחץ את ידו, מיד התעורר הר"ר בנימין משנתו וירא והנה חלום, וכאשר ניסה להניע את ידו הימנית - לא הי' יכול להזיזה, ובהיות הבוקר נטלוהו לבית החולים רוטשילד שם, בבדיקת הרופאים נקבע שכל הגידים והורידים של ידו הימנית משותקים וסכנה להשאיר את ידו שעלולה להרעיל את כל הגוף, הרופאים בביה"ח קבעו לו תור, לאחר ימים מספר, שיבוא לביה"ח לקטיעת היד. הר"ר בנימין חזר מבית-החולים למקום מגוריו בלי שום התרגשות, ואמר כי יודע שרבו הקדוש יש לו אהבת ישראל בלי גבול וא"א לו להעלות על הדעת שרבו הקדוש יענשנו כ"כ על שגגתו, כאשר נודע להרב החרדי בברלין שהשו"ב לא יצלח שוב להיות שוחט - חיפשו ומינו להם שו"ב אחר וההסכם עם הר"ר בנימין התבטל, ומיד למחרת כאשר קם הר"ר בנימין בבוקר וירא והנה ידו הפגועה הבריאה ויהי כאחד כאדם, באותו היום הלך הר"ר בנימין להודיע בביה"ח שאין לו צורך בקטיעת היד שהרי כבר הבריא, הרופאים לא האמינו למראה עיניהם בראותם את היד נעה כיד בריאה לגמרי, והשיתוק נעלם כלא הי', וכל הרופאים של ביה"ח התאספו ובאו לראות את הפלא הזה, ואמרו שבכל ההיסטורי הרפואית לא קרה עדיין כדבר הזה, שיד שתהי' משותקת באופן כה קשה תחלים מעצמה.

הר"ר בנימין, כשהי' מספר סיפור זה אמר כי דבר פשוט הוא, בשכבר מינתה קהלת החרדים בברלין שו"ב אחר תחתיו וכבר

יוסף שחששו בזה לדברי הדר"ח, דכל עיקר השחיטה
בכה"ג אפילו בקשירת הראש היטב אינו מותר לכתחילה,
ובודאי דמן הראוי ונכון להשתדל שלא לשנות מדרכי
השחיטה כלום, וכמו שהיו נוהגים בכל תפוצות ישראל
מאז ומקדם בשחיטה שצואר הבע"ח הוא מלמטה וסכין
למעלה, וברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, וזכות
הרבים תלויה בו בזה ובבא.

יעזור השי"ת שלא נכשל בדבר הלכה ונזכה לאסוקי
שמעתתא אליבא דהלכתא.

מנאי דו"ש מע"כ הד"ג שליט"א ושלוש תורתו בלונ"ח

מאיר בראנדסדארפער

נתייאשו ממנו, שוב הבריא אותו רבו הקדוש שהרי הוא כבר לא
יהי יותר שו"ב בברלין.

ברכתו של אותו צדיק הכניסה בנו חיות והתעוררות חדשה
ליכנס בעובי הקורה, ולערוך מלחמה כבידה נגד השוחטים
הקצבים, שנוסף על זה שמאכילים טריפות רח"ל, מוכנים להרוג
כל מי שיעמוד נגדם.

פרק יג

מתוך ספר להורות נתן¹² חלק שלישי

חלק יורה דעה סימן לט

בעזה"י, כ"א שבט תשל"ט לפ"ק

כאשר שהיתי בעיר פלונית¹³ ביום טו"ב טבת השתא, נתבקשתי ע"י יקירי העיר לבקר בבית המטבחים דשם כדי לעמוד על סדרי השחיטה. ואני לעשות רצון יראיו חפצתי ועשיתי כמבוקש, והתעכבתי בבית המטבחים במשך כמה שעות בעת השחיטה של גסות ועגלים. והבטחתי שאחר חזרתי לארה"ק אעלה על הכתב מה שמצאתי לנכון לעורר. וטרם יהא כל שיח בקרתי בשני בתי שחיטה גדולים בארה"ק כדי להתלמד מהם למקום אחר. וזאת התורה העולה מכל מה שראינו בזה, כאשר אבאר בעזרת השי"ת.

הנה סדר השחיטה בק"ק הנ"ל צריך תיקון רב, כי כפי המצב דהאידינא יש בו כמה וכמה פקפוקים ומהם חמורים מאוד.

א) בראש וראשונה אשר כל מלאכת השחיטה והבדיקה נעשית על ידי שוחט יחידי, כשבמשך שעות ספורות שוחטים כמה עשרות בהמות גסות ועגלים, ואין בין שחיטת בהמה אחת לשניה אלא זמן קצר בלבד, ובאותו הזמן צריך השוחט לבדוק את הסכין ולהכינו לשחיטת

12) להגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער שליט"א אבדק"ק קרית אגו"י בני ברק, ור"מ דמתיבתא פנים מאירות.

מח"ס נתן פריז על מסכתות הש"ס, להורות נתן עה"ת, מאורות נתן שבשו"ת מאור חיים ב"ת, וש"א"ס.

13) *להגאון המחבר שליט"א הי"א בארצה"י וביקר את בית המטבחים של "השחיטה המהודרת" ביותר בעיר נוא יארק ועוד הרבה יותר מהכתוב כאן, ידוע הוא להיודעים את המצב דפה).

הבהמה הבאה. והנה מבואר בשו"ע יו"ד (סי' ח"י ס"ט) לענין בדיקת הסכין וז"ל, "ויבדוק לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרים". ולהלן שם (סי"ז) כתב "והרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כך ימצאנה, כי הכין לבו באחרונה, ובחינת חוש המישוש כפי כוונת הלב". והב"ח שם כתב, שאע"פ שיפנה מחשבתו לדין בדיקת הסכין לא ירגיש בפגימה אם לא יכוין לבו בבדיקתו עכ"ל. והש"ך שם (סק"ל) הביא בשם מהרש"ל, שהרבה לקרוא תגר על שבודקין הסכין במהירות ובלי כוונת הלב, ושראו להזהיר ולהקפיד עליהם בדבר זה עכ"ד. ובשמלה חדשה שם (סי"ז) כתב "שיבדוק מתון מתון ובכוונה גדולה בלב פנוי מכל מחשבות וכו', ולכן אין למנות על זה כי אם יראי שמים ביותר וחרדים על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים בדעתם". ובס' דעת קדושים והובא בדרכי תשובה שם (סק"ס) כתב, שאם יש חשש היסט הדעת כל שהוא או טירדא כל דהו באמצע הבדיקה צריך לחזור ולבדוק אפילו כמה פעמים עכ"ד. ומכל זה מבואר כי בדיקת הסכין צריכה להיות במתינות גדולה ובלב פנוי מכל מחשבות ובלי חשש הפרעה. ובנדון דידן שאחרי שנגמרה שחיטת בהמה אחת עובר רק זמן קצר וכבר הבהמה השניה מוכנת לשחיטה - ומכל שכן גבי העגלים אשר הם מוכנים לשחיטה זה אחר זה בהפסק זמן קצר יותר - ואם ישתהה השוחט בבדיקת הסכין, יעורר הפועל הנכרי המכניס את הבהמות לאמור עמוד ונעשה מלאכתנו, ואף אם הבודק לע יסעה לדבריו מכל מקום בהכרח הוא חושב מחשבה שלא להשהות את שחיטת הבהמה הבאה יותר מדי, כי אי אפשר לעכב את שרשרת השחיטה זמן רב מדי, ונמצא שאין לבו פנוי מכל מחשבות בשעת בדיקת הסכין, וכבר כתבו בספרי השו"ב דעיקר השחיטה והטריפות הוא הסכין.

(ב) זאת ועוד, כתב בדרכי תשובה (סי' ח"י ס"ק קע"ה) וז"ל, צריך השו"ב ליזהר שכשידו עייפה שלא יבדוק הסכין אז, ואם בדק הסכין ביד עייפה ה"ז בחזקת שאינו בודק ככל הצורך, כי ידוע דכשהיד עייפה אין מרגישין בה כל כך, ולכן פשוט הוא שצריך השו"ב ליזהר במה שאירע כמה פעמים שנתקלקל הסכין עד שצריך השו"ב לחכך הרבה בהסכין על ידו עד שמעמידו על תילו כראוי, שלא ישחוט תיכף רק לאחר שימתין קצת להניח דיו עד שירגיש שאינה עייפה ואז יבדוק הסכין וישחוט, וכמש"כ ביד אפרים לעיל (סי' א') ובדעת קודשים כאן (סקכ"ג) שהוא שכיח דע"י עייפות החיתוך לא ירגיש בפגימה וההרגשה היא רק ביישוב הדעת בלא עייפות וכו'. שוב מצאתי בסי' אור זרוע לצדיק וכו' שמזהיר שלא יבדוק השו"ב סכיניו תיכף לאחר ההשחזה רק ירגיע ויניח זמן מה כדי שלא יהיו אבריו כבדים עליו מחמת ההשחזה, וכן כשהוא בא מן הדרך או ממלאכה שהוא עוסק בה ירגיע עצמו קודם שיבדוק סכיניו לפחות כמו חצי שעה, עכ"ל הדרכי תשובה.

והנה בנדון דידן ששוחטין מקודם כמה עשרות גסות ואחר כך עושה השוחט בדיקת פנים וכגמר הבדיקות שוחט כמה עשרות עגלים, והכל נעשה בזריזות ובמהירות, הנה איכא חשש גדול שאחר שהתעסק בידיו לשחוט ולבדוק במשך כמה שעות, מתעייפת ידו של השוחט, וכשמגיע לשחיטת העגלים ידו עייפה מרוב העבודה, כי אין זמן להפסיק בין הפרקים, ואיך תועיל אז בדיקת הסכין. ועוד דמבואר בשו"ע (סי' א' ס"ח) דשיכור לא ישחוט שרגיל לבוא לידי דרסה, וכתב הטו"ז (סקי"ח) מטעם שאבריו כבדים עליו עיי"ש. וא"כ כשידו עייפה מחמת שהתעסק בה כמה שעות איכא גם חשש דרסה.

(ג) וכדי להנצל מכל החששות האלו מן ההכרח להעמיד לכל הפחות שני שוחטים לכל שחיטה, והאחד יעסוק בשחיטה בלבד והשני יעסוק בבדיקת הסכינים בלבד, ויכינו כמה סכינים כדי שהבודק יוכל בכל שעה ליתן סכין

בדוק בידו של השוחט, ושיוכל לבדוק את הסכין בניחותא בלי מהירות ופזיזות. ועל ידי שיכינו כמה סכינים יוכל השוחט ליקח לכל בהמה סכין אחר, ועד שהשתמש בכל הסכינים המוכנים כבר גמר הבדק את הכנת הסכין החדש בניחותא. ועייזי יכול השוחט לשחוט בישוב הדעת כי לא יהא מוטל עליו בדיקת הסכין ותיקון בין בהמה לבהמה, וכל מעיינו יהיה רק במעשה השחיטה, וכמו כן הבדק יהא כל מעיינו בבדיקת הסכין בלבד, וטובים השנים מן האחד.

ואי לאו דמסתפינא שאין הצבור יכולין לעמוד בהוצאות הוה אמינא שצריכין שיהיו שלשה שוחטים, כדי שהאחד ישחוט והשני יבדוק הסכינים והשלישי יעסוק בבדיקת פנים, **כי השוחט שעושה בדיקת פנים לארבעים או חמישים בהמות בזו אחר זו ידו מתעייפת ועכ"פ הרגשתו נפגמת, ואם מיד אחר כך יעסוק בשחיטת העגלים או בבדיקת הסכין איכא למיחש לעייפות היד. ובשחיטה גדולה כזו מן הראוי לעשות כן.** ובארה"ק ראיתי שיש בודק מיוחד לבדיקות הריאות והוא אינו שוחט ולא בודק סכינים, או שבדק הריאות ששחט מקודם אינו שוחט שוב אחר הבדיקות. וכך הוא הדרך הראויה.

(ד) ובאמת שכבר נהגו מקדמת דנא בקהלות ישראל שאין שוחט יחיד רשאי לשחוט, וכמש"כ בתשו' חתם סופר (יו"ד סי' י"ג) כי בק"ק פפד"מ תיקן ההפלאה ז"ל שאפילו שום עוף לא ישחטו בלי שנים בודקין הסכין לפני השחיטה, ובק"ק פרעשבורג החמירו רק בגסות, וכתב החת"ס שהוא מנהג ותיקין והרב שתיקן בקהלתו גם בדקות כן יאושר חילו עיי"ש. וכ"כ בסי' שמלה חדשה (סי' ח"י ס"כ) "וראיתי במקומות החרדים לדבר ה' ממנים שנים, וטובים השנים מן האחד ואיש את רעהו יעזורו ויזהירו". וכ"כ הפרמ"ג (שם שפי"ד סקכ"ט) דעכשיו שבעוה"ר רבו המתפרצים ראוי לתקן שיהיו שנים אצל

השחיטה עי"ש. וכ"כ בשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' י"ב) שמנהג עירו שאינם שוחטים רק בצירוף שני השוחטים ואם אחד טרוד צריך אחד מהב"ד לילך עמו לבית השחיטה, עי"ש. וכ"כ להחזיק במנהג זה בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' ה') וכתב שהחיוב על כל ב"ד להקים הדת בגדר וסייג בענין כזה והוא בכלל ארור אשר לא יקים וכו' עי"ש. ובסי' דעת תורה (סי' ח"י סקל"ח) הביא שכן הוא תקנת הקדמונים עי"ש. ועיין סי' דרכי תשובה (סי' א' ס"ק רט"ו) ובהוספות שבסו"ס שם שהביא כן מכמה מקורות עי"ש.

ומעתה אם בזמניהם ששחטו בקהלות רק בהמות מועטות בפעם אחת, ובין שחיטת בהמה לבהמה עבר זמן ניכר עד שקשרו את הבהמה והכינוה לשחיטה, ומ"מ תקנו שלא ישחטו אלא ע"י שני שוחטים, והוא לזהירות יתירה, מכש"כ בנדון דידן שהשחיטה נעשית במהירות ואין הפסק בין בהמה לבהמה אלא זמן קצר בלבד, הרי ודאי שחיוב גמור הוא שלא לשחוט אלא ע"י שיעמדו שם לפחות שני שוחטים.

ועיין בשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' ח') שכתב, כי ידוע שבבית המטבחיים יש כמה מיני ענינים מצעקת הטבחים ומדברי הבלים ושם טרדות וצעקות ובהלות שונות, ולכן צריך השוחט ליישב דעתו ולא להבהל עי"ש. ומכש"כ בנדון דידן אשר בבית המטבחיים נעשתה עבודה רבה ושם הרבה פועלים גויים עומדים צופים, ועושים מלאכתם בבהילות ובחפזון, ואם מתעכבת מלאכתם על ידי שאין השוחט מזדרז לשחוט ולכן הם מתעכבים במלאכת ההשפטה וכו', הרי הם מרעימים בקול לאמור כלה מלאכתך, וצריך שהשוחט לא יחת מקולם ומהמונם לא יענה, ולא ישחוט עד שימצא את הסכין מתוקן לשחיטה. מ"מ איכא למיחש פן ירך לבבו מחמת בהלת הצועקים. ולכן בשביל טעם זה בלבד צריך שיהא שוחט שני בצדו כי טובים השנים לעמוד מול המרעימים. ומכל

זה ברור אשר חיוב גמור הוא להעמיד עוד שוחט לצדו של השוחט הראשון, והאחד ישחוט והשני יבדוק את הסכין.

ה) והענין השני **הטעון תיקון**, הוא מקום עמידת השוחט בשעת שחיטת העגלים, אשר הוא כעת סמוך ונראה למקום עמידתם של הפועלים הנכרים העושים את מלאכתם שם, ומהם המתזיזים מים על העגלים השחוטים מיד אחרי שחיטתם, ומקום התזת המים הוא כשתים שלש אמות סמוך למקום השחיטה - ולא יתכן כלל לשחוט במקום שהשוחט אין לו יישוב הדעת ועלול להבהל מנתיזת המים או מצעקת הפועלים, ואף אין לו מקום משומר והגון להניח שם את סכין השחיטה. ועיין בפתחי תשובה (סי' י"א סק"א) בשם שבות יעקב (ח"ב סוס"י ס"א) שאם כבה הנר בלילה באמצע השחיטה, הרי ע"י כביית הנר נבעת השוחט תוך השחיטה ועושה שהייה וטריפה עיי"ש. **וא"כ פשוט דאסור לשוחט לעמוד במקום שיכול להבהל. וגם בדיקת הסכין צריכה ישוב הדעת ולא יתכן זה במקום בהלה.**

וכיוצא בזה מבואר בשו"ע יו"ד (סי' קצ"ח סל"א) שלא תעמוד ע"י כלי חרס ולא על גבי בקעת ותטבול שמא תפחד שלא תפול ולא תטבול כראוי. וכן שם (סל"ד) לא תטבול במקום שיש חשש שיראוה בני אדם מפני שמתוך כך ממהרת לטבול ואינה מדקדקת בטבילה עיי"ש. ועיין ש"ס נדה (יג.) דכשעומד על הגל במקום ביעותיתא לא אתי להרהורי עיי"ש. הרי דביעותיתא מבטלת מחשבת הלב. **וא"כ פשוט שהשחיטה ובדיקת הסכין צריכין להיות במקום שאין שום חשש לביעותיתא ולהפרעה כל שהוא, ולא יתכן לעשותם במקום שמצויים סמוך לו פועלים נכרים רבים העלולים להתקל בו.** ובכל בתי השחיטה בארה"ק ראיתי שיש להשוחטים מקום מורווח לעמוד רחוק משאון בעלי המלאכה האחרים, אשר שם יש מקום להנחת שולחן ועליהם מונחים הסכינים בלי חשש שיפלו או שמישהו יגע בהם, ושם עומדים השוחטים בין שחיטת

בהמה אחת לשניה בהשקט ובטח, ואינם ניגשים למקום השחיטה אלא כשהבהמה כבר מוכנת לשחיטה, וגם שם יש להם מקום מורווח לעמוד בלי חשש דחיפה או נגיעה כל שהוא. ועל כן חייבים לתקן את מקום שחיטת העגלים שתהיה מחיצה בין מקומו של השוחט לבין מקומם של שאר הפועלים, והשוחט לא יוכל לראות בשעת השחיטה אלא את הבהמה בלבד, וגם יהא לו מקום מורווח לעמוד בין שחיטת בהמה לבהמה ולבדיקת הסכין ביישוב הדעת ובמתינות ולא בין המולת שאר הפועלים.

ובאמת שגם מקום עמידת השוחט בשחיטת הגסות הוא קטן מאוד, ואף שהוא מקום סגור אבל הוא עומד סמוך להנכרי המכניס את הבהמות העומדות לשחיטה לתוך בית קיבול בו עומדת הבהמה בשעת השחיטה, והנכרי עומד סמוך לו בשעת בדיקת הסכין, ויש חשש שאם ישהה בבדיקה יעוררו הנכרי למהר מלאכתו. וצריכין להתקין שהשוחט יהא לו מקום מורווח וסגור לעמוד בין שחיטת בהמה לבהמה אשר שם יוכל לבדוק הסכין בהרחבת הדעת רחוק משאר הפועלים. וגם יהא לו מקום מורווח להנחית שם את הסכינים על שולחן מיוחד לכך.

(ו) עוד זאת צריך תיקון - סדר ההשגחה על הבהמות הכשרות לבל יתערבבו עם הטריפות, כי כפי מה שראיתי אין שם אלא איש אחד שהוא מושכר ע"י בעל האיטליז, המחתיים את החתיכות השונות במספרים למען דעת לאן הן שייכות. אולם כפי שראיתי הוא מוכרח לעשות עבודתו בחפזון גדול, כי הבהמות והחתיכות מונחות על מסילה המתנענעת ונוסעת בלי הפסק, ואם לא יחתים את החתיכות במהירות תמצאנה החתיכות ממנו והלאה, ויש חשש גדול שמתוך הבהילות והחפזון יבואו לידי תקלה של עירבוב חתיכה של טריפה בין הכשרות, ולא יתכן כלל להשאיר דבר זה לעבודתו של איש אחד בלבד. ולכן חייבים להעמיד שם משגיח, שיתקן סידורים נאותים

ויעמוד על המשמר שלא יכול לבוא לידי ערבוב, וטובים השנים מן האחד.

סימן מ

- המשך התשובה הקודמת -

ז) והנה בתורה אמת כתיב בה, ולכן לא אכחיד תחת לשוני כי יש לפקפק מאוד על מה ששוחטין את הבהמות כשהצואר מלמעלה והסכין מלמטה - דהנה מבואר בש"ך (סי' ו' סק"ח) דלכתחלה אין לשחוט כשצואר הבהמה למעלה, ואף כשתופס הסכין בידו משום חשש דרסה עיי"ש. אלא שכתב התבו"ש שם (סמ"ח ס"ז ותבו"ש סקט"ו) שאם ראש הבהמה קשור היטב למעלה באופן שאי אפשר לו להכביד כלל על הסכין, הרי זה מותר אף לכתחילה עיי"ש. ובנדון דידן שראש הבהמה נתפס בשעת השחיטה בין מלקחיים המחזיקים את הראש, הוי ליה כקשור למעלה דשרי. ובודאי שעל זה סמכו מלכתחלה לשחוט באופן כזה.

אולם יעויין בדרכי תשובה (סי' ו' סקמ"ז) שכתב בשם ספר מנחת הזבח, דאף כשקשר הראש למעלה אין לשחוט כך כי אם בשעת הדחק, כגון שאי אפשר להפיל את הבעל חי לאיזו סיבה, וכתב שהיודע מהות הענין לא יקיל עצמו לשחוט כן, דכשהבהמה עומדת וצוארה למעלה והסכין למטה, מיד כשמתחילין לשחוט היא נרתעת ואוחזתה חולשה ליפול לארץ ומכבדת על הסכין ויש בה דרסה גמורה, וגם בקל יכול לעשות שהיה ושאר קלקולים, לכן המחמיר שלא לאכול מבשר הנשחט כן תבוא עליו ברכה, עכ"ד.

והנה חששא זו איכא גם בנדון דידן, כי המלקחיים התופסים את ראש הבהמה בשעת השחיטה אינם אוחזים את הראש באופן מוחלט עד שלא תוכל הבהמה להזיז ראשה כלל, כי בעיני ראיתי שגם אחר תפיסת המלקחיים עדיין בכחה של הבהמה להזיז ראשה, והשוחט היה צריך

להחליק על צוארה כדי להרגיעה שלא תזיז ראשה בשעת שחיטה. וזה מוכיח כי גם אחר תפיסת הראש ע"י המלקחיים עדיין בכחה של הבהמה להחזיק צוארה וראשה, והבהמה שולטת גם אז על שריריה (מוסקל בלע"ז), וברגע שמתחילין לשחוט מתרפה כתה של הבהמה ושריריה נופלים ומכבידין על הסכין ואיכא חשש דרסה וכמש"כ בס' מנחת הזבח הנ"ל.

זאת ועוד, כי על ידי ששוחטין מלמטה למעלה או באלכסון נאלץ השוחט להתכופף ולעקם גופו בשעת השחיטה. והנה מבואר בבאר היטב (סי' כ"ד סק"ג) בשם כנסת הגדולה להזהיר לשוחטים שלא ישחטו מיושב כי הישיבה מביאה לידי דרסה. והפרי"ח כתב דבדיעבד כל שידוע לו שלא דרס מותר. ובפרמ"ג (שפ"ד סק"ה) כתב דאין להחמיר דיעבד בהפסד מרובה ואף בלא הפסד מרובה יש לצדד אם יודע שלא דרס, עיי"ש. ודרכי תשובה שם (ס"ק ל"א) כתב שבמדינתנו נוהגין להחמיר שלא לשחוט בישיבה, עיי"ש.

ומעתה כשמתכופף למטה בשעת שחיטה ומעקם גופו, איכא למיחש פן עי"ז אינו יכול להרגיש אם אינו בא לידי דרסה, ומי נתן לנו רשות לשנות את אופן עמידת השוחט בשעת השחיטה מהאופן שנהגו בו מאז ומעולם, וכשם שהכנה"ג חשש לדרסה כששוחט בישיבה, שמא ניחוש גם אנחנו כששוחט בכפיפת קומה ובעקימת גופו, דשמא גורמת עקימת הגוף שהשוחט לא ירגיש בשלימות את תנועות ידיו ואצבעותיו ועי"ז אינו מרגיש בדרסה. [כעת מצאתי בשו"ת מאזנים למשפט שדן בענין השחיטה במדינת קנדה שהצואר למעלה והסכין למטה].

ח) ולכן נראה לי שיש להשתדל מאוד לאפשר לשחוט כנהוג בכל תפוצות ישראל מאז ומקדם, דהיינו שהצואר מלמטה והסכין מלמעלה והשוחט לא יצטרך לעקם גופו בשעת שחיטה - והיינו שיש להתקין את בית הקיבול אשר הבהמה נכנסת בו בשעת השחיטה, באופן שהבית קיבול

כולו יוכל להתהפך אחרי שהבהמה נכנסת לתוכה, כך שתהיינה רגלי הבהמה למעלה וראשה למטה, וכאשר ראיתי בתי קיבול כאלה בארה"ק.

ט) גם ראיתי לעורר במה שנהוג שהשוחט בשעת השחיטה אוחז את הסכין בידו הימנית, ואילו בידו השמאלית מחזיק כלי אשר בו הוא מגרד את צואר הבהמה לפני השחיטה כדי שיהא נקי ולא יפגום הסכין, ומקודם הוא מגרד ומנקה את הצואר בכח בידו השמאלית ומיד לאחריו הוא שוחט, **ולדעתי אין זה מהנכון**, כי השוחט צריך שיכוין ידו ודעתו בשעה שהוא ניגש עם הסכין אל הצואר כדי לשחוט באופן שלא יהא חשש דרסה, וצריך שישים דעתו ולבו שיוכל לשחוט על ידי הובאה והולכה בלבד בלא דרסה. ברם אם הוא מגרד מקודם את צואר הבהמה בידו השמאלית בכפיפת גופו ובכח, ומיד ברגע שלאחריו הוא מקרב את הסכין שבידו הימנית אל הצואר ושוחט, איכא למיחש שלא יוכל לשים לב ולא יוכל לאמן ידו כהוגן כדי להבטיח שלא ישחוט אפילו כל שהוא בדרך דרסה - ואין אדם יכול לכוין שתי כוונות כאחד, עיין תוס' מועד קטן (ח:) ד"ה לפי, וראב"ד (ה' פרה אדומה פ"ז ה"ג) - ואף שאינו שוחט אלא לאחר שסיים את גירוד וניקוי הצואר, **מ"מ כיון שהשחיטה נעשית מיד תוך רגע כמימריה אחרי הגירוד, איכא חששא הנ"ל**. ולכן הנכון הוא שהניקוי ייעשה טרם שלקח השוחט את הסכין בידו, ובארה"ק ראיתי שמנקין ע"י התזת מים מתוך צנור על הצואר, וזה נכון טפי, כי ההתזה אינה דורשת התאמצות של הגוף משא"כ כשמנקין ע"י מגרד. ועל כל פנים לא יקח השוחט את הסכין בידו עד שנגמר הניקוי ואין בידו השמאלית כלום.

ולמסקנא דמילתא יש לעשות את התיקונים דלהלן:

א) **בכל שחיטה יעמדו לכל הפחות שני שוחטים**, כשהאחד שוחט והשני בודק את הסכין, ויכינו כמה סכינים כדי שיהיה תמיד סכין בודק מוכן לשחיטה

והבודק לא יצטרך למהר לגמור את בדיקת והכנת הסכין, אלא יעשה הכל במתינות גמורה ובישוב הדעת. **ומה טוב אם על גביהם יעמוד מו"צ שישגיח שהכל נעשה כהוגן. ואין להרשות בשום פנים לשחוט ע"י שוחט אחד בלבד.**

(ב) בין גמר בדיקת הפנים של הגסות לבין התחלת שחיטת העגלים צריך שתהא הפסקה לפחות חצי שעה, כדי שבאותו זמן יוכל השוחט לנוח ממלאכתו, וגם להבודק את הסכין יהיה זמן להכין את הסכינים כדבעי וגם להנפש ממלאכתו.

(ג) יש לתקן את מקום שחיטת העגלים באופן דלהלן - ראשית יש להקצות מקום מיוחד בפינה רחוק מהפועלים האחרים, אשר המקום ההוא יוקף עם מחיצה גבוהה ושם יעמוד שולחן אשר עליו יונחו הסכינים ושם יעמוד מי שבודק את הסכין ויכין את הסכינים בשביל השוחט, וגם השוחט יעמוד שם בין שחיטת עגל לעגל. ויהא שם מוכן גם כסא לנוח. ושנית יש להעמיד מחיצה גבוהה סביב מקום עמידת השוחט בשעת שחיטת העגלים, כדי שלא יראה לפניו את הפועלים בשעת השחיטה ולא יהא חשש שיתבהל ממלאכתם וא מהתזת המים, וחיבים לתקן שהשוחט והבודק את הסכינים יהיו נפרדים משאר הפועלים מהם ומהמונם. **ודבר זה הוא חיוב גמור.** ובאמת שגם במקום שחיטת הגסות יש להשתדל לעשות מקום מורוח כנ"ל להשוחט והבודק, ולשם זה צריך לסלק את הכותל ולתקנו בצורה נאותה.

(ד) צריך להעמיד משגיח מיוחד שיעמוד במקום שהבהמות השחוטות עולות על המסילה הנוסעת, וישגיח שהאברים החתוכים לא יוכלו להתערב. גם צריך שיעשה סידורים מתאימים ע"י התקנת מספרים על הבהמה ועל החתיכות כדי שלא יוכל לבוא לידי תערובות בשום אופן. ואין לסמוך בזה על איש אחד בלבד, **כי מלבד האיש המחית את החתיכות צריך שיעמוד שם משגיח מיוחד.**

ה) יש לתקן שהשוחט ישחוט את הבהמות באופן שהצואר יהא למטה והסכין מלמעלה, **וכמו ששחטו מקדמת דנא, וכן נוהגין בכל ארה"ק.** ואשפר לתקנו במאמץ לא רב על ידי שבית הקיבול שבו עומדת הבהמה בשעת השחיטה יוכל להתהפך ע"י לחיצת כפתור, כלומר שאחרי שהבהמה נכנסה לתוך הבית קיבול תתהפך הבהמה כדי שראשה יהא למטה. ובארה"ק מצויים בתי קיבול גם בצורה אחרת ואפשר ללמוד מהם איך לעשותה.

ו) ניקוי צואר הבהמה ייעשה ע"י נתיזת מים מצנור לפני השחיטה טרם שלקח השוחט את הסכין בידו.

בדיקת החוץ של הריאות לא הספקתי לראות, אבל אחשוב לבטח שכאשר יימצאו שני שוחטים תיעשה גם זאת כראוי.

ולסיום דברינו אוסיף, כי ידעתי שעל ידי התיקונים הנ"ל יצטרכו להוציא הוצאות כספיות לצורך השחיטה יותר ממה שהוציאו עד הנה, אולם אין ציבור עני, ולא יתכן שבעיר גדולה כק"ק פלונית, **אשר מצויים בה הרבה תלמיד חכמים ואנשי מעשה ויראי ה'** לא תהא אפשרות להתקין סדרי שחיטה כדבעי למיהוי. ואם מהדרים להתקין את צרכי הבית הגשמיים שיהא הכל על מכונו בלי שום פקפוק ואף יותר מן ההכרח, על אחת כמה וכמה שחייבים לתקן את השחיטה שהוא היסוד לכשרות המאכלים שתהא בלא שום פקפוק. וכדי שכל התיקונים ייעשו ויבואו על מקומם, **העצה היעוצה למנות ועד של בעלי בתים ובני תורה אשר ידאג לבצע את כל הנ"ל, ואנשי הועד שהם באי כחם של הציבור ישלמו את משכורתם של העוסקים בשחיטה, וכמו שנהגו מאז ומעולם בכל קהלות ישראל, שהחזקת השוחטים והמשגיחים מוטלת על הקהלה, ולא יהיו תלויים בשום דעת יחיד.** ואין ספק שעל ידי רצון טוב אפשר לתקן הכל באופן שלא ייגרם שום היזק לא לבעל האיטלוי ולא

להשוחרטים ולהעוסקים בענין השחיטה, והכל על מקומו
יבוא בשלום, והאמת והשלום אהבו.

**ופשוט שאין לדון ממה שבשנים הקודמות לא נעשו
תיקונים אלו ע"י רבנים גאונים, כי באותם הימים היתה
השחיטה מועטת והיה אפשר להזהר יותר ממכשולות,
ועוד דאין דנין אפשר משאי אפשר, כי הקהילה היתה
קטנה והאפשריות הכספיות היו מצומצמות ושעת הדחק
שאני, אבל כעת שהשחיטה גדלה והרחיב ה' להקהלה
הקודשה ופרינו בארץ, עי"ז גדל חשש המכשולות, וכל מי
שיראת ה' נוגעת ללבבו חייב לעשות כל מאמץ כדי
שייעשו כל התיקונים הנזכרים, וברוך אשר יקים את
דברי התורה הזאת וזכות הרבים תלויה בו בזה ובבא.
דברי המדבר בצדקה למען תקנת הרבים, חותם בברכת
התורה.**

מקום החותם

פרק יד

ספר

שרידי אש

שאלות ותשובות חידושים וביאורים

מאת הרב יחיאל יעקב וויינברג

שמעתי לעצתם והתשובה הבאה בספר זה היא פרי יגיעתי ועמלי הרב בבירור השאלה מכל צדדיה. אמנם, הראיתי בה פנים להיתר, אבל ידעתי מראש כי גאוני ליטא ופולין וגדולי ישראל, מנהיגי היהדות החרדית, לא יסכימו לעולם להיתר שיש בו משום שינוי אופן השחיטה הנהוג בישראל מדורי-דורות, ואף אני בעצמי לבי נקפני מאוד לגשת לעניין חמור זה של כשרות השחיטה, שהוא יסוד היסודות בחיי ישראל. וכמה פעמים אמרתי להרה"ג הצדיק מה"ר עזרא מונק זצ"ל, רבה של עדת ישראל בברלין, שעמד בראש הלשכה לענייני השחיטה בגרמניה, היהודים החרדים לא יאבו ולא ישמעו לנו, הם ירעבו יענו את נפשם ולא ירצו לטמא את עצמם באכילת בשר בהמות שנשחטו עפ"י האופן שהתקינו.

החיבור על הימום הבהמות המודפס כאן נשלח בעצת מרן הגרה"ע זצ"ל, לכל גדולי ישראל, לשם קבלת חוות דעתם. רובם ככולם אסרו את ההימום, ואף המעטים שנטו להקל בשעת מצוקה ומשום ספק פיקוח נפש, חזרו אח"כ מדעתם הראשונה והצטרפו אל האוסרים ונמנו וגמרו שלא להתיר בשום אופן.

קיום דת ישראל וקיום היהדות והצלת כבודה דורשים מאתנו להביא את הקרבן הקדוש של איסור בשר, ובזכות זו נזכה לגאולה שלימה ולפדות נפשנו.

הטעם עצמו, גרמת צער לבעלי-חיים, שבשמו הם דוגלים, מהווה פגיעה קשה בכבוד תורתנו הקדושה, שהיא היתה הראשונה להזהיר על צער בעלי חיים. וסוף כל סוף

תגלה ערות שנאתם ואכזריותם לעיני השמש. הם רוצים להמית אנשים מישראל ברעב מתוך טענת שקר ורחמנות מזוייפת על בעלי חיים.

ברם, חזקו עלי דברי רבותי וחברי הרבנים, שעלי לעסוק בבירור הלכה חמורה זו, שלרגלי חידושה לא נתפרשה ולא נתבררה בספרות הרבנית. מעולם לא עלה על דעתם של רבני ישראל, כי יבוא יום ויכריחו אותנו לשנות באופן השחיטה שהונהג בתוכנו עפ"י צווי תורתנו הקדושה והוסדר ע"י חכמינו ז"ל, מקבלי תורה שבע"פ. ועכשיו, שהגיעה שעת צרה ומצוקה והעם מפרפר בחבלי יסורין הנוראים, על מנהיגי ישראל להראות שאין הם קשוחי לב ח"ו, וכי הם משתתפים בצער עמם ועושים כל מה שביכולתם להגיע לשערי הצלה.

בעז"ה יום ג' ו' מ"ה תרצ"ה

הוד כבוד ידידי הנעלה הרב הגאון כו' כש"ת מו"ה יחיאל יעקב וויינבערג שליט"א.

ישא ברכה מאת ד'.

אחדשת"ה, בדעתי כי שב מדרכו לביתו צלחה. נפלאתי לשמוע אחרי נסיעת כת"ר לידידינו הרב ר"י שוב כי מדפיס את קונטרסיו בדבר ההימום ע"י עלעקטערי ועי"ז ימצאו יתד לתלות בו, ובאמת אחרי כל הבירורים עוד לא נתבררו הרבה חששות, מספק טריפה ונבילה, ובפרט שזהו ענין הנוגע לכלל ישראל בכל תפוצות הגולה, אשר בכל המדינות ימצאו משטינים ומקטרגים, לבקש עלילות.

בשבוע העבר הגיעני מכתב מרבני הקהלה הנכבדים
 מפפד"מ מהרב האפמאן ומהרבנים יעקובאוויץ פרויעלין
 מברלין ומהרב אונא, אבל טרם השבתי להם, ואשיב
 אי"ה. ענין זה נוגע לכלל ישראל, לא לאשכנז לבד, וגם
 באשכנז הלא ראוי שיתועדו יחד בענין חמור כזה עם
 הרבנים מהקהלות הנפרדות.

ובאשר טרם שבתי לאיתן בריאותי באו דברי בקצרה,
 ואו"ש וברכה לכת"ר כנפשו היקרה וכנפש ידידו מוקירו
 ומכבדו הדוש"ת,

חיים עוזר גרודזענסקי

פרק טו

חוק השחיטה והחששות

המכוון: החוק הזה מבוסס על ההצעות של חברת צער בעלי חיים, והם כותבים "שהמכוון בכל התקנות הוא לביטול השחיטה הדתית, היינו שלא ישחטו בלי הימום, אלא שדבר זה אי אפשר בפעם אחת אלא ע"י התקנות החדשות יהי אפשר להגיע לזה", ועל כן אע"פ שהממשלה עדיין לא מחוקקת את כל פרטי ההצעות, הרי המכוון ברור והוא להפריע להשחיטה הכשרה, ועל כן יש לחוש שינצלו כל האפשרויות לפי החוק לגרום להפרעות אלה. חברת הגנת בעלי חיים היא ועדה ממשלית של המיניסטרו.

החוקים: (א) אסור לגרום לבהמה צער בלתי מוכרח, והמפקח של הממשלה הוא הבעלים הקובע מה נקרא צער מיותר.

(ב) מי שעובר על החוק לפי דעת המפקח מאבד רשיון העבודה נוסף לקנסות ומאסר.

(ג) מהות השחיטה לפי החוק "לחתוך במהירות, בתנועות סכין חריף, בלי הפסק את ארבעה ורידי הדם".

(ד) המפקח אחראי על חריפות הסכין.

(ה) אסור לטלטל הבהמה אחרי השחיטה עד שיתברר בודאי שמתה, ולפחות להמתין 30 שניות (סעקונדע).

(ו) מחוייבים לשחוט רק בפען בצורת עמידת הבהמה, והפען צריך להיות כזה שהמפקח יהי בטוח שהבהמה תרגיש בצורה נוחה ולא יגרום לה כל היזק או צער.

(ז) כל שוחט צריך להסכמת המפקח שהוא ראוי ומתאים לשחוט בהתאם להחוקים.

**החששות: (כמעט כל החששות הועלו ע"י המומחים
למשפט האנגלי. הדברים נצאים בכתב)**

(חוק א)

א) איסור גרימת צער בלתי מוכרח הוא ענין בלתי מוגדר לגמרי, ובידי המפקח בכל זה להפריע לתנועתו החפשית של השוחט כפי שיעלה על לבו, ובהכרח מפריע להשוחט לעשות מלאכתו באמונה תוך שימת לב לכשרות השחיטה לבד.

(חוק ג)

א) לא נזכר כלל חיתוך הסימנים שהוא עיקר השחיטה, ויתכן שאם חתך הוורידין יענש אם יחתוך גם הסימנים כי לדעתם זה צער מיותר. אם כי בבהמות זה לא שכיח כ"כ, בעוף זה יכול להיות.

ב) טרם נתברר עד כמה שאפשר לחתוך את ארבעת הוורידין, בשיעור שחיטה יש בזה חילוקי דעות בין השוחטים.

האפשרות בזה תלוי בכח הדרסה, ובהתאם למשיכת הצוואר, עד כה לא הי' צורך לדרוס או למשוך יותר מדי, כי כידוע שמשיכה יתרה יכול לגרום לטריפות של עיקור ושבירת מפרקת.

ג) עד עכשיו הי' עיקר שימת לב השוחט לשחיטת הסימנים כדין. מעתה יצטרך לשים לבו על חתיכת הוורידין שלא יאבד פרנסתו ויענש והמפקח יעמוד עליו על זה. מי יבטיח שבלי משים לא יסיח דעת מעיקר חיובו.

ד) "לחתוך במהירות", כידוע המהירות תלוי לפי שיקול דעת השוחט לכשרות השחיטה. מעתה יתכן שהמפקח ידחפנו למהירות יתרה שלא יהי' בכח לכוון ההלכה.

"בתנועות" יש אפשרות למפקח לפרש שמותר רק הולכה והובאה אחת או שתים במקום שלדעת השוחט צריך שלשה או ארבע. זה בהכרח יביא לידי דרסה. ההגבלה הזאת ניתנת מפני שזו היתה תחילת הרצון של ועד הגנת החיות והנוסח הראשון של החוק. המומחה אמר שצריך לקבל מכתב מן המחוקקים שהם ביטלו את דעת הוועד הנ"ל. את המכתב הזה לא נתנו.

"בסכין חריף" יעויין אח"כ.

בעיקר השמטת שחיטת הסימנים, שהתעקשו בדוקא שלא להזכיר זה, עורר א' המומחים את החשש הנ"ל שעיי"ז רוצים ליתן מקום לפי החוק למנוע שחיטת הסימנים.

(חוק ד)

יהי ברשות המפקח לבדוק את חריפות הסכין לפני השחיטה, אם המפקח יעשה כן לפי דרכו, איך ישחוט בסכין זה, הלא אפשר שהגוי פגמו. לבדוק אחריו שנית הרי זו פגיעה, וקיים חשש גדול שיקל בהשערה בעלמא שהסכין לא נפגם.

(חוק ה)

לפי דעת המומחים יתכן שעיי"ז ימנע בדיקת הסימנים אחרי השחיטה, גם לא הוגבל שום זמן כמה יצטרכו להמתין עד שהמפקח יסכים שהבהמה מתה.

(חוק ו)

א) עצם השינוי משחיטה למטה לשחיטה למעלה הוא שינוי מהנהוג בכלל ישראל לכתחילה.

(ב) מה שתולים עצמם שכן נוהגים באמריקה יש לגלות את השקר הזה :

מה היתה ההתחלה באמריקה להתיר כן לא נתברר ואין מי שזוכר את זה. אבל זה ברור ששם זה לא ע"פ חוק מלכות, ממילא יש בידם לשנות הדבר כשימצאו שיש חששות, וכפי הנודע כבר ישנם שם שעומדים לחזור לשחיטה המקובלת. מה שאין כן כאן זה דבר חוקי ובעת שימצאו חששות יצטרכו בלי ברירה לעשות קולות.

באמריקה הבהמה תלוי בבעלי פלייט, וזה לעיכובא מחמת כמה חששות, כאן אין היתר זה נזכר בחוק ומתחילה עמדו דוקא שתהי' עמידת הבהמה בארץ. אח"כ נשמע "שיש הבטחה" אבל בחוק זה לא נזכר, ואדרבה, כבר יש דעות של המומחים שלהן שהבעלי פלייט גורם צער והיזק לבהמה, ממילא ברור שלפי החוק הנ"ל (א) לא יוכלו להרשות כן.

באמריקה הוא בידי השוחט עד כמה למשוך את ה"העדרעסטריין" לפי צורך השחיטה ושלא יהי' ביותר משום חשש טריפות. כאן הגוי יהי' הקובע בזה, ובפרט שצריך לחשוב גם על הוורידין כנ"ל.

(ג) עדיין אין איסור לאיזה פען בעמידה, ובחוק נאמר שהפען צריך שיהי' לפי רוחו של המפקח שהבהמה תרגיש בנוח. ומה יעשו אם הפען הראוי לכשרות לא ימצא חן בעיניהם, ומה שהם רוצים יהי' בדוחק מצד הכשרות. הרי בהכרח יצטרכו להסכים לקולות, גם בגוף מציאות הפען. כל החוקים חלים מיד, גם חוק הפען יהי' חוק מיד, אלא שירשו להמשיך בפען הנוכחי עד ב' שנים לבד.

חוק ז

לא ברור אם זה נכנס להחוק. אם כן יש חשש גדול
שאכן יהי שוחט ירא שמים ומומחה והמפקח לא ירצה בו
מפני חזותו החיצונית ובהכרח יצטרכו לחשוב בקבלת שוחט
אם ימצא חן בעיני המפקח, ושוב לא יהי עיקר הקובע יראת
שמים ומומחיות השוחט לפי ההלכה.

פרק טז

דא גזירה דאורייתא דגזור רבנן קמאי, ראשונים כמלאכים, גאוני וצדיקי הדור שלפנינו זיע"א

אלול תש"כ

לכבוד הרה"ג שליט"א

באתי לעורר בזה כי היות ואני רב בברוקלין, ובאו לפני ג' שוחטים וסיפרו לי איך שהולך מעשה השחיטה, ששוחטים שחיטה תלוי' דהיינו ששמים שרשרת על רגלי הבהמות ותולים אותם וכו', וכידוע יצאו נגד השחיטה הזאת הגאונים הצדיקים הרידב"ז זצ"ל שהי' מומחה גדול בשחיטה, ואח"כ עורר ג"כ על השחיטה הזאת הגאון רבי אליעזר סילבער שליט"א, ראש אגודת הרבנים, על כן באתי בזה לעורר את הרבנים שיצאו חוצץ נגד השחיטה הזאת כי שמעתי שמהשחיטה הזאת קונים בשר כל האנשים החרדים יוצאי אונגארין, שניצלו מהשואה, וכפי שסיפר לי השוחט עוברים בשחיטה הזאת על כל החמש הלי' שחיטה, והשוחטים מפני פרנסתם נעשים כעבר ושנה ונעשה להם כהיתר, וממילא מקלו יגיד לו כמבואר בשו"ע יו"ד סי' י"ז עיי"ש.

עוד סיפר לי איך שהשוחטים בלבלו להרבנים המכשירים שאמרו להם כי הרב סילבער אינו יודע מה שהוא מדבר, והשחיטה הזאת כאן בארצות הברית הרבה יותר טובה מיוראפ, כי לא מפחדים מהבהמות כלל.

אמנם זה אמת שאינם מפחדים מהבהמות, אך אמנם אמת, אינם מפחדים גם שיצטרכו ליתן דו"ח על כל שחיטה ששחטו, ולאחר מאה ועשרים שנה, יבואו כל הבהמות ויטענו למה עשיתם אותי טריפה, וכו'.

אוי לאותה בושה שרבנים שניצלו מיוראפ יתמכרו
 עבור בצע כסף, וע"ז מובא כבר בספרים הקדושים קדשי
 קדשים שחיתתן בצפון, שאפילו אלו שהם קדושים
 שוחטים אותם היצר הרע בצפון (כסף, צפון מזהב יאתה).
 ואפ"ל יותר קדשי קדשים אלו שיצאו מדייטשלאנד
 שנהרגו קדושים למליונים על קידוש השם, ואלו נשארו
 שיוכלו לבנות הכלל ישראל להחזירו לכבתחילה, לא די זה
 שלא תקנו, אלא שקלקלו, שנותנים ליהודים שניצלו
 משארית הפליטה ספיקי נבילות וטריפות רח"ל.

וע"כ אני מתחנן אליכם נא ונא לראות לתקן שישחטו
 כמו ששחטו לפני כמה שנים שחיטה מונחת, ולפלא גדול
 עלי, הלא אתם חסידי צאנו זצ"ל, וע"כ אתם לא אוכלים
 מצות מכונה, שחדש אסור מן התורה, ואיך התרתם
 לשחוט באופן החדש?

אחד הרבנים

הרב ר' אליעזר סילווער ז"ל

מעורר נגד השחיטה תלוי

(נדפס בירחון המאור בחודש טבת תשי"ט, שנה עשירית,
 חוברת ג' [פט]).

וז"ל בהמאור שם במכתב שכתב מוהר"א זילבער
 שליט"א להרב הגאון הצדיק מוה"ר חנני י"ט ליפא דייטש
 שליט"א:

הגאון האדיר מוהר"א זילבער שליט"א אב"ד
 סינסינטי כותב לו בנד"ז: לידי"נ הרב הגאון המוכתר
 בש"ט, עסקן נפלא להטבת מצב הטהרה במדינה ולכלה
 הקוצים מן כרמי ישראל, ירא וחרד בכל דרכיו מוה"ר
 חנני יו"ט ליפא דייטש שליט"א, אב"ד דק"ק העלמעץ
 וכו'...

על השחיטה התלוי:

ו. אודיעו טעמי ונימוקי על פקפוקי נגד שחיטה תלויי שהתנהגו ברוב העירות ובתי המטבחים במדינה בשנים האחרונות, ושכבר אסר באיסור גמור הרידב"ז מסלוצק וצפת לפני חמשים שנה כשהי' פה בדענווער. וכן אסרתי אני אח"ז בראותי שהנכרי המחזיק הראש של השורים והגסות התלויות מנענע את הרעש בעת השחיטה פעמים רבות, ובפרט כשהבהמה מתאמצת להטות ראשה אל הצד מהפכה בידי בעת השחיטה ודוחק הראש על הסכין, ונמצא כמו מסייע ממש בשחיטה, וכמו ישראל ונכרי שוחטים יחד, הנכרי מוליך הראש על הסכין, והשוחט מוליך נגדו הסכין על הצואר. מלבד שלפעמים דוחק הוא הנכרי את הראש על הסכין. וכה ראיתי הרבה פעמים ואסרתי שחיטה תלוי'.

ובס"ד בעירות שהייתי ובבתי המטבחים שהיו תחת פקודתי השחיטה הי' על הארץ כשמונחת הבהמה וכה נהגו עד לפני שנים כל בתי מטבחים הגדולים בנוי יורק ושיקאגו, בוסטון וכו', ורק אחרי מות הרבנים זקני הת"ח ונמסרה השחיטה לפיקוח הצעירים תקנו ממוני בתי המטבחים אחד אחד מבלי שאלם את הרבנים הזקנים, ואני על משמרתי אעמודה שספק נבלה יש בכמה מהם.

בברכה הננו שלו,

אליעזר זילבער

בהרה"ג ר' בונם צמח זצ"ל, הרב לאגה"ק
פה סינסינעטי, ראש נשיאות אגוה"ר דארה"ב

נ.ב.

ראה בספר חן טוב מהרה"ג השו"ב ר' אהרן צבי פרידמאן שנדפס בשנת תרל"ה, שמה שהנהיגו שמה חידוש

בשחיטה אשר עדיין לא נראה ולא נשמע בכל תפוצות ישראל, שלפענ"ד אסור לשחוט כן והשוחט על זה הדרך מאכיל טריפות לישראל בלתי ספק, וכל אשר יראת ה' נוגע בלבבו ישמר ויזהר שלא לאכול מבשר זבח הלזה כי פיגול הוא לא ירצה ולא יטמא נפשו בתועבה הלזה. ומעיד על עצמו אף שזה יותר מל"ג שנים שעומד ומשמש בעבודת הקדש בשחיטה, אומר שאי אפשר בשום אופן לשום אומן לשחוט בדרך הזה ושאי"א לראו ה' לעשות הרעה הגדולה הזאת לחטוא ולהחטיא הרבים יעו"ש שמביא ששתים רעות עושים שמה.

א. שנוהגין בנוא יארק בשחיטת בהמות הגסות, שקושרים בחבל שני הרגליים האחוריים, והחבל נקשר להחבל הקבוע בגלגל מלמעלה בבית המטבחים, וסובבים את הגלגל והחבל עולה עם הגלגל, ומושך את הבהמה בשני רגלי עד שאינה יכולה לעמוד על רגלי הקדמיים, ונופלת לארץ ומונחת על צדי, ורגלי הקדמיים אינם אסורים כלל, ויכולה לנענע ולפרכס אותם כרצונה, ומשרתי הטבחים תופסים ראשה בחזקה ומעמידים את הראש על שתי קרניו בארץ עד שאינה יכולה לנענע ולפרכס עם הראש והצואר מתוח, ובא השוחט במהירות בבהלה ובפחד גדול לשוחטה יען כי ירא שלא ילקה על ידי הרגליים הקדמיים של הבהמה שאינם אסורים.

בשארי מדינות או עיירות קושרים הדי רגלים כדי שלא תוכל לפרכס ולנענע גם בהם כן נהגו אבותינו ואבות אבותינו ששחטו על דרך זה אשר הפילו הבהמה על הארץ ומחזיקין בראשה ושוחטין אותה.

ב. מתאונן בדבר שנתחדש שם מאיזה טבחים להעלות בגלגל כל הבהמה עד שתלוי ברגלי האחוריים באויר וראשה ורגלי הקדמיים סמוך לארץ, ומגיעים מלמטה עד נגד הצואר וחותך מלמטה למעלה ומשרתי הטבחים אווזים השור בשתי קרניו, ובא השוחט ומכניס סכינו מלמטה נגד הצואר וחותך מלמטה למעלה, ומשרתי

הטבחים דוחקים את הראש עם הצואר על הסכין, והשוחט שוחט נגדם, והשוחט אין לו מקום לעמוד אלא בצד הבהמה, כי ירא ונבהל מרגלי הבהמה הקדמיים אשר אינם אסורים, שמא תפרכס הבהמה בהם.

וזה ידוע אשר כל דבר התלוי בוודאי מתנענע, כי אינו נסמך על שום דבר, ובפרט שמשרתי הטבחים עוזרים עוד לדחוק הצוואר על הסכין אז בוודאי מתנענע, ואף אם ינענע רק קצת, תהי' שהי' ודרסה.

וזה ראיתי בעיני שכולם הם אשמים באשם תלוי, ואף שתהי' רק כהרף עין ראוי לחוש כמו שביארנו, וכי יכול לומר כל שוחט שאינו נבהל כשהשור מתחיל לפרכס ברגליו, ואף אם השוחט יבהל רק קצת, כדרך כל הירא לנפשו, ומשרתי הטבחים כאשר מתחיל לפרכס דוחקין עוד יותר והיא דרסה וודאית בלי שום ספק.

מלבד כל זאת הרי אנו אוסרין לשחוט מלמטה למעלה אף באין דוחקין הצוואר על הסכין ובנד"ד דוחקין בחוזק הצוואר על הסכין ואסורה משום דרסה וודאית (ויש לעורר עוד דהוי כשוחטין ישראל ועכו"ם מסייע לו), וראוי לגזור על אותן השוחטים שלא יזידון ולא יעשו עוד התועבה הזאת, וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה עתיד ליתן את הדין. אל תאמינו לדברי השוחטים באופן זה שאומרים שהיא שחיטה יפה, רעה היא בעיני אלקים ואדם וחוטאים בנפשותם האומרים כן וכו' וכו' יעו"ש רח"ל.

פרק יז

השגחה על השחיטה ובדיקה העמדת משגיחים¹⁴:

(א) ברוב קהלות ממנין ת"ח ויר"ש להשגיח על בדיקת סכין¹⁵ והריאה שיהא נעשה ע"ד ההכשר (פרי תבואה סי

14) הנה בפרק יג העתקנו התשובה מהגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער שליט"א בעל שו"ת להורות נתן, שכתב אודות סדר השחיטה בק"ק הנ"ל (ראה לעיל) שצריך תיקון רב, כי כפי המצב דהאידינא (שם) יש בו כמה וכמה פקפוקים ומהם חמורים מאוד.

(15) א) וז"ל שם: בראש וראשונה אשר כל מלאכת השחיטה והבדיקה נעשית על ידי שוחט יחידי, כשבמשך שעות ספורות שוחטים כמה עשרות בהמות גסות ועגלים, ואין בין שחיטת בהמה אחת לשניה אלא זמן קצר בלבד, ובאותו הזמן צריך השוחט לבדוק את הסכין ולהכינו לשחיטת הבהמה הבאה. והנה מבואר בשו"ע יו"ד (סי' ח"י ס"ט) לענין בדיקת הסכין וז"ל, "ויבדוק לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרים". ולהלן שם (סי"ז) כתב "והרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כך ימצאנה, כי הכין לבו באחרונה, ובחינת חוש המישוש כפי כוונת הלב". והב"ח שם כתב, שאע"פ שיפנה מחשבתו לדין בדיקת הסכין לא ירגיש בפגימה אם לא יכוין לבו בבדיקתו עכ"ל. והש"ך שם (סק"ל) הביא בשם מהרש"ל, שהרבה לקרוא תגר על שבודקין הסכין במהירות ובלי כוונת הלב, ושראו להזהיר ולהקפיד עליהם בדבר זה עכ"ד. ובשמלה חדשה שם (ס"ז) כתב "שיבדוק מתון מתון ובכוונה גדולה בלב פנוי מכל מחשבות וכו', ולכן אין למנות על זה כי אם יראי שמים ביותר וחרדים על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים בדעתם". ובס' דעת קדושים והובא בדרכי תשובה שם (סק"ס) כתב, שאם יש חשש היסט הדעת כל שהוא או טירדא כל דהו באמצע הבדיקה צריך לחזור ולבדוק אפילו כמה פעמים עכ"ד. ומכל זה מבואר כי בדיקת הסכין צריכה להיות במתינות גדולה ובלב פנוי מכל מחשבות ובלי חשש הפרעה. ובנודן דידן שאחרי שנגמרה שחיטת בהמה אחת עובר רק זמן קצר וכבר הבהמה

ל"ט סעי' קכ"ט) וגם בירושלים ובקושט"א נוהגין כן מתקנות מהרי"ט ז"ל (שו"ת קול אליהו ח"א יור"ד סי' א' דף כ"ג). וכן באיזמיר ואגפיה (רו"ח סי' א' או' ד').

א*) עמידת אב ובנו לא מהני (סי' הילולא דרבי להגה"צ מניזנוב זצ"ל שליטת תשובות כמעט כל גדולי הזמן).

ב) ובהרבה מקומות מדקדקין שיהי' השוחט מושגח משוחט אחר בבדיקת הסכין, סימנים והריאה ומוזהרין באזהרה חמורה בזה מפי מנהיג. העיר וחכמיה (יד אפרים קוני יפה לבדיקה ו').

והגאון מהר"ש קלוגער זצ"ל ג"כ מזהיר שימנו הקהלה רואה נאמן ת"ח מופלג וירא אלקים להיות גודר גדר ועומד בפרץ ויראה שיהא הכל על נכון. ואם לא ימצאו איש ת"ח שיהא ראוי לזה יקבלו איזה שו"ב מפורסם ביראה שיהא לנאמן רואה. וזהו יותר טוב. כי הוא מבין

השניה מוכנת לשחיטה - ומכל שכן גבי העגלים אשר הם מוכנים לשחיטה זה אחר זה בהפסק זמן קצר יותר - ואם ישתהה השוחט בבדיקת הסכין, יעורר הפועל הנכרי המכניס את הבהמות לאמור עמוד ונעשה מלאכתנו, ואף אם הבודק לע ישעה לדבריו מכל מקום בהכרח הוא חושב מחשבה שלא להשהות את שחיטת הבהמה הבאה יותר מדי, כי אי אפשר לעכב את שרשרת השחיטה זמן רב מדי, ונמצא שאין לבו פנוי מכל מחשבות בשעת בדיקת הסכין, וכבר כתבו בספרי השו"ב דעיקר השחיטה והטריפות הוא הסכין, עכ"ל, שם.

לכן ראיתי להעתיק את כל דברי הפוסקים הכותבים בענין העמדת שני שוחטים, וברוב הקהלות היו ממנין ת"ח ויר"ש להשגיח על בדיקת הסכין והריאה שיהא נעשה ע"ד הכשר. והפליתי, והצה"ק רבי הלל מקאלאמייע זצ"ל כותב כבר על הרבנים הנותנים הכשרים שאין יודעין בין ימינם לשמאלם מה זה סכין שלימה בלי פגימה ואכמ"ל.

ביותר כדת מה לעשות ותשלומי זה הרואה יהי דוקא מן הקהלה לבל יהא עליו מורא בשר ודם (תורת זבח או' א').

ג) במקומות שאין נוהגין לחק ולא יעבור שיהיו שנים שוחטים ואחד משגיח על חבירו על כל הנעשה עוברין בשאט נפש על פסק גאוני ותקיפי קדמאי שהתקינו כן. ובעוה"ר לא אכשור דרא. ואיני רואה שום צד סמך להקל לאכול מהשחיטה אם לא הי' עכ"פ איש ירא אלקים הבקי היטב באומנות ומלאכת שחיטה, ובדיקת סכין והריאה אשר יעמוד שם להשגיח בכל זמן השחיטה והבדיקה ומבלעדו בל ישחט או יבדק אף בהמה אחד כלל וכלל. ואותו המשגיח לא יהי' לו שום עבודה אחרת רק לעמוד ולפקח, ויקבל שכרו מאת הרב המפקח וכל מה שרואה אליו יביא. (בס' בשר צדק סי' ח"י או' ו' האריך מאד בבקיאות נפלאה בזה ותוכ"ד דלדעת כל הפוסקים אשר אנו נמשכין אחריהן חובה גמורה להקפיד שיהיו שנים בודקין הסכין וגם הריאה, ובקצת מקומות היו נוהגין כן גם בעופות, ובעוה"ר נשתנה הדור לגריעותא אלף מעלות ומה שהיו מקפידין עליה בימים ההם שהי' קצת שנים כתיקונם. קהלות הקודש על מכונם. הרבנים במעמדם ואימת הרבנים על אנשי קהלתו בכלל ועל הטבחים בפרט. עאכו"כ שבימינו אלה א"א לזוז זיז כ"ש ממנו רק בהוספת אומץ להחמיר ולא להקל וכד' החת"ס ביור"ד. וח"ו לסמוך על סתם ת"ח ויר"א. כי המעיין בספרי הפוסקים שהבאתי יראה שהקפידו שיהיו **שנים שוחטים**. פי' דבלא"ה לא ידעו מימינו לשמאלו ופשיטא שלא יוכל לחדור למחשבת השוחטים וטבחים ולהבין ערמומותם, וכמו שכבר צעקו ככרוכיא בעל בית אפרים, והפליתי ואחרון חביב מוהר"ר הלל מקאלאמייע זצ"ל על הרבנים הנותנים הכשרים ואין יוזעין בין ימינם לשמאלם מה זה סכין שלימה בלי פגימה ואכמ"ל.

וע"כ ההכרח שיהי דוקא הבקי היטב בכל מלאכת ואומנות השחיטה, ועי' שו"ת בית דוד להגאב"ד סטאניסלאב כי הרבה רבנים ודיינים לא בקיאים בסכיני דשחיטה ולא ידעו ולא יבינו בבדיקת הריאה, ע"ש).

ד) אלו הם הפוסקים גאוני ותקיפי קדמאי רבותינו האחרונים שמהם יוצא דצריך השגחה ע"י שוחט הבקי בכל מלאכת ואומנות השחיטה וגם יר"א בעת שחיטת בהמות הן על הסכין והן על הריאה, בלי שום דיחוי שבעולם.

1. שו"ת חת"ס יור"ד סי' י"ג ודעתו נוטה דגם בדקות יש צורך לזה.

2. הגאון הצדיק מהר"מ בנעט אבדק"ק ניקלשבורג יע"א. והנהיג גם בדקות, מובא בשו"ת חת"ס שם.

3. הגאון הצדיק בעל הפלא"ה זצ"ל ותיקן כן בעיר ואם בישראל אפילו בשחיטת עופות וכ"ש בהמות בין גסה ודקה. מובא בשו"ת חת"ס זצ"ל שם.

4. בשו"ת ד"ח ח"א יור"ד סי' י"ב למרן הגה"ק מצאנז זצ"ל, והעיד שכן המנהג כמעט כל תפוצות ישראל הגם שהשוחטים מומחים ויראי השם, ויותר החמירו שאם אחד טרוד ילך אחד מהבי"ד עמו לשחיטה.

5. במעשה רב מנהגי הגר"א צ'. שדעת הגאון החסיד גר"א זצ"ל לאכול מאכלי חלב בשבת מלאכול מבהמה הנשחטה בלי משגיח עומד ע"ג.

6. הגאון הגדול מוהר"ר אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בעל בית אפרים, ומט"א, בספרו יד אפרים בקוני יפה לבדיקה אות ו', וכי בתוך הדברים שכבר נמצא כמ"פ שע"י נמלטו ממכשול, ובפרט שעל הרוב אין שניהם שווין בחכמה ובאומנות ואיש את רעהו יעזורו והוא נכון מאד.

7. הגאון מהר"ר שלמה קלוגער זצ"ל 44 בשו"ת טוטו"ד מהד"ק סי' קי"א - וכי בסי' קט"ו שבמהדו"ת דאפי' בעיר שיש בה רק עשרה בעלי בתים הוי בזמנינו ב' שוחטים, כי לפי פירצת הדור ראוי להיות כן. ובתורת זבח א' כי בשמו דתשלומי המשגית יהי מן הקהלה ולא מבעה"ב לבד יהא עליו מורא בשר ודם, ומובא בדרי"ת סי' א' ס"ק ע"ד.

8. שו"ת הרי בשמים, מהדו"ת סי' קצ"ח, וכי די שחשות הרבה אם השני שוחטים הן אב ובנו. ושכבר הורה זקן מהרש"ק דלא ישחטו אב ובנו בעיר אחת.

9. פמ"ג בשפ"ד סי' ח"י ס"ק כ"ט וכי דבעוה"ר רבו המתפרצים ביותר ודאי טוב הי' להחזיר הדבר ליושנה שלא ישחוט השוחט עד שיראה סכינו לחכם בעיר. גם שיהיו שנים אצל השחיטה כי טובים השנים מהאחד.

10. שו"ת קול אליהו ח"א יור"ד סי' א' דף כ"ג. ומעיד שכן המנהג בירושלים ובקושטא ג"כ.

11. ברו"ח סי' ח' אות ד' שכן המנהג באיזמיר ואגפיה.

12. בפרי תבואה סי' ל"ט ס"ק קכ"ט. וכי דברוב קהלות ממנין ת"ח ויר"ש להשגית על בדיקת הסכין והריאה שיהא נעשה ע"צ ההכשר.

13. בתבואת שור סי' ח"י סעי' כ' דהחרדים על דבר ד' ממנין ב' שוחטים דוקא.

14. שו"ת מהר"ם שיי"ק יור"ד סי' ה' אחר שהעתיק דברי תב"ש, פמ"ג וחת"ס (הנ"ל) סיים דמי שיש לו כח והממשלה לאשר ולהקים מוסדי התורה (כמו תקנה הלזו) הוא מושבע ועומד. ואפי' צדיק גמור ואינו מאשר ומקיים התורה ביד המבטלים עובר בקרא ד"ארוך אשר

לא יקום". וכו' ואי עברו וביטלו לא מהני וכו' וסיים בזה"ל: וא"כ תקנת ב' שוחטים לבדיקת הסכין שכבר כתבו הפוסקים דלא אכשור דרא, וכן כ"ז שיש לחוש גם בדיקת הריאה ואיכא סייג שתהא הבדיקה דוקא ע"י ב' שוחטים אז אפילו גדול אינו יכול לבטל, עכ"ל.

15. הגאון מהרש"ם זצ"ל בדע"ת סי' ח"י אות ל"ח, וסיים בזה"ל: והעיד לפני רב אחד שראה קלף ישן ועליו חתומים מאה רבנים ובראשם הב"י ז"ל שתקנו שיבדקו תמיד שני שו"ב את הסכין וגם הריאה, ופורץ גדר ישכנו נחש. עכ"ל.

16. בשו"ת דברי מלכאל ח"ה סי' רס"ה וכ' דכתבו הפוסקים שטוב לתקן בכ"מ שיהי' עוד שו"ב בשעת שחיטה ובדיקה וכל מי שיש בו יראת חטא אינו אוכל ממה שנשחט בלי עומד על גביו. ולדעתי השו"ב שרוצה לשחוט לבדו צריך בדיקה ביר"ש וכו' עכ"ל.

17. הגה"ק בעל התניא (מליובאוויטש) זצ"ל בשו"ע שלו סי' ח"י קו"א סק"ט שצריך לדקדק עכשיו מאד שיהיו השו"ב הממונים זהירים וזריזים וידועים ביראת ד' יותר מהשו"ב שהי' בזמן התלמיד, או שיהי' איש יר"ש ביותר ממונה עליהם לבדוק סכינים לפני השחיטה אבל אם אינם זהירין וזריזין ויראת ד' על פניהם אין להאמינם על בדיקת הסכין יותר מבימי חכמי התלמוד שלא היו רשאים לשחוט אלא אף החכם בודק הסכין עכ"ל, והעיר בסי' אור שמים יור"ד סי' כ"א דעפ"י דברי הגר"ז יוצא לחלוטין ולעיקובא להצריך משגיח דלא די שאין אתנו יודע עד מה להעריך מעלת השוחטים שבזמן הש"ס כדי למצוא טובים מהם ואם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים, אלא אף גם זאת שאין ספק כי בעוה"ר ירדנו פלאים וגם בעסק השחיטה ומצבה לא שפרנו רק להיפוך ירד ירדנו עד ירכתי בור ודי במה שהעיד לן השל"ה על השוחטים שבימיו

(בשער האותיות או' ק') כי רבים מהמומחים רחקו לבם מיראת חטא. וע"ע במהרי"ל שהי' עוד לפני השל"ה (בשו"ת מהרי"ל סי' ס"ז) שכו' בענין השחיטה וז"ל: דעתה בדור יתום הלזה שאיי"ב יודע בין ימינו לשמאל וצפרניהם של ראשונים ושיחתן עדיפא מכריסן ותורתן של אחרונים כלום יש בדור הזה וכו', וע"ע במ"ש הפמ"ג בשפ"ד סי' ח"י ס"ק כ"ט דרבו המתפרצים בשחיטה. וכן תמצא הרבה, וע"כ לדעת הגר"ז אין שום מבוא להקל בזה"ז בלי השגחה מעולה, עכ"ל.

18. סי' בית אברהם סי' ח"י בשפ"ז ס"ק ל"ג וכו' דעתה צריך החכם להיות ג"כ אצל מיעוץ הסירכות כי בזה"ז רבו המתפרצים גם בזה. ע"ש.

19. בשו"ת עומק הדעת יור"ד ח"א סי' י"ט. כי בזאת יבחן השוחט אם הוא יר"ש, אם יסכים ועוד ידרוש שיהי' איש יר"ש עומד עליו בעת מלאכתו שתיעשה כדבעי, כידוע דאפי' היותר זהיר מתאמץ עוד יותר ויותר כאשר עומדין עליו ורואין ומסתכלין במלאכתו. ודבר זה רבינו הגדול בשו"ע (יור"ד סי' ח"י סעי' י"ז) הורה לן בשתי תיבות שכו' כי הם (השוחטים) זהירים וזריזים וכו' ועי' בשל"ה (שער האותיות אות ז') שכו' דזהירות נקרא הנזהר בשעת מעשה לשמרה לעשותה כדת שלא יעבור שום דבר מה שמוטל עליו, וזריזות נקרא שזריז קודם מעשה להקדים עצמו בסייגים ובשמירה יתירה שלא יבא לידי שום איסור הן חמור הן קל. ע"כ. והנה כי כן יבורך גבר אשר יחדיו יהיו תמים על ראשו שני תנאים הללו, והעצה הנבחרת לצאת ידי שניהם כאחת הנהו למצוא איש תמים יר"א אשר יטה שכמו לפקח על כל מעשה השחיטה בעין חודרת על כל פרט ופרט עכ"ל. וע"ע שו"ת דובב מישרים קל"א ג.

20. בסי' חותך חיים ה' שחיטה סי' ח"י ענף ד' כי ג"כ להצריך עומד ע"ג ולבד מנימוקיו שם כי דדי לן בהני תרי

עדים מהרש"ל ושל"ה שהעידו על העובדא שבא לידם ולא הרגיש השוחט בהפגימה על אף שהי' ת"ח ויר"ש גדול וגם אומן יד וכמבואר ביש"ש חולין סי' ל"ט, ושל"ה שער האותיות אות ק' וביש"ש אחר העובדא סיים שלא לחנם כ' הרא"ש דהרבה צריך ישוב הדעת ויראת ד' בבדיקת הסכין. ובשל"ה אחר העובדא כ' דלא לחנם הי' המנהג של חכמי התלמוד לבדוק הסכין דוקא בעצמם ובכבודם ולא להאמין לשום טבח אף שהוא יר"ש וסיים **ששמח לראות בירושלים וכל סביבותי עדיין נוהגין במנהג הלזה להראות לחכמי העיר, ע"ש.**

21. בשו"ת מגינת ראש סי' פ"א מצריך שנים. וטעמו עפמ"ש בשו"ע סי' ח"י סעיף טו"ב דצריך הרבה ישוב הדעת לבדיקת הסכין שיארע כי יבדוק אדם פעמיים ושלוש ולא ירגיש בפגימה, ורק אח"כ ימצאנה כי הכין לבו באחרונה, דבחינת חוש המישוש כפי כונת הלב, והפוסקים האריכו והזהירו עד מאד בגודל המתינות והנחת רוח הנצרכת לבדיקת סכין, ותמצאנו בשמ"ח סי' ח"י סעיף ז' ובפלא יועץ אות ש' ובשל"ה אות ז', ובדברים אחדים להגרחי"א ז"ל דרוש י"ד דף ס"ט, ובס' נפש חיים להגמהרח"פ אות ז' ערך זריזין מקדימין, ושו"ת עונג יו"ט סי' ס"ג ועוד, וידוע ג"כ מדרכי הרפואה ותכונת האדם כי לאו כל העיתים שוות ואין הדבר תלוי ביד האדם להטות לבו והרגשיו כפי שירצה, וע"כ כמעט מן החיוב שיהיו לפחות שנים בודקין הסכין בתדירות, דאז אם אחד מרגיש כובד יעזרהו חבירו, עכ"ד.

22. בס' הנתיבות נתיב ל"ג בד"ה וכן בשחיטה, כי דלפ"מ שהעיד עלן ראש גולת אריאל עיר וקדיש מלאך אלקים מרן ר' חיים ן' עטר בעל אוה"ח בס' פרי תואר סי' ח"י אות ל"א כי מי שמקיל באיזה מצוה כבר א"א שיעלה לו בבדיקת הסכין כראוי, ודבריו הלא מרפסין הרים וגבעות

וכל הרואה כזאת רעדה יאחזמו כי מי גבר חי יוכל לומר שלום עלי נפשי, והלא אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. והאיך יקל למצוא אפילו אחד בדרגה זו שלא יקל בשום מצוה, ומי יוכל לבחון כליות ולב לידע מה בלבו של אדם, וע"כ טוב לבחור בשנים שיהי' שנים בודקין הסכין ושניהם יהיו מוחזקין למופלגין ביראת קל חי.

23. בסי' שו"ת מראה יחזקאל (החדש) סי' מ"ג העלה ה' תקנות שתיקן בעירו גלינא יע"א ותקנה ראשונה דטרם התחלת השחיטה חובה על השו"ב להראות סכיניו לשו"ב חבירו ומבלעדי זאת אסור לו לשחוט גסות, דקות, או עופות, ובאות ב' שם דאסור לבדוק הריאה או המסס בלי חבירו שיעמוד ע"ג, ובאות ד' שם דכל ריעותא הנעשה בעת השחיטה חובה על השו"ב"ם לשאול להבד"צ ואסור להשו"ב"ם להורות בעצמם, ע"ש.

24. שו"ת בית דוד להגאב"ד סטאניסלאב וכ' דהשני צריך שיהי' לו הסכמות כי הוא בקי בענינים אלו, כי מחמת שיש הרבה רבנים או דיינים דלא בקיאי בסכיני דשחיטה ולא יבינו בבדיקת הריאה ולא מהני עמידתן בזה.

25. בסי' הילולא דרבי להגה"צ אבדק"ק ניונוב בעהמ"ח הדרת ישראל, קיבץ תשובות מכמעט כל גדולי זמנו בחובת בדיקה ע"י שנים דוקא, ושלא יהיה הבדיקה ע"י אב ובנו ע"ש.

26. בסי' ברית מטה משה (על הגדה של פסח, פיוט חד גדיא) כ' שיראו לתקן כי יהיה בדיקה על אתר ע"י חכם לפני ולאחר השחיטה. וגם מי שאין בידו למחות עכ"פ בידו שלא לאכול בשר רק בתנאי זה, ואף שלא ימצא בשר לאכול אפילו בשבתות וימים טובים אל יקל בעבור זה ח"ו דקרוב לודאי הוא שיאכל דבר איסור לפעמים.

27. ובשו"ת חיצו שונים סי' צ"א הרעיש עבור תקנת שנים עומדים ולדעתו אילו הי' סנהדרין בימינו בלתי ספק שהיו גוזרין כן בגזירה חמורה אחר שהחוש המעיד יותר מאלף ראיות, מעיד לן ריבוי הכשלונות בשטח השחיטה לא יאומן כי חדלו לספור, וידוע פי' מרן החת"ס זצ"ל דאיזהו חכם הרואה את הנולד (מחדש) מהנולד (לשעבר). והרב אשר ירים יד להכשיר בלתי זה, בדור הזה, עתיד ליתן הדין ואשמת קהלו בראשו תלוי, וכו' עכ"ל.

28. בסי' פעמי צדק יור"ד סי' ח"י החמיר בתשובת קהל שנכשלו במקום שלא הי' עומד ע"ג השוחט (הבאתי דבריו במדור "ענינים שונים").

29. בפנקס הגדול דק"ק פרעשבורג נכתבו תקנות בענין השחיטה שחתמו עליה הגה"ק מוהר"ר משה חריף זצ"ל, והגה"ק מוהר"ר עקיבא איגר זצ"ל (בעל משנת דרע"ק) וז"ל: **בגזירת עירין ובמאמר קדישין פתגמא פתגם המלך מלכותו של עולם וכו' השוחטים אל ירים איש את ידו לשחוט או לבדוק שום עגל וכבש בהיותו לבדו כי אם אחד מחביריו השוחטים עומד על גבו ורואה במעשיו שהוכשרו מעיקרו עד סופו וכו' עכ"ל.**

30. בסי' זובחי הזבח סי' ח"י כלל ה' אות ו' להעמיד ב' וגם בעופות, יע"ש, וע"ע לק' אות ה' או"ק ט"ו בשם מלבי"ם.

31. וע"ע לקמן אות ה' או"ק ט"ז. ובאו"ק כ"ג תוספת טעמים מרובים להחמיר בזה"ז יותר משנים קדמניות.

ואחר הצעת כל הני דיעות אין גם אחד שיוכל להסס ח"ו בדבריהם. כי מי בדורינו אנו אשר לא נחשב מתלמידי תלמידיו לאחד מהני גאונים הנ"ל אשר נגרר גם בשאר הוראותיו אחריו, וכ"ש בדבר הגדול הזה שחיטה ובדיקה אשר עוסקיה מרובין וידועיה מועטין והמכשלה עצומה.

ולא נשאר לך עצה אחרת לצאת ידי שמים רק בהעמדת שני שיעמוד ע"ג השוחט בבדיקת סכינן והריאה.

זכרו נא מ"ש במשב"ז סי' ח"י סק"ח דאם עבר ושחט וחיסר דבר שתיקנו חז"ל אע"ג שלא נכשל בהדבר שבשבילו חששו חז"ל מ"מ מקרי "עובר על דחז"ל" ע"ש.

32. בשו"ת תירוש ויצהר (סי' כ"ה) או' ב' וז"ל: כל אחד מהשוביים מחויב להראות סכינו לחבירו קודם ולאחר שחיטה ויהי לכ"א מהשוביים איזה חלפים כשרים מוכנים קודם השחיטה... עכ"ל.

33. בשו"ת בית הלל (סי' מ"ט) וז"ל: ומה טוב לתקן שבכל שחיטת גסות יראו שני שוחטים סכינו של כל אחד ואחד, עכ"ל.

34. ותקנה זו נתקבלה כמעט בכל הקהלות והיתה לחק עולם (השוחט והשחיטות דף צ"ה).

(ה) ועכשיו בענין השגחה בשחיטת העופות - מצינו גם בשחיטת העופות שהידרו גאוני עולם להצריך שנים לבדוק הסכין לפני השחיטה ולאחריה.

(א) בשו"ת חת"ס יור"ד י"ג העיד שתיקן בעל הפלא"ה ז"ל בק"ק פפד"מ דאפי' שום עוף לא ישחטו בלי שנים בודקין הסכין לפני שחיטה.

(ב) ומרן החת"ס זצ"ל העיד שבק"ק פרעשבורג מחמירין בשחיטת הכפרות שבין ר"ה ליוה"כ (וקצת פוסקים העירו על דבריו דמשמע שאז החמירו מטעם שמרבים העם להביא והשעה מכריח לזה, ודקדקו מזה דבמקומות שנתפשט לשחוט הרבה בזה אחר זה ודאי צריכין להעמיד שנים גם לעופות, לדעת מרן זצ"ל. ע"י בסמוך).

ג) מרן החת"ס זצ"ל כי עוד שם דעכ"פ גם בעופות במקומו שלא תיקנו להעמיד שנים מ"מ רגילין הב"ד של ג' לבא פתאום לבית המטבחים ולבדוק סכיניהם ולחטט אחרי כל מעשיהם באופן שבכל עת יהיו בגדיהם לבנים, ובכל זאת בכל ער"ח מחויבים להראות סכיניהם לחכם ע"כ.

ופוק חזי באותה תשובה גופא כמה אישר כחו וחילו להגה"צ מהר"מ בנעט זצ"ל על שהנהיג בעירו להחמיר בע"ז יותר ממה שלפניו והוסיף ע"ז דאם כבר נתפשט כמה שנים הו"ל כפשט איסורו בכל ישראל ושום ב"ד אינו יכול לבטלו. ע"ש.

ג*) בשו"ת ד"ח יור"ד סי' י"ב לשונו סתום וחתום ואפשר לפרשו גם על שחיטת עופות שכי דכן המנהג כמעט בכל תפוצות ישראל ששני שוחטים אין שוחט אחד בלתי חבירו שרואה סכיניו ע"ש.

ד) גם מדברי הכו"פ סי' ח"י או' טו"ב יוצא כן במקומות ששוחטין הרבה העתקתי הדברים לקמן או' כ"ח.

ד*) מדברי הגאון בעל בית אפרים זצ"ל (בקוני יפה לבדיקה או' ו') יוצא כי גם בעופות במקום שהשחיטה מרובה ודחופה כמו שנתפשט בזמן האחרון מן הצורך לתקן שיהיו דוקא שנים להנצל מכל מכשול (מבשר צדק סי' ח"י ענף ז').

ה) בשו"ת עומק הדעת סי' כ' כי לפ"מ שנראה עוד בדברי הקדמונים כי הרגשת הסכין הוא מלאכה היותר קשה בשחיטה וכבר אירע אצל היותר גדולים וטובים שלא הרגישו בפגימה דקה מאד ומה נעני אנן בתרייהו, וע"כ הרוצה לצאת דין שמים בכל וכל יהדר אחר שחיטת שנים דוקא גם בעופות, ע"כ.

(ו) בשל"ה שער האותיות או' ק' התאונן מאד מאד על מצב השחיטה הרעועה ודעתו שם מאד בהחזרת מנהג הישן שבודקין הסכין לפני שחיטת השוחט וכ' וז"ל: ולא לחנם הי' המנהג של חכמי התלמוד לבדוק הסכין דוקא הם בעצמם ובכבודם ולא להאמין לשום טבח אף שהוא ירש כי הרבה צריך ישוב הדעת ויר"ש לבדיקת הסכין וכו' וסיים שם דכאשר בא לירושלים עיה"ק וראה הנהגת בדיקת הסכין באימה יתירה ובהראותו לחכמי העיר וכן בכל מלכות א"י שמח לבו, ובדבריו שם ניכר שכן נהגו שם בין בבהמות ובין בעופות, וכן העידו זקני ירושלים שהמנהג שם מעולם במקום ששוחטין הרבה עופות ששנים בודקין הסכין.

(ז) בפמ"ג שפי"ד ס"ק כ"ט שכ' דרבו המתפרצים וטוב להתזיר הדבר ליושנה שיהיו שנים אצל השחיטה ושיראה החכם את הסכין וכו' ע"ש, ומיירי בכל מיני שחיטות דבהמות ודעופות.

(ח) בשמ"ח סי' ח"י סעי' כ' דבמקומות החרדים לדבר ד' ממנים שנים על השחיטה, וטובים השנים מן האחד. ומיירי גם בעופות דדבריו סובבין על תקנת חז"ל (חולין ח"י) דמיירי גם בעופות.

(ט) עפי"ד הרא"ש, וטור ושו"ע סי' ח"י סעי' טו"ב צריכין שנים לבדוק גם בעופות בזה"ז, כי עפ"י דינא דגמרא (חולין ח"י) טבח צריך להראות סכינא לחכם, והטעם שנתבטל מבואר ברא"ש וטושו"ע שם דממנין אנשים חכמים וידועים בזה"ז הזהירים - וזריזין ולהם מחלו חכמים כבודם, נמצא דהתקנה לא נתבטלה רק במקום שהשוחטים זהירים וזריזין, ופירושו של זהירין וזריזין כבר ביאר בשל"ה (שער האותיות או' ז') דהיינו שמקדים עצמו בגדרים וסייגים ושמירה יתירה שלא לבא לידי שום איסור חמור או קל. וגם בשעת מעשה נזהר מאד

שלא לעבור על שום דבר ועי' מסלת ישרים מפרק ב' עד פרק י'. גדרי זהירות וזריזות וא"כ בהיות שבעוה"ר נתמעטו הדורות ונחלשו הלבבות ונצמצם כח היראה עד למאד, מאן מפייס מי גדול ממי, ופוק חזי מ"ש רש"י ז"ל עה"כ וידעים לשבטיכם דאמר משרע"ה אם בא לפני אי מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא וכו', התבוננו עד היכן הדברים מגיעין כי משרע"ה מבחר מין האנושי אדון הנביאים לא האמין בעצמו להעיד על יראת זולתו. ומה נעני אנן אבתריי, והזמן גרמא להחזיר עטרה ליושנה ולהעמיד משגיח ירא שמים מרבים הבקי במלאכת השחיטה לבדוק הסכין ולעמוד אצל השחיטה גם בעופות (זובחי הזבח סי' ח"י).

(י) הרמב"ם בה' שחיטה פ"א ה' כ"ו מורה כדינא דגמרא דטבח צריך להראות סכינו לחכם לפני השחיטה ובאם לאו מנדין אותו, ומסתימת לשונו נ' שאינו מחלק בין זמן התלמוד לזמנינו כמו שחילק הטור בשם הרא"ש, וכ"נ דעת הראב"ד מובא במ"מ שם שכי' הטעם דהצריכו חז"ל חכם לבדיקה ולא הצריכו כן בשאר מצות כתפלין וציצית מפני שצריך לפנות המחשבה היטב בשעת הבדיקה כדי שירגיש בפגימה, שאנו רואין שפעמים יבדוק האדם הסכין ולא ימצאנה פגומה ויתחזור אח"כ ויבדוק וימצאנה פגומה אי"ז כי אם רוע לב שפנה לדברים אחרים וכו'.

ולבד ממה שלפ"ז יוצא דגם בזה"ז כן, לפי הטעם שנתן דיש לחוש שהטבח לא יזהר ככל הצורך והחכם נזהר ביותר, עוד יש להוסיף מ"ש הש"ך בסי' ח"י סעי' טו"ב בשם מהרש"ל פ"ק דחולין שקרא תגר על השוחטים בזה"ז שבודקין הסכין במהירות ובלי כוונת הלב, וכנ"ל גם הש"ך הסכים עמדו, הרי שכבר בימיו בטלה חזקת הזהירות אצל השוחטים כ"ש בזה"ז.

ומכל זה מסתבר היטב לומר דדעת הרמב"ם והראב"ד להצריך בכ"מ ובכל זמן משגיחים יר"ש מאד לבדוק הסכין ולעמוד אצל השחיטה בכל המינים בהמות חיות ועופות, ובכל זמן, ובכל מקום. (שו"ת חדוותא דשמעתא סי' פ"ד).

יא) בסי' ב"י מטבחי' סי' ח"י על סעי' י"ז כי בזה"ל: לענ"ד איני רואה שום צד היתר להקל בזה"ל בשחיטה בלי שנים בודקין הסכין תחת (ושלוחו) של החכם שבזמן חכמי התלמוד כמבואר בחולין דף ח"י. והלא עיקר פנים להקל בזה"ל הוא חידושי של הרא"ש כי נשתנו העיתים והשוחטים שבזמן הזה זהירין וזריזין יותר מהטבחים שבימי חכמי התלמוד ולהם מחלו חכמים כבודם. ע"ש ומובא בטור יור"ד סי' ח"י ואחריו במחבר סעי' י"ז. והלא הרא"ש בעצמו בתוך דבריו התאונן על שנתבטלה התקנה לגמרי כי אינו נכון דהרבה צריך ישוב הדעת ויר"ש לבדיקת הסכין. וזה כשלעצמו די להבין כי דברי הרא"ש הם יותר לימוד זכות מפסק הלכה, וכ"נ מרמב"ם וראב"ד. (אמר המו"ל ע"י לעיל או"י ותבין הכוונה) וכן יוצא מחמשה חומשי עמודי ההוראה - של"ה (או"ק) מהרש"ל (ביש"ש פ"ק דחולין סי' ל"ט) ש"ך (בסי' ח"י סעי' י"ז), פמ"ג (שפ"ד ס"ק כ"ט) שמ"ח (סי' ח"י סעי' כ') שהצטערו עד למאד למה נתבטלה תקנה הראשונה בדיקת הסכין לפני השחיטה, והעידו על גודל המכשלה בכל עידן ועידן אשר עפ"י באמת בטלה שפתי צדק שהצדיק הרא"ש המנהג מטעם שהם זהירין וזריזין ועכשיו לא מיני' ולא מקצתי'.

וע"כ כל מן דין איני רואה היתר בשחיטת בהמה להקל בזה וגם בעופות קשה להקל במקומות ששוחטין הרבה דיש בהו ביטול ישוב הדעת, עכ"ל.

יב) בשו"ת קב ונקי סי' מ' וז"ל: ועל דברתו בענין העמדת שנים בשחיתת העופות במקומות שהעסק בהם מרובה, לית דין צריך בושש כי עפ"י שנים עדים דוקא יקום דבר, והכי זוטרא לכו דברי מאור הגולה בשו"ע הגר"ז סי' ח"י בקו"א סק"ט: דכעת שאין החכם בודק סכין שלפני השחיטה צריך לדקדק עכשיו מאד שיהיו שו"ב הממונים זהירים וזריזים וידועים ביראת ד' יותר משו"ב שהי' בזמן התלמוד. או שיהי' איש יר"ש ביותר ממונה עליהם לבדוק סכנים לפני השחיטה, אבל באינם זהירין וזריזין ויראת ד' על פניהם כ"כ אין להאמינם על בדיקת הסכין יותר מבימי חכמי התלמוד שלא היו רשאים לשחוט אלא אם החכם בודק הסכין, ע"כ.

והנה למצוא איש די רוח אלקין ב"י להבחין ולהפלות בין שוחט לשוחט איזה לקרב ואיזה לרחק. וברוח קדשו להצביע כי זה האיש ירא שמים יותר מטבחי חכמי הש"ס, מילתא דלא שכיחא. ולהמתין ע"ז ולמנוע מבשר עד אז הוא גזירה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה. והעצה היחידה להרבות בודקין אשר בצירופן אולי יגיעו לשיעור יר"ש יותר מטבח יחידי שבימי הש"ס. ועוד כעין סרך ספיק ספיקא והיינו ספק דלמא השוחט עולה למעלה משוחטי זמן הש"ס, ואפילו לא, אולי מגיע השני המשגיח לדרגא זו. ואולי לא, דלמא גם בל"ז לא יקלקל. ובצירוף כל הני ספיקי כבר יש ע"מ לסמוך בשעהד"ח ולצורך.

ובזה ירווח לן טעמא חדתא להמבואר בשו"ת טוטו"ד מהד"ג סי' ל"ה שהעביר הגאון מהרש"ק ז"ל שו"ב עבור שאינו רוצה להראות סכיניו לשו"ב השני כי מי שהוא יר"ש אדרבה רוצה להראות סכיניו להנצל ממשגה וכו' ע"ש ולפמ"ש לעיל יש להוסיף עלה דבאמת כל מה שמוסיפין בבדיקות י"ל מקור גדול מעיקרא דדינא וכמ"ש לעיל דכולי האי ואולי שיגיעו למעלת בודקים זהירין וזריזין

שיראת ד' על פניהם תמיד 44 הנצרך לדינא כדי הגר"ז הנ"ל, ושוחט הלזה המסרב בבדיקת שו"ב השני לאו מיראת הרוממות יתירה דאי"ב ושלדעתו די ביראתו לבד, דאדרבה כל שמרבה ביראה יותר נוח לו שיבדקו גם אחרים. דומיא דחז"ל דהווי מכנפי לכולהו טבחי כי היכי דלימטיי שיבא מכשורא, ועקב ענוה יראת ד', אלא ע"כ זה מראה היפוכו כי אין בדיקת הסכין דבר גדול כ"כ שיצטרכו לה כמה בודקים ומראה לקלות דעתו. וע"כ ראוי להעבירו, עכ"ד.

(אמר המו"ל: עיי' גם בדברי מלכיאל ח"ה רס"ה שגם הוא חרץ משפט שו"ב שרוצה לשחוט לבדו שצריך בדיקה ביר"ש).

(ג) בדע"ת סי' ח"י או' ל"ח דבימי הב"י חתמו מאה רבנים ובראשם הב"י שתמיד יבדקו שני שו"ב את הסכין וכו' ומדבריו שם נ'. דגם בעופות כן שהלא האריך שם בדע"ת לבאר כי עיקר החששות בשחיטה הוא הסכין, וזה שייך גם בעופות.

(ד) בשוחט דברי מלכיאל ח"ה סי' סה"ר נ' ג"כ דבמקומות שיש עסק גדול בשחיטת העופות יש להעמיד דוקא שנים לעמוד על השחיטה, ושו"ב שמסכים לשחוט לבדו צריך בדיקה אחר יר"ש שלו שודאי אינו שלימה, ע"ש.

(טו) בס' בית אברהם סי' ח"י בשפ"ז ס"ק ל"ג דעתה צריך החכם להיות ג"כ אצל מיעוד הסירכות כי בזה"ז רבו המתפרצים גם בזה, ע"ש, ועפ"י העלו בשו"ת בתי לוי סי' כ"ד, ובס' עוד חזון. ערך שחיטה, דבימינו שנתרבו הפרצים גם בשחיטת העופות ע"י ששוחטים ביום אחד עופות למאות במקום אחד והמכשול עלולה מאד, גם שם צריך

להעמיד חכם ומומחה לבדוק הסכין ולפקח על שאר הענינים, ע"ש.

טו*) המלבי"ם תיקן בעיר בוקארעשט שהשוחטים מחוייבים להראות סכין של שחיטה זה לזה קודם ואחר השחיטה, וכל שיעבור ע"ז שחיטתו פסולה, ונפסל עולמית (שו"ת יד אלעזר ק"ז).

טז) ובס' חמדת לב דף ק"ד כ' אגב אורחא בענין תקנת שנים שוחטים דלפ"מ שעולה מד' הפוסקים דתקנה הוא, א"כ אפילו ירצה להקל על סמך שהשוחט היחידי ידקדק הרבה ויחמיר ביותר לא הועיל, ואסור לעשות כן. ואדרבה, יש בו משום איסור בל תשחית, עי' ברמ"א סי' ח"י סעי' י"א וט"ז ס"ק י"ז, וב"ח שם, וכ"כ בכו"פ, ובשפ"ד ומש"ז שם, ובתורת יקותיאל סק"ד, ושמ"ח סי"א ותב"ש כ"ג, כו.

טז*) וכן מבואר בשו"ת עומק הדעת יור"ד ח"א סי' י"ט להחמיר גם בעופות, מובא לעיל או' ד' מספר 19.

יז) וכ"ה בס' חותך חיים מובא לעיל או' 20, וכ"כ בס' שו"ת נחמד מפז עי' להלן או' כז'.

חי) וכ"נ בשו"ת מגינת ראש סי' פ"א, מובא לעיל מס' 12.

יט) ובשו"ת מראה יחזקאל החדש סי' מ"ג מובא לעיל מספר 24, דתיקן בעירו דאסור להשוחט לשחוט גם עופות טרם יראה הסכין לשו"ב חבירו.

כ) לעיל במספר 26 הבאתי שקיבץ הגה"צ מניזנוב זצ"ל תשובות מכמעט כל גדולי זמנו בחובת בדיקה ע"י שנים דוקא, ואין הס' תח"י, אבל כאשר יראה המעיין שם בפנים ימצא כי מנימוקי הרבה הפוסקים ההם יוצא הדין להחמיר גם בעופות, ע"ש.

כא) וכמו"כ הבאתי במספר 1 אודות חתימת ק' רבנים בתקנה זו ויש לחוש להרבה או לכל שהחמירו גם בעופות כן. ועכ"פ חזי לאיצטרופי להתאמץ ולהחזיק בתקנה זו גם בעופות.

כב) בס' ברית מטה משה, הבאתי מספר 27 חידש דגם מי שאין בידו לתקן הרבים, עכ"פ בידו למנוע עצמו מלאכול בלי שנים שוחטים, ע"ש.

כג) והגיע לידי עוד תשובה כת"י לאחד מח' דורינו וכ' שם כמה ראיות חזקות להצריך בזה"ז השגחת עומד ע"ג השוחט לבדוק הסכנין ולפקח על כל הנעשה גם בעופות. והוסיף דלא מיבעי' לשיטת הפוסקים אשר נדב לבן אותנה לתקן תקנה גם לשחיטת עופות גם לפני מאה וחמישים שנה (אמר המו"ל: עמ"ש לעיל בכ"ב האותיות, ותבין) ודאי דלא אכשור דרא אולם גם להפוסקים אשר כתבו בפירוש שתיקנו רק לבהמות כאשר מתבוננן בנחת ובהשכל בדבה"ק בקל יכולין למצוא טעם לשבח לתקנה זו בזה"ז גם לעופות.

לדוגמא: הביטו וראו מ"ש בשו"ת חת"ס יור"ד סי' י"ג דבק"ק פרעשבורג אף שאין מדקדקין לשנים כל השנה מ"מ בשחיטת כפרות שבין ר"ה ליוה"כ מקפידין, והטעם דאז השחיטה מרובה והשוחט מוטרד בשחיטתו ונחוץ לאחר שיעמוד ויבדוק ג"כ הסכין, וה"ה בזה"ז כל השנה ששוחטין כל שעה עופות למאות והטירדה ודאי יותר גדולה משם, גם דעת מרן החת"ס זצ"ל מסכמת להצריך שתים דוקא.

וכ"נ מלשון הרש"ק שכו' (בשו"ת טוטו"ד מהד"ת קט"ו) אשר לפי פירצת הדור והעזות ראוי להיות כן שיהיו שני שוחטים דוקא ואפי' בעיר דלית בהו יותר מי' בעלי בתים, ומדורו של הרש"ק עד דורינו אנו נתמעטו הלבבות

ונתרבה העזות, וגם בשחיתת העופות יש עזות וחוצפה בהרבה ענינים. ופשוט שלדעת הרש"ק נצרך ב' שובי"ם דוקא, אחד שוחט ואחד עומד ע"ג.

ועוד צריכים לשים לב כי סדרי השחיטה שבזה"ז הוא במהירות רבה הרבה מאות לשוחט בשעה אחד, וכפי שהעידו לפני כמה שוחטים יראים לדעתן א"א שלא יאבד השוחט הרגשתו באמצע העבודה פוק חזי מ"ש הגר"ז בסי' ח"י קי"א סק"ה להזהיר לשו"ב דגם הבדיקה שבין השחיטות יהי לאט לאט ובכוונת הלב ולא במהירות כלל דבמהירות קצת אינה בדיקה כלל.

ועי' מנחת יוסף ביאורים ס"ק פ"ט שכי' תוכחה לשוחטים המתפארים במלאכתם שהם אומנים גדולים ושוחטין הרבה בזה אחר זה ובמהירות והסכין יפה. והוא מסיבה הנ"ל על שבודקין במהירות ואם הי' בודקין לאחר שחיטה במתינות ובכוונת הלב י"ל שהיו מרגישין ואינם יודעין כי בנפשם הוא.

וראה נא מ"ש בדרי"ת סי' ח"י או' כ"ב בשם ספרי השו"ב שכל שוחט יבדוק סכינו מדי יום ביומו בוקר קודם תפלת שחרית כי אז יהי לו הרגשה מעליא והוסיף דאע"ג שיש שפקפקו ע"ז מטעם שעיי"ז יטרוד תפלתו אח"כ וגם מטעם איסור עשיית חפצים קודם התפלה. מ"מ דעתו מכרעת לדלג על כל חששות הללו כיון שי"ל שינצל עיי"ז מחשש אכילת איסור אם יש לחוש שאחר התפלה לא ירגיש כ"כ להעמיד הסכין בלי חשש פגימה כ"ש, ע"ש.

הדברים מבהילין עד היכן כח של הרגשה מגעת וכמה קל כח הפסדו כי באי עשיית שום דבר רק שהיית הזמן מאז קימתו בבוקר כבר אבד חלק מהרגשה, עאכו"כ העובד כמה שעות שמפסיד יותר מדאי, ואינו חומרא לבד להצריך בודק סכינין. ובספרי שחיטת ואכילת בשר במדור

"ענינים שונים בשחיטה וטריפות" או' י' תמצא טעם לשבח שהשוחטים מענינים שיצא בדיקת סכיניהם חד וחלק. ויש להם נסיון נורא בזה, ומה"ט ג"כ ההכרח שיהי' בודק מן הצד, ע"ש).

ועי' במנחת יוסף ביאורים ס"ק פ"ג לבדוק הסכין אחר כל ה' עופות ולא לשחוט יותר מה' מבלי בדיקה בינתיים והסכים עמדו בדכ"ת סי' ח"י או' ע"ז (ובספרי שחיטת ואכילת בשר במדור "ענינים שונים בשחיטה וטריפות" ד"א דבשחיטה זמנינית לכו"ע דינו כן) ויש חולקין ע"ז והוא השמ"ח סעי' י"ג ושפ"ד ס"ק ח"י שכתבו דבעיוה"כ בשחיטת הכפרות וכדומה שיש לפניו לשחוט הרבה ולא יספיק הזמן קרוב הדבר שמסיבת הנחוצה לא יבדוק היטב בכוונת הלב ובמתון ע"כ יש להקל שלא יבדוק בינתיים עד לשון שואל. ע"ש.

ועכשיו ממנו נקח ראי' עצומה ומבוררת להצריך בהכרח ומעיקרא דדינא בודק סכינין לבד מהשוחט, בזה"ל, דזאת ידוע שסדר השחיטה בשחיטות הגדולות לשחוט הרבה מאות בתוך שעה אחד של ס' דקות. ושם לפי דבריהם בודקין הסכין אחר כל כ' עופות, וי"א מה' עופות. ובמקומות שאין העסק גדול כ"כ מ"מ שוחטין לערך ג' וד' מאות לשעה, ופחות מזה קשה למצוא, ובאותן מקומות בודקין ג"כ אחר לערך כל כ' עופות. וא"כ אין יוצאין להלכה לשום דיעה. כי להמחמירין לבדוק אחר כל ה' ודאי דאין יוצאין והמקילין שלא לבדוק הלא כתבו להדיא שטעמם שמחמת המהירות לא יבדוק היטב בכוונת הלב ובמתון וע"כ יש להקל) עי' שמ"ח סעי' י"ג ופמ"ג בשפ"ד ס"ק ח"י, וא"כ בימינו שבודקין אחר כל כ' או מ"ה בדיקה מהירה שהלא טרוד הוא במלאכתו והרבה פועלים ממתינין לו לכו"ע לא טוב עושין. ואפילו אם יצויר לדקדק לבדוק אחר כל ה' ג"כ דלא כמאן דאף המחמיר

לבדוק אחר כל ה' לא כוון להקל בבדיקה מהירה חס מלהזכיר, דבר המבואר בכל הפוסקים ממש שצריך מתינות גדולה וישוב הדעת מרובה, והחוש מעידו, והמעין היטב בדברי פוסקים הנ"ל בעיניו יראה דבזה כולם מודים רק דהמחמירין כוונתם לסדר בדיקה מתונה יותר.

ומה"ט באמת העצה היחידה להעמיד אצל כל שוחט בודק סכינין שזה כל עבודתו ואי"ל עסק אחרת כלל ויבא בכל בוקר בכמה סכינין חדין וחלקין לתחלת השחיטה ומיד אחר חמש או עשר עופות יתן להשוט סכין החדש והיפה ויקח ממנו את שלו לאחר שבדקו ויבדקנו גם הוא במתינות, ואחר " עופות יחליף שנית, באופן שגם הבעה"ב יסכים לזה ובכל עת יהיו הסכינין טובים ויפים.

ועוד רווח גדול ירוויח בזה דאי' בפוסקים (ע"י שמ"ח י"ד, תב"ש כ"ח, בית אברהם בש"ז סק"ה, מנחה"ב כלל " עשרון ס"ק כ"ג) דכל מה שכי' להקל בעופות באיזה צד שיהי' לשחוט בלא בדיקה לאחר שחיטה הקודמת זה דוקא כשלא אירע לו שום סיבה בשחיטה שלפניו שלסיבתה יתקלקל הסכין, אבל אם אירע לו איזה סיבה בשחיטה הקודמת שיי"ל שנפגם הסכין. מחמתה כגון שחתך הסכין במפרקת, או שנמצא איזה דבר בוושט שנחתך ע"י הסכין שוב אסור לשחוט אח"כ בסכין זה אף בשעהד"ח ועיוה"כ בלתי בדיקת הסכין תחילה וירחץ הסכין קודם הבדיקה כדת ואח"כ יבדקנו י"ב בדיקות ע"כ.

ובעוה"ר זהו ג"כ רגיל במקום שהמלאכה מרובה וממהרין השוחטים לכלות מעשיהם נוגעין הרבה במפרקת והנסיין להשוט להפסיק העבודה ולבדוק אז ג"כ נתגדל כי מעכב הרבה פועלין עבור זה, אולם אם ישתמשו בעצה הנ"ל להעמיד בודק סכינין ויוכל להחליף וליתן סכינו לבדוק כפי רצון לבו אין חשש.

ועוד חסרון גדול בבדיקת הסכין ע"י השוחט בעצמו שהלא הבדיקה צריך להיות במתינות וישוב הדעת בתכלית כמבואר בשו"ע סי' ח"י סעי' י"ז ובשמ"ח וכל האחרונים וכנ"ל וזה א"א מטעם שכפי המציאות טבע בני אדם אם מעכבין הציבור ועיניהן תלויות בו אז ע"כ דעתו מבולבלת להיות אף בדרכו וא"א לצמצם כל מוחו למה שעושה כי מקצת ממנו מוטרד בע"כ וכן בנ"ד כששוהה השוחט לעשות מלאכתו ועשירות בשביל הצבור הממתינין לו מנוחתם פועלים יושבים ומצפים, ברור כשמש שתשעים ותשע אחוזים מבני אדם יוגזל מהם בכה"ג מנוחם והרחבת דעתם, וזהו מעוות לא יוכל לתקון רק בהעמדת בודק סכינין, מלדעת ההפלא"ה ודעימי' (עי' באות לעיל) דמצרכו שני בודקין יצטרכו בכה"ג שני בודקי סכינין כי בבדיקת השוחט אין מצרפין כנ"ל.

ודבר פשוט שכל אלו התיקונים לא יועילו לענין מה שיש לחוש בגוף השחיטה שע"י יגיעת הגוף יבא בקל לידי דרסה מפני כבדות הגוף לאחר מלאכה מרובה.

ועוד נ"ל עפמ"ש בתוס' פסחים דף י"ד ד"ה שתי פרות דעיר שמתקבצין שם ממקומות שונות צריכין להחמיר כמנהג כל מקום, א"כ ה"ה בדין כיון שיש מקומות שנהגו להעמיד עומד ע"ג אפילו בעופות (עי' לעיל) הדין נותן להחמיר בזה בכל מקומות שיש שם קיבוץ מקומות שונות. ולדעתי כמעט רוב עיירות בזה"ז הם מסוג זה לאחר שעלה הכורת על מדינת אייראפע והנשארים נסו לנפשם. בכל קצוות תבל, באופן שבכל עיר ועיר תמצא בזה"ז קיבוץ ממקומות שונות.

ולא אמנע מלכתוב בשם חכם אחד מה שאמר ליתן טעם להצריך משגיח ע"ג השוחט לבדוק סכיניו, עפ"י המבואר בשו"ע הגר"ז. סי' ח"י קו"א סק"ט שיש לדקדק בזה"ז שיהי' השוחט יותר יר"ש משוחט שהי' בזמן

התלמוד, או שיהי יר"ש ביותר ממונה עליהם לבדוק סכנים, ע"ש.

נמצא שנשאר לן לבחור באחד משתים או שוחט יר"א או ממונה הבדק סכין, איש נאמן ויר"א, שיקול הדעת מכרעת לבחור בממונה שהרי מבואר בשו"ת ד"ח יור"ד ח"א סי' ז' שראה הרבה יראי השם ולומדי תורה שנתקלקלו לאחר שנתרגלו באומנות הלזו של שחיטה, וכע"ז בשמ"ח כי אם אין השוחט יר"ש מרבים יורד מטה מטה. וא"כ יותר טוב לבחור בממונה כי השוחט עלול בניקל ליאבד הימנותו כעבור זמן קצר. לא כן העומד ע"ג שאינו שוחט.

ועוד טעם עפמ"ש בחי' מהרא"ל צינץ זצ"ל יור"ד ר"י סי' ח"י באורך כי הרגשת הפגימות הוא דבר הקשה שבשחיטות כי לפעמים אחר בדיקה יפה ומהוגנת יבא אחד וירגיש בפגימה וע"כ צריכין להזדרז באופן היותר אפשר, וכל המרבה לבדוק הר"ז משובח. ע"ש, ומי יאמר זכיתי לבי לבדוק כדבעי, אולם כאשר יתחזק הדבר בהעמדת עומד ע"ג ודאי יועיל הרבה לשפר המצב.

ועוד עפמ"ש בח"א כלל קמ"ג או' ד' כי עייפות וביטול שינת הלילה גורמים ביטול כח ההרגש. וכן מבואר במט"א סי' תר"ה, ופמ"ג שם, ובכו"פ ובשו"ע"ק סי' ח"י ועוד, וא"כ מי יוכל לעמוד איתן חזק שכל ימיו ישן בלילה שיעור הנצרך, והלא כידוע אי"ז תלוי בדעת האדם, ותלוי לפי מצב האדם ופגיעותיו הבאים עליו וחיזוק העצבים וכח העצבים שלו. וע"כ טובים שנים לבדוק מן האחד.

אב - ובנו

אם אב ובנו נחשבים לשנים בע"ז יש מבוכה בהפוסקים (עי' שו"ת טוטו"ד תליתאי סי' מ"ד. וכן בשו"ת

אוריין תליתאי סיי לייא לייב), והכרעת האחרונים כי תלוי ברצון הרב דשם (שו"ת הרי בשמים קצ"ה, ומשמרת שלום ח"ב יור"ד סיי רמ"ה או' ל"ו).

השגחה סתמית

כד) כבר נודע בישראל מספרן של רבותינו ז"ל שראוי להשגיח על השוחטים ובודקים בעינא פקיחא וכו' (שו"ת מהר"מ שי"ק יור"ד סיי א').

כה) השוחט יהיי תמיד עיני הרב עליו להשגיח על ידיעותיו והנהגותיו ועל עיני חושיו אם לא אבד כח הרגשתו וידיעת סכין ותיקונו (תקנת כל גדולי הגר שנתקיימו בפאקש שנת תר"ה, מובא בס' השוחט והשחיטות דף 36).

כו) מצאתי מכתב בספר דברי יואל (מכתבים ח"ב או' ט') ודבריו מוסבים בענין השגחה במרחץ והיות שמדבריו יש ללמוד התנהגות תרסיסי השגחה במקולי בשר דדמיא להדדי ממש, ע"כ אעתיק לשונו שבשם וזלה"ק. צר לי מאד שנודעתי מכמה מקורים ברורים שאין שום השגחה... וזה חמור מאד והשגחה מוכרחת יותר מעל עצם המקוה, ראשית חמור יותר שהוא דאורייתא לכו"ע... גם כיון שיש להבלין נגיעת ממון בזה אין לסמוך עליו כלל כי בודאי הוא רוצה שיהיי הכל במהירות בשביל רוחא דממונא, ואם יש השגחה כראוי שיהיי נעשה הכל כתורה וכהלכה צריך לזה קצת מתינות ובא לידי הפסד וא"כ הוא משוחד מנגיעת ממון, ואף בחכמים אמרה תורה"ק כי השוחד יעור עיני חכמים וק"ו עיני הבלנים, ופשיטא שאין לסמוך עליו בזה... ואם יש לב"ד השגחה על עצם המקוה ולא על הטבילה אייז אלא מכשול כי סוברים העולם שהוא תחת השגחה ובאמת אם אין השגחה על הטבילה אינו כלום כי

נכשלים רבים, ותמה אני על המכשלה הזאת שתחת ידכם וכו' עכלה"ק.

כז) בשו"ת נחמד מפז יור"ד סי' ה' בתוך הדברים (קטע ד"ה ולא אמנע) וז"ל: ולא אמנע אגב אורחי להעיר כי לדעתי השגחה קפדנית ומדוייקת מאד נצרכת על כשרות הסכין. לבד מטעמים הנ"ל (שכ' לעיל שם דמהזרת הפוסקים ומנהג כמה מקומות להצריך שני להשגיח ולבדוק הסכין, וכן מדברי הפוסקים שכתבו דאצל הסכין שכיחא היזיקא ורובא דקלקולא - המו"ל). יש גם להוסיף מ"ש השמ"ח ותב"ש סי' ח"י דאסור לנבל בחנם משום איסור בל תשחית, ובמחז"ב שם הוסיף משום צעב"ח וכן ביטול תיקון ניצוצי קודש של הבהמה, וגם חששא דברכה לבטלה לפעמים. כל אלו הטעמים הן המשכת שלשלת הארוכה של טבעות הטעמים המכריחים השגחה מעולה וכל התירוצים ואמתלאות וישובים שונים של הקצבים ובע"ב המקמצים ממון וכל מחשבתם להרבות הון תועפות למו יזכרו שהעושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבו.

השגחה

ואף אם יהי' מאותן שעליהן נאמר ומשלם לשונאיו אל פניו, עוד יזכור למו כי לא לעולם יטור לא ירד אחריו כבודו ולא יועיל הון ביום עברה.

חומרות, הידורים, דקדוקים רק הם ילוו אותו לבית עולמו וימליצו טוב בעבורו כסא, כבודו, ופלטרין שלו לא יועילו לו מאומה רק להרבות הקטרוג וכו' עכ"ל.

כח) מצאתי לגאון הגאונים מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל שדעתו שצריך לרב לעמוד על המשמר עיוה"כ בעת שחיתת הכפרות כיון שאז השחיטה מהירה. וה"ה לדידן

בכל השנה ששוחטין לאלפים ובזה אחר זה. והא לך לשון הכו"פ סי' ח"י או' טוב.

והנה בעיה"כ ששוחטין כפרות ומרבים העם להביא וממהרים על השוחט... ועכ"פ יש לרב המורה להשגיח ע"ז בשוחטים ביום הנבחר לבל יתפרצו ויקילו ראשם בענין בדיקת סכין ובדיקת סימנים וכדומה לרב טורח המלאכה שלהם... עכ"ל.

(כט) שו"ב שיצא נו"ט מתחת ידו אי"ל תקנה ע"י ששוחט כשר אחר ישגיח עליו (שו"ת חקרי לב ח"א יור"ד קס"ד דחה דעת המקיל, וכ' שהעבירו הקהלות במצרים היתר זה מכל וכל, וכ"כ בדכ"ת סי' קי"ט ס"ק צ').

(ל) פוק חזי עד היכן חזקו כחו של המשגיח המפקח ממ"ש בשו"ת בית שלמה (יור"ד סי' א') דאע"ג שעד אחד המעיד על השו"ב שחשוד להאכיל טריפות. יש בו חילוקי דינים, מ"מ אם הנאמן והמשגיח העיד על השו"ב שחשוד להאכיל טריפות יש להעבירו דאעפ"י שאינו רק עד אחד מ"מ כיון דהנאמן בודאי בר סמכא הוא דהא שמוהו הרב והקהל נאמן שישגיח בדרכי השחיטה הרי רוב בני העיר דעתן סומכות על עדות הנאמן ואסור להם לאכול משחיטת ובדיקת השו"ב ההוא. ע"כ.

